

William Bridge
VIGASZTALÁS CSÜGGEDŐKNEK

Sorozatszerkesztő
BÁLINT ÁGNES
VISKY ANDRÁS

WILLIAM BRIDGE

Vigasztalás csüggedőknek

Tizenhárom prédikáció
a 42. zsoltár 12. verséről

9 puritán
tanítók

KOINÓNIA
Kolozsvár, 2003

A fordítás alapjául szolgáló mű
William Bridge: *A Lifting Up For the Downcast*
The Banner of Truth Trust, 1990
(First published 1649)

Fordította
PÁSZTOR PÉTER

A fordítást ellenőrizte
IFJ. ADORJÁN KÁLMÁN

Hungarian translation © Pásztor Péter, 2003

Hungarian edition © Koinónia, 2003

A könyv megjelenését a Fieldstead & Company
támogatta.

A fordításban a Kecskeméthy István bibliafordítását
idéztek, szükség esetén az angol idézetek szó-
használatának megfelelően módosítva. Az ilyen
módosításokat kereszttel (+) jelöltük.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale
BRIDGE, WILLIAM
Vigasztalás csüggedőknek / William Bridge;
trad.: Pásztor Péter
Kolozsvár [Cluj-Napoca]: Koinónia, 2003
p.: cm. – (Puritán tanftók)
ISBN 973 8022 71 1
I. Pásztor Péter (trad.)
252

A jóakarató ember békessége

*Miért csüggednél el, lelkem,
és miért nyugtalankodnál bennem?
Bízzál Istenben, mert még dicsérem őt,
megtartásomat és Istenemet.*
(Zsoltárok 42,12)

E mostani igénkben a kegyes lélek búsulásairól meg az ellenük való orvosságokról olvasunk. A búsulást két hasonlat fejezi ki: a lélek elcsüggedt, nyugtalankodik. Midőn az ember valami nehéz teher alatt hosszan jár, meggörnyed és elcsügged, így csüggedsz el te is, ó lelkem, mondja Dávid, és amiképpen viharnak idején a tenger vize is erősen nyugtalankodik, akképpen te is nyugtalankodol énbennem, ó lelkem. Kesergésére Dávid ugyan-csak két orvosságot alkalmaz: megrója és meginti magamagát. Először is korholja magát, amiért kétkedik és nem bízik az Istenben: „Miért csüggednél el, lelkem, és miért nyugtalankodnál bennem?” Dorgálja, feddi magát érte. Másodszor pedig arra inti és szólítja fel magamagát, hogy továbbra is várja Istent, reménykedjék benne: „Bízzál Istenben.” Miért? I. Azért, mert lesz még nekem szabadulásom: „mert még dicsérem őt.”

II. Mert egyedül tőle van üdvösségem: ő az én „megtartásom” („orcám megtartása”) vagy „üdvösségem”. III. Mert szövetséget kötött velem, én pedig ővele; ő az én istenem: ő az én „megtartásom és Istenem.”

E versnek az első felével kezdem, amelyben a következőket figyelhetjük meg:

Először is a léleknek van belső békessége és nyugalma; a szentek és Isten népe rendszeresen részesül ez áldásban. Ezt kimondatlanul magában foglalja az ige.

Másodszor ez a békesség megzavarható, Isten népe pedig erősen elbátortalanodhatik, elcsüggedhet és nyugtalanodhatik.

Harmadszor a szenteknek és Isten népének semmilyen körülményben nincsen oka a csüggedésre. „Miért csüggednél el, lelkem, és miért nyugtalanodnál bennem?” Nincsen rá semmi okod.

Mindeme dolgokat soron következősük szerint taglalom, de mostan csak az elsőről beszélek, amely így hangzik: van belső békessége és nyugalma a léleknek, a szentek meg Isten népe pedig rendszeresen részesül ez áldásban.

Ezért mondja Dávid: „Miért csüggednél el, lelkem, és miért nyugtalanodnál bennem?” Ebből következőképpen az tűnik ki, hogy rendszeresen nem ebben az állapotban leledzett, érverését nem szaporázta mindig csüggedés, hanem általában belső békességnek és nyugalomnak örvendett. Ezért mondom, van belső békessége és nyugalma a léleknek, és a szentek meg Isten népe rendszeresen részesül ebben az áldásban. Rendszeresen fehér ruhát viselnek ők, miként meg írva van a Jelenések

7,13–14-ben. Kik „e fehér ruhába öltöztek”? Akik „megmosták az ő ruháikat, és megfehérítettek ruháikat a Bárány vérében”. A Jelenések könyve sokat ad a zsidó szokásokra, nos, a zsidóknak volt gyászruhájuk és örömruhájuk. A gyászruha fekete volt, ha pedig valaki gyászban járt, feketében járt, miképpen a 43. zsoltár 2. versében olvassuk: „Miért kell gyászban járnom?” Az eredeti héber szó feketét jelent. „Miért kell feketében járnom ellenség szorongatása közt?” Fekete volt tehát a gyászviselet. Az örömviselet pedig fehér, ezért mondja a prédikátor: „minden időben legyenek a ruháid fehérek, és a kenet a fejedről ne hiányozzék.” Megvallom, hogy ez a kifejezés olykor a személy tisztaságát és szentségét jelöli, ilyenképpen mondja a Jelenések könyve 3,4: „van egy kevés neved Szárdiszban is, kik nem fertőztették meg ruháikat; és fehérben fognak velem járni, mert méltók rá.” Általában azonban állapotunk örömteli és nyugodt voltára utal, miként a Jelenések 7-ben, ahol a szentek fehérben járnak, nem puszta tisztaságukért és tisztességükért, hanem az örvendezésükért is. Azt mondom tehát, hogy általában a szentek és Isten népe fehérben jár, belső békességben és nyugalomban. „Nagy a békességük azoknak – mondja a zsoltáros – kik Tanításodat szeretik, és azoknak nincs botránykő.” A Római levélben pedig ezt írja az apostol: „De dicsőség, becsület és béke mindenkinek, aki a jót munkálja, mind zsidónak, először, mind hellénnek.” Lett légyen akárki, ha féli az Istent, ha a jót munkálja, dicsőség, becsület és béke lesz nála, nemcsak külső, hanem belső békesség is.

Préd 9,10

Zsolt
119,165

Róm 2,10

És valóban, hogyan is lehetne ez másképpen? Mert a szentek és Isten népe Istennel jár, Istennel társalkodik, Istennel van bizalmasan. Ha a Jób 22,21-et nézzük, azt találjuk: „Légy hát velem bizalmasan és békében.” A szentek és az Isten népe, ha szabad így mondanom, Isten különleges bizalmasai, és ezért békességben vannak, Istennel járnak, és vele vannak közösségben. Közösségben vannak az Atyával, aki Istene minden vigasztalásnak; egyességben és közösségben vannak a Fiúval, a békesség fejedelmével; egyességben és közösségben vannak a Lélekkel, a Vigasztalóval. Közösségben vannak az Atyával, a Fiúval és a Szentlélekkel az evangéliumban és az evangélium által; ez pedig a békesség beszéde, a béke evangéliuma. Következésképpen a szentek és Isten népe rendszeresen belső békességben van.

Hogy ezt még teljesebben kibontsam nektek, kérlek, fontoljátok meg, hogy az Atya, a Fiú és a Szentlélek, akivel a szentek és Isten népe egyességben és közösségben van, miként kötelezte magát, hogy békességet adjon nekik.

1. Az Atya kötelezte magát, hogy békességet ad nekik. Mégpedig kötelezte magát előjoga, parancsolata, ígérete, Krisztus váltsága és a szentek fenyítése által.

Kötelezte magát előjoga által. A királyok és fejedelmek, mint tudjátok, csatába mennek az előjogaikért. Nos, az Atya Istennek abban áll a nagy előjoga, hogy békességet ad, belső békességet. „Teremtven ajkakat gyümölcsét: békesség, békeség a távoliaknak és a közelieknek.” Mi több, őt a békesség Istenének, a vigasztalás Istenének, nem

pedig a harag, a háború Istenének nevezzük. Ebben áll tehát az Atya Isten nagy előjoga, hogy békességet ad népének.

Kötelezte magát továbbá parancsolata útján is. Ha azért kikeresitek az Ésaías 40,1–2-őt, azt találjátok, hogy azt parancsolja prófétáinak és szolgálóinak, hogy vigasztalást hirdessenek: „Vigasztaljátok, vigasztaljátok népemet, azt mondja Istenetek; beszéljétek szívére Jeruzsálemnek, és hirdessétek ki neki, hogy letelt hadi szolgálata, hogy le van fizetve bűne; mert kétszerest vett az Úr kezéből minden vétkeiért.” Tegyük fel, hogy valakit nagy szenvedés sújt vagy nagy kísértés gyötör, Isten megparancsolta nekünk, hogy vigasztaljuk őt, és vigasztaljuk őt még egyszer: „Vigasztaljátok, vigasztaljátok”: nem egyszer, hanem kétszer, „vigasztaljátok, vigasztaljátok népemet, azt mondja Istenetek.” Vannak azonban másfajta vigasztalók is, akik valóban olyanok, mint a Jób vigasztalói, a Jób barátai, akik kemény szavakat mondanak szegény vigasztalan lelkeknek. Ezért mondja a 2. versben, hogy „beszéljétek szívére”. Legalábbis így olvassuk, csakhogy az eredeti héber így hangzik: „beszéljétek szívére, szóljatok enyhe s édes szókat, beszéljétek szívére Jeruzsálemnek.” Ő, te pedig azt mondod, jaj, oly nagy az én kísértésem, hogy meg sem hallom vigasztalóim szavát. Ezt halljátok: „beszéljétek szívére Jeruzsálemnek, és hirdessétek ki neki”, emeljétek fel szavakat és kiáltásokat, ha egy szegény lélek bűnre ereszkedett, kísértés gyöttri, és nem hall egykönnyen; ti szolgáló Istennek, emeljétek fel hangot

tokat és kiáltsatok, ne csak szívére beszéljete, hanem kiáltsatok is, fennhangon kiáltsatok neki.

Igen ám, de mit is mondjanak, vagy kiáltsanak? Három dolgot kell a nyomorult megsomorodott léleknek mondani, hogy az megvigasztalódjék. Mondjátok neki először is azt, hogy „letelt hadi szolgálata”; a szenvedésnek és kísértésnek vége, nem lesz többé. Másodszor azt, hogy „le van fizetve bűne”. Bűne teljes és ingyen bocsánatot nyert. Harmadszor pedig azt, hogy „kétszerest vett az Úr kezéből minden vétkeiért”. Isten nem hoz már fel ellene semmit, nincs neki vitája, pere ellene, nem sújtja több büntetéssel, ő már kellőképpen megfizetett bűnéért. Ezért parancsolta meg az Úr, hogy szolgálói békességet és vigasztalást hirdessenek; amit pedig nekünk hirdetniük megparancsolt, annak munkálására kötelezte ő magát. Ezért mondom, hogy Isten parancsolata által is kötelezte erre magát.

Kötelezte magát ígérete által is. Ha tehát megnézitek a 29. zsoltárt, annak is a 11. versét, meglátjátok, hogy mit ígért az Úr: „Az Úr ad erőt népének, megáldja népét békességgel.” Íme az ígéret: „Az Úr ad erőt népének, megáldja népét békességgel.” Csakugyan, ha fellapozzátok az Ésaías 26-ot, azt találjátok, hogy az Úr megígérte, hogy megtartja népe békességét; így szól a 3. vers: „Kinek szíve reád támaszkodik, megőrzöd azt teljes békében.”* Így olvassuk, de a héber szerint így kellene olvasnunk: „Kinek szíve reád támaszkodik, megőrzöd azt békében, békében.” Azaz békében kétszeresen is. „Kinek szíve reád támaszkodik, megőrzöd azt békében, békében.” Az Is-

ten következésképpen nem csak arra kötelezte magát, hogy békét ad népének, hanem arra is kötelezte magát, hogy békéjüket megőrzi nekik.

Csakugyan az Úr kötelezte magát váltság által is. Krisztus megváltotta a békességet népe számára; és amit Krisztus megváltott, annak megadására az Atya Isten kötelezte magát. A váltságról ezt olvassuk az Efezus 2,13–14-ben: „Most pedig Krisztus Jézusban ti, kik egykor távolvalók voltatok, közelvalókká lettetek a Krisztus vére által. Mert ő a mi békességünk, ki a két felet egyé tette, és az elkerítő válaszfalat lebontotta, az ellenségeskedést az ő testében, a parancsolatok tételes törvényeit eltörölvén; hogy a kettőt önmagában egy új emberré teremtsen, békességet szerezvén.” Ilyeténképpen láthatjátok, hogy a belső békességet és a lélek nyugodalmát Krisztus váltotta meg; amit pedig a Krisztus megváltott, annak megadására az Atya Isten kötelezte magát.

Csakugyan az Atya kötelezte magát, hogy békességet adjon népének annak fenytései által is. Ezért az Ésaías 40-ben, mit már idéztem volt, az Úr megparancsolja, hogy vigasztaljuk szép szókkal népét, „mert kétszerest vett az Úr kezéből minden vétkeiért”, mert a fenytés teljessége sújtott le rá. Következésképpen, mondom, az Atya Isten előjoga okán, parancsolata okán, ígérete okán, Krisztus váltsága okán, a népét sújtó fenytések okán kötelezte magát, hogy békességet adjon gyermekeinek.

2. Mindazáltal menjetek azért kissé tovább, és mindjárt meglátjátok, hogy amiképpen az Atya, úgy

a Fiú is kötelezte magát, hogy békességet, belső békességet és lelki nyugodalmat adjon szolgálóinak.

Ésa 61,1

Az Istentől, az ő Atyjától kapott adottságai és képességei kötelezik őt e végre és célra. Ekképpen szól Ésaiás próféta: „Az én uramnak, az Úrnak lelke van énrajtam; mert felkent engem az Úr.” Mi végre? „Minden gyászoló megvigasztalására.” Ez tehát az egyik cél. De kérlek, nézzétek meg az Ésaiás 50-et is, és fontoljátok meg a 4. verset: „Az én uram, az Úr adott nekem tanítványi nyelvet, hogy tudjam segíni az elfáradtat igével. Felsekerkenti reggelről reggelre, felsekerkenti fületem, hogy hallgassak, mint a tanítványok.” Ezek kétségtől Krisztus szavai, miként azonnal meglátjátok, ha továbbolvassátok: „Az én uram, az Úr, megnyitotta fületem. És én nem engedetlenkedtem, vissza nem hátráltam: hátamat adtam a verőknek, és államat a megtépőknek; orcámat nem rejtettem el a gyalázás és köpés előtt.” Ezek tehát a Krisztus beszédei. Nos, mit mond itt Krisztus? Azt mondja, hogy tanítványi nyelvet kapott, hogy megvigasztalja a megszorodottakat és a lelkiismeretüktől gyötörtöket, hogy segítse a megfáradt lelkeket. Miért mondja azt, hogy tanítványi nyelvet kapott? „Az Úr adott nekem tanítványi nyelvet.” Mindenki szeretne tanítvány lenni, tanulni; annál pedig nincsen nagyobb tudomány a világon, mint az elfáradtakat alkalmas vigasztaló igével segíni. Ez a legnagyobb pásztori tudomány, és Krisztus mondja: „Az Úr adott nekem tanítványi nyelvet.” Csak hogy nem minden tanítványnak, tanult embernek van meg a bölcsessége ahhoz, hogy alkalmas időben beszéljen. Halljátok meg ezt: „adott nekem

tanítványi nyelvet, hogy tudjam segíni az elfáradtat igével.” De vajon megvan-e Krisztusnak a jártassága ahhoz, hogy munkáját végezze, a megszorodottakat megvigasztalja? Hogyne volna, „Felsekerkenti reggelről reggelre, felsekerkenti fületem”. Miként a tanítómester korán reggel fölkel, hogy tanítványait tanítsa, akként az Atya Isten örökkévalón tanítja Krisztusnak e nagy tudományt: „Felsekerkenti reggelről reggelre, felsekerkenti fületem, hogy hallgassak, mint a tanítványok.” Ezt a tudományt tanulom Atyámtól, mondja Krisztus, reggelről reggelre örökkévalón, és e tudományt sajátította ő el. Ilyenképpen az Atyától kapott adottsága okán Krisztus kötelezte magát, hogy népének békességet adjon, mert e végett és e célra megkapta a tanítványi nyelvet, hogy az elfáradtakat alkalmas igével segíhesse.

Tulajdon hajlama is kötelezi erre, nyájas, szeretetteljes és érző hajlama is. Oroszlán ő valóban, a Júda törzséből való, de nem ordító oroszlán, mely falni készül. Király valóban, de szelíden jön, szármáricsikón ülve. „Nem kiált és nem fenneleg; és nem hallatja az utcán a hangját.” Amikor a mi Urunk Jézus Krisztus elhagyta a világot, ezt mondta a tanítványainak: „Békességet hagyok nektek, az én békességemet adom nektek; nem úgy adom én nektek, mint a világ adja.” Alighogy feltámadt Krisztus a halottak közül, és találkozott tanítványaival, mit mondott nekik azonmód? Amikor összegyűltek mind, ő ezt mondta: „Békesség nektek.” Amiképpen ez volt az utolsó szava, midőn távozott tőlük, azonképpen ez az első is most, amidőn visszatér közéjük. De, ő Urunk, nagy a mi

Ésa 42,2

Jn 14,27

Jn 20,19

vétünk, amióta utolszor láttál minket. Ám ha így is van, mégis „békesség nektek”. Ó Urunk, lásd, itt van közöttünk Péter, aki találkozásunk óta megtagadott Téged, és bár ez történt, mégis jól tudom, „békesség nektek”. Béekesség, midőn elmegy, béekesség, midőn visszajön: ez az ő nyelve, ez az ő hajlama most is. Erre kötelezte ő magát.

Csakugyan, hivatalánál fogva is kötelezte magát, hogy béekességet adjon népének. Tudjátok, hogy az apostol nagy Főpapunknak nevezi őt. Az Ószövetség szerint a Főpap dolga volt a népet megáldani, és amidőn megáldotta a népet, mit mondott, ha nem ezt: „Áldjon meg titeket az Úr, és adjon néktek béekességet?” Nos, ha Jézus Krisztus a mi nagy Főpapunk, és a Főpapnak tiszte megáldani és béekességet adni, akkor Krisztus hivatalánál fogva kötelezte magát, hogy béekességet adjon népének. Vegyétek ezeket tehát együtt: Krisztus kötelezte magát, hogy béekességet adjon Istentől kapott adottságai okán, tulajdon hajlama okán és hivatala okán is. Ebből is világosan kitészik, hogy Krisztus felette erősen kötelezte magát, hogy béekességet adjon szolgálóinak.

3. Amiképpen az Atya és a Fiú elkötelezte magát, hogy béekességet és nyugodalmat adjon a szenteknek és Isten népének, azonképpen a Szentlélek is kötelezte magát, hogy béekességet adjon nekik. Mert, ha kellő tiszteletadással mondhatom, ő Jézus Krisztusnak úgyszólván a nagy végrehajtója. Mielőtt Krisztus meghalt volna, végrendekezett, és a tanítványokra örökséget hagyott: „Békességet hagyok nektek”, és ennek utá-

na elküldte a Vigasztalót, a Lelket a mennyből, hogy béekességet szerezzen a lelkükben.

Igen ám, de a Szentlélek nemcsak ez a végrehajtó, hanem úgyszólván a mi szószólónk is. Voltaképpen csak egy szószólónk van, a Krisztus, de azt mondom, hogy úgyszólván két szószólónk is van, az egyik fönn a mennyországban, a másik idelell a kebelünkben. Midőn egy istenfélő ember vétkezik, a Sátán vádolja őt a mennyben, és ezért mondja János: „Ha valaki vétkezik, van szószólónk az Atyánál, az igaz Jézus Krisztus.” Ha azonban egy istenfélő ember vétkezik, önmaga előtt is megvádolja őt a Sátán. Ezért mondja az apostol, hogy „a Lélek lép közbe értünk kimondhatatlan sóhajtásokkal”. Megváltó Krisztusunk pedig ezt mondja: „És én más vigasztalót küldök nektek”, legalábbis így olvassuk, de ugyanezt a szót szószólónak is fordítják, azaz „és én más szószólót küldök nektek”. Valóban az Úr Lelke tanúságot is tesz mellettünk: „Maga a Lélek tesz bizonytságot a mi lelkünkkel együtt, hogy gyermekei vagyunk Istennek.” Nos, amidőn a Lélek tesz bizonytságot az ember lelkével együtt, hogy gyermeke Istennek, akkor az bírja a béekességet és nyugalmat. Ha tehát, meggondoljátok mindeme kötések, az Atya kötelezettségét, a Fiú kötelezettségét, a Lélek kötelezettségét, hogy béekességet és nyugodalmat ad Isten gyermekeinek, akkor erre az állításra és tanításra kell következtetnetek, és kijelentene-tek, bizony, van a léleknek belső béekessége és nyugodalma, amelyet Isten népe rendesen megkap.

Csak hogy tapasztalásunk gyakorta mást mondat velünk, mert bizony Isten tulajdon népe kö-

1Jn 2,1

Róm 8,26

Jn 14,16

Róm 8,16

rében sokaknak nincsen meg a belső békességük és nyugodalmuk, hanem telve vannak kételyekkel és félelmekkel örökkévaló állapotuk felől.

A második tanítás tehát erről az állapotról beszél: vajon lehetséges-e, hogy ez a békesség megzavartassék?

De van, akinek élte egy napjában sem adatott meg ez a békesség. Jaj, mondja az ilyen, hosszú ideje már annak, hogy emészttem magamat, gyötör a szomorúság: két, négy, hat éve nincs bensőmben békességem vagy nyugodalmam. Úgyhogy ez a tanítás vagy hamis, vagy én vagyok istentelen.

Mindaz, amiről beszélsz, meglehet, igaz, ám ez a tanítás mégis igaz lehet. Az általános igazságok alól mindig van kivétel. Jóllehet a szentek rendszerint fehér ruhát viselnek, némelyek mégis feketeben járnak, még hozzá hosszasan. De hogy ne legyen ezzel kapcsolatban semmi botladozás, szeretném, ha megfontolnátok néhány különbségtételt.

1. Tudnotok kell, hogy van a szenteknek és Isten népének elsődleges békessége meg járulékos békessége. Elsődleges békességük megigazulásukból természetből fogva fakad és árad: „Miután tehát megigazultunk hit által, békességünk van Istennel.” Emellett pedig van a járulékos békességük, amely megigazulásuk átérzéséből fakad. Az meglehet, hogy Isten valamely gyermeke elveszíti ez utóbbit, de az előbbit soha nem veszítheti el. Amiként az asszony, kinek tekintélyes közös vagyona van férjével, és ki hosszú útra kel, útonállókkal találkozik, azok megfosztják minden pénzétől, de, mondja ő, ha költőpénzemet elvették is, nem veszítettem el a férjemmel közös vagyono-

mat. Úgy a szentek most elveszíthetik költőpénzüket, elveszíthetik megigazultságuk érzéséből fakadó békességüket, de magából a megigazulásból fakadó első békességüket, azt nem veszíthetik el soha. A békesség az egyház közös vagyona, és ezt a békességet soha el nem veszíthetik.

2. Tudnotok kell, hogy nagy különbség van békesség, vigasztalás és öröm között. Az embernek lehet békessége vigasztalás nélkül, lehet vigasztalása öröm nélkül, az egyik fölötté áll a másiknak, az egyik magasabb fokon áll a másiknál. Amiképpen most, meglehet, nappal van, de a Nap nem ragyog, vagy, meglehet, süt a Nap, de nincs délidő. Meglehet, valaki békességben él, de nincs vigasztalása, hanem csak hogy Istenre támaszkodhat; meglehet, valakinek van vigasztalása, de nem sok öröme. Csakhogy számos szegény lélek azt gondolja, hogy mivel nincs öröme, nincs vigasztalása sem, és mivel nincs vigasztalása, nincs békessége sem. Igyekeztek megismerni e dolgok különbségét.

3. Tudnotok kell, hogy van olyan békesség, amely ellentétben áll mindazzal, ami az ember korábban volt, és van olyan békesség, amely ellentétben áll mindazzal, ami az ember lenni akar. Egy istenfélő embernek, egy erőtlén keresztyénnek, amidőn azon töprenkedik, hogy mi akar lenni, és mit akar bírni, nincsen sem békessége, sem nyugalma; de menj oda hozzá, és mondd neki ezt: emlékezzél meg korábbi hamis életedről, részegeskedéseidről, paráználkodásaidról; mit mondasz, abba az állapotodba akarsz megint visszaesni? Ó, de hogy, feleli az, a viláért se térnék oda vissza. Nos, a lélek mostani békessége ellentétben áll korábbi

állapotával, jóllehet nincs békessége és nyugalma, ami ugyancsak ellentétben áll kívánt állapotával.

4. Tudnotok kell, hogy van titkos, lappangó békesség, és van tudatosult, látható békesség: magbéli békesség és virágbéli békesség. Amiképpen megannyi gonosz ember jelenleg nagy jólétben él, de amikor szenvedés éri, eljön a halál napja, akkor aztán bajban van, bajban a bűn miatt. Miért? Mert a bűn és a bűntudat korábban is a szívében volt, csak éppen szunnyadt, most azonban megébredt. Így van az istenfélő ember is a békességével: meglehet, jelenleg sok baj sújtja, de amikor szenvedés éri, és eljön a halál órája, akkor meglesz a békessége és vigasza. Miért? Mert ott volt korábban is, a mélyben, csak ő nem tudott róla. Kérdezzetek meg egy ilyen erőtlén keresztényt, aki félvén fél a jelentől: lám ott az a részeges, káromló vagy parázna, lennél-e az ő állapotában? Megelégednél-e azzal? Ő dehogy, felelné az, világért se lennék abban az állapotban. És ugyan miért mondaná ezt, ha nem azért, mert lelke mélyén békesség és nyugalom van, ha nem is tud róla? Igaz, hogy a szentek bánkódnak, csak hogy *dolent et de dolore gaudent* (bánkódnak és örvendeznek, hogy bánkódhatnak): szomorkodnak a bűn miatt, abban van nyugalomuk és csendességük, hogy szomorkodhatnak a bűnért: nincsen békességük bűnükben, de abban van békességük, hogy nincs békességük a bűnben. Mert kérdezzétek csak meg tőlük: bánkódsz, amiért bánkódsz? Szomorkodsz a bűn miatt, de vajon bánkódsz-e szomorúságodért? Nem, felelik majd, örülök, hogy szomorkodom a bűnért, és az Úr tudja, hogy

mennyire bánt, hogy nem szomorkodhatom még jobban; abban van az én békességem és nyugalomom, hogy bánkódom. Némelyeknek a közvetlenül ható cselekvésben, másoknak a visszaható cselekvésben, némelyeknek az elsőségben, másoknak a közbevetettségben van a békességük. De gondoljátok csak meg mindeme különbségeket, és azt találjátok, hogy nincs olyan istenfélő ember, akiben ne volna meg ilyen vagy olyan módon a belső békesség. Ha azonban ez így van, akkor mi értelme e tanításnak, mire vagy hová vezet az?

Az értelme nagy: lássátok, milyen boldog állapotban vannak a szentek és Isten népe! Mert nem boldogság-e a belső békesség, belső csendesség, nyugalom és béke? Ha belül békességben vagy, bár külső békességed nincs, tudod hordozni minden terhedet: „A férfi lelke elviseli az ő betegségét, de a levert lelket ki hordozza el?” Némelyek hideglelést vagy lázat, mások epekövet, hasgörcsöket, megint mások kínvallatást és gyötréseket viselnek el, de a sérült lelket ki hordozza el? Ó, de a férfi lelke akkor viseli el a betegségét, ha belül békessége van, ha helyén van a szíve, mint mondják, ha benne békesség lakozik, akkor tudja elviselni minden terheit. Lássátok milyen időket kell megélnünk: nem ígérhetünk magunknak még egy napnyi békességet sem; hirtelenében fellegekeredik, sötétségbe borítva minden vigaszunkat; milyen drága dolog tehát, ha belül békességünk, nyugalomunk és csendességünk van! Ha belül békességem van, minden mostani csapással szemben megerősíthetem magam. Mit számít, hogy barátaim ártnak nekem, ha belül békességem van;

Péld 18,14

mit számít, hogy gyaláznak engem, ha belül békességem van; mit számít, hogy megáztam, bőrig áztam, belül száraz maradtam, belül békességem van. „Boldogok (mondja Megváltónk), akik sírnak, mert megvigasztaltatnak.” Boldogok-e már most is, akik megvigasztaltatnak? Milyen boldogok azok, akik megvigasztaltatnak, és akiknek már van békességük és csendességük!

A javát nézi ez a tanítás mind az istenteleneknek, mind az istenfélőknek. Olyannyira a javát szolgálta egy németországi kiválóságnak, hogy elindította őt a megtérés és az Istenhez fordulás útján: Galeacius Carracciolus őrgrófról beszélek. Pápista volt ő, világias személy, aki meg-meghallgatta Vértanú Péter igehirdetését, nos, a következő kifejezés és hasonlat igen megütötte a fülét: „Ha messziről láttok valakiket szökellni, ugrabugrálni, táncolni, bolondnak gondoljátok őket, ha azonban közelebb mentek hozzájuk, s meghalljátok, milyen zenére járnak, elcsodálkoztok; pedig magatokon kellene csodálkoznotok, hogy csodálkoztok rajtuk. Így – mondotta volt Vértanú Péter –, midőn távolról nézitek az istenfélő embereket, amint az előírások után futkároznak, Isten útjain járnak, azokban örvendeznek, bolondnak gondoljátok és mondjátok őket, de ha istenfélő gyülekezet közepébe kerültök, és észlelitek miféle belső muzika szól bennük, nem mondjátok őket bolondnak többé, hanem inkább elcsodálkoztok magatokon, hogy csodálkoztok rajtuk. Hallván eme hasonlatot az őrgróf olyannyira megdöbben rajta, hogy elkezdte állapotát vizsgálni, ami pedig elvezette őt megtéréséhez. Többet nem mondok. Ti, akik is-

tentelenek vagytok, halljátok, micsoda zene szól a szentek bensőjéből, micsoda békesség és csendesség van bennük általában, ha itt-ott akad egy-egy kivétel is, de rendszeren micsoda zene szól belőlük! Ó, ki ne akarna istenfélő lenni!

De benneteket, istenfélőket is rendületlen tekintetbe vesz ez a tanítás. Háládatosságra int benneteket, hogy dicsérjétek az Urat a nektek megadatott belső békességért és csendességért. Külső békességért, különösen háborút követő békességért nyilván dicséretet mondtok Istennek. Még inkább mondtok dicséretet, ha a béke polgárháború után jött el, ha sajgó fájdalmát megismertétek. Ti, akik féltitek Istent, és akiknek belső békességetek van, kebletekben polgárháború dült, és megismertétek a lelkiismeret sajgó fájdalmát, most pedig békességetek van, akkor most ne lennétek háládatosak? Ne dicsérnétek az Urat, aki megadta nektek a békességet és nyugalmat?

Vallom, mondja egy istenfélő, hogy valóban mindazoknak kötelességük nagyon is háládatosnak lenniük, akiknek megadott a nyugalom, a csendesség és békesség, csak hogy egy dolog gátat vet háládatosságomnak, és nem engedi, hogy dicséretet mondjak Istennek békességemért és nyugalmamért, és pedig az, hogy félek, nem igaz a békességem, mert sokaknak hamis a békességük, csak álbékességük van, és tartok tőle, hogy az én békességem is ilyen, és ezért nem tudom érte dicsérni az Urat, nem tudok miatta háládatosnak lenni.

Elismerem, van hamis vagy álbékesség, hogy van belső békességük még a gonoszoknak is. És ha a 5Mózes 29,19-et fellapozzuk, ezt olvassuk: „Ne-

hogy... megtörténjék, hogy mikor hallja ennek az átokszerződésnek szavait, hát áldást mondjon magára szívében, gondolván: Békességem lesz nekem, bár szívem keménységében járok; hogy a részegség vegye el szomjúságomat.” Úgyhogy valaki a legátkozottabb módon a részegséggel is elvetetheti szomjúságát, mégis lehet neki békessége, és mondhatja szívében, jól lesz majd dolgom. Nem kétséges, van a biztonságnak is békessége, amiképpen az alvásnak és egészségnek is van békessége és nyugalma. A sebesült, kinek fáj mindene, alvás közben nem érzi fájdalmát, de nem az egészsége, hanem az alvása miatt. Ugyanígy az ember megszabadulhat belső fájdalmaitól azért, mert alszik, és azért, mert egészséges. Van azonban békesség, amely a Lélek gyümölcse, miként a Galácia 5,22-ben olvassuk: „A Lélek gyümölcse pedig: szeretet, öröm, békesség, hosszútűrés.” Ahhoz tehát nem férhet kétség, hogy van hamis és van igaz békesség. De mondjam-e azt, hogy minden pénzem hamis, mert kézzől-kézre jár némely hamis arany?

De csakhogyan ebben a dologban kissé eligazíthassalak benneteket, mondok egyet s mást röviden az igaz és hamis békesség különbségéről. Az igaz üdvözítő békesség a kegyelem gyermeke és a kegyelem anyja. Fakad békesség Isten általános jóságának megértéséből – ez az általános békesség. Fakad azonban különleges békesség Isten külön jóindulatának és ingyen kegyelmének megértéséből is; az igaz békesség eme kegyelem lánya, egyúttal azonban szülője is a belső kegyelemnek vagy kegyes cselekedeteknek. Talán őrizőjének, dajkájának kellene mondanom, hiszen az apostol is

azt mondja: „az Istennek békessége, mely minden értelemnek felette van, meg fogja őrizni a ti szíveiteket és gondolataitokat.” Ez az üdvözítő békesség őriz meg minden nekünk adott kegyelmet. Amiképpen a hamis békesség őrzi bűneinket, úgy az igaz békesség őrzi a nekünk adott kegyelmet.

Fil 4,7

Az igaz üdvözítő békességet a hit munkálja. „Miután tehát megigazultunk hit által, békességünk van.” „A reménységnek Istene pedig töltsön be titeket... békével a hívésben.” A békesség a hit útján érkezik, s az igaz üdvözítő békességet a hit munkálja. A hamis békesség vagy velünk együtt született, és minthogy csupán a természetből származik, soha nem szakad meg, vagy a természetes lelkiismeretből származik, vagy pedig az idő munkálja azt, ahogy az idő elboronálja az ember baját.

Róm 5,1

Róm 15,13

Az igaz üdvözítő békesség a bűnt látva is él; a hamis békesség nem szenvedheti a bűn látványát; az istenfélő ember, ha nincs megkísértve, minél inkább látja a bűnt, annál inkább van békessége; ellenben a gonosz minél inkább látja a bűnt, annál kevésbé van békessége; a békessége pedig csupán abból van, hogy önmaga előtt elrejtje bűnét.

Az igaz üdvözítő békesség hajlandó önmagát vizsgálatnak alávetni, próbára tétetni. A hamis békesség azonban nem tűri a vizsgálatot, menekül a világgosság elől, nem szereti magát próbára tétetni.

Az igaz üdvözítő békességet Isten szólja. Ezt mondja ugyanis a zsoltáros: „Hadd halljam, mit szól az Isten, az Úr, mert békét fog szólni népeknek.” Isten akkor szól békét, midőn a lélek kísértve van, vagy éppen volt. Amidőn Isten békességet szól, erős kézzel teszi: olyan békességet ad,

Zsolt 85,9

aminőt teremtmény nem adhat soha. Midőn Isten békességet szól, az fölötte van minden kifejezésnek, az Isten békessége felette van minden értelemnek, ki nem mondható. Nos, habár egy gonosz embernek lehet békessége, sőt igen nagy békessége és nyugodalma, azt nem Isten szólja, mert azt a gonosz nem kísértés közben vagy után hallja, nem ellenállhatatlan és hatalmas kéztől kapja; békességét a bajboronáló idő munkálja. A világ élvezetei és gyönyörei szerezhetnek ilyen békességet, de az nem áll fölötte minden kifejezésnek, nincsen felette minden értelemnek, hanem alávaló békesség, melyet könnyűszerrel kifejezhet az ember. De ami tégedet illet, istenfélő ember, aki e kifogást emeled, aki ettől félsz, és akinek ilyen skrupulusai vannak, a te lelkedhez folyamodom most. Kérlek téged, válaszolj igennel vagy nemmel. Amikor te abban a bajodban voltál, tegyük föl, hogy én vagy bárki más lelkipásztor, sőt tíz másik, akit te kiválasztasz, tegyük fel, hogy száz ment oda hozzád sorra ígéreteket téve neked, tudtunk volna neked vigasztalót mondani? Ó, de hogy, felelnéd, ha az Úr nem mond nekem vigasztalót, nem lett volna ereje a világ minden lelkipásztorának sem vigasztalót mondani lelkemnek, de az Úrnak volt bizonyosan. Mégis hozzád fordulok, nem volnál-e hajlandó békességedet vizsgálat alá vetni? Nem volnál-e hajlandó békességedet, belső békességedet próbára tétetni? Azt felelnéd, igen, teljes szívből vállalnám, hogy próbára téssem békességet; és valóban aligha remélhetném, hogy békességem rendben van, ha nem engedném vizsgálat alá vetni. No, de hadd faggassalak tovább, és vajon nem úgy ér-

zed-e, hogy békességed van még akkor is, ha látod bűneid? És hogy minél több bűnödöt látod Krisztus vállán, annál nagyobb a békességed? Igen. És nem úgy érzed-e, hogy békességedet a hívés útján, a Krisztus látásából, az ingyen kegyelem reménységéből kaptad meg? Igen, ezt kell felelnem. Ha nem volna az ígéret, hogy lelkem reá támaszkodhatnék, ha nem láttam volna meg az ingyen kegyelmet, ha nem nézhettem volna rá az Úr Jézusra, akkor soha nem volna lelkemben semmi békesség, de az Úr tudja, hogy így nyertem én békességemet. Nos, ne csüggedj, férfiú vagy asszony, az Úrtól vettem, amit most eléd adok: békességed és nyugodalmad igaz. Tudom, hogy veszedelmes dolog puha párnát tenni az ember könyöke alá, és békességet hirdetni akkor, amikor nincs annak helye. Mégis azt mondom: ha lelked úgy van, amint azt fentebb leírtuk, minden bűnöddel és félelmeddel szemben az Úr szavát mondom: békességed helyénvaló; járj békességgel, és a békesség Istene tiporta el lábad alatt a Sátánt.

Igen ám, veti ellen valaki, de az a gyanúm, nem igaz a békességem, a belső békességem, mert nem tartós, nem maradandó.

Ez ellenvetést a második tanítás cáfolja, mert azt mondja, hogy az istenfélő ember békessége megszakadhat.

De egy dolog miatt, amit mondasz, továbbra is emészttem magam, és ami ébren tartja bennem a gyanút, hogy nem igaz a békességem és nyugodalmam, ez pedig abban van, hogy túlságosan könnyen és simán nyertem békességemet. Látom, hogy volt és van ez Isten más gyermekeivel, hogy

némelyek hosszan szenvedtek, megannyi sebet szereztek, sokat gyötrődtek, és utána jutottak el békességükhöz. De ami engem illet, nos, velem nem így történt, én könnyen és simán nyertem el azt, ezért hát igen nagyon félek, hogy az Úr soha nem szólt békességet az én lelkemnek.

Az mondod, könnyen? Milyen könnyen? Lop-tad a békességedet? Vajon mások vették a magukét? Mert azt mondod, hogy mások sokat szenvedtek és gyötrődtek, nagy szívfájdalommal fizettek érte. De, kérlek, mondd csak meg nekem, vajon e sokat szenvedők a sok gyötrelmükkel vették vagy vásárolták Krisztus kezéből a békességüket? Avagy nem ingyen kapták tőle békességüket és vigaszukat? Venni dehogy vették, felelnéd, soha nem vásárolták, persze hogy ingyen adta nekik Krisztus. Ha pedig ingyen adta nekik minden gyötrelmük után, akkor miért ne adhatná neked is jóval kevesebb gyötrelm után? A szőlőmunkásokról szóló példázatot olvastam én is, olvastad te is az evangéliumban, hogy akik hordozták az egész nap terhét és a hőséget, és akik csak egy órát dolgoztak, mind egy dénárt kaptak. Amikor fizetségüket megkapták, akik végigdolgozták a napot, zúgolódní kezdtek, mondván, hogy ők hordozták az egész nap terhét és a hőséget, mégis csak egy dénárt kapnak, míg a többiek, akik csak egy órát dolgoztak, ugyanúgy egy dénárt kapnak, mint ők. Akik reggeltől fogva dolgoztak és túrték a hőséget, zúgolódtak, míg a nap végétől dolgozók nem morogtak, nem mondták, hogy az ő dénáruk nem ér semmit, mert mi is egy dénárt kaptunk, mint a nap terhét hordozók. Ha valakiknek van

miért panaszkodniuk, akkor azok csakis az egész nap terhét, vesződtségét hordozók lehetnek. Vajon megadta-e neked az Úr az egy dénárt, ugyanazt a békességet adta-e neked, amelyet a nap terhét hordozóknak szintén megadott; és vajon panasz emelsz, mondván, hogy az én dénárom bizonyosan hamis pénz, az én békességem fabatkát sem ér, mert én nem hordoztam érte annyi terhet, nem szenvedtem érte annyit, mint más? Tudnotok kell, hogy némely gyermek másoknál több, némely gyermek másoknál kevesebb fájdalom közt születik a világra: vajon azt kell-é a kevesebb fájdalommal születőnek mondania, hogy fattyú vagyok, mert másoknál kevesebb fájdalommal jöttem a világra? Amidőn Krisztus az emberek lelkében megformálódik, némelyikük több, mások kevesebb fájdalom közt újul meg s születik újjá: kell-é a kevesebb fájdalommal születőnek magát fattyúnak, nem igaz fiúnak mondania, amiért kevesebb fájdalom közt született újjá? Tudjátok, miképpen történt Zákeussal: Krisztus az ő házába ment szállásra, és amikor aznap odament Zákeushoz, ezt mondta: „Ma üdvössége lett ennek a háznak.” Zákeus az első nap megkapta a bizonyosságot. Ellenben Pál megtér, és három napig gyötrődik vakon. Nos, Zákeusnak azt kell-é mondania, hogy én nem tértem meg, mert nem szenvedtem három napig vakon, és nem gyötrődtem úgy, mint Pál? Bizonyosan nem. Nem mondhatod többé, hogy mivel kevesebb nyomorúságban volt részed, mint másoknak, a te békességed hamis. Ne tekintsd a más méretét mértéknek. Az Isten különféleképpen bánik népének tagjaival, mind a békesség,

Lk 19,9

mind a kegyelem tekintetében. Azt mondom ezért nektek, a magatok békességét nézzétek. Van-e a lelketeknek békessége és nyugodalma? Utána pedig áldd és magasztald az Urat a békességedért; sőt ne csak a békességedért és nyugodalmadért magasztald, hanem azért is, hogy akadék nélkül, ingyen kegyelemből kaptad meg. És ha valamiért emésztened kell magadat, hát azért, mert az Isten kegyelmét megcsúfoltad, hamisnak vagy kicsinynek mondván azt. Krisztus ingyen kegyelemnek mondja, te pedig hamisnak. Ó, alázkodj meg ezért, és magasztald az Urat a békesség és nyugodalom mindama mértékéért, amelyben téged részesített.

Csak hogy valaki más ezt mondja majd: Mind ez nem áll az én esetemre, mert az én lelkemben nincsen se békesség, se nyugodalom, amiért háládatos lehetnék; vannak akiknek megadatott a békesség és a csendesség, nekik kétségkívül háládatosnak kell lenniük érte, de az én szegény lelkem már régtől fogva kesereg és nem nyughat, és soha nem nyertem bizonyosságot az Isten Krisztusban való szerelméről; nincsen meg bennem ez a békesség és csendesség. Mi tegyek, hogy ezt elnyerhessem? Vagy mitévő legyen a nyomorult lélek, hogy megtartsa belső békességét és nyugodalmát?

Tudjátok, ezt mondja a zsoltairos: „Hadd halljam, mit szól Isten, az Úr; mert békét fog szólni népének.” Nincsen sem a magam, sem más teremtmény hatalmában békét szólni nektek, csak az Úrnak kell békét szólnia lelketeknek, és törvénye útján szólja az Úr a békességét.

De vajon mit szól az Úr? Mit szól az Úr az Igé-

jében foglalt törvénye útján arról, hogy én, ki még soha meg nem állapodhattam, elnyerhetem a léleknek eme belső békességét és nyugodalját?

1. Isten azt parancsolja, hogy vizsgálj és gondold meg jól a Jézus Krisztus halálát, szenvedését és az általa adott váltság tökéletességét. Menj le a Krisztus sírjába: higgy a Krisztus vérében, és a hit hozza el a békességet. A hitetlenség fájdalmas bűn, a hit pedig enyhületet és csendességet adó kegyelem. „Miatán tehát megigazultunk hit által, békességünk van Istennel.” Minél élesebben látod Isten ingyen és végtelen szeretetét, annál inkább lesz békességed és csendességed a szívedben. És ugyan hol láthatnád meg Isten szeretetét a leginkább, ha nem a Krisztus halálában? Midőn meglátod Krisztust a keresztfán függeni, meglátod az Isten szerelmét diadalmaskodni. Minden igaz belső békesség a kívül szerzett békesség meglátásából fakad: hol olvashatnál erről, ha nem a Krisztus halálában? Ezért mondja róla a próféta: „Békességünk fenyítke volt rajta.” A 41. zsoltaír nagy áldást ígér annak, aki törődik a gyengébbekkel: „Boldog, aki figyelmes a gyengébb iránt.” Ki ez a gyengébb itt? A 10. vers alapján Tarnovius a szenvedő Krisztusnak mondja, mert, mint megállapítja, ez a zsoltaír Krisztusról szól. A 9. vers ugyanis ekképpen hangzik: „Bizalmas emberem is, akiben megbíztam, kenyérevőm: sarkat emelt ellenem.” Ezek Krisztus szavai, Krisztus ezt a zsoltaírt idézte, ez a „gyengébb” pedig nem más, mint Krisztus maga, miként Tarnovius állítja. Nem taglalom most ez értelmezés igazságát, de ha igaz, akkor az Úr itt áldást ígért annak, aki bölcsen megfontolja a

Róm 5,1

Ésa 53,5

Ésa 26,12

Krisztus halálát és szenvedéseit; és miben áll ez az áldás? Abban, hogy őt „veszedelem napján megmenti az Úr” – ezt a napot a káldeus átirás a rossz napnak, a rossz napjának mondja, Symmachus pedig: az aggodalom napjának. No mármost, a kísértés, a kétely és a nagy félelmek napja rossz nap, az aggodalomnak napja: e napon szabadítja meg az Úr őt, aki bölcsen elmélkedik a Krisztus halálán. Ha láthatnánk a Krisztus szívét, soha nem kételkednénk többé. Halálában megláthatjátok a szívét; a vérben megláthatjátok a szívét. Tudjátok jól, ezt mondja Ésaiás próféta: „Uram ítélj nekünk békességet; mert minden cselekedeteinket is te cselekedted nekünk!” És hol találd azt legfőképpen, hogy Isten megcselekedte előttünk minden cselekedetünket? A Krisztus sírjában és halálában.

Ésa 50,4

2. A békességért nemcsak a Krisztus sírjához kell odamennetek, és töprengenetek halálán, hanem magához Krisztushoz is. Neki, a nagy békeségszerzőnek az is feladata, hogy külső és belső meghasonlásainkat elegyengesse. Tudjátok, mit mondott: „Az én Uram, az Úr adott nekem tanítványi nyelvet, hogy tudjam segíni az elfáradtat igével.” Térjete hát Krisztushoz, sürgessétek e kötelezettségét, és mondjátok az Úrnak, megkapad hát a tanítványi nyelvet, hogy az elfáradtat segéld igével. És, ó, Uram, én is ilyen elfáradt vagyok, elfáradtam kísértéseim közt, elfáradtam benső nyavalyámban, segéld igével e nyomorult, sérült és elfáradt lelket. Így járuljatok Krisztushoz.

Csak abban legyetek bizonyosak, hogy Krisztushoz való folyamodástokban egyenesek vagytok. Vigyázzatok, ne a pusztá kényelemért kérjétek a

békességet, hanem azért, hogy az segítse a nektek adott kegyelmet: „Kegyelmet és dicsőséget ad az Úr; nem vonja meg a jót a jámborságban (egyeneségben) járóktól.” A jó emberek a kegyelem kedvéért keresik a békességet, a gonosz emberek és a képmutatók ellenben a békesség kedvéért keresik a kegyelmet. Midőn a Krisztushoz folyamodtok, bizonyosan legyetek egyenesek, és óvakodjatok attól, hogy a kényelemért, ne pedig a nektek adott kegyelem segítéséért kívánjátok a békességet.

Zsolt 84,12

Midőn Krisztushoz járultok, vigyétek magatokkal az ígéretet, az ígéret útján járjatok. Induljatok, várjátok őt rendületlen, egyedül őt várjátok, és maradjatok meg az útjában. Némelyek azt állítják magukról, hogy Istent várják, de nem az ő útját járják. Kötelességüket megszegik, ha nem vigasztalódnak meg azonmód. Midőn azonban megkeresitek Krisztust, várjátok őt türelmesen; ha pedig nem jön a békesség és a vigasz azonmód, tegyétek egy darabig félre a nagy kérdést, hogy vajon Krisztusban vagytok-e, avagy sem, hogy vajon Isten gyermekei vagytok, avagy sem. A nagy baj ez: Félek, nem vagyok-e Isten gyermeke; csak akkor lenne békességem, ha tudnám, hogy Isten gyermeke vagyok. Ha tehát nem jön meg azonnal a békesség és a csendesség, tegyétek félre e kérdést, és kellő időben megválaszolja Krisztus azt is; addig is várjátok őt, és maradjatok meg útjában.

Mivel azonban felhangzik majd a kérdés: nem kellene-e megaláznunk magunkat az elkövetett bűneinkért? Vajon nem alkalmas eszköze-e a békesség elnyerésének a megalázkodás? Következőképpen minden megalázkodásodban vidd magad-

dal Krisztust. Ha siratni készülsz a bűnt, kezd fönn Krisztussal; ne hidd, hogy mindig lenn kell kezdened a bűnnel, és úgy menned föl Krisztushoz, hanem kezd fönn Krisztussal, és megalázkodván, szállj alá a bűnhöz. Erre talán azt feleled, előbb inkább megalázkodnék, s csak utána fordulnék Krisztushoz. De, kérlek, mondd meg nekem: megalázkodhatsz-e anélkül, hogy látnád bűnödet? És honnan látszanék meg a legjobban, ha nem a Krisztus halála felől? Van-e valami a világon, ami úgy felmutathatná a bűn nyomorúságát, csúfságát és átkozott természetét, mint a Krisztus halála? Ha tehát Krisztusnál kezded, bizonyosan alászállsz bűnödhez, és megalázkodsz érte; ha azonban a bűnnel kezded, korántsem bizonyos, hogy feljutsz Krisztushoz. Se szeri, se száma a nyomorult léleknek, ki azt mondotta volt, előbb megalázkodom bűnömért, s csak utána megyek Krisztushoz, de úgy beleragadt a törvény cselekedeteibe, hogy máig sem jutott fel Krisztushoz. Ha pedig a Krisztushoz térés előtt alázod meg magad, nem lesz békeséged vagy nyugodalmad; ha azonban előbb Krisztushoz mérsz, és őt elviszed magaddal megalázkodásodhoz, akkor bizony nagy békeséget és nyugodalmat találsz benne. Nem úgy kívánnál tehát inkább megalázkodni, hogy általa békeséget is szerezz? Légy bizonyos benne, hogy ehhez a munkához magaddal viszed Krisztust, soha ne a bűnnel kezd, hanem a Krisztussal, és úgy szállj alá a bűnhöz.

Minden erőttökkel öldököljétek ragaszkodásaitokat, és akaratotokat olvassátok egybe Isten akaratával. Amiképpen a szél a tengerre, úgy hatnak a ragaszkodások az emberi lélekre. Amíg a szél há-

borgatja, a tengernek nincs békesége és nyugodalma; és mi más oka van annak, hogy szívünk nem talál békeséget vagy nyugodalmat, ha nem az, hogy akaratunkat nem adjuk fel Isten akarata előtt? Tulajdon akaratunk háborgatja békeségünket; öldököljétek belé akaratotokat Isten akaratába, és akkor azt mondjátok, Uram, örülnék a békeségnek, de ne az én akaratom, hanem a tiéd legyen meg. Ezért, Uram, amikor te akarsz, és amiképpen te akarsz, ne az én akaratom, hanem a tiéd legyen meg. Tegyetek így, és azonmód elnyeritek a békeséget.

A lélek békeségét, vigasztalódását és csendességét akarjátok? Vigyázzatok, miként jártok kételkedők társaságában, vigyázzatok, miként jártok azokkal, akiket félelmek és kétségek töltenek el. Amiképpen egy részegesből lesz a másik, egy szitkozódóból ugyancsak szitkozódó, egy istentelen, egy parázna hozza magával a többi, úgy egy kételkedő keresztyén példájára sok lesz azzá. Ti, akik erőtlenek vagytok, telve kétségekkel, támaszkodjatok az erősekre, akik teljes bizonyosságot nyertek; ti pedig, akik bizonyosságot nyertetek, engedjétek, hogy az erőtlenek reátok támaszkodhassanak, ezt mondván: Jer, támaszkodj reám, hogy segítséged legyek. Tudjátok, miként van a borostyánnal és a szőlővel; a borostyán a tölgyfában kapaszkodik meg, a szőlő pedig a karókon vagy a házfalon, de a borostyán és a szőlő nem kapaszkodik egymásba; ha a borostyán és a szőlő egymásba kapaszkodna, micsoda összeakaszkodás kerekednék abból. Mindkettő leborulna a földre: de a borostyán a tölgyben, a szőlő a karóban vagy a házfalon kapaszkodik meg. Így az erőtlenséges keresztyén is

kapaszkodjék meg az erős keresztyénben, de ha egy kételkedő kételkedőben kapaszkodik meg, mindkettő földre hull. Olvastam egy asszonyról, kit erős kísértések gyötörtek, no, és ez az asszony találkozáván egy másik hasonló állapotban lévő asszonnal, azt mondta neki, félek, elkárhozom. Magam is így érzek, mondta a másik. Jaj, folytatta az első, nemcsak félek, biztos is vagyok benne, elkárhozom bizonyosan. Úgy igaz, felelte a második, csak hogy az én dolgom még rosszabbul áll, merthogy én már el vagyok kárhozva. Ó, micsoda közösség ez! Ezzel volnának egymás épülésére? Vajon akartok-e tehát békességet és vigasztalást? Ti, akik erőtlenek vagytok, kapaszkodjatok meg az erősekben, és nyerjétek el a teljes bizonyosságot. Ti pedig, akik elnyertétek a teljes bizonyosságot, ne tagadjátok meg vállatokat az erőtlenektől és kételkedőktől.

És hogy bevégezzem. Vajon akarjátok-e a lélek benső békességét és csendességét? Amikor az Úr a legcsekélyebb mértékben békességet szól szíveteknek, vigyázzatok, el ne utasítsátok, hanem éljétek vele, élésszétek fel magatokat a hívésben. Minden mosolyért dicsérjétek Istent, és a legcsekélyebbnek is örvendeztetek. Ha, úgyszólván, egy lyukas garas érkezne a mennyből, tegyétek azt félre, mint minden szerelmi zálogot. Nyájas dolog a békesség. Elkezdett-e az Úr békét szólni valamelyikőtök lelkének? Élésszétek fel magatokat a hívésben, és akkor Krisztus ad még többet.

Tudjátok, miképpen történt Nátánáellel: midőn ő hitt Krisztus beszédében, Krisztus azt mondta neki: „Mert azt mondtam neked, hogy láttalak a füge-

fa alatt, hiszel? Ennél nagyobbat látsz. Mostantól fogva látni fogod az eget megnyílni, és az Isten angyalait fel- és leszállani az Ember Fiára.” Ugyanígy fogja majd az Úr Krisztus mondani a nyomorult léleknek, igével szóltam hozzád, és adtam neked békességet, és mert igével szóltam hozzád, hiszel? Nagy dolgokat fogsz látni, és bőségesen adom majd neked békességemet. Nézzétek meg Ésaiást, és ott azt találjátok, hogy az Úr ezt mondja: „Vajha figyelmeznél parancsolataimra; hogy olyan békességed lenne, mint a folyam, és igazságod, mint a tenger hullámai.” Midőn az Úr beszél, és felszólítja az embereket, hogy higgyenek, akkor figyelmeznak őrá, akkor olyan békességük lesz, mint a folyam. És vajon külön mikor szólítja fel Isten a népét, hogy higgyen? Midőn ígét és valamennyi békességet ad neki, akkor hívja fel a hitre; most térjétek meg, most higgyetek, mondja az Úr. Tudjátok, hogy miként volt ez Illéssel: midőn az emberek esőt akartak, s már hosszú ideje nagyon akarták, Illés elküldi szolgáját, nézze meg a tengert, vajon jön-e az eső, ő pedig arca borul imádságban. A szolga megnézi, de semmi jelét nem látja az esőnek; majd ismét megnézi, és ismét nem lát semmit, hetedízben azonban meglát egy kicsi felhőt, tenyérynai nagyságút, és akkor lemegy urához, és mondja neki, hogy látott egy felhőt, tenyérynai nagyságút; erre Illés befejezi, és ezt mondja: „Jer, keljünk fel, sok vizek zúgását halom.” Ezt mondom én is, ti is arca borultatok, és sokat keseregtek, ám ha imádkozván imádkoztatok, és valamicske felüdülés jó, még ha tenyéryninél kisebb is, abbahagyjátok, és azt mondjátok, hogy bizonyosan jön a több eső. Jer, én lelkem, miért csüg-

Jn 1,50-51

Ésa 48,18

gedsz el, miért nyugtalankodol bennem? Reménykedj Istenben, és várj reá; bőséges esőket hallok jönni. Midőn megváltó Krisztusunk olykor békességet szól, ezt először kis igével teszi, és ha azzal élnek, még többet szól. Tudjátok jól, miként esett Máriával, odament a sírhoz, az Úr után kérdezett, és azt mondta a két angyalnak: Elvitték az én Uramat, és az angyalok a lelkére beszéltek, de megvigasztalni nem tudták. Végül azonban megváltó Krisztusunk jön, szól Máriával, ő pedig megvigasztalódik. De mit mond neki az Úr? Egyetlen egy szót: Mária. Így midőn valaki bajban van, az Úr jön időnként, és egyetlen egy ígét szól, talán ígéretet tesz, és ígét kapcsol hozzá a léleknek, a szív pedig így válaszol: Rabbóni, Uram. Ha csupán egyetlen egy igével szól hozzátok tehát az Úr, élesszétek fel magatokat a hívésben, figyelmezzetek őreá, mert világosabban és érthetőbben fog szólani; de amikor szól, hallgassátok, figyelmezzetek reá szorgosan, éljetez azzal, amit mond, és akkor békességetek olyan lesz, mint a tenger, igazságotok pedig olyan, mint az óceán.

Ezzel befejeztem első okfejtésemet.

Az igaz békesség megszakadhat

A szentek és Isten népe, meglehet, erősen elkeseledik és elcsügged. Jóllehet a lélek belső békességét és csendességét rendjén megkapták, mégis lehetséges, hogy ez a békesség megszakad, ők pedig igen-igen megszomorodnak és elcsüggednek.

Igénkben két szó mondja el mindezt: *csüggedsz, nyugtalankodol*. A zoltáros háromszor is elmondja itt, hogy a lelke nyugtalankodik benne, pedig Dávid rendszeren igen nagy békességben és nyugalomban élt.

És amiképpen volt Dáviddal, úgy volt, van és lesz más szentekkel is. Ez olyannyira mindennapi eset, hogy a Szentlélek állandó zoltárról vagy imádságról gondoskodott az ilyen állapotban lévők számára. Ez pedig a 102. zoltár, melynek címe így szól: „A szegény ember imádsága, mikor leborul, és az Úr előtt kiönti panaszát.” A 119. zoltár 25. versében azt mondja Dávid: „A porhoz tapadt a lelkem”, aminél mélyebbre már aligha kerülhet. A 28. versben pedig ezt mondja: „Sír a lelkem a bűtől”, nemhogy megszomorodtam és kesergek, hanem a lelkem is sír keserűségemben. Az Énekek éneke 5,6-ban a menyasszony azt

mondja, hogy a lelke „kiment” vagy „elhagyta” őt. Ha pedig fellapozzuk a 143. zsoltárt, a 4. versben azt találjuk, hogy a zsoltáros ezt mondja: „Elborult bennem a lelkem, bensőmben megdöbent a szív.” Mi egyebet mond a számtalan ilyen magasztos és nagyszerű kifejezés, ha nem azt az igazságot, amelyet itt elétek adtam?

Hogy ezt tisztázzam és kibontsam, igyekszem nektek a következőket megmutatni.

Először is: mennyire ereszkedhet bűnnek és csüggedhet el a jóakarátú ember?

Másodsor: mi módon csüggedhet ő el?

Harmadsor: mi módon maradhat meg a csüggedtsége a neki adatott kegyelem és jámborság mellett?

Negyedsor: mi módon lehet csüggedtségét gyógyítani és orvosolni?

Először tehát ha megkérded, meddig mehet el a szentek csüggedése, mert, miként némelyek mondják, tudom, lehetséges, hogy a legkegyesebb, legszentebb ember is elcsügged, de nem annyira, mint én, jómagam a következőket felelem.

1. Miben áll a te csüggedésed? Úgyannyira nyugtalankodol, megszorodtál, nekibúsultál, hogy el sem fogadhatod a neked hozott ígét, ígétet vagy vigasztalást? A 77. zsoltár 3. verse szerint a szentek csüggedése eddig mehet el: „Istenre emlékezem és sóhajtok.” Nem azt mondja a zsoltáros, hogy a „bűnömre emlékezem és sóhajtok”, hanem hogy Istenre; bizony nem elég, hogy sóhajtok, de „panaszodom és lelkem elborul” is. Amidőn azonban eljött az ígét, eljött az irgalom,

és eljött a kegyelem, azt is elutasította? Igen, azt is: „Lelkem vonakodik megvigasztalódní” (2. vers).

2. Úgyannyira nyugtalankodol, elbúsultál, megszorodtál, hogy magának a testednek is fáj a csüggedésed? Elutasítsz minden ígétet, lelkednek szóló vigasztalást, sőt a testednek való enyhületet is. Akkor vedd elő a 102. zsoltárt, s nézd meg, eseted nem egyezik-e az ott leírtakkal: „mint a hűtötte fű, elszáradt a szívem, bizony elefejtettem kenyeremet megenni” (5). Vagy: „Hangos sóhajtásomnál fogva – Csontom a húsomhoz tapadt” (6). Sőt: „hasonlítok a sivatag pelikánjához; olyan vagyok, mint a bagoly a romokon” (7). „Hamut eszem kenyér gyanánt; és italomat sűrűsággal keverem: haragod és felindulásod miatt, mert felemeltél és elhajtottál engem. Napjaim olyanok, mint a lehajló árnyék; és én, mint a fű, elszáradok” (9–12). Csakhogy, mondod, én nem csak annyira vagyok elcsüggedve, hogy elutasítsam a léleknek való vigasztalást és a testnek való enyhületet, de lelkem megtagadja kötelességét is, mostani szolgálatát is ledobja magáról.

3. Ilyeténképpen, meglehet, idáig is elmegy a csüggedése a jó és kegyes embernek. Talán furcsálljátok, hogy ennek példáját látom ama szent ember, Jeremiás próféta esetében is, ám ha fellapoztatok a Jeremiás 20,7–9-et, magatok is meggyőződhetek állításom igaza felől. Mert vajon nem ezt mondja-e a próféta? „Az Úr szava... akkor olyan lesz szívemben, mint az égő tűz, mely csontjaimba van rekesztve. És elfáradtam hordozni, és nem bírom ki.” És magában úgy végezte el, hogy az időben nem prédikál Isten nevében, ami köte-

lessége lett volna, s amire megbízást kapott, hiszen ezt mondja: „nem gondolok rá, és nem beszélek többé nevében.” Ez a szent, kegyes ember kísértésbe esett, mélységesen elcsüggedt, és erre fel beszélt így. Ámde a 13. versben már ezt mondja: „Énekeljétek az Úrnak, dicsérjétek az Urat, mert kimentette a szegénynek lelkét a gonosztevők kezéből.” Igen ám, de ezt figyeljétek meg, a következő versben így kiált föl a próféta: „Átkozott a nap, amelyen születtem; a nap, amelyen szült engem anyám, ne legyen áldott! Átkozott az ember, ki örömhírt vitt atyámnak: »Született neked fiúgyermeked.«” A szentek eme legnagyobbikában is micsoda hirtelen váltakozása ez a csüggedésnek és lelkesedésnek. Ó, veti közbe valaki más, én nemcsak elátkoztam a születésem napját, miként Jeremiás tette, és azt kívántam, hogy bár soha meg nem születtem volna, hanem az egész életemet meguntam, önhalálat kerestem; nos, volt valaha istenfélő, kegyes ember, ki keserűségében és csüggedésében idáig eljutott?

Jób 10,1

Volt! Bizony volt. Mint vélekedtek Jóbról? „Lelkemből meguntam életemet”, mondja ez a szent ember. A 3. rész 20–21. versében pedig kiönti panaszát: „Miért kellett a nyomorultnak világosságot adnia; és életet a keserű lelkűeknek: azoknak, akik a halálra vártak és nem volt, pedig kiásták volna, jobban mint a kincseket.” Mármost tudjátok, az aranyásók és ezüstbányászok felette szorgosan, iparkodva ásnak. Így vagyok én is, mondja Jób, annyi szenvedés sújtott le rám, a bánat és a keserűség marja lelkemet, a halált kívánom, előásnám, akárha kincset keresnék.

Ó, a csüggedésnek micsoda mélységébe zuhanhatnak a szentek és Isten népe, jóllehet megmaradnak istenfélőnek és kegyesnek!

Másodszor: de miért hagyja Isten, hogy tulajdon népe, legkedvesebb gyermekei így elcsüggedjenek, békességük így megszakadjon? Tudom, mondja valaki, hogy minden mostani örömünk és vigaszunk csupán teremtett öröm és vigasz, és következképpen megfogyatkozhat; ráadásul a Sátán Isten legjobb gyermekeinek a közelébe férkőzik, és addig tuszkolja-taszigálja őket, míg azok bele nem esnek a keserűségbe, hogy olyanokká legyenek, mint ő maga is, megkeseredett lélek. De hogyhogy Isten elszenvedi ezt?

Általánosságban szólva: az ő javuk végett. Mert javuk nekik, hogy békességük van és megvigasztalódnak, és ugyancsak javukra van, hogyha híjával vannak a békességnek és vigasznak. A csillag, melyet követve a bölcsék eljutottak Krisztushoz, nem mindig ment előttük, némelykor elrejtőzött előlük: de mind a megjelenése, mind pedig az elrejtőzése a javukat szolgálta. Első megjelenése Krisztushoz hívta őket, visszavonása még szorgosabbá tette őket a Megváltó keresésében. Úgyhogy amidőn Krisztus elbújt anyja, Mária elől, az annál inkább kereste őt, és amidőn megtalálta, annál inkább örvendett, de Krisztusnak mind a jelenvalósága, mind pedig az elrejtőzése, Máriának a félelme és a vigasztalódása az ő, Mária javát szolgálta. Krisztus hiánya erősítette és előhívta Mária vágyódását; Krisztus jelenvalósága erősítette és előhívta Mária örömét. Midőn távol van tőlünk Isten, utána való vágyódásunkban bizonyosságot te-

szünk az iránta való szerelmünkről; amikor pedig jelen van velünk Isten, arcának ragyogása bizonyosságot tesz az irántunk való szerelméről; úgyhogy akár felragyog ránk Isten, akár nem, akár van vigaszunk, akár nincs, mindkettő a javunkra van. Így van ez általánosságban, de nézzük meg a dolgot részleteiben is.

1. Tudjátok, Istennek sajátos útja és módja, hogy az emberek gyermekeivel a hajlamuknak megfelelően bánják, hogy gyengeségeikhez lealacsonyodják és leereszkedjék. Ezért mondja Hóseás próféta: „Emberi köteleken vonom őket.” Mármost az embernek hajlama, hogy Istenhez csak másodsorban forduljon. Amíg csak valami teljességet talál holmi teremtményben, nem járul Istenhez, de mihelyt ürességet lát valamely teremtményben, kötelességtevésben vagy rendelkezésben, akkor azt mondja, mily teljesség van magában Istenben, magában Krisztusban! „A valóban özvegy és magára hagyatott asszony Istenbe veti reménységét.” Habár özvegy, ha nem mindig magára hagyatott, nem veti Istenbe reménységét, és ezért Isten engedi, hogy özvegységét magára hagyatottság tetézzé. Midőn Dávid emberei követek ragadtak, hogy megkövezzék, mint mondja az Írás, „Dávid erőt vett magán az Úrban, az ő Istenében”. Amíg az ember talál erőt és bátorítást másban, nem vesz magán erőt az Úrban. Mint-hogy ilyen az emberi természet, és minthogy Istent a gyermekei iránti szeretet vezérli, Isten megengedi, hogy némely dolog a kedvüket szegje, elkésértse őket; békességük megszakadjon, szívük nyugtalanodjék, és lelkük elcsüggedjen

csak azért, hogy egyedül Istenben vegyenek erőt magukon.

2. E belső békesség és nyugalom oly becses áru, hogy Isten olykor megdrágítja. Az egyszerű és mindennapi, ámde áldások, ha ismét megkerülnek, rendkívülivé válnak. Egyszerű és mindennapi kegyelem, ha valaki ücsörög az üzletében, és végzi dolgát. Ha azonban megbetegszik, ágynak dől, és öt-hat hétig be sem tudja tenni lábát az üzletbe, és ekkor sikerül egy napra mégis bemennie, arra ezt mondaná: Ó, micsoda rendkívüli áldás és kegyelem, hogy bemehetek. Valamely mindennapi áldás, ha egyszer megszakadt, utána mindjárt rendkívülivé válik. Ha az embernek nem romlik meg az egészsége, ha nem lankad ereje, és bár meg tud tenni napi negyven, ötven, hatvan mérföldnyi távolságot, azt félvállról veszi; ha azonban a betegség leveszi a lábáról, netán a halál is kopogtat az ajtón, de utána mégis kezd felépülni, és noha csak megemelni bírja a kezét, vagy megmocantani a lábát, mindjárt áldja Istent, és azt mondja, Ó, barátaim, meg bírok mozdulni az ágyban, meg bírom emelni a kezem vagy a lábam; micsoda rendkívüli áldás és kegyelem! Így van ez mostani esetünkben is, amíg az embernek háborítatlan a belső békessége és csendessége, azt mindennapi, közönséges áldásnak és kegyelemnek veszi, ha azonban valami kissé megzavarja békességét, ha lelkét a Sátán hányja-veti, de azután mégis visszanyeri békességét, haj, mondja, micsoda rendkívüli áldás és kegyelem ez! Nos, Isten időnként megdrágítja ez árut, a mindennapi áldást rendkívülivé téve, és ilyenképpen megengedi, hogy gyerme-

kei és legkedvesebb szolgálói elcsüggedjenek, békességük megszakadjon.

3. Isten gyengéd Atya, és gyermekei minden szeretetét magának akarja. Nem szenvedheti, hogy gyermekei jobban szeressék dajkájukat, mint őt: örömünk, békességünk és vigaszunk nem más, mint a dajkája a nekünk adott kegyelemnek. Ha pedig Isten azt látja, hogy jobban szeretjük dajkánkat, mint őt magát, akkor elveszi a dajkát, a békességüket pedig megszakítja és felfüggeszti. Nem tűrheti, hogy bárki is jobban szeresse a dajkát, mint őt.

4. Időnként Isten hagyja, hogy ez a felhő rá telepedjék népe békességére és örömére azért, hogy nagyobb tökéletességre eddze őket. Az öröm a gyermek teje. Megfigyelhetitek azért, hogy az erőtlenebb keresztyén olykor elevenebb, láthatóbb örömmel örvendez, mint az erősebb keresztyén. Miért? Mert ez a belső békesség és öröm az a tej és méz, amely elvonja őket a világ élvezeteitől és gyönyöreitől; és amiképpen ezek az örömök szoktatnak le minket a világ örömeiről, azonképpen újból le kell szoknunk e leszoktatókról. Ezt pedig Isten gyakorta visszafogásukkal teszi, hogy így növekedjünk fel a nagyobb tökéletességre.

5. Megint máskor Istennek azt kell látnia, hogy békességükben és örömükben gyermekein elhaltmasodik a hiúság, a könnyelműség, az üresség, a feslettség, az elbizakodás, ő pedig visszahúzódik, elrejtí elölük arcát, és ők ezért elveszítik vigaszukat. Ez történt az Énekek énekében, midőn a menyasszony azt mondta, hogy a lelke elhagyta őt. De miért? „Én kinyitottam kedvesemnek; de

kedvesem elhajolt, elment.”* De a kedves miért ment el? Hiszen eljött, hogy szerelmi és kegyelmi ajánlatot tegyen (2. vers), a menyasszony azonban hallani sem akar róla: „Levettem köntösömet, hogy öltsem fel; megmostam lábaimat, hogy piszkoljam be?“, azaz nyugovóra tért. E szavakból kitetszik, hogy a menyasszony bátorságosan érzi magát, a vőlegény pedig e bátorságosságot látva elmegy: a lelke „elhagyja” a menyasszonyt. Megannyiszor van ez így Isten gyermekeivel: az Istennek azt kell látnia, hogy békességükben és örömükben elbizakodnak, úrrá lesz rajtuk a hiúság, felszínesség, feslettség, Isten pedig elmegy tőlük, és békességük elhagyja őket.

6. A mi Urunk és Megváltónk, Jézus Krisztus gyengéd kirurgus, ki összeforrasztja csontjainkat, melyeket bűneinkkel törtünk el mi magunk. Tudjátok jól, hogy a bölcs és őszinte sebész, bár betegre mielőbbi gyógyulását óhajtja, ha látja, hogy a gipszkötés nem jó helyre került, leveszi onnan, mert nem alkalmazta rá helyesen, mint mondja. Hasonlatosképpen cselekszik Krisztus is, látja ugyanis, hogy a vigasztalás nem jó helyre került, és ezért, mint mondja, bár magam is a nyomorult, sérült lélek mielőbbi gyógyulását óhajtom, de mivel a vigasz, az ígélet, a tapasztalat nem a jó helyre került, le kell onnan vennem. Nos, a szentek vigasztalása olyan, hogy már maga az alkalmazása is fájdalmat okozhat. Miként a vetés esetében is, nem elég ugyanis, hogy a mag jó legyen, jól is kell elvetni azt, máskülönben maga a vetés is okozhat gazosodást. Így, jóllehet az igazaknak elvetik a világosságot, a vetés maga a félelmek és keserűsé-

Én 5,6

gek gyomját termeszti. Ennélfogva mondhatjátok, anélkül hogy prófétálnátok, hogy íme, itt e nyomorult lélek, ki csakhamar elcsügged, pedig most örömeiben bővelkedik.

Csakhogynem nehéz ezt kimondani: jósolhatunk-e valakinek keserűséget az örömeinek idején? Akad-e a szentek között egy is, kinek ilyen öröm adott, akiről bizonyosan mondhatjátok, ez az ember még megkeseredik?

Ha valakinek, egy jó embernek a lelki öröme külső áldásokon múlik, arról bízvást előre megmondhatjátok: ennek az embernek se tart sokáig az öröme, hamarosan nyugtalanság gyötri őt. Ez a magyarázata annak, hogy az ószövetségi időkben a szentek annyi csüggedés közt verejtékeztek, éppen mert Isten szeretetét eme külső áldásokkal mérték. A 143. zsoltár 4. versében ezt olvassuk: „Elborult bennem a lelkem.” Miért? A 3. vers mondja: „Mert ellenség üldözi lelkemet, a földre zúzta életemet.” A zsoltáros túlságosan eme külső dolgokhoz mérte az Isten szeretetét, és amidőn az ellenség rátámadt, azt gondolta, az Isten nem szereti, és ezért szenved vereséget; így van minden külső áldással. Ha találkoztok valakivel, aki Isten szerelméről holmi teremtmény reá mosolygásából győződik meg, bízvást előre megmondhatjátok, ő, e nyomorult lélek, nem sok idő kell hozzá, hogy sötétség boruljon rá és elcsüggedjen.

Ha valaki nem ad hálát az igaz békességért, és nem alázza meg magát a hamis békességért, alig-ha tartja meg sokáig békességét. Mielőtt valaki megtér, belső békessége van: „Mikor az erős felfegyverezve őrzi udvarát, békességben van a va-

gyona.” Csakhogy ez a békesség hamis. Miután az ember megtér, akkortól fogva van belső békessége, mégpedig igaz békessége. Isten elvárja, hogy az ember alázza meg magát a korábbi hamis békességéért, és adjon hálát mostani igaz békességéért. Nos, midőn az Isten azt látja, hogy valaki sem nem alázza meg magát a hamis békességért, sem nem ad hálát a jelenvaló igaz békességéért, megszorodik az Úr Lelke, eltávozik, és a lélek vigasz nélkül marad.

Lk 11,21

Midőn valaki csak abból veszi vigasztalását, amit belül megtalál, a belül megtalált kegyelemből, nem pedig a külső kegyelemből, a benne lévő Krisztusból, nem pedig a külső Krisztusból, akkor vigasztalása nem marad meg. *Perpetuum est quod habet causam perpetuam* (csak az állandó, aminek állandósító oka van). A külső kegyelem állandó, jobban mondva érdeme szerint a Krisztus engedelmissége állandó. A bennünk lévő kegyelem cselekedetei azonban nem állandóak vagy nem állandóan nyilvánvalóak a szemnek, és ennélfogva nem származhat belőlük állandó vigasztalás. Való igaz, a bennünk lévő kegyelem és az engedelmisségünk némely tekintetben lehet oka a békességünknek. Mégpedig először is *causa sine qua non* (nélkülözhetetlen oka), mert istenfélő embernek nem lehet belső békessége engedelmisség nélkül. Másodszor olyan oka, amely vigasztalódásunk elől *removere prohibens* (elhárítja az akadályokat), nevezetesen a bűnünket. Harmadszor bizonyosítvány oka, mert hárman tesznek bizonyosságot, a Szentlélek, a víz és a vér; megszentelődésünk, a víz az egyik. Negyedszer megerősítő

oka, mert engedelmisségünk és megszentelődésünk erősíti meg megigazulásunkat és az erről való tudásunkat. Következésképpen az engedelmisség oka, de nem egyedüli, sem nem fő oka békességünknek. Amidőn tehát látjuk valaki vigasztalódásának patakjait ebbe a mederbe összefutni, midőn minden vagy fő vigasztát az engedelmisségből, a belső kegyelemből meríti, akkor megmondhatjuk, jóllehet most telve minden patak, nem kell hozzá sok idő, hogy kiszáradjon a meder, ez az ember pedig elcsüggedjen.

Ha valaki, egy jóakarattú ember vigasztalódása az Ige megidézésén vagy fölötülésén, nem pedig az Igén magán múlik, vigasza nem marad meg. Példának okán ha valaki felüti Bibliáját, és kibök magának egy ígéretet, akkor most előnti az öröm és megvigasztalódik. Vagy tegyük föl, hogy nem nyitja fel a Bibliáját, nem olvas az Írásból, hanem csak ül sötét állapotában, és valami korábban nem is gondolt ígéret ötlék föl benne. Nos, ez ígéret felmerülése felbátorítja, átmelengeti és megvigasztalja a szívét, már amennyiben azt szűri le magának, hogy Isten gyermeke vagyok, immár tudom, szeret engem az Isten, és részesültem Krisztusban. Ez az ember vagy az Igéből magából, vagy pedig valamely ige fölötüléséből merít vigaszt; ha magából az Igéből meríti, mi módon enyészhet el vigasztalódása? Ha azonban az ígének a pusztá fölötüléséből, mi módon maradhat meg a vigasztalódása? Mert ha egy ige nem ötlék föl, kudarcba fullad a vigasztalódása. Ezt olvassuk a 16. zsoltárban: „Megasokasodik azok bánata, kik máshoz sietnek”⁺, de a bevett fordításunk ezt mondja: „Meg-

sokasodik azok bánata, kik más isten után sietnek”^{*}, pedig a héber eredeti nem tartalmazza az „isten” szót. A versben valójában maga Krisztus nyilatkozik meg. Mit is mond a 2. versben? „Azt mondtam az Úrnak: Uram, te vagy javam (szentségem vagy igazságom), semmi nincs feletted a szenteknél, kik az országban vannak, és a dicsőségeseknél, akikben gyönyörködöm”⁺. De ó Urunk és Megváltónk, mi van akkor, ha nem folyamodunk jószágodhoz, szentségedhez és igazságodhoz, nem támaszkodunk egyedül arra? Nos, erre ő ezt feleli: „Megasokasodik azok bánata, kik máshoz sietnek.” És a más után sietés vajon nem egyet jelent-e az Ige pusztá fölötülésével vagy a szívből való felemlégetésével? Nézzétek végig a Bibliát, az egyik végétől a másikig, hol írta elő Krisztus a vigasztalódásnak azt a módját, hogy az ember rábökésből vagy a Szentírás fölötüléséből merítsen vigaszt? Ha rábökök egy ígéretre ma, és megvigasztalodom, vajon holnap nem bökhetek-e rá egy fenyegetésre, és azonmód füstbe megy a vigasztalódásom? Hol rendelte el Krisztus, hogy ilyenformán, valamely ige fölötlése szerint mérjem Isten szeretetét vagy örökkévaló állapotomat? Való igaz, hogy midőn felnyitjuk a Bibliát, gondviselésével Isten némelykor ráirányítja tekintetünket valamely ígéretre, ami gondviselői vigasztalást ad; némelykor valóban küld egy-egy ígét, hogy megsegítse vagy megerősítse a kétségbeesett vagy meg-

* A Károli szerint „Megasokasodnak fájdalmaik, akik más isten után sietnek.”

gyötört lelket, de az nem áll, hogy valamely ige felöltésével mérjem meg az Atya örökkévaló szeretetét vagy ítéljem meg a magam állapotát. Ez nem más, mint sietés máshoz; és általa hogy meg-sokasodik Isten népének bánata! Hány s hány nyomorult lélek jár ez úton! Atyánk, az Isten látja, hogy nem fekszik jól a gipszkötés, és örömet le is vesz, mert szeretetétől vezérelve jól akarja fölteni. Ez magyarázza, hogy miért engedi Isten, hogy tulajdon népe elcsüggedjen.

Harmadszor pedig miképpen vág ez egybe a kegyelemmel? Vajon megvigasztalódhat és elcsüggedhet-e így valaki, illetve elcsüggedhet és megvigasztalódhat-e így, miközben magát Krisztusban lévőnek, kegyes és szent állapotúnak ítéli meg?

Igen, mert bár sok gonoszság rejlik e szakadatlan szárnyalás-zuhanásban, a szenteknél mégis van benne valamennyi kegyelem, elcsüggedésükbe belekeveredik valamennyi kegyelem. Vegyük a szenteket és Isten népét, mert jóllehet megszorodtak és elcsüggedtek, mégis Isten után sírnak; és jóllehet nem tudnak oly türelemmel várni, mint óhajtanák, mégis igaz szóval mondják, vajha tudnák, hogy végül Isten eljön, mindéltig várnák őt. Íme a kegyelem. Régvolt bűnöket ugyan siratni nem tudnak, amiért gyöttri is őket nyugtalanság, de szándékosan ki nem mernék nyújtani kezüket mostani bűnért. Olvastam volt egy bánkódó, elcsüggedt lélekről, ki ezt gondolta és mondta: „Úgyannyira nem találok semmi vigasztalást lelkemben, hogy kész volnék szenvedni, hogy testem lángoló tűzben égjen Krisztus eljövételéig azért, hogy elnyerjem az Isten irántam való szerel-

méről és jóindulatáról való bizonyosságot, és noha meggyőződésem szerint pokolra jutok, reménykedem benne, hogy itteni kínjaim enyhítik majd az ottaniakat.” Mindeme nyomorgattatás ellenére, mint mondja szerzőm, a világon semmi nem tudná rávenni, hogy szándékosan Isten akarata ellen cselekedjék. Végre ez az ember megvigasztalódott, és akkor folyvást azt mondogatta: „Az ördög a maga javára fordította a sok gonoszságon való kesergésemet, és háládatlanná tett a jó dolgokért.” De ezt csak azért mondom, hogy megmutassam, a szentek soha nem csüggednek ennyire, megvan bennük a kegyelem írmagja – vétkezni nem mernek. Bizony, ha kesergésükkel hitetlenül vétkeznek is az evangélium ellen, ugyanez a kesergésük tartja őket vissza a törvény ellen való vétektől, olyan lévén a keserűség, mint óbornak a seprője.

Bizony, jóllehet túlon túl a maguk igazságára támaszkodnak, mi által lábuk különféle fertőkben merül el, de ez éppenséggel azért van így, mert engedelmeskedni akarnak Atyaistenüknek, és minden kesergésük ellenére igaz szóval vallják, az egész világot odaadnák az Isten jelenvalóságáért. Íme a kegyelem, habár elegyes kegyelem. Nem csoda tehát, hogy mindeme keserűségek az istenfélő kegyesekben is megvannak.

Nincsen-e mégis valami gonoszság ebben, ebben az ide-oda hányódásban vigasztalódás és csüggedés között? Nincsen-e gonoszság a kesergésben?

Van, bizony sok is van! Nem megyek bele a részletekbe. Hogy élhetnek az ilyenek Krisztussal úgy, amiképpen kellene? Amíg valakinek a földjéhez való jogcíme kétséges, addig az nem vet, nem

épfít rajta. Ha megkérded, miért nem veted be földed, miért nem javítod meg házad, mindjárt rávágja a választ: nem merem költségbe verni magamat, mert vitatják jogcímem. Így van ez itt is, amíg valakinek a Krisztushoz való jogcíme kétséges, addig aligha tud úgy élni Krisztussal, amiképpen kellene. Ha valaki útra kel, de nem tudja az irányt, eltéved, és elcsügged, hogy folyvást tudakozódnia kell a helyes út felől, s hogy nem tudja, jó, avagy rossz úton jár-e. Midőn harmadszorra vagy negyedszerre kanyarodik be, ugyanoda lyukad ki, ahol kezdte, miközben megtehetett volna egy mérföldnyi távolságot. Végre kiér egy tisztás tetejére, meglát a távolban egy juhászt, odalovagol hozzá, hogy megkérdezze tőle az irányt. Bizony, egész nap csak azon töprenkedik, vajon jó úton jár-e; miközben, ha ismerné az utat, hosszasan elmélkedhetett volna Istenről és az Igéről. Így van ez a mostani esetünkben is, mert miközben valaki kételkedik és fél, nem tudván, hogy útja a mennybe vezet-e, vagy sem, temérdek becses időt elherdál, a Krisztuson való elmélkedés megannyi lehetőségét elveszíti, a kegyelemért való háládatosságot elszalasztja. Minden szívek leggonoszabbika, mint mondja az Írás, a hitetlen szív; amidőn pedig az emberek szíve megkeseredik és elcsügged, vajon nem hitetlenkedik-e? Ki ne óvakodnék hát a megkeseredéstől, békessége megzavarásától?

Negyedszer tegyük föl azonban, hogy elveszíttem örömeimet. Annak előtte lelkem csordultig megtelt velük, most el vagyok csüggedve; mitévő légyen hát a nyomorult lélek, hogy visszanyerhesse örömeit és békességét?

Válaszul részben hadd kérdezzek, részben pedig hadd tanítsak.

1. Elfelejtetted-é a Magasságos jobbját? Elveszítetted-é minden tapasztalásod? Tudom, hogy midőn az ember nem tud vigasztalódni, a régi megtapasztalások is elhomályosulnak, de nem mindig, hiszen a zsoltáros is mondja: „a lelkem elcsüggedt bennem”, és éppen „ezért emlegetlek téged a Jordán földjéről és a Hermonokról, a Micár hegyéről”. Ugyancsak így szól a 77. zsoltárban: „Hát örökre elvet az Úr, és többé már nem fogad kedvébe? Hát örökre megszünt kegyelme; vége van ígéretének nemzedékről nemzedékre?” (8–9), de még ugyanazzal a lélegzettel hozzát teszi: „Ez az én fájdalmam: a Magasságos jobbjának megváltozása. Felidézem az Úr tetteit; mert emlékemben van csodád az őskortól” (11–12). Tudjátok, mit mondtak volt a tanítványok: „Nem égett-e bennünk a szívünk, mikor szólt nekünk az úton, és amint magyarázta nekünk az Írásokat?” Szerettem! Nem tudtok vigasztalódni, de emlékezzetek meg róla, hogy ekkor meg ekkor, midőn bezárkóztatok belső szobátokba, és egy lélek sem volt a közeletekben, hogyan jött el az Úr, nyitotta fel az Írást, és hozta el az ígéretet a lelketeknek, amitől égett bennetek a szívetek. Elfelejtettétek az Írás nektek való megnyílásait? Nem a szív égéséről beszélek, hiszen az bizonyosan elmúlt tőletek, de az Írás, mely megnyílt nektek, eltávozott-e tőletek? Vajon legutóbb, komor, elcsüggedt állapotokban nem ezt mondtátok magatokban: Ha még egyszer megjelenik nekem az Úr, soha nem kételkedem kegyelmemben többé? Lám, így tántorogtok

Zsolt 42,7

Lk 24,32

megannyian. De, mondjátok csak, ugyan miért nem emlékeztek a Magasságos jobbjának napjairól, megtapasztalásáról és munkáiról?

2. Vajon nem úgy éltek-e vigasságtok helyreállításának eszközeivel, hogy még inkább elcsüggedjete? Valaki majd eleped, hogy magasabb polcra kerülhessen, amelyért mások is versengenek, és az egyik ungon-berken is keresztül ment volna érte, hanem a nagy erőltetésben elesett, a többiek meg őt megelőzve jutnak célba. Előfordul ez a jó emberekkel is: nagy sietséggel igyekeznek megvigasztalódni, és éppen a sietségük miatt veszítik el vigaszukat. Hamarabb megnyernék, ha sürgetés nélkül, annak rendje és módja szerint várnák az Istent. De nekik rögtön kell a minden. Még ma hadd tudjam meg, fontos vagyok-e Krisztusnak, mert ha nem, örökre végem. Így fukarkodva az Istennek szánt idővel, ingerlik a Szentet, és még inkább eltávolodnak vigasztalásától. Minél inkább sír s makacsolja meg magát a gyerek, annál tovább vesszőzik.

Némelyek okoskodással akarnak vigasztalódni: azt hiszik, kiokoskodhatják magukat a kísértésből, és addig okoskodhatnak, míg megvigasztalódnak, de, miképpen valaki bölcsen mondta: Ne perelj Istennel, mert megszegyenülisz; ne perelj a Sátánnal, mert csalatkozol.

Megint mások kötelességszerű szolgálattal fásztják magukat, elhanyagolva hivatásukat. Az igazság az, hogy az imádság barátja a vigasztalódnak, és a rendesnél több időt kell imádságra fordítania annak, akinek nyugtalan a lelkiismerete. De ha az emberek, akiket kísértések gyötör-

nek és nem vigasztalódhatnak, felhagynak hivatásukkal, gondolván, hogy nincs más tennivalójuk, hanem csak az imádkozás, a Sátán további kísértéseinek teszik ki magukat. Természetes kedélyük úgy belefárad a szolgálathoz, hogy vérszegényen, lelketlenül teljesítik azt is, amitől aztán még több kísértés gyötéri őket, vigaszuktól pedig még inkább eltávolodnak. Annak okáért, ha ismét meg akarsz vigasztalódni, fontold meg, vajon nem alkalmazod-e a vigasztalódás eszközeit olyanképpen, hogy még inkább eltávolodj tőle.

3. Azt is gondold meg, hogy vajon nem azon igyekeztél, hogy valamely külső dologban keresd vigasztalásod, és így elveszítsd belső békességedet? Francis Spiráról olvasom, hogy amidőn retgett a lelkiismeretétől, nem láthatta békességesen és nyugton feleségét és gyermekeit, mert hogy birtokot szerezzen nekik, megtagadta az igazságot, és ennél fogva midőn odamentek elé nagy gyötrelmében, rémületében rájuk ordított: Irtózom a látásuktól is! Korábban bennük volt minden öröme, most látni sem bírta őket. Ó, gondolta magában, a kedvetekért, a jóléteketekért engedtem a babonaságnak; ezért mondta: Irtózom a látásuktól is. Minemű vigasztalást vagy békességet lelt Júdás a maga harminc ezüztjében? Lássátok, minemű külső örömeért terheli meg az ember a lelkiismeretét, hogy aztán belehaljon a látásába is. Azt olvassuk Dávidról, hogy amikor katonái áttörtek a filiszteus táboron, hogy vizet mérítsenek neki Betlehem kútjából, ő nem akarta meginni, hanem kiöntötte itáladozatul az Úrnak, és ezt mondta: „Vajon ezeknek a férfiaknak a vérét igyam meg?” Nem vétkezett ő

1Krn 11,19

vágyakozásával, és nem is parancsolta meg embe-
reinek, hogy vágjanak át az ellenség táborán, mert
csupán óhaját fejezte ki a szavakkal: „Ki adna ne-
kem egy ital vizet Betlehem kútjából?” azaz más-
képpen mondva: Ó, de nagyon ihatnám a kút vizé-
ből! Jóllehet nem vétkezett a víz kívánásával, mi-
dőn a vizet megkapta, kiöntötte azt az Úrnak,
mondván: „Isten mentsen meg engem attól, hogy
ezt megtegyem, vajon ezeknek a férfiaknak a vé-
rét igyam meg?” Vajon te meginnád-e a lelkiismeret-
ered vért? Volt idő ennek előtte, midőn békes-
ségben és örömben éltél, de most, hogy külső örö-
mökön való csüggedésért furdal a lelkiismereted,
elvesztetted a belső örömet, vigaszodat. Vajon
akkor nem veszed-e és öntöd-e ki az Úr előtt ezt a
külső örömet, és nem mondod-e, hogy Isten
mentsen meg engem attól, hogy békességem és
örömöm vért igyam meg? Hogyan lehetsz békes-
ségben, ha körötted ott hever a sok lopott és vissza
nem szolgáltatott holmi?

Te azonban azt mondod: Sajna, itt hever félel-
mem előtt leborulva minden örömöm, és nincsen
semmi békességem: mitévő legyek, hogy vissza-
nyerjem békességemet és örömet?

Iránymutatásul, hadd mondjak három dolgot.

1. Azt nézd, hogy mit tennél, ha megigazuláso-
dat keresed, és tedd is meg most. Ha megigazulá-
sodat keresném, látván tulajdon természetemet
és bűnömöt, a kegyelem révén a Jézus Krisztus
igazságához fordulnék, és szegény, bűnös lelkem
terhét őreá tenném le; hitemnek ez a cselekedete
megigazítana engem, és békességet adna; „miu-

tán megigazultunk hit által,” mondja az apostol,
„békességünk van Istennel”.

Amiképpen pedig a hit megigazít és békessé-
get ad először, úgy e cselekedetünk megújítása is-
mét megújítja békességünket is. És miben áll az
én megigazító hitem, nos, abban, hogy a kísértés
idején egyedül Krisztusra bízom magamat és álla-
potomat, mondván: Vagyok akár kegyes, akár
nem, akár Krisztusban, akár nem, nem perlek, ha-
nem egyedül Krisztusra hagyatkozom. Ezt tedd
meg újra, és visszatér hozzád a békességed újra.

2. Nem tudsz vigasztalódní, és nem ragyog re-
ád Isten arca. Isten visszahúzódott vagy a bűnöd
miatt, vagy nem a miatt; ha nem a bűnöd miatt,
akkor vissza fog térni hozzád, és pedig hamarosan;
ha pedig a bűnöd miatt, ne légy rest kitudni, és
alázd meg magad érte.

Tudom, azt mondod: Ó, ez állapotomban nem
bírok megalázkodni. Csakhogy emlékezzél reá,
hogy ez állapotban az is megalázkodás, ami elad-
dig sose volt az, és Isten azt veszi megalázkodás-
nak, amit korábban nem volt hajlandó annak ven-
ni. A 32. zsoltárban Dávid azt mondja: „Azt mon-
tam: Vallást teszek bűncimről az Úrnak, és te
levetted bűneim terhét.” Azt mondta Dávid, hogy
ezt teszi, de nem tette meg teljességgel, „te levet-
ted bűnöm terhét” mégis. Isten elfogadta meg-
alázkodását, pedig az igen erőtlen volt. Miért? A 3.
és 4. versben Dávid erős kísértésektől gyötrődve
igen-igen kesereg, hiszen ezt mondja: „Mikor
hallgattam, elavultak csontjaim egész napi kiáltá-
somban: mert nappal és éjjel rám nehezedett ke-
zed; üdeségem nyári aszályra vált.” Isten mégis

Róm 5,1

menyire készségesen fogadta el tőle ekkor tiszteletadását és erőtlen megalázkodását.

Ó, mondjátok, de mi közünk van nekünk ehhez? Ez Dávid esete volt. Nem, mondja Dávid, ez nem csak az én esetem, mert, figyeljétek meg a 6. verset: „Ezért imádkozzék minden kegyes tehozád, oly időben, mikor megtalál.” Isten elfogadja a keveset is, mikor sok bánat emészt. Ezért tehát Isten vagy a bűnöd miatt rejtette el magát előled, vagy nem a miatt; ha nem a miatt, hát várj kissé, mert visszatér hozzád; ha pedig bűnöd miatt hagyott el, hát mindinkább igyekezzél megalázni magadat érte, mert ekkor a megalázkodás oly kis mértékét is elfogadja, amelyet máskor elutasít.

3. Elhagyott minden régi örömed, és szeretnéd őket visszanyerni? Nos, olvasd és még egyszer olvasd az Írást. Ha nem tudsz olvasni, olvastasd föl valakivel. Ha valaki elméje üres, miként kísértés-kor vagy vigasztalanságban, akkor Krisztus sincs benne, de telve van félelemmel. Örökdik, mint üres daráló vagy malom, melyben egymást őrlik a kövek. Minél inkább telve az ember elméje, annál inkább megszabadul a kísértésektől és félelmektől. Nos, a Szentírás anyagánál tökéletesebb töltőanyag nincsen. Minél inkább látod Krisztust az isteni szeretet drága árnyékában szegény bűnösök felé közeledni, annál hamarabb elevenedik meg hited újra, annál inkább vigasztalódsz meg újra. És hol láthatnád a Jézus Krisztust járni, az isteni szeretet árnyékában sorra odafordulni minden egyes szegény bűnöshöz, ha nem a Szentírásban? Állj csak oda egy darabon, és meglátod őt, szíved pedig azt mondja: Miért nem kerül rám is sor,

hogy részesülhetnék szeretetedben, ó, Megváltóm? Tanulmányozzátok, olvassátok, szüntelenül olvassátok az Írásokat!

Igen ám, mondod te, ha olvasom a Szentírást, sőt folyvást csak azt bújom, valami ígéretre, talán többre is rábukkanok, de csüggedtségemben nem tudom azt magamra alkalmazni; látom az ígéretet valóban, és így szólok: Van egy ilyen s ilyen régi barátom, de mára az ellenségemmé lett; az ígéret nem engem illet, én pedig nem alkalmazhatom, javamra sehogy se válhat.

Meg nem mondhatod előre, hogy az ígéret nem válik a javadra, míg valóban nem alkalmazod. Egy ígéret soha nem hozza erejét és hatalmát, amíg nem alkalmazzák; akkor munkál, ha munkára fogják. Midőn Mózes azt látta, hogy botja kígyóvá változik, megrémült, és menekült, de amikor kinyújtotta kezét, hogy megfogja a kígyó farkát, az ismét bottá változott. Meglehet, a távolból elnézel valamely ígéretet, és ezt mondod: Ó, de hát az az ellenségem, miért segítene az rajtam, hanem inkább megmarna, elveszejtene; de nyújtsd csak ki felé kezéd, és meglásd, ígéretté lesz, boddá a kezében, vigasztalóbb, mint valaha.

Ha pedig az ígéret nem jön el hozzád, hát, menj te magad elébe. Hol úgy van, hogy az ígéret keres meg minket, hol pedig úgy, hogy mi keressük meg az ígéretet. Az ígéret eljön hozzád, örvend a lelked; ha pedig te méysz hozzá, megbékél a lelked, márpedig ez a békesség aligha tovább nem tart az örömödnél. De mint örökkévaló rendelést jegyezd meg ezt: az ígéret már azzal, hogy belé veted bizodalmodat, a tieddé válik.

Igen, de, mondod megint, ha mind csak a Szentírást olvasom mostani csüggedésemben, nemcsak ígéreteket, hanem fenyegetéseket is találok benne, amitől még inkább elcsüggedem.

Nem úgy van az, mert a fenyegetés utat készít az ígérethez, és ezért elébed megy, hogy téged elvigyen az ígérethez. Nos, fáj ez neked valamiért? Mert amiképpen a törvény kell mint tanítómester, hogy elvezessen Krisztushoz, úgy néha a fenyegetés is kell mint tanítómester, hogy elvezessen az ígérethez. Bizony, azért küldi néha Isten a fenyegetését, hogy az ígéretéhez útbaigazítson. Tudjátok, hogy miképpen jelent meg Isten Illésnek: az Úr előtt volt a szélvihar, hegyeket hasogató, sziklákat tördelő, de Isten nem volt benne; azután földindulás jött, de abban se volt benne, majd jött tűz is, de abban sem volt ott, hanem aztán egy halk, finom hang jött, abban volt az Isten. Így amidőn Isten megjelenik valamely léleknek, olykor előbb fenyegetést küld maga előtt, hasogatja a hegyeket, tördeli a sziklákat meg a kemény szíveket, de a megtérítő kegyelme nem abban van; ellenben hátra van még az ígéret halk, finom hangja; abban van az Isten; mindeme hasogató és tördelés csak az ígéret halk, finom hangjának készíti elő az utat.

Ó, hajtogatod tovább, de ha ebben az állapotomban sokat búvárokodom az Írásokban, mindenféle egyéb dolgokat is találok, ami engem nem érint; temérdek sok történet van a Szentírásban, amely nem illik az én állapotomra, és amiből én semmi jót, semmi vigasztalást nem meríthetek.

Nem úgy van az: Krisztus *per modum divertentiae* (azaz a gondolatok elterelésével) gyógyít, ami-

képpen te magad is teszed azokkal, akiket bánat emészt. Ha valamely barátunk elvesztette férjét vagy feleségét vagy gyermekét, nem kezdünk róla beszélni, hogy: Ó, milyen drága barátot, férjet, feleséget vagy gyermeket veszítettél el, hanem valami másra tereljük a szót. Később talán majd tudunk az elhunytól beszélni, de előbb eltereljük bánatáról a barátunk figyelmét, és ilyenképpen gyógyítjuk fájdalmát. Így tesz Krisztus is, mikor szegény, sebesült, fájó lelkeket gyógyít. Nem mindig szól egyenesen az illető fájdalomról, hanem előbb más igazságok meggondolására indítja a szívet, hogy csak utána taglalja a fájdalom okát. A gondolatok elterelésével gyógyít.

Kutassátok tehát, ó, kutassátok szüntelen a Szentírást, mert az Úr így mossa ki vérszobáidat borral és olajjal, ti pedig így szóltok idővel, amint Dávid is szólt egykor: „Keblem sok aggodalma között vigasztalásaid cirógatják lelkemet.”

Zsolt 94,19

De, akadékoskods tovább, tegyük fel, hogy az Úr visszaállít engem üdvösségem örömébe, hogy felvidítja eltört csontjaim; tegyük fel, hogy visszatér hozzám a békességem és vigasságom: akkor mitévő legyek?

Akkor nekem már nem kell mondanom semmit, akkor már te mondod nekem, mert így szólsz: Ó, hálaadnom, hinniem kell, immár soha többé nem kételkedem a kegyelemben és az irgalomban. Csúpan ezt a néhány szót vedd eszedbe jó tanácsul.

Győződjetek meg róla, hogy jól értitek örömeiteket. Ne értsétek őket félre. Azon igyekezzetek, hogy tisztogassátok és finomítsátok örömeiteket. Amiképpen elegy sokaság sereglett ki Egyiptom

földjéről, zúgolódással fertőzve meg az izráelitákat is, akképpen elegy sokasággal jön vigasztalásotok is. Minden teremtmény, mely e világra születik, valamennyi mocskot hoz magával. Ha elnyertétek vigasztalásotokat, igyekezzetek megtalálni és leválasztani róla a mocskot és szennyet. Különítsétek el az elegy sokaságot. Nincs oly szép rózsa, mely el nem hervad; a finomított öröm marad meg legtovább.

Ha nem akarjátok beereszteni házaitekba a Sántát, törjétek be az övébe. Ha nem akarjuk beereszteni hazánkba az ellenséget, támadjuk meg az ő országát. Így bánjatok el a Sátánnal; ártatok neki, ahol csak bírtok; ne csak védekeztek, keljétek fel és támadjátok is meg őt.

Ha meg akarjátok tartani örömeiteket, tegyétek mindeniket Krisztus kezébe, ő megőrzi nektek. A gyermek nem tudja megtartani pénzét, és ha valaki baráttól pénzt kap, odaviszi apjához vagy anyjához, mondván: Anyám, kérlek, vigyázz a pénzemre. Ti is tapasztaltatok, nem tudtok vigyázni tulajdon örömeitekre; hamar elvesztitek vagy elkótyavetyéltétek őket. Amiképpen Jézus Krisztus a mi kegyelmi ajándékaink főkinestárnoka, akképpen minden vigaszunknak is ő a legfőbb őrizője; és ezért ha Istennek tetszik titeket megvigasztalnia, forduljatok Jézus Krisztushoz, és mondjátok neki: Uram, őrizd meg nekem vigaszomat, vigyázz bizonyosságaimra, vigyázz a bizonyosságomra; ne csak a kegyelem, hanem a vigasztalás, ne csak az elnyerésük, hanem a megőrzésük végett is Krisztusra hagyatkozzatok!

Ha Krisztustól kaptatok valamennyi vigassá-

got, Krisztusért költsétek el mindet: mert amíg a múlandó dolgokban a koldusbotra jutás útja a költekezés, addig a lelki dolgokban a költekezés a bővelkedés útja. Azért, ha valami öröm ér, osszátok meg a szentekkel. Tegyetek, amiképpen Mózes is tett, mert amidőn a fáraó udvarában igen nagy kegyben állt a király előtt, kiment meglátogatni atyjafiai, hogy megvigasztalja őket terheik között: Megnézem, mondotta Mózes, hogy megy sora atyámfiainak terheik alatt. Így tegyetek ti is. Vajon beszélt a ti lelketeknek békességet és vigasztalást az Úr, és vajon most a királyok királya színe előtt álltok-e, kinek arca rátok ragyog, és visszanyertétek-e örömeiteket? Nos, akkor távozzatok, menjétek atyátokfiához, és tudjátok meg, kik verejtékeznek terhek alatt, és azzal a vigasszal, amellyel megvigasztalódtatok, vigasztaljátok meg másokat, tudván tudva, hogy minél többet osztogattok szét abból, annál több és annál tovább lesz nektek belőle. Bizony, Krisztus is azt várja tőletek, hogy ami örömet tőle kaptatok, azt adjátok tovább őerte.

Így bevégeztem második okfejtésemet.

2Móz 2,11

A szentek sose csüggedjenek, akármilyen állapotban vannak is

Az első két tanítást elmondtam, következze a harmadik:

A szenteknek és Isten népének nincs igaz oka a csüggedésre, akármilyen szorult állapotban vannak is.

Dávidnak ugyancsak megvolt az oka a csüggedésre és elkeseredésre, mert hiányzott neki az istentisztelet, bizony, nem mehetett istentiszteletre; ezért mondja a 42. zsoltárban: „Mint szarvas sóvárog vizek medreinél, úgy sóvárog lelkem tehozzád, Istenem. Istenre szomjúhozik a lelkem, az élő Istenre: mikor megyek és jelenek meg Isten színe előtt?” Mert minekutána megkóstolta az istentisztelet ízét, megfosztatott tőle, mint mondja, elment „Isten házához ujjongással és hálaszóval ünneplő sokadalomban” (5). És ebben az állapotában megsokasodtak ellenségei, megpróbáltatásokon és üldözéseken kellett átmennie, ellenei csúfolódtak, Istene miatt csúfolódtak vele nap mint nap, miként a 4. és 11. versben mondja: „Könnyem volt nekem kenyerem nappal és éjjel; mikor azt mondták nekem egész nap: Hol van a te Istened?... Gyilok gyanánt van csontjaimban, mi-

kor csúfolnak ellenségeim; mikor azt mondják nekem egész nap: Hol van a te Istened?”

Igen nagyon el volt ekkor hagyatva Dávid. Mert jóllehet ellenei gyalázták őt Istenéért, ha Isten jelen van Dáviddal, mit sem árthattak volna neki; de ők azt mondták: „Hol van a te Istened?”, és ő maga is azt kérdezte szívében: „Kösziklám, miért felejtettél el engem?” Mégis, mindezek ellenére is ezt mondja: „Miért csüggednél el, lelkem?”, akárha azt mondaná: Nemcsak elleneid gyaláznak téged Istenedért, hanem a te szíved is. Nem mehatsz el a drága istentiszteletre, amiben annyiszor gyönyörködtél, de miért kellene elcsüggedned, elkeseredned? Nincs okod rá. Ez az ige világosan kimondja az igazságot: az istenfélő, kegyes embernek nincs szentírási oka a csüggedésre, akármilyen körülmények szorongatják is.

Mélységesen szomorú állapotáról beszél Habakuk próféta is, de a 3. fejezetben ezt mondja: „Mégis örvendezem az Úrban, vigadok üdvöm Istenében” (18). De, ó, Isten szolgája, fenyegetés, nem pedig öröm alatt vagy, reszket belé bensőd is, nos, vajon akarsz-e, tudsz-e most is örvendezni? Igen, mondja a próféta, „Hallottam – és reszketett bensőm, a hangra remegtek ajkaim, revesedés jött csontjaimba..., mégis örvendezem az Úrban.”

Igen ám, gondolhatod, de ez a fenyegetés soha nem teljesedik be. Csakhogy a próféta így szól a 17. versben: „A fügefafa nem terem, és nincs gyümölcs a szőlőtőkén; megcsalt az olajfa termése, és a mezőség sem termett eledelt; kiveszett az akolból a juh, és nincs marha az istállóban: és mégis örvendezem az Úrban.”

Az ember azonban örvendezhet, még ha nincsen is inni való bora, enni való olajbogyója, mert ezek csupán felfrissítésünkre szolgáló teremtett javak, de vajon örvendezel-e, próféta, ha híjával vagy a mindennapi kenyérnek, napi táplálásunkra szolgáló mindennapi javaknak?

Igen, feleli ő: „Jóllehet a mezőség sem termelt eledelt; kiveszett az akolból a juh, és nincs marha az istállóban: és mégis örvendezem az Úrban.” Így akármilyen az istenfélő ember állapota, örvendezhet, nincs igaz oka az elcsüggedésre.

Valóban nincs ilyen oktan bűn, pedig a vétkes azt hiszi, minden oka megvan rá, és ilyenképpen a szentek és Isten népe meg van róla győződve, hogy okkal csügged el: innen a sok miértjük: „Miért felejtettél el engem?“, „miért kell gyászban járnom?“ Bizony, nemhogy úgy tetszik, van némi nemű okuk rá, hanem akárha a természetből következnek elcsüggedésük oka; ennél fogva mondja Dávid, „láttam a gonoszok jó szerencsáját, mondtam, hiába mostam meg kezeimet ártatlanságban, míg be nem mentem az Úr házába”. Így tehát amíg a természet házában, a természetes értelem házában lakozott, okát látta csüggedésének.

De bizony mondom, nem csak ezért, hogy vedd széjjel a dolgokat, fontold meg a dolgokat külön-külön, elválasztván az eszközöket a céloktól, és ilyenképpen a szenteknek lehet igaz és való okuk az elkeseredésre, mert minden csapás fáj. Ha a földműves elnézi földje feltörését anélkül, hogy az aratásra gondolna, bizony elkeseredhet, de ha együtt veszi a kettőt, akkor már aligha búslakodik rajta. Ilyenképpen ha a szentek különvá-

Zsolt 73,13

lasztják a feltörést az aratásuktól, okkal csüggedhetnének el, de ha együtt nézik őket, az eszközöket meg a célokat, akkor, bizony mondom, nincsen semmi okuk a kesergésre és bánkódásra.

Mi van a szentekben, vagy mije van a szenteknek, ami megoltalmazhatja őket a csüggedéstől?

Válaszom ez: az istenfélő, kegyes embernek része, jussa magában Istenben van. Van a világon némely különleges férfiú és nő, akire az ég és a föld nagy Istene magát örökül hagyta, nekik ő az Istenük és jussuk, és ezért semmi okuk a csüggedésre, akármilyen állapotba jutnak is. Így van ez a szentekkel, és ezért nem pusztán azt mondja a zoltáros, hogy örvendezik, hanem Istenét így nevezi: „vigasságom örömeinek Istene.” A Sátán sötétségbe boríthatja ugyan időlegesen ezt a világságot, de kioltani soha nem olthatja; és ezt a világságot bírja minden szent és Isten minden népe. Írva van Antonius római császárról, a régi idők egyik keresztyénüldözőjéről, hogy mivel az ellenségtől körülvéve és körülzárva, ő és csatamezőn táborozó serege aligha szomjan nem halt volna, megparancsolta a seregében szolgáló keresztyén katonáknak, hogy imádkozzanak esőért. A segítség azonmód meg is érkezett, katonái megmenekültek, az ellenség pedig megsemmisült. Erre a császár a keresztyéneket pártfogó levelet írt Rómába a szenátusnak, a következő ajánlással: „Ezek az emberek *Deo contenti*, megelégszenek Istennel, *quem circumferunt secum in pectore*, mindig a kebelükben hordozván őt”; és a császár még azt is hozzátette levelében, hogy „bár gonoszoknak hisszük őket, meglehet, *Deum pro munimento*

Zsolt 43,4

habere in conscientia, Isten van a lelkiismeretükben erősségükül”. Így szólott egy pogány, egy ellenség, így vallott a keresztyének korábbi üldözője, és akkor mi ne mondjunk ennyit?

Ó, de, szólalnak meg némelyek, *tolle meum et tolle Deum* (vedd el az „enyém” szót, és vedd el az „Isten” szót): nekem nem Isten, ha nem az én Istenem; ugyanakkor Isten népének megannyi sarja nem tudja kimondani azt, hogy az Isten az én Istenem, mert nincs bennük bizonyosság. Azért hát mi módon vigasztalódhatnak meg őbenne?

Bizony igen: ha ugyanis Istenben bízva az enyémmel mondhatom Őt, akkor meg is vigasztalódhatom benne. Nos, a szentek és Isten népe mindig is bízhatnak, és mindig is bíznak Istenben, és jóllehet a Sátán kísértések útján azt mondja: „Sosem hittél, sosem bíztál benne”, azt mondhatod: Ó, de most bízom benne; és ezért a szentek mindig megvigasztalódhatnak az Istenben való részükből és jussukban.

Isten mindig ismeri a szenteket és állapotukat. „Tudom a te dolgaidat, nyomorúságodat és szegénységedet”, mondja Krisztus a szmirnabeli gyülekezetnek; és ezt Krisztus megnyugtatóan, vigasztalásképpen mondja annak a sanyarú állapotban lévő egyháznak, mert ezt mondja Krisztus: „Íme az ördög börtönbe fog vetni közületek néhányát. Mégis vigasztalódjatok meg; tudom a te dolgaidat, nyomorúságodat és szegénységedet; akármi állapotban vagy, tudom, miben vagy.” Ez általános üdvözlésnek tetszik, hiszen ezt üzeni az Úr: Tudom a te dolgaidat, Efézus, Szmirna, Pergamon, Thiatra, Szárdisz, Filadelfia. Az üzenet való-

ságos riadalomként hat Laodiceára, mert ami vigasztalás a kegyeseknek: Isten jelenvalósága, Isten mindentudása, meggyász, a legnagyobb riadalom a gonoszoknak. Ez azonban nagy vigasztalás az istenfélőknek: Akármilyen állapotban vagyok is, Isten, az én Atyám tudja; tudja, miben vagyok.

Isten nem akarja, hogy népe elcsüggedjen, és ha sem az Atya Isten, sem a megváltó Krisztus nem akarja népe csüggedését, akkor valóban semmi oka nincsen a népnek a csüggedésre, akármilyen állapotba esett is. „Ne nyugtalankodjék a szívetek”, mondta a Megváltónk tanítványainak. Akárha azt mondta volna: Íme, hamarosan meghalok, elhagylak benneteket, elmegyek az Atyához, és minekutána elmentem, megannyi baj ér benneteket, de nem akarom, hogy elcsüggedjétek, ezért ne nyugtalankodjék a szívetek. De, Urunk, ha te meghalsz, elveszítjük a te jelenvalóságodat, és mi nagyobb csapás sújthatna minket, ha nem az, hogy nem vagy velünk? Nos, válaszolja Krisztus, mégsem akarom, hogy elcsüggedjétek; ne nyugtalankodjék a szívetek. De, Urunk, ha elveszítünk téged, elveszítjük mindazon kegyelmi eszközöket, édes lehetőségeket, amelyek oly sok jóval halmozták el lelkünket a te jelenlétedben. Még ha így is lenne, mondja Megváltónk, mégsem szeretném, hogy szívetek megnehezdedjék; ne nyugtalankodjék a szívetek. De ha elveszítünk téged, Urunk, olyanok leszünk, mint a szétszórt nyáj; némelyek megtagadnak téged, némelyek elhagynak téged, és amikor a Pásztorra lesújtanak, mi, mint a bárányok, széjjelkergettetünk, szomorú kísértésekbe, nyomorúságokba és elhagyatottság-

Jn 14,1

ba esünk. Nos, feleli ő, akármint lesz is, nem akarom, hogy keseregjete, hogy nyugtalankodjék szívetek. Ezt gondolta, akarta és szándékozta Krisztus a tanítványaival kapcsolatban.

Csakhogy, mondhatnátok, miből látszik meg az, hogy az Atya Isten azt akarja, hogy népe sem gondolata, sem hajlama szerint ne csüggedjen el soha? Válaszom ez: világosan kitetszik ez abból, hogy Isten minden állapotnak megfelelő vigasztalást, támaszt és segítséget ígért. Bátran felszólított bárkit, mutasson nekem egy olyan állapotot, amelyre nézvést Isten ne adta volna meg a megfelelő vigasztalás, irgalom és támasz ígértét.

Bizony mondom, ha megnézed az ígéretek, és érdemben megfontolod őket, azt találod, hogy leszögezésük, megfogalmazásuk és megformálásuk alapján minden felmerülő, nyugtalanító kifogást meg lehet válaszolni és cáfolni. Példának okán tegyük föl, hogy az ellenség üldözi Isten egyházát, erre Ésaías próféta ezt mondja: „amely fegyver ellened készül, egy sem lesz szerencsés.” Csakhogy, mondhatjátok, Urunk, ellenségeinknek nincs száma, felkelnek ellenünk, csapatba tömörülnek és összeszövetkeznek szolgálid ellen. Ezt a kifogást azzal cáfolja meg az Úr, amit a 15. versben mond, „Ha kihíván kihívnak, nem tőlem lesz; aki téged kihív, ellened elbukik.” De, folytatjátok, a halál eszközei, hatalmas hadak s fegyverek vannak a kezükben. Úgy legyen, feleli az Úr a 16. vers szerint: „Íme én teremtettem a kovácsot, aki a fűjtatja a parázs tüzét, és fegyvert hoz ki műve gyanánt. És én teremtettem a rontót rontásra: amely fegyver ellened készül, egy sem lesz

Ésa 54,17

szerencsés.” De, ó, Urunk, az ő oldalukon a hatalom, és felkelnek ítélkezni felettünk. Nos, jól jegyezd meg, mint mond a következő vers: „és amely nyelv veled száll perbe, mind elkárhoztatod.” De, vetitek ellen, ez az ígért a zsidó egyházat illeti, nem pedig minket. Nem úgy van az: „Ez az Úr szolgálójának öröksége” (17). Ha tehát az Úr szolgálói vagytok, ez az ígért azt mondja nektek, titeket illet. De, emelitek az újabb kifogást, hitetlen állapotba estünk, és nem bírjuk megragadni ezt az ígértet. Nos, azt mondja ez az ígért, hogy „ez az Úr szolgálójának öröksége”. A gyerekek megkapják majd örökségüket, jóllehet most még nem szállhatnak perbe érte, idővel rájuk száll az rendesen. Ó, akadékoskodhattok tovább, de vétkezhetünk az Úr ellen, és így eleshetünk ez ígérttől és örökségtől. Figyeljétek hát meg a következő ígértet: „és az ő igazságuk tőlem, mond az Úr.” Nemcsak az ígért van tőlem, hanem az igazság is, amely által hiszik és megragadják azt, illetve benne járnak. Ó, mily nagy kegyelemmel tétetik ez ígért, hogy minden hitetlen kifogást megcáfol! Így van ez minden ígérttel, csak tartsátok és jegyezzétek meg őket; úgy vannak megformálva, elrendezve, megfogalmazva, hogy az ígért minden egyes igéje külön választ adjon kifogásaitokra. Ha tehát Isten olyanképpen tette meg ígérteit, hogy minden felmerülő hitetlen kifogást megdöntsön, akkor ez mi mást támaszt alá, ha nem azt, hogy az Atya nem akarja, hogy népe elcsüggedjen, akármilyen állapotba jut is? Következésképpen nincsen semmi oka rá.

A szenteknek semmilyen tette vagy észlelete

Ésa 54,17

nem adhat okot a csüggedésre, azok még nagyobb buzdítást adnak vagy hoznak nekik. Isten soha nem jelenik meg népének oly kegyelmesen, mint amikor leginkább elcsüggednek. Krisztus életében János néhány éven keresztül Úra keblén feködt, de akkor még nem kapta meg a Jelenéseket. Krisztus meghalt. Jánost szenvedések, üldözés sújtja, Patmosz szigetére menekül mint száműzött, ott Krisztus megjelenik neki, és átadja neki a vigasztalás áldott könyvét, a Jelenések könyvét. Azt olvassuk Jákóbról, hogy egy alkalommal különösképpen látta az Istent, és ennek helyét Penuélnak nevezte: „Mert láttam Istent színről színre”, mint mondja, és mikor történt ez, ha nem akkor, amidőn a szűkmarkú Lábán volt ott az egyik oldalán, az ellene ellenségesen felvonuló faragatlan bátyja, Ézsau pedig a másikon? Jákób egyszer látomást látott egy létráról, melynek teteje felért a mennybe, a lába pedig a földön állt, és angyalok szálltak rajta föl-le; ezt létrát a János 1,52-ben Krisztus önmagával azonosítja: „Látni fogjátok az eget megnyílni, és az Isten angyalait fel- és leszállni az Ember Fiára.” De vajon mikor látta Jákób ezt a látomását? Nem akkor, amikor még az atyja házában élt, hanem amikor menekült a testvérbátyja haragja elől, és künna aludt éjjel a mezőn, párna híján egy kemény kőre hajtván le a fejét, és akkor Krisztus megjelenik neki ilyenformán fedve fel és nyilvánítva meg magát, amiként soha addig nem tette. És mikor történt az, hogy Robert Glover úgy eltelt a mennyei örömökkal, hogy így kiáltott fel: „Eljött az Úr, eljött az Úr!” Azt olvassuk róla a Vértanúk könyvében, hogy őt

1Móz 32,30

éven keresztül gyötörték és emésztették félelmek és gyötrelmek. Már semmi enni, sem aludni nem bírt, annyira szenvedett lelkében a visszaeséstől való félelmében. Azt hitte, halála után a pokol fenekére zuhan. Bizony, azt gondolta, mint a róla szóló históriából tudjuk, hogy a pokoltól már nem is eshetne jobban kétségbe, de a kísértéssel való hosszú tusakodása után Istennek tetszett őt megvigasztalnia. De kérdem én, mikor történt ez? Hát éppen akkor, amikor a meglátta a máglyát, akkor felkiáltott a kezét tapsolva: „Eljött az Úr, eljött az Úr!” A kegyelemnek végtelen tárházát bíró Isten így tartogatja legédesebb vigasztalásait legkeserűbb szenvedéseink idejére, és elegyíti a kettőt a legalkalmasabb arányban.

Bizony, az Úr nemcsak buzdít a csüggedés idején, nemcsak elegyíti a csüggedést buzdítással, hanem csüggedésünket átfordítja buzdítássá és vigasztalássá. Az Úr mély álmot ejtett Ádámra, kivette egyik oldalbordáját, hogy abból segítőtársat készítsen neki; Isten ugyancsak mély álmot ejt teraad csüggedésedben, abból kivesz egy bordát, segítséget készít belőle neked, a szentek csüggedését átfórmálva buzdításukká. „Ezért íme, (mond az Úr,) én ráveszem őt (azaz az egyházat, népét), és elviszem a sivatagba; és szívére beszélek. És kiadom neki szőleit onnét, és Ákor völgyét remény ajtajául.” Csakhogy a sivatag a pusztulás helye, mi vigasztalást lehet abból meríteni? Igaz, mondja Isten, egymagatokban és egymagatok révén nem meríthettek, de én a szívetekre beszélek, vigasztalást mondok nektek, és minden idők közül a pusztába és nyomorúságba vetettség idején hirde-

Hós 2,13-14

tem az evangéliumot a szegény léleknek. Csak-hogy, mondjátok, jóllehet vigasztalást mond nekünk az Úr, ha sivatagi pusztaságban vagyunk, ahol se ételünk, se italunk, mi egyebet tehetnénk, minthogy elcsüggedjünk? Nem úgy van az, mondja az Úr, mert „kiadom neki szőleit onnét”. Csak-hogy, folytatjátok, ha vétkeziünk és zúgolódunk a pusztában, miképpen az izráeliták tették, kiirt bennünket az Úr, miként tette velük, és a pusztában bajos hely, ahol hajlamosak vagyunk zúgolódni és elcsüggedni. Nem úgy van az, mondja az Úr, mert „kiadom neki szőleit onnét, és Ákor völgyét remény ajtajául”. Az Ákor völgye a romlás, a gyötrellem és a rettentő elcsüggedés völgye volt, amikor Ákán bűne miatt az izráeliták megfutamodtak és elestek Ai lakósaik előtt. Mégis ezen az ajtón mentek be a nyugalom földjére. Íme, mondja az Úr: lássátok csak, miképpen történt velük. Noha az Ákor völgye a nyomorúság és romlás völgye volt mégis a reménység ajtajává lett az Izraelitáknak, amelyen keresztül bemehettek a nyugalom földjére, így lesz az veletek is, mert bajaitokat és elcsüggedéseketek reménységetek ajtajává teszem. Csüggedéseitek völgye lesz a kapuja és réve nyugalmatoknak és vigasztalástoknak. Isten úgy cselekszik a tagokkal, miként cselekedett a fejükkel: Krisztus keresztyén réve volt a dicsőségnek. Krisztus szenvedésének ideje az Ákor völgye volt a tanítványok szemében, és vajon nem a reménység ajtaja is egyúttal, mégpedig minden szent szemében? Ez az Isten útja: a csüggedés hoz biztatást, és minél inkább elcsüggednek a szentek, annál több biztatást kapnak. Bizony, csüggedésük biztatást

Józs 7,26

ad nekik, és ajtót nyit a reménységre. Ha pedig az Ákor völgye az ígéret szerint ajtaja a reménységnek, akkor miért csüggednénk el a mi tulajdon Ákor-völgyünk, akármely állapotunk miatt?

Az imádságos ember soha nem lehet felettébb boldogtalan, akármilyen körülmény sújtja is, mert bírja az Isten fülét; kívánságait belül a Szentlélek gerjeszti, mennyei Barátja előadja, Isten mint Atya pedig meghallgatja. Jótétemény imádkozni, még ha soha nem is kapom meg a kért jótéteményt: az imádság által Isten lejön hozzánk, mi meg fölme gyünk hozzá. Az imádságban az ember Istennel társalkodik a földön, megkönnyíti szomorú szíve terhét, kiönti lelkét legjobb Barátja előtt. Minden istenfélő, kegyes ember egyben imádkozó is. Többé-kevésbé arról ismerszik meg, hogy „imádkozik”. Pál megtérésének bizonyosságaképpen van megírva: „Mert íme imádkozik.” Amiképpen az embereknek közös vonása a beszéd, akképpen a keresztyéneké az imádság. Isten egyetlen gyermeke sem született némán. Amint megszületik egy gyermek, azonmód sír, szopik és alszik. Így van ez minden Istentől született emberrel is. Amint megszületik, azonmód sír imádságban Istennek, szopja az ígéret keblét, és alszik isteni megelégedettségében Isten ölén, holt lévén az egész világnak. Talán nem tud úgy imádkozni, ahogyan szeretne, de jóllehet nem tud imádkozni, ahogyan szeretne, és nem is tud úgy hallgatni vagy úgy teljesíteni valamely feladatát, amint szeretné, elmondható róla, „íme imádkozik”. Nézd meg akármely állapotában: beteg, mégis „íme imádkozik”; kísértésbe esik, mégis „íme imádkozik”, ott-

ApCsel 9,11

hon vagy idegenben van, mégis „íme imádkozik”; és vajon lehet-e boldogtalan imádkozás közben? Bizonyosan nem! Miért kellene tehát elcsüggednie, akármilyen állapotban van is?

Ha a szentek csüggedése nem más, mint felhő, melyet azonmód eloszlat egy fuvallat, akkor nincs okuk a csüggedésre, akármilyen körülményben vannak is. Így van ez Isten népével. Bármily sötét állapotban vannak is, az a sötétség csak egy felhő sötétsége, és miként megmondattott, „*Nubecula est, cito transibit*” (felhő az csak, hamar elmúlik), mondhatják ők is minden keserűségük dolgában: Sötétség van ugyan, de hamar elmúlik, viharba keveredtünk, de hamarosan látjuk a szárazföldet; csak egy felhő az egész, nem több! Emiatt vigasztalódott meg maga Dávid is a mostani zsoldárban, és róttta meg a maga lelkét szertelen keserűségéért. „Miért csüggednél el, lelkem?” „Bízzál Istenben, mert még dicsérem őt.” Megszabadulok, a felleg elvonul, nem tart mindvégig, ez csak egy felhő sötétsége.

De, veted ellen, honnan tetszik az ki, hogy ez csak egy felleg, csak egy felhő sötétsége? Szerintem pedig éjszaka, mégpedig lelkem sötét éjszakája, bizony az, olyan éjszaka, amely soha nem ismeri meg a hajnalhasadást. És valóban, ha tudnám, hogy csüggedésem oka nem egyéb, mint tovavonuló felleg, akkor ezt a következtetést szűrném le: Nincsen okom a csüggedésre: ugyanakkor honnan tudhatom meg, hogy ez a sötétség csak egy felleg sötétsége, avagy az éjszakáé?

Ha a sötétség az ígéret feltűnése és felragyogása után azonmód jön, akkor az csakis egy fellegé

lehet, nem pedig az éjszakáé. A nap nem kel fel csak azért, hogy mindjárt alá is szálljon, ezért ha sötétség borul rád a nap feltündöklése után mindjárt, az bizonyosan holmi fogyatkozása vagy felleggé lehet csak, nem pedig az éjszakáé. Gyönyörűséges ígéret ragyogott fel Józsefre, midőn így szólt az Úr: „az ő kévéje pedig álljon magasabban, mint a testvéreinek a kévéi”, hanem nyomban utána sötétség borult reá, de ez a sötétség felhőből, nem pedig az éjszakából lett. Miért? Azért, mert először megkapta az ígéretet, amely felragyogott reá. Dávidnak ugyancsak gyönyörűséges ígéret adatott a királyságról, amidőn felkente őt Sámuel, hanem utána elsötétült rajta minden, de nem az éjszaka, hanem csak egy felleg miatt. Miért? Nos, azért, mert ez a sötétség annak utána borult rá, hogy felragyogott rá az ígéret. Kérlek, mutassátok meg nekem a Szentírásnak azt az ígését, amelyben azt találjátok, hogy valamely ígéret felragyogása utáni sötétség több lett volna holmi tűnő felleg sötétségénél? Vagy hol találtok olyat a Szentírásban, hogy valamely szegény lélek, kire valaha is ráborult a sötétség, nyomban annak utána, hogy ígéretet kapott, nem jutott ki újból a világosságra? A szentekre boruló sötétséget illetően, nos, az általánosságban valamely ígéret közlése és felragyogása után következik be; és ezért az a sötétség csak egy felleg sötétsége, én pedig bízást mondhatom, hogy az csak egy felleg, felleg, mely odébb áll.

Ha valakire ráborul a sötétség, de annyira lát még, hogy dolgozzék és gödröt ásson, akkor ez azt bizonyítja, hogy az csupán egy felleg sötétsége. Ember nem végezhet éjjel mesteri munkát, de bár

lehet nagy a sötétség a felleg miatt, az ember még mindig láthat eleget, hogy dolgozzék és ásson, mert napvilág van. Nos, a 84. zsoltárban Dávid ezt mondja: „Boldog az ember, ereje van benned; kinek az odamenetel van szívében. Ha a siralom völgyén mennek át, forrássá teszik azt; áldásokkal is borítja a korai eső. Mennek egyik seregtől másik sereghez; megjelennek Isten előtt Cionban.” Ezzel a zsoltáros egy zsidó szokásra utal. Amikor a zsidók felmentek Jeruzsálembé, útjuk a siralom völgyén, e rendkívül pusztá völgyön át vezetett, ahol nem volt egyetlen ház sem, de éltető-üdítő víz sem; ezért aztán a zsidók gödröket ástak, az eső pedig megtöltötte azokat vízzel, ők meg felüdülést és erőt vehettek belőlük, hogy menjenek tovább Jeruzsálembé, ahol láthatták az Urat rendeléseiben. Ezt mondja a zsoltáros: „Boldog ember az, kinek Isten tanítása van a szívében.” Van olyan nemzedéke a világnak, melynek szívében ott van Isten tanítása, de nem tudnak akarattuk szerint Istenért cselekedni vagy munkálkodni. Ez emberek állapota olykor száraz és terméketlen, vigasztaló vizük pedig nincsen; ám ha ez állapotukban gödröt ásnak, imádkoznak, kötelességükhöz híven várják Istent, jóllehet mostanra való vigaszt nem találnak felfakadni kötelességtevéstükből, de Isten áldásának esője feltölti száraz gödreiket és üres kötelességeiket, amitől életük olyanná lesz, mint vízzel telt medence, és kegyelemből erőről erőre jutnak, míg meg nem látják az Urat. Tudjátok azért, hogy az az ember, aki a siralom eme völgyében nem talál vizet, de a szívében gödröket ás imádsággal, igeolvasással, – hallgatással, elmélkedéssel, tanács-

kozással és kötelességtevással, habár e kötelességeiben most nem talál vigaszt, de a kegyelem és az irgalom zápora megtölti a gödröket vízzel, ő pedig erőről erőre jut, míg meg nem jelenik az Úr színe előtt dicsőségesen. Így van ez hát a szentekkel. Habár nagy sötétség van rajtuk, nagy sötétség borult rájuk, ebben a nagy sötétségben mégis gödröket ásnak, és ezért a sötétség nem az éjszaka, hanem csak egy felleg sötétsége, és mondhatják: Ez csak egy felleg homálya, elmúlik jókor.

Ha az emberre ráboruló sötétségben vannak mégis nyiladékok, akkor az a sötétség csakis egy felleg, nem az éjszaka sötétsége lehet. Noha a felleg sűrű homályba borít minket, mégis újra meg újra megnyílik, a világosság időközben áthatol rajta: az éjszaka azonban nem nyílik meg, rajta a világosság soha át nem hatol. Nos, a világosság időközi behatolása, a sötétség időközi megszakadása bizonyos, és ez arról tesz bizonyosságot, hogy a nagy világosság még eljön. Tudjátok, Dávidot beborította a sötétség, midőn Absolon elől menekült, hiszen az Írás ezt mondja: „folyton sírt,” és meztláb ment. Tulajdon fia üldözi őt, elkergeti a trónjáról, gonoszok szövetkeznek össze ellene tulajdon ágyékának származékával. Ez a sötétségek sötétsége, szomorúságnak-keserűségnek bőséges oka, mégis felleg volt csupán, múló felleg.

Mondhatjátok: Honnan tudhatta Dávid, hogy ez csupán egy felleg sötétsége?

Nos, Dávid imádkozott, hogy az Úr hiúsítsa meg Ahitófel tanácsát; és még annak előtte, hogy Dávid legyőzte volna Absolont, és visszafoglalta volna királyi székét, Ahitófel felakasztotta magát.

Dávid kiválasztotta Ahitófelt, hogy ellene imádkozzék, és az Úr meghallgatta imádságát. Az Ahitófelt sújtó ítéletben válaszolt az Úr Dávid imádságára. Ím a felleg megnyílt, a Dávid imádságára adott időközi válasz pecsétje volt a majdan elkövetkező teljes szabadulásnak, mert Isten egyazon pecséttel különféle dolgokat pecsétel meg. Úgyhogy amidőn valakit végeláthatatlan kísértés, nyomorgatás vagy elhagyatás taszít sötétségbe, ha időközben, a végső szabadulás előtt, valamely csekélyebb szabadulás éri, az a csekélyebb szabadulás pecsétje lesz majdani szabadulásának, és akkor elmondhatja: Íme az ígéret teljes szabadulásomról, mert, lám, megnyílt nekem a felleg. Így van ez mindig Isten népével. Soha semmilyen sanyargatás vagy kísértés nem éri őket, el nem hagyatnak, hanem csak a végső nagy szabadulásuk előtt; különleges gondviselés óvja őket, megújulnak bajaik között, ideiglenesen világosságot kapnak, megnyílik nekik a felleg; és ezért mindenek ellenére mondhatják: E reám borult sötétség bizony nem az éjszakáé, hanem csak egy fellegé. Mondom nektek, nincs miért elcsüggedniük a szenteknek, hanem csak egy-egy futó felleg miatt, és ezért mondhatják mindig: Ez csak egy felleg, hamar elmúlik, és akkor miért csüggednének? Bizony, nincs okuk a búslakodásra, akármilyen állapotban sínylődnek is.

Ha azonban ez így van, mily kemény megrovás gyanánt hullik reá e tanítás némelyekre, bárcsak ne kellene kimondanom, Isten egyes szolgálaira és Isten népe egyes tagjaira! Az istenfélő embernek nincs igaz oka a csüggedésre, akármilyen állapotban van is, ha ilyen nagy szomorúság soha addig

nem is érte; némelyek pedig mindig elcsüggednek, akármilyen állapotban vannak is, még ha soha olyan jó dolguk nem volt is. Akármilyen történjék is velük, a szentek soha ne csüggedjenek, soha semmiért; sokan mégis, minden dologért, minden alkalommal elcsüggednek. Ó, mily gyarló járás! Vajon, tudjátok-e, hogy Istennel szemben jártok? Nem megmondta Isten: „ha nekem ellenemre jártok, és nem akartok rám hallgatni; akkor még hétszeres csapást bocsátok rátok bűneitek szerint.”?

3Móz 26,21

Valaki azonban előállhat, Nekem van okom a csüggedésre, mert nem érzem az Isten szerelmét.

Nem érzésből, hanem hitből élünk. Az a kötelessége a keresztyén embernek, hogy a hittől induljon el, és úgy jusson el az érzéshez. Szeretnél az érzéstől elindulni, és úgy lejutni a hithez, csakhogy a hittől kell elindulni, és utána felemelkedni az érzéshez. És, kérlek, mondd meg nekem, nem elegendő-e nekünk úgy lennünk, mint a Mesterünknek? Vajon nem hiányolta-e Krisztus az Isten szerelmének az érzését, amikor így szólt: „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem?” Vajon Krisztus nem az Isten haragjának a kitöltését érezte magán, midőn a legnagyobb engedelmességet cselekedte meg a nap alatt: mégis mondta-e akkor, hogy nem vagyok az Isten gyermeke, mert nem érzem az Isten szerelmét, csak az Isten haragját érzem? Csakhogy azzal az egy lélegzettel, amivel kimondta, hogy elhagyta őt az Isten, azt is hozzátette: „Én Istenem, én Istenem”; és Istent Atyának nevezte: „Atyám, bocsáss meg nekik...” Cselekedhettek így ti magatok is; jóllehet Isten elhagyott benneteket, jóllehet szomjúhozzátok az Is-

ten szerelmének az érzését, és, bizony, erősen érzitek az Isten haragját, mégis mondhatjátok: Isten az Atyám, van-e okom a csüggedésre? Isten népének tagjai mégis hányszor, de hányszor elcsüggednek, bűnük ereszkednek! Ó, Krisztus tanítványai, még inkább igyekezzetek Mestereteket követni, és mondjátok Dáviddal: „Miért csüggednél el, lelkem, és miért nyugtalankodnál bennem?”

Micsoda hatalmas különbség van az istenfélő és a gonosz ember között e tekintetben is. Az istenfélő, kegyes embernek nincsen oka a csüggedésre, akármilyen állapotban szenved is; a gonosznak nincs oka a megbátorodásra, akármilyen állapotban van is. A kegyes hajlamos a csüggedésre, de nincs igaz oka rá; a gonosz hajlamos az örvendezésre, de nincs igaz oka rá. Gonoszokról mondja a Zsoltárok 7,12: „minden nap haragszik rájuk az Isten”+. Akármely nap is, Isten haragszik rájuk. Legyen bár a böjtölés és imádkozás napja, Isten haragszik rájuk; legyen bár a magasztalás és hálaadás napja, Isten haragszik rájuk. Ha a gonosz nagyon vétkezik, Isten haragszik rá; ha a gonosz kicsit vétkezik, Isten haragszik rá. Nem múlik el nap a feje fölött, hogy Isten ne haragudjék rá; és az Isten haragjának ütése mindennap lesújt rá. Nem mindig érzi az ütést, pedig veri őt az Istent, és haragszik rá minden nap; és ezért akármilyen állapotban van is, nincs oka az örömről. Tegyük fel, hogy valaki börtönben van valami nagy vétségért, és mivel ezzel a fejedelem vagy a kormányzat nagy nemtetszését váltotta ki, halálos ítéletet kapott, nos, ehhez az emberhez bemegy a szolgája, mondván: Uram, örülj, asszonyod jól van odahaza,

szép gyermekeid vannak, ragyogó gabonatermesed, felebarátaid szeretnek téged, juhaid és marháid bővelkednek, minden házad gondosan rendben tartva; nem így felelne annak a szolgának: Micsoda beszéd ez, miközben halálra vagyok ítélve? Így van ez minden gonosszal: ítélet alatt van, a nagy Isten felindulását váltotta ki, és Isten haragszik rá minden nap. Ha érezné ezt a szívében, ezt mondaná: Te a barátaimat, vagyonomat, a nevetem, a mesterségemet emlegeted, de mit ér mindez, ha ítélet alatt vagyok, ha Isten haragja rajtam minden nap? De most nem érzi Isten felindulását, mit sem sejt Isten haragjáról. Hanem tudasd csak vele, hogy közeledik az a nap, amikor kiderül valós helyzete. És miként Saul kiáltott, mondván: „Elhagyott engem az Úr, s rajtam a filiszteus”, akként ő is kiált majd mondván: Isten elhagyott engem, rajtam a kísértés, rajtam a bűnöm és vétkem, Isten elhagyott engem, és rajtam az ördög. De ami az istenfélő, kegyes embert illeti, akármilyen szomorú állapotban van is, akárhogy kesereg is a lelke, mondom, nincs oka a csüggedésre, akármiben van is. Mily dicsőséges állapotban vannak a szentek! Ki ne kívánná ezt az állapotot? Ki ne akarna Krisztusban lenni? Ki ne hagyná oda a gonoszok útjait? Ki ne volna istenes? Ó, te istentelen, igyekezz, és féld az Istent!

A buzdítás azonban különösképpen a szenteknek szól, és nekem is kell serkentenem benneteket. Légy résen, óvakodj a csüggedéstől, a kesergéstől, nincs okod reá, hanem sokkal inkább van okod ellenkezőjére.

Búsulásoddal a Sátánt örvendezteted. Ha el-

csüggedsz, ő nevet s tapsol. Nocsak, mondja ő, olyan ez az ember, akárcsak én; kétségbeesett lélek vagyok, ez is az; csüggeteg, kesergő lélek vagyok, ez is az. Diadalittasan áll fölötted, látva, hogy elcsüggedsz. Ha búsulsz, ő vidul.

És amiképpen a Sátán szívét megörvendezteted, akképpen megszorítod az Isten szívét. A barát szomorkodik a másik szomorúságán, bánatán és csüggedésén. Minél igazabb a barátság, annál inkább gyöttrődik és szenved, ha a másik emésztődik. Nos, amiképpen Isten barátja volt a hűséges Ábrahámnak, „Isten barátjának”, azaz Isten barátságban állt vele, ő pedig barátságban állt Istennel, úgy van az minden hívővel. Krisztus a barátja mindőjüknek. „Titeket már nem mondalak szolgálóknak, hanem barátainak,” mondta volt Krisztus. Barátja nekik a Szentlélek, mert ő jön és lakozik bennük, és megnyilvánítja magát nekik: márpedig azt mondja az Írás, hogy mi a Szentlelket szomorítjuk meg. Amiképpen Isten a legnagyobb ellenség, akképpen ő a legjobb barát is, a legigazabb barát, a legvalóságosabb barát kerek e világon. Ha tehát elcsüggedsz és búsulsz, őt szomorítod meg; az Atyát szomorítod meg, a Fiút szomorítod meg, a Szentlelket szomorítod meg. És vajon tudod-e, mit teszel, midőn megszorítod az Urat? Netán azt hiszed, semmi-ség ilyen barátot megszorítani?

Ezzel bizonyos mértékben, nem is kis mértékben, semmissé, hiábavalóvá teszed Krisztus eljövételének szándékát, aki nemcsak azért jött el, hogy kiszabadítson minket a pokolból, hanem hogy megszabadítson mostani félelmeinktől is: „Hogy ellenségeink kezétől való félelem nélkül,

megszabadítva szolgáljunk neki.” És akkor te továbbra is inkább lehorgasztott fővel, csüggedten jársz, mindéltig meggörnyedve félelmeid alatt? Lk 1,74

Így teszed magad alkalmatlanná arra, hogy Krisztust szolgálj. Egykor a pászkát nem volt szabad régi kovással enni; a régi kovászt el kellett távolítani a házból; és a szent dolgokból senki szomorú vagy szenvedő nem ehetett. Nos, mondja az apostol: „a mi húsvéti bárányunk, Krisztus megáldoztatott értünk. Úgyhogy ünnepeljünk ne régi kovással”, és eme keresztyén ünnepen nem felel meg neked más kenyér, csak a kovászos, a keserű kenyér, a gyász kenyere? Így ünnepled meg pászkádat, a keresztyén ünnepet? Nem volt megannyiótoknak elég a sok esztendőnyi kételkedés, félelem, rettegés, csüggedés és búsulás, nem kellenek megbánnotok hitetlenségetek, és tiszteletet adni az ingyen kegyelemnek? Valóban, mindig meg akarjátok szomorítani a Szentlelket, az Atyát és a Krisztust? Mindig meg akarjátok hiúsítani Krisztus munkáját? Mindig a régi kovászt akarjátok enni? Vajon nincs itt az ideje ezt mondani: „Miért csüggednél el, lelkem, és miért nyugtalankodnál bennem? Bízzál Istenben, mert még dicsérem őt, orcám megtartását és Istenemet.”

Tudom, mondhatjátok, valóban nincsen igaz és szentírási okom a csüggedésre. Belátom, sok okvetés szól ellene, de én zaklatott lélek vagyok. Szeretném másképpen, hogy végre valahára dicsőíthetném az ingyen kegyelmet. Mit tehetnék, hogy ne hagyjam magam elcsüggedni, hogy ne keseregjek, akármilyen állapotban vagyok is? 1Kor 5,7

Az egyetlen út, melyet itt a zsoltaáros tanít, eb-

ben áll: reménykedni, bízni és hinni Istenben. És annak taglalása, hogy a Krisztusba vetett hitünket miképpen használjuk a csüggedés ellen, később következik. Mostanra fogadjátok meg a következőket:

1. Ha nem akarsz semmilyen állapotodban elcsüggedni, soha ne engedd, hogy örömed állapotodon múljék, és ne is szeresd állapotodat magamagáért, akármilyen is legyen az; soha ne engedd, hogy állapotod legyen az oka vagy alapja örömednek. Akaszd köpenyedet vagy kabátodat korhadttá, fogasra, az leszakad, és ruhád a földre hull. Mármost minden állapot: korhadttá fogas. Minden állapot változik, semmilyen állapot nem marad meg vagy tart ki, hanem ki van téve a változásnak: korhadttá támasz. Isten ellenben nem más, mint oszlop, sőt, oszlopok. Adonáj neve nagyjából ezt jelenti, és az Ésaías 26,4 megparancsolja: „Bízzatok az Úrban örökké, mert Jah, az Úr, örökkévaló szirt”, vagy „örök kőszál”. A zsoltáros pedig ezt mondja: „Ha elenyészik húsom és szívem: szívem szirtje és az én részem Isten örökké!” Alapozzátok örömeiteket állapotjaitokra, és bizonyos fövényre építkeztek, házatokat elsodorja minden szél és vihar; ha ellenben Krisztusra építkeztek, magára Istenre, akkor kősziklára építetek, és hiába jön az ár vagy vihar, fúj a szél, örömeiteket nem veszítetek el, mert kősziklára épülnek.

2. Légy bizonyos afelől, hogy illendőképpen és helyesen gondolkozol Krisztusról, hogy feleljen meg állapotodnak és az evangéliumnak. Erősen hajlamosak vagyunk rosszul gondolkodni órára. Amiképpen a Sátán némelykor átváltoztatja magát angyallá, akképpen Krisztust is átváltoztatja sze-

medben a sötétség angyalává: a Szentírás azonban úgy mutatja fel Krisztust, mint aki kedves a szegény bűnösökhöz. Vajon ki vádol téged, a Sátán, a világ vagy a tulajdon lelkiismereted? Krisztust Szószólódnak mondja az apostol. Tudatlan vagy? Ő a Próféta. Bűnös vagy? Ő a Pap, a Főpap. Ellenesség gyötör, külső vagy belső? Ő a Király, a Királyok Királya. Bajban vagy? Őt mondják az útnak. Éhez-e, szomjaz-e? Őt mondják az élet kenyérének és az élet vizének. Félsz, hogy elesel, és kárhozzatra jutsz az utolsó napon? Ő a mi második Ádámunk, képviselőnk, akinek a halálában meghaltunk, az elégtételében eleget tettünk az igazságnak. Amiképpen nincsen olyan kísértés vagy szenvedés, amelynek ne felelne meg valamely ígéret, akképpen nincsen olyan állapot, amelyre ne illenék Krisztus valamely neve, címe vagy tulajdonsága. És amiképpen Krisztusra is csak állapotodat nézve számíttasz, akképpen soha nem nézheted állapotodat önmagában, hanem csak Krisztus odavágó tulajdonságával együtt. Ha Krisztus szerelmét a magad állapota nélkül szemléled, elbízhatod magad; ha a magad állapotát Krisztus szerelme nélkül nézed, kétségbe eshetsz: vedd a kettőt együtt, és nem fogsz elcsüggedni.

3. Ha csüggedésed elhatalmasodik rajtad, nézz magadba, mondván: miért szaporítom gondolataimat tudomány nélkül? Miért gyötörjem lelkem e gondolatokkal? Adhatok-e lelki állapotomhoz akár csak egy gyűszűnyit is? Összes aggodalmammal képes vagyok-e változtatni állapotomon? Vajon nem távolít-e el aggodalmam még inkább a kívánt kegyelemtől? Az igazság az, hogy egy módon lehet

valóban elveszíteni a kívánt örömet, ha túlságosan követeljük. Amiképpen valamely külső áldást is csak úgy lehet elnyerni, ha megelégszünk nélküle is; akképpen csak úgy lehet megszabadulni valamely lelki vagy külső szenvedéstől, ha megelégszünk azzal, hogy velünk marad, amennyiben Isten és Krisztus úgy akarja. De te azt mondod, hogy a szenvedésedtől azonnán meg kell szabadulnod, és azonnán tudnod kell, hogy a kegyelmi állapotban vagy, és Istennek gyermeke vagy, máskülönben elcsüggedsz. Mint a madár a hálóban: minél inkább verdes, annál inkább belegabalyodik a hálóba; így vagy evvel te is. Annak okáért, ha jönnek a kísértések, szenvedések és elhagyatottságok, a Sátán pedig hozzájuk csatlakozva, azt mondja lelkednek: Ez már csak így lesz mindéltig, a következőképpen felelj: Nos, én éppen azért hiszem az ellenkezőjét, mert te mondod ezt, Sátán, aki hazudsz. Ám ha Isten ezt akarja, vele megelégszem, reá bízom. Hogy vajon valaha is leszek ilyen állapotban, nem az én tisztem elhatározni, de most, ó, Uram, hadd szolgáljak, ez minden óhajom, hadd lássalak, amiképpen neked tetszik, amidőn neked tetszik. Ezt tettem, Uram, ezt tettem. Évek óta csak faggatózom állapotom felől, és nem látom a végét; minél inkább faggatózom, annál többet kérdezek; és mit sem érek el vele; miért kellene, ó, Istenem, e gondolatokkal emésztened magad? Eképpen vizsgáljátok meg magatokat.

4. Ha valaha is eszetekbe vesztetek valami önmagában rettenetes vagy elcsüggesztő dolgot, legyen gondotok rá, hogy a róla való töprengésetekbe elegyítsétek az Isten drága, nektek megadott

és előírt dolgait. Nincs olyan rémes dolog, amihez Isten ne kapcsolt volna valami vigasztalást. Isten neve is félelmetes. Nagy és rettenetes Istennek nevezik. De ezt megszelídítendő, nevezik őt a vigasztalás Istenének. A halál rémes, a félelmek királyának mondják, de ezt megszelídítendő, mondják álomnak. Az ítéletnap rettenetes lesz, de ezt megszelídítendő, mostani Szószólónk, bizony, legjobb barátunk lesz a mi bíránk. Nos, ha valamely dolognak a rettenetét elvonod a nyájasságától, ne csodálkozz rajta, hogy elcsüggedsz. Kötelességünk úgy látni a dolgokat, amiképpen Isten megmutatja őket nekünk, és úgy elfogadni a dolgokat, amiképpen Isten a kezünkbe adja. Amit az Isten egybeszerkesztett, azt ember el ne válassza. Ha valamely dolognak vagy állapotnak csak az édeségére gondolsz, de nem a keserűségére, könnyelművé lehetsz; ha csak a rettenetét látod egy dolognak vagy állapotnak, nem figyelvén szelídségére, akkor eluralkodhat rajtad a félelem; ha ellenben mindkettőt együtt fontolod meg, akkor félsz is meg hiszel is, hiszel is meg félsz is, de el nem csüggedsz.

5. Ha nem akarsz elcsüggedni, akármilyen állapotban vagy is, serénykedj még inkább, öldököld az önszeretetedet, még a vallásos önszeretetedet is. Minden csüggedés az önszeretetből fakad, nem az állapotod mértékéből, hanem az önszeretet mérgeből. Ó, vedd ellen, de én a bizonyosság híján csüggedtem el. Nos, de tegyük fel, elnyered a bizonyosságot, akkor mi leszel? Akkor megvigasztalodom. Vajon nem az ént kell ebben is látnunk? De én örökkévaló állapotom okán csüggedtem el. És

ebben nem az én követelődik? Vajon az állapot szó nem jelent-e egyet az énnel? Bátram merem állítani, hogy a léleknek nincsen olyan zűrzavaros vagy mértéktelen csüggedése, amelynek a mélyén ne az én rejlenék. Ha Istenre és Krisztusra bízna magad és állapotod, és inkább csak a szolgálatával, dicsőségével és tiszteletével törődnél, Isten gondoskodnék a vigasztalásodról; de túlzottan magaddal és állapotoddal törődsz, az ő szolgálatát, dicsőségét és tiszteletét hanyagolod, akkor ne csodálkozz, ha elcsüggedsz. Annak okáért igyekezzél még inkább öldökölni az önszeretetet, és így soha nem csüggedsz el, akármilyen állapotban vagy is.

6. Ha pedig a kísértés erőt akar venni rajtad és bús csüggedésre indít, mondd a következőket a te lelkednek: Miért kell ilyen drágán megfizetnem megtérésemért? Nincs olyan kételyed, hitetlen félelmed és csüggedésed, amelyet ne szégyellnél és bánnál meg utóbb. Tudod a vándor esetét: azt hiszi, nem kelt föl még a nap, úgyhogy álldogál s leül, hanem a felhő mögött fellopakodott a nap, és hirtelen előbújva mögüle, beleragyog az arcába, és megelőzte őt, mire a vándor így szól: Ó, én balga, azt hittem, nem kelt még föl a nap, mert nem láttam; micsoda balgaság, hogy itt ácsorogtam s leültem! Így lesz ez veletek is. Most itt heverték a földön, hasatok a porhoz tapad, mert el vagytok csüggedve-keseredve; de az Isten kegyelme és a Krisztus szerelme fellopakodik a felhő mögött, és végül kitör mögüle, hogy orcádra ráragyogtassa a kegyelem aranysugarát. Az előtted jár majd, és előtted lesz majd, és akkor ezt mondod: Milyen méltatlan teremtmény vagyok én, hogy kételked-

tem Isten szerelmében; vétkeztem, vétkeztem megannyi kételyemben: az Úr most bocsássa meg minden kételkedésemet! Ó, Uram, szégyellem, hogy kételkedtem, hogy kétségbe vontam szerelmed. Bocsáss meg, ó, Uram, lelkemnek. Ide kell eljutnod, legalább szégyelld és bánd meg hitelenségedet, kétségeidet, félelmeidet, és amikor csak erőt akarnak azok venni rajtad, mondd rögvest magadnak: Miért kellene ilyen drágán megfizetnem bűnbánatomért, hogy engedjek a csüggedésnek? Márpedig éppen azért, mert a csüggedéseket meg kell bánni, a szenteknek és Isten népének nincsen oka a csüggedésre, akármilyen állapotban van is.

Általános tekintetben ilyenképpen adtam elő ez igazságot; a kegyelem által igyekszem mindezt további részletekkel tisztázni.

Vigasztalás nagy bűnök esetén

Mostani igénkből a következő tanítást vagy megfigyelést emeljük ki:

A szenteknek és Isten népének nincsen igaz, méltányos és szentírási oka a csüggedésre, akármilyen állapotban vannak is.

Világosan kitetszik ez az ige szavaiból, és ezt igazoltuk előbbi elmélkedéseinkben általános megfontolás útján.

Most pedig ezt tesszük részletekbe menően, különféle példák segítségével. Általában kilenc dolog vált ki Isten népéből csüggedést:

- I. a nagyobb vagy durvább vétkek;
- II. az erőtlenség
- III. a kötelességek mulasztása vagy elutasítása;
- IV. a mennyekről való bizonyosság hiánya: nincsen bizonyosságuk Isten szerelme felől;
- V. a kísértések;
- VI. az elhagyatás;
- VII. a szenvedés;
- VIII. a haszontalanság;
- IX. a puszta állapot.

Nos, ha ezek egyike tekintetében sincsen semmi oka Isten népének a csüggedésre, akkor

bízzást levonhatjuk a következtetést, hogy az istenfélő embernek nincsen oka a csüggedésre, akármilyen állapotban van is. Ezért aztán Krisztus kegyelméből azon igyekezem, hogy kibontsam előttem ezt a nagy igazságot mindeme tekintetekben, és most hadd kezdjem az elsővel.

I. A szentek és Isten népe a bűnei, kisebb-nagyobb vétkei miatt csügged el gyakorta; békességüket és nyugodalmukat a bűnük zavarja meg sokszor.

Ó, mondja az egyik, lázongó természet lakozik szívemben; oly erőtlén a lelkem, oly szentségtelen és durva a magaviseletem, hogy midőn elgondolkozom szívemen és éltemen, csak elcsüggedhetem. Tudom, valóban rettenetes rossz bárkinek fá-jó kísértés vagy szomorú elhagyatottság közben munkálkodnia. Ha a szívem jó lenne, ha az életem jó lenne, társalkodásom jó lenne, nem csüggednék én el sosem, de mivel vétkeztem és vétkezem, nagyok bűneim, vajon nincs-e okom, mégpedig komoly okom a csüggedésre?

Nincsen! Mert a csüggedés maga is bűn, másfajta bűn, evangéliumi bűn. A törvény ellen elkövetett vétkem nem igaz ok rá, hogy az evangélium ellen vétkezzem. Megvallom, valóban sok gonoszság van minden bűnben. A legkisebb bűn is rosszabb a legnagyobb szenvedésnél. A szenvedés, az ítélet és a büntetés nem más, mint karmai ez országnak. A bűn sokkal inkább szemben áll az Isten akaratával, mint a pokol nyomorúsága. Konstantinápolyi Chrysostomos olyannyira átérezte a bűn gonoszságát, hogy amikor Eudoxia császárnőtől fenyegető üzenetet kapott, ezt mondta: Eredj, mondd meg neki, *Nil nisi peccatum metuo* (nem fé-

lek semmitől, csak a bűntől). Az istenfélő ember bűne pedig bizonyos tekintetben rosszabb, mint a másoké, mert sokkal inkább megszorítja a Szentlelket, sokkal inkább szégyent hoz Krisztusra, sokkal inkább bántja a szenteket, sokkal inkább sérti Isten nevét, sokkal inkább szembeszegül Isten szerelmével, kegyelmével és jóindulatával, mint más emberek bűne. És Isten látja népe bűnét; bizony olyannyira látja bennük a bűnt, hogy megbünteti és megveri érte őket; nemcsak azért, hogy *megóvja a bűntől*, hanem a *bűnük miatt*; ennek okán mondja az apostol, az úrvacsorával méltatlanul élőkéről szólván: „Ezért erőtlenekek köztetek sokan, és betegek.” Nemcsak a látszatszentekről és az egyházi rendbeliekről beszél, hanem azokról is, akik valóságosan szentek voltak, éppen ezért mondja: „Mikor pedig büntettettünk, az Úrtól fenytettünk, hogy a világgal együtt el ne kárhoztassunk” (32). Isten nem hagyja annyiban. Azért büntet minket, hogy el ne kárhoztassunk a világgal együtt. Megváltó Krisztusunk mondja: „Én akiket szeretek, megdorgálom és megfenyíttem; légy buzgó tehát, és térj meg.” Úgy tűnik föl tehát, hogy az elkövetett bűnért történt ez, máskülönben miért mondotta volna: Térj meg, térj meg? Megtérni a már elkövetett bűnökből kell, és akiket szeret az Úr, azokat fenyegeti dorgálással és büntetéssel; és vajon melyik atya dorgálja és fenyíti meg gyermekét csak azért, hogy megóvja a vétectől, és nem azért, hogy a *bűnéből* megtértse? Vajon Mózes nem volt kegyes és szent ember? A Kánaán földjét mégis elveszítette hitetlenségéért és bűnéért. Hát Sámson nem volt jó ember? Bűnéért szeme világá-

1Kor 11,30

Jel 3,19

val és életével fizetett. Vajon Dávid nem volt kegyes és szent ember? Ám az Úr azt mondta, hogy bűnéért nem távozhat el házatól a fegyver. Krisztus mégis elégtételt szerzett az ő bűnéért is, amiképpen a mostani szentekéért is. Noha Isten népe bűnében soha annyi gonosz nem volt, mint most, még sincs semmi oka, igaz oka vagy szentírási alapja rá, hogy emiatt elkeseredjék és elcsüggedjen.

Miből tetszik ki az, hogy jóllehet Isten népének tulajdon bűne megszorítja a Szentlelket, szégyent hoz Jézus Krisztusra, sebet üt Isten nevén és gátat vet Krisztus hirdetésének, a szenteknek még sincs okuk elcsüggedni vagy búslakodni?

1. Abból, hogy tudják vagy tudhatják, hogy bűnükért, akármi is az, nem kárhoznak el sosem. „Semmi kárhoztatás nincs tehát most már azokra nézve, akik Krisztus Jézusban vannak,” írja az apostol. Krisztus bűnné lett értük; ha pedig Krisztus bűnné lett értem, akkor a bűnöm többé nem árthat nekem. Luther merészen mondja ebben a tekintetben: „Krisztus bűnkárhoztatóvá lett, bűnünk pedig bűnkárhozott: megvallom – mondja Luther – vétkeztem, de a bűnkárhoztatás erősebb a bűnkárhozottnál, és Krisztus bűnkárhoztatóvá lett értem. Igaz beszéd ez, ha különös is; Krisztus bűnné lett a szentekért, ezért a bűn nem árthat nekik. Isten méltányosságával nem egyezik, hogy egy adósságot kétszer is megfizettessen. Mármost, az Úr Jézus Krisztus nemcsak fogságba esett, hanem letöltötte börtönfogságát a szentek és Isten népe adósságáért, leróttá tartozásukat az utolsó garasig. Jobban megfizette, mintha ők maguk fizették volna meg azzal, hogy a pokolra mennek: mert ha egy

istenfélő ember a pokolra megy, mert örök kárhozatra ítéltetett, akkor mindig csak törlesztene, de a törlesztés véget soha nem érne: Krisztus ellenben egyszerre lerótt mindent. Ha pedig fellapozod a Szentírást, azt találsz, hogy az Úr nem azért kárhoztat el valakit, egy gonosz embert, mert korábban vétkezett, hanem azért, mert nem fordul el bűnétől. „Az Isten minden nap haragszik a gonoszra,” mint mondja a zsoltár. Majd így folytatja: „*Ha meg nem tér a gonosz, ő ismét kardját élesíti; íját megfeszíti: bizony készíti annak halálos szerszámokat; teszi nyilait tüzesekké.*”⁺ Az Úr halálos szerszámokat készített minden gonosznak, ám mindezek ellenére az ember soha nem ilyen gonosz, mert ha megtér az Úrhoz, akkor az Úr nem bocsátja rá halálos fegyvereit, akármily nagyok voltak is bűnei. Ez az ige ezt mondja: „Ha meg nem tér” (nem azt, hogy azért, mert vétkezett, hanem, hogy ha el nem fordul bűnétől), akkor az Úr „ismét kardját élesíti; íját megfeszíti, bizony készíti annak halálos szerszámokat.” Mármost a szentekben és Isten népében, ha vétkezik is Isten ellen, mindig megvan a hajlandóság a megfordulásra, készek megtérni bűnükből, és ezért az Úr nem bocsátja rájuk a halál eszközeit; következőképpen bizonyosan nincsen okuk rá, hogy egészen elcsüggedjenek.

2. Amiként az istenfélő ember soha nem jut kárhozatra bűnéért, úgy bűne nem szakíthatja el Istentől. Olybá tetszik, hogy némelyek azért keserednek el annyira bűneik miatt, mert azt gondolják, azok miatt nemcsak Isten arcát és jelenvalóságát, hanem Istent magát veszítik el. De, mondom, az istenfélő ember bűne nem szakíthatja el őt Is-

tenétől. Bűne eltakarhatja előle Isten arcát, de amiképpen nem akadályozta meg sem Istent, sem őt abban, hogy találkozzanak először, akképpen nem választhatja el őket egymástól később. Bűne idegenkedést válthat ki bennük egymás iránt, de ellenségességet soha nem szíthat köztük. Bűne elrejtheti előle Isten arcát, de miatta Isten soha nem fordít hátat neki. Akit Isten szeret, azt szereti mindvégig: „Én vagyok az Úr, aki nem változom,” mondja magáról. Ésaías próféta pedig azt mondja, hogy amilyen szövetséget kötött az Úr Noéval, olyat köt népével. Nos, akkor nézzétek meg a Teremtés könyvét, annak is a 8. részét, akkor láthatjátok, milyen szövetséget kötött az Úr Noéval, és általa a világgal. Midőn Noé kijött a bárkából, ol-tárt épített, és áldozatot mutatott be: „És megérezte az Úr a kedves illatot, és azt mondta az Úr az ő szívében: Többé nem átkozom már meg a talajt az emberért” (21). Miért? „Mivel az ember szívének képzelme gonosz ifjúságától fogva.” Azt gondolná az ember, hogy ez éppenséggel arra volna ok, hogy Isten még egyszer megátkozza a talajt; az ember gonosz, következésképpen Isten bizonyosan megátkozza a talajt még egyszer. Nem, mondja az Úr, habár ti, szegény teremtmények, ezt gondoljátok, de én, minden kegyelemnek Istene szövetséget kötök a világgal Noé által, hogy nem átkozom meg többé a talajt az emberért, mivel az ember szívének képzelme gonosz ifjúságától fogva mindéltig. Tanúsítom, hogy a héber szerint a „mivel” lehet „pedig” is, és ez ígét így is lehetne fordítani: „pedig az ember szívének képzelme gonosz...” (a káldeus és a Septuaginta adja

Ésa 54,9-10

Róm 8,1

vissza „mivel” gyanánt). Habár fordításunk az előbbi szerint szól, így is megerősíti és alátámasztja amaz igazságot és tanítást, amelyet az igéből kibontok. Istennek a népével kötött szövetsége olyan, akár a Noéval kötött szövetsége, így mondja Ésaiás próféta. Mi következik ebből? Ha Isten valakivel szövetséget köt, akkor azt nem sújtja a harag, mert bár a világ vétkezik, azt nem önti el a víz többé; hasonlóképpen ha valaki vétkezik, nem sújtja a harag többé. Mármint ami Isten népét illeti, velük szövetségben áll az Isten, mégpedig kegyelmi szövetségben áll velük az Isten, és ezért, jóllehet a hegyek elmozdulnak, Isten kegyelme soha nem mozdul el tőlük; és jóllehet a hegyek a tenger közepébe bedűlnek, az Isten népe, mihelyt szövetségre lép vele az Isten, soha nem jut a pokolra. Feleljetek meg nekem tehát, ti, akik Isten népe vagytok, van igaz okotok rá, hogy búslakodjatok és elcsüggedjete?

3. Ha a mindenek felett uralkodó kegyelem keze által Isten népének tulajdon bűnei annál is több kegyelemre és vigasztalásra adnak alkalmat, mint amennyit ez a nép életében valaha kapott, akkor bizonyosan nincs oka a búslakodásra ebben a tekintetben. Isten nem hagyja, hogy népe olyan bűnbe essék, amelyet ő ne úgy készített volna elő, hogy az réve legyen a további kegyelemnek és vigasztalásnak. Ezt láthatjátok az első nagy bűnben, melyet az emberek fiaik elkövettek: Ádám bűnbeesésében. Az Úr maga jött el, hogy hirdesse az evangéliumot. Krisztust hirdette a bűnbeesett embernek; és abban bizonyosak lehetünk, hogyha maga az Úr hirdette neki az evangéliumot, az az

ember megtért. Mármint a legnagyobb áldás, amit a világ valaha látott, a Jézus Krisztus igazsága volt. De hogyan történhetett ez így? Isten hagyja, hogy az ember bűnbe essék, és az ember hamisságának kell bevezetnie Krisztus igazságát. A Szentírásban azt olvassuk, hogy Isten hagyta, hogy Ezékiás el-essék, és megtudja, mi rejtezik szívében. Eladdig nem ismerte, mi lakozik szívében, és ezért az Úr hagyta, hogy el-essék, és megismerje tulajdon szí-vét. Ha fellapozzátok a Róma 11. részét, ott megtaláljátok annak bővebb kifejtését, amiről mostan veletek szólok. Nos, ott a 32. versben ezt mondja az apostol: „Az Isten mindnyájukat engedetlenség alá rekesztette.” Hogyhog? „Hogy mindnyájukon könnyörüljön.” Ó, mily áldott elgondolás ez az engedetlenségről vagy hitetlenségről! Ebből következőleg Isten mindenkit engedetlenség alá rekeszt, hogy mindenkin könnyörüljön. A bűn nem nyer semmit, hanem veszít minden egyes kegyes elesésével. Ha megnézik a Szentírást, és megfigyelitek Isten embereinek elesését, általában ama kegyelem hibázik náluk, amelyben a leginkább bővelkednek. Abban vétnek, amiben amúgy kiválnak. Ábrahám a hitével vált ki, mégis abban vétkezett. Mózes a szelídségével vált ki, mégis abban botlott meg: más bűnről Mózesnek nem olvasunk, hanem csak a haragjáról. Jób a békességes túrésével vált ki, mégis abban vétkezett leginkább. Péter a Krisztus iránti buzgóságával és eltökéltségével vált ki – „Ha az egész világ elárulna is, én soha” –, és éppen ebben vétkezett a legnagyobb mértékben, megtagadván Krisztust a cseléd szavára. Bizony mondom, figyeljétek csak

meg, a szentek abban vétkeztek és buktak el, amiben amúgy a legfőképpen kiváltak; és abban váltak ki a leginkább, amiben a legnagyobb mértékben vétkeztek. Mi más lehet ennek az oka, ha nem az, hogy kegyelmének mindent megmásítható keze által az Úr további kegyelemnek és szentségnek révén és alkalmává tette vétkeiket. Tulajdon népe gyengeségeiből Isten valójában nagy hasznot húz. Soha nem engedi, hogy népe közül bárki is bármilyen bűnbe essék, hanem csak ha ő úgy elkészítette, hogy esésük megroppantsa bűnük gerincét. Nos, van tehát ebben a tekintetben oka a szenteknek és Isten embereinek a búslakodásra? Bűnük miatt gyakran szüneteltetnek örömeik és kiváltságaik, de bűnük nem fosztja meg őket a hozzájuk való joguktól. Tudjátok, hogy az ószövetségi időkben miként bántak a zsidók a leprással: tisztátalansága miatt kivitték tulajdon házából a városon kívülre, vagy mostan, miként bánnak a pestissel, ugyanez oknál fogva kiviszik a városból. A leprás mondhatta akkor, miként a pestises mondhatja mostan: Bár kivittek házamból, és nem használhatom azt, jogom van hozzá továbbra is, és bár földemet nem használhatom, jogom van hozzá. Ehhez hasonlatosan mondhatja a kegyes a vétkeiről: Vétkem valóban a lelkem pestise, dögvésze, bélpokla, de bár ez bélpoklom okán szüneteltettek örömeim, igen, szüneteltetik a Jézus Krisztusban való részem használata, a Jézus Krisztusban való részem továbbra is megmarad, azt el nem vesztettem, jóllehet nem tudok akként élni vele, miként tettem korábban. Ha pedig mindez így

van, miért keseregne vagy csüggedne el a kegyes e dolog miatt? Bizonyosan nincs rá oka.

Csakhogy, veded ellen, tegyék fel, hogy az ember olyan bűnt követ el, amelyre soha azelőtt bocsánatot nem hirdettek. Ilyen valóban az én esetem is, mert nagy az én vétkem, az Isten Igéjében nem találok példát rá, hogy az enyémhez hasonló bűnért valaki is bocsánatot nyert volna. Vajon nincs-e elegendő okom a búslakodásra és csüggedésre?

Nincsen, mondom, mert, könyörgök, mit gondolsz Ádámról? Ádám nagyot vétkezett első bűnbeesésünkkor: az Úr maga eljött hozzá, hogy hirdesse neki az evangéliumot: az asszony magva a kígyót a fején támadja meg. Nos, Ádámnak ezt kellett volna mondania: Jaj, nincsen reménységem, mert nincsen rá sem példa, sem eset, hogy valaki hasonló bűnért megbocsátást nyert. Ádám nem találhatott rá példát, hogy valakinek megbocsátottak, mert ő volt az első ember, és az övé volt az első vétke. Vajon le kellett volna ülnie s elcsüggednie, hogy nem talált rá példát, hogy valaki bocsánatot nyerjen hasonló bűnért? Tudjátok, megváltó Krisztusunk ezt mondta: „minden bűn és káromlás megbocsátatik az embernek de a Szellem káromlása nem bocsátatik meg az embernek.” Azaz, minden bűn, még ha elmegy a káromlásig is, megbocsátatik. Azt mondod, hogy nem találsz példát a tiédhez hasonló bűn megbocsátására, de vajon nem esik-e bűnöd a „minden bűn és káromlás” szavak megvonta körbe? Bizonyosan beleesik. Vajon ez ellenvetés nyomán van-e okod a csüggedésre?

De, veti ellen másvalaki, tegyék fel, hogy egy ember erősen vétkezett lelkiismerete, világossága

vagy tudása ellen, vajon neki nincsen alapos és igaz oka a csüggedésre, a nagy elkeseredésre?

Nincs, mert ha van ilyen bűnért áldozat, akkor nincs az ilyen embernek oka a csüggedésre. Oka van a megalázkodásra, az bizonyos, miként hallok erről a későbbiekben, de elkeseredésre nincsen oka. Nos, az ószövetségi időkben a zsidók nemcsak a tudatlanságból elkövetett vétkekért mutattak be áldozatot, hanem a világosság és a lelkiismeret ellen való vétkekért is: és kérve kérlek, bárki vagy, ki e kifogást emeled, vajon nem gondolod, hogy amidőn Péter megtagadta Urát és Mesterét, tulajdon lelkiismerete, világossága és tudása ellen vétkezett? Bizonyos tehát, hogy az embernek nincs igaz oka a végső búslakodásra, csüggedésre, ebben a tekintetben sem.

De, akadékoskodsz tovább, tegyük fel, hogy valaki rendkívül nagy, gyalázatos és szörnyű bűnt követ el, mert elismerem, hogy a kegyes ember képes vétkezni világossága ellen, néha lelkiismerete ellen is, de ami engem illet, nos, az én bűnöm szörnyű, gyalázatos és hatalmas bűn, nekem ne volna igaz és alapos okom a búsulásra?

Nincs, még nincs, mert bár nagy a te vétked, nem nagyobb-e az Isten kegyelme, nem rendkívül nagy az Isten kegyelme? Vajon a Krisztus szerezte elégtétel nem nagy-e? Vajon a Krisztus vérének érdeme kicsiny-e? Vajon az Isten, a menny és a föld nagy Istene nem képes-e nagy dolgokra? Megengeded, hogy Isten mindenható a rólad való gondoskodásban, akkor vajon nem mindenható-e a megbocsátásban is? Netán megfosztod Istent a megbocsátásban való mindenhatóságától? Azt mondom,

nagy a te vétked, de vajon végtelen is? Vajon nem egyedül Isten végtelen? Talán olyan nagy volna a vétked, mint maga az Isten, mint a Krisztus? Vajon Jézus Krisztus csak a kis bűnökért jár közben? Talán a magad mércéjéhez akarsz lehozni Krisztus elégtételét és Isten kegyelmét? Vajon megbocsátó kegyelméről szólnán nem azt mondta-e az Úr, hogy az ő gondolatai nem olyanok, mint a mi gondolataink, mert amiképpen magasabbak az egek a földnél, akképpen magasabbak az ő gondolatai a mieinknél (ebben a dologban is)? Vajon nem azt mondta az Úr a zsidók népének az Ésaías 43,22–24-ben: „És nem engem hívtál, Jákób, mikor értem fáradtál, Izráel; nem nekem hoztad égő áldozati bányaidat, és vágó áldozataiddal nem engem tiszteltél..., és nem nekem vettél pénzen illatos nádat, és vágó állataid kövérevel nem tartottál jól: csak terhemre voltál vétkeáldozataiddal, fárasztottál bűnáldozataiddal.” A 25. versben mégis ezt mondja az Úr: „Én, én vagyok az, aki eltörlöm bűneidet önmagamért; és vétkeidről meg nem emlékezem.” Itt bűnök vannak, nagyon nagy bűnök; és ha az Istennek tetszik megbocsátani népének bűnét azért, mert nagy a bűne, akkor bizonyosan nincs okuk e dolog miatt elcsüggedniük. Mármost nézzétek meg, mit mond Dávid a 25. zsoltár 11. versében: „A te nevedért Uram, bocsásd meg bűnömet, mert nagy az.” Fontoljátok meg okvetését: „Bocsásd meg bűnömet, mert nagy az.” Ha Dávidnak szabadott így okoskodnia, akkor neked is szabad; és ha ez oka lehet annak, hogy Isten megbocsásson bűnöket, hogy tudniillik nagyok azok, ak-

Ésa 55,9

kor ez nem lehet oka, nem lehet igaz oka annak, hogy elcsüggedjeteK.

De tegyük fel, hogy valaki a lázadás vagy a pártütés bűnébe esik; mert ez az én esetem, mondhatja valaki. Küzdöttem, sokáig küzdöttem bűnöm ellen, de újra és újra visszaestem. Volt idő, midőn szépen haladtam előre, készítvén magamat a jóra, de megint a rosszra hajlottam, elpártoltam, erősen rugódoztam, föllázdattam, és így vagyok már hosszú ideje, több esztendeje. Vajon valóban nincsen igaz okom a búsulásra, csüggedésre?

Jer 3,1

Azt felelem, nincsen, még nincsen, mert bár ez a nagy megalázkodásra kellő okot ad (mert a Szentírás az elpártolást lázadásnak, a lázadást pedig a varázslás bűnének mondja), ebben a tekintetben azonban egy jóakarátú embernek még sincs oka a csüggedésre, mert ezt mondja az Úr: „Ha valaki elbocsátja feleségét, és az elmegy tőle és más férfié lesz, visszatérhet-e még ahhoz? Nemde fertőzetesen fertőzötté lenne az az ország? Te pedig sok szeretővel paráználkodtál, hát van visszatérés hozzám?; mond az Úr”, majd a 12. versben így szól ismét az Úr: „Térj meg, elpártolt Izráel, nem vagyok bosszús rátok, mert kegyes vagyok én, nem tartom a haragot örökké.” Vagy később ismét ezt mondja: „TérjeteK meg, elpártolt fiak, mert én vagyok a ti uratok.” Ha pedig az Úr Jézus Krisztus valaha is eljegyzett valaki lelket, azt ő soha el nem bocsátja: „Gyűlölöm a válást,” mondja az Úr. A zsidók közt válnak el férfiak a feleségüktől, pedig az Úr ezt mondja: „Gyűlölöm a válást.” Ésaiás prófétánál is ezt olvassuk: „Így mondta az Úr: Hol a válólevél, mellyel anyátokat

elbocsátottam? Vagy ki az hitelezőim közül, akinek eladtalak titeket?” A zsidók körében a férjek elbocsátották feleségüket kis dologért is. Ami a házasságtörést illeti, tudjátok, hogy a házasságtörő halállal lakolt. Férj a feleségét házasságtörésért nem bocsátotta el, mert annak meg kellett halnia. Férj másért bocsátotta el feleségét, és amikor elbocsátotta válólevelet adott neki, hogy az bizonyíthassa a férfiútól való szabadságát. Nos, mondja az Úr, te, aki vádolsz engem, hogy elcsaptalak, mutasd meg nekem a válólevelet: „Így mondta az Úr: Hol a válólevél” stb. Nyomorult lélek, felpanaszold, hogy elbocsátottalak, mutasd hát a levelet; aki csak kesereg, hogy elküldtem és elvetettem, mutassa meg nekem a válólevelét. Erre képtelen. A férfiak valóban elküldik feleségüket, de ha az Úr Jézus Krisztus egyszer egybekel veled, akkor ő soha el nem csap téged.

Ésa 50,1

Ha pedig te azt mondod, hogy elpártoltál és fellázdattál, és ebben jársz esztendőK óta, fontold meg, hogy vajon nem tévedsz-e. Nem minden érzelmi elpártolás jelent a kegyelemből való kiesést is egyben. Ha nem is bánkódunk bűnünk felett annyira, mint első alkalommal, attól még gyűlöljük jobban. Először talán többet imádkoztál miatta, később viszont jobban őrizkedsz tőle. Semmi sem teszi oly undokká előttünk a bűnt, mint Isten szabad szeretetének szemüvege. Avagy nem látod-e egyre többet ezt az ingyen szeretetet? Valószínű, hogy érzelmeid hevesebben lobogtak kezdetben, de nem tisztább és teljesebb-é a meggyőződés? Érzelmeink elapadásával egyidőben alaposabb ítélőképességre teszünk szert; ha pedig

ítélőképességed alaposabb, nem pártoltál el, még ha érzéseid el is apadtak valamelyest.

Mondhatod azt is, hogy újra és újra visszatértél bűnödhöz, és éveken keresztül lázadtál. Erről csak annyit szólok, amit az áldott vértanú, Bilney mondott egykoron. Ő egyszer végighallgatta, amint egy lelkipásztor rémületes szókkal kárhoztatja igehirdetésében a bűnt, ezt mondván: „Lásd, te vén bűnös, hatvan esztendeje rothadsz bűnöd sírjában, most pedig azt képzeled, hogy egy esztendő előtt felmész a mennybe? Azt hiszed, hogy egy esztendő alatt többet haladhatsz fölfelé a mennybe, mint amennyit hatvan esztendő alatt zuhantál lefelé a pokol mélységes fenekére?” „Ó! – kiáltott fel Bilney – ez aztán a Krisztus nevében való prédikálás! Ha ilyen igehirdetést kellett volna hallgatnom korábban, nyomorult lelkem örökévalón kétségbeesett volna! Csakhogy az Úr Krisztus bűnösökért halt kereszthalált, ifjú és vén bűnösökért, ilyenért és olyanért egyaránt, azokért, akik régtől fogva fetrengenek a bűnben, és azokért is, akik kevés ideje, ha Krisztushoz járulnak.” Tudjátok, mit mond Megváltó Krisztusunk: „Ha atyádfia vétkezik ellened, bocsáss meg neki.” De, Uram, vétkezett ellenem, én pedig egyszer már megbocsátottam neki; akkor, mondja az Úr, bocsáss meg neki még egyszer. Ó, Uram, csakhogy én már újra meg újra megbocsátottam neki, ő pedig újra és újra vétkezik ellenem; akkor bocsáss meg neki még egyszer, mondja Krisztus. De, Uram, hányszor kell megbocsátanom atyámfiának? Ezt mondja Megváltónk: Ha hetvenszer hétvenszer vétkezik ellened, és azt mondja, megbánta,

bocsáss meg neki éppen annyiszor. Nos, vajon az Úr Jézus Krisztus megparancsolná-e nekünk, hogy bocsássunk meg atyánkfiának, ha az hetvenszer hétvenszer is vétkezik ellenünk, és vajon nem bocsátana-e meg még többször, ha egy nyomorult bűnös elébe járul, mondván: Uram, bűnbánatot tartok, vétkeztem ellened? Ha az Úr Krisztus megparancsolja nekem, nyomorult bűnösnek, hogy bocsássak meg ennyiszor, akkor hányszor bocsát meg a Nagy Isten? Még hogy hetvenszer hétvenszer?! Bizony nem hetvenhétvenszer, hanem hétszázszor hétszázszor is! Nos, van okod a búsulásra? Bizonyosan nincs.

Csakhogy, mondod, tegyük fel, hogy valaki nagyon rútot, aljasul vétkezett, és nem bír bűnbánatot tartani vagy kellőképpen megalázkodni, mert hogy ez az én esetem. Vétkeztem, vétkeztem istentelenül, és végül megkeményedett a szívem, nem bírom magam megalázni eléggé, ó, nem bírok kellőképpen bűnbánatot tartani: vajon nincsen így igaz okom a búsulásra, a csüggedésre?

Nem, mert mi van akkor, ha az Isten elfogadja tőled, hogy fokról fokra kapod a megaláztatást? Ha már most erős megaláztatásban volna részed, talán veled is az történik, mint sokan másokkal, soha nem gondolsz a bűnöddel többé. Ám, meglehet, az Úr azt akarja, hogy a megaláztatás eme munkája sokáig maradjon lelkeden, és nem adja meg azt neked egyszerre. Vannak, akik midőn beköltöznek egy házba, nagy summát rónak le, de lakbért keveset fizetnek, mások keveset rónak le, de nagy lakbért fizetnek. Így van ez a Krisztushoz térő lelkessel is: némelyek elsőre hatalmas megalázta-

tást tapasztalnak, s utána kevesebbet; mások elsőre kevesebbet tapasztalnak, de utána folytatólagosan sokat. És mi van akkor, ha az Úr ez utóbbi úton vezérli lelkedet? Ha ő úgy gondolja, ez lesz a jobbik út neked.

Azonkívül: meglehet, ha most, elsőre erős megaláztatásban volna részed, azt gondolnád, hogy megalázásod által és miatt elfogadtatást és bűnbocsánatot nyertél Istentől. Ha ettől a sziklától és veszedelemtől megóv az, hogy hibázik neked a megaláztatásnak az általad kívánt foka, és ilyenképpen megtanulod becsülni az Úr megaláztatást adó ingyen kegyelmét, akkor vajon van-e okod a panasztevésre?

Azonkívül: ha már most sok megalázást kapnál, akkor talán később kapnál kevesebbet. Egy kevés megalázáskodás ugyanolyan jó, mint a sok megalázás. Éppen olyan jó alázatosnak lenni, mint megaláztatni. Nos, mivel az Úr nem aláz meg, lelkedet alázatban tartja; ha sokat sírnál, ha bőségesen sokat sírnál, talán még hivalkodnál is vele, de az Úr megtagadja tőled a sírást, és nem aláz meg annyira, amennyire szeretnéd, és ezért megtart téged az alázatban azért, hogy nem aláz meg téged.

Azonkívül: meglehet, hogyha erős megaláztatásban volna részed most vagy első alkalommal, nem tartanál a magad szívéből. Minél nagyobb a megaláztatás, talán annyival kevesebb az utólagos félelem, és minél kevesebb a megaláztatás, annál nagyobb az utólagos félelem. Van, amikor a kevésbé megalázott ember jobban tart a maga szívéből és állapotától. A kegyes félelem van olyan jó, mint a megaláztatás; ha pedig azt, ami megaláztatás hi-

bázik, félelemből pótlod, akkor van-e okod búsulásra? Tudom, a Sátánnak szokása azt mondani Isten népének, amikor az először fordul Krisztushoz, hogy nincsenek eléggé megalázva, hogy ilyenformán fossza meg őket a kegyelemtől és irgalomtól. De kérlek, mondjátok meg, lehet-e eléggé megaláztatnotok? Lehet-e megaláztatások arányban bűneitekkel? Igazság szerint azon kellene igyekeznünk, hogy megaláztatásunk megfeleljen bűnünknek. Csakhogy Isten nem szívleli a fájdalmat fájdalomért gondolatát, Isten nem szívleli a szomorúságot szomorúságért elvét. Abban van minden fájdalmunk és szomorúságunk célja, hogy keserűvé legyen nekünk a bűn, hogy Jézus Krisztust becsüljük, elszakadjunk teremtményi örömeinktől és gyönyöreinktől, hogy megmutakozzék tulajdon szívünk csalárdsága és romlottsága. Az Újszövetség a megtérést utólagos bölcsességnek, utólagos eszmélkedésnek, önmagunk meggondolásának, bűntudatra ébredésnek mondja. Nos, jóllehet nem vagy oly fokon megaláztatva, mint kívánod, de vajon nem gondoltad-e meg magad? Vajon nem ébredtél tudatára korábbi útjaid gonoszságának? Vajon az Úr nem adta meg neked az utólagos bölcsességet? És vajon bűnöd dolgában nem azt mondod-e, hogy a világért se tenném meg még egyszer, ha úgy adódnék? Így van ez Isten népével és szolgálóival. Jóllehet nincsenek úgy megaláztatva, ahogyan szeretnék, mindazáltal, nagyon meg vannak aláztatva, nagyon fáj, nagyon keserűvé lett nekik a bűnük. Ilyenképpen elszakadnak a világ gyönyöreitől és élvezeteitől, bűntudatra ébrednek. Ami megaláztatás hibázik ne-

kik, megvan nekik alázatban; minél kevésbe aláz-
tatnak meg elsőre, annál inkább maradnak aláza-
tosak későbbben; ami hibázik nekik elsőre, meg-
adatik nekik későbbben, fokról fokra beleivódván
lelkükbe. Nos, van tehát ilyen tekintetben okuk a
csüggedésre? Bizonyosan nincsen.

Az istenfélő, kegyes embernek azonban nem
kellene-e teljességgel megszorodnia és meg-
alázkodnia bűne miatt?

Megszomorodnia, megalázkodnia bűne miatt?
De mennyire. Jóllehet kegyelmének mindent el-
törő keze által az Úr bűnömből szertelen sok jót
munkál, nekem mindazáltal meg kell érte aláz-
nom magamat, és annál is inkább meg kell aláz-
kodnom érte, mert belőle az Úr annyi sok jót
munkál. Azt olvastam volt az anyjáról ama három
tudós embernek, Petrus Lombardusnak, Grati-
anusnak és Petrus Comestornak – a római egyház
három oszlopának – (Lombardus írta a *Senten-
tiákat*, Gratianus a pápista dekretáliákat, Comestor
pedig a skólások históriáját), hogy amidőn anyjuk
halálos ágyán feküdt, odament hozzá a pap, és az
felszólította őt, hogy térjen meg paráználkodásai-
ból, mert e három, Lombardus, Gratianus és
Comestor fattya volt neki, miként a pápista írók is
beismerik a maguk írásaikban. Nos, a pap meg-
mondta neki, hogy tisztátalanságai miatt gyötrőd-
nie és szomorkodnia kell, mélyen megalázva ma-
gát. „Ugyan miért – felelte az asszony – elisme-
rem, valóban nagy bűn a paráználkodás és a
tisztátalanság, de meggondolván, hogy milyen
szertelen nagy jó származott bűnömből Isten egy-
házának, hogy bűnöm által három ilyen lámpás

jött világra mindenek javára, *non valeo paenitentiam
agere* (nem tartok, nem tarthatok bűnbánatot).”
Így volt megannyi tudatlan lélekkel. Midőn látják,
hogy mindent megmászító keze által az Úr jót
munkál bűneikből, úgymint külső kegyelmi aján-
dékokat, nem bánják meg bűneiket, hanem iga-
zolják magukat bűneikben. Ellenben vegyetek
egy istenfélő embert, egy kegyes lelket: ő minél
inkább azt látja, hogy az Úr jót munkál bűnéből,
annál inkább megalázza magát; és éppen annak
alapján, hogy Isten jót munkál bűnéből, a kegyes
még inkább megalázza magát.

Még továbbmenve: figyeljétek meg, hogy az
Úr általában szolgálójának nevezte Dávidot, de mi-
dőn az elkövette hatalmas bűnét Betsabéval, az Úr
elküldte prófétáját, mondván: „Menj, s mond
meg Dávidnak.” Dávid elvesztette az Úr szolgálja
címet. Most már csak Dávid volt, egyedül Dávid, a
„szolgám” cím nélküli Dávid. És noha rendesen az
Úr népének nevezte Izráelt, amikor azonban azok
elkövették a bálványimádás hatalmas bűnét az
aranyborjúval, az Úr nem nevezi őket népének,
hanem ezt mondja Mózesnek: „a nép”, nem azt,
hogy „a népem”, hanem azt, hogy „a nép” vagy „a
te néped, Mózes”; azok ugyanis elveszítették az
Isten népe címet. Ezért, mondom, bűne megfoszt-
ja Isten népét lelki kiváltságaitól. És vajon a ke-
gyes szív elnézheti ezt, és elgondolhatja-e, miként
fosztatik meg lelki kiváltságaitól, és vajon tűrhetné
czt kesergés nélkül? Vajon barát megszoríthatja
barátját anélkül, hogy maga is meg ne szomorod-
nék? Bűneikkel a szentek megszorítják Istent,
a legjobb barátjukat, és ennél fogva nekik is meg

kell szomorodniuk, meg kell alázkodniuk, máskülönben nincsen kegyelem. Ha nincsen szomorúság vagy alázat, nincsen kegyelem sem. Csakhogy, éppen amiért az elkövetett bűnért megszorodnak és megalázkodnak, annak okáért nem csüggednek el. Mondom, amiért megszorodnak, és amiért az elkövetett bűnért megalázkodnak, annak okáért nem csüggednek el; mert a csüggedés gátat vet az alázatnak, és minél igazabbul megalázkodik az elkövetett bűnökért valaki, annál kevésbé csügged el, és minél inkább elcsügged, annál kevésbé alázza meg magát igazán.

Erre pedig azt mondd, hogy mi különbség ezek között? Az ember alázkodjék meg, de ne csüggedjen el; ne csüggedjen el, de alázza meg magát! Mi különbség a kettő között, megalázás és elcsüggedés között?

Ha hasznos a kérdés, érdemes nála időznünk. Válaszul pedig mondom a következőket:

Midőn az ember megalázza magát, valóban megalázza magát, a bűn miatt bánkódik, szenved és gyötrődik, azért, mert gyalázatot hozott Istenre. Csüggedni vagy keseregni az ember tulajdon állapota vagy az ez állapotot létrehozó bűn miatt szokott; mert végső soron az ember tulajdon állapota miatt csügged el. Ha valaki elcsügged, mindig meglátszik, hogy az csak a maga állapota felől bánkódik. Ő, mondja az elcsüggedt ember, vétkeztem; így és így vétkeztem, és ezért az állapotom rossz, ha pedig most rossz az állapotom, akkor aligha lesz jobb valaha is; Uram, mi lesz a lelkemmel? Az ilyen ember mindig csak a maga állapota miatt bánkódik. Amikor valaki megszorodik és iga-

zán megalázza magát, akkor csakis maga a bűn, mint Isten megszegyentése miatt bánkódik. Hogy ezt a Szentírás segítségével tegyük tisztába: tudjátok, Káin elcsüggedt, de nem alázta meg magát. Miből tetszik ez ki? Ő az állapota felől bánkódott. Ő, mondta ő, nagyobb a büntetésem, mint nem elhordozhatnám. A másik, a nyomorult tékozló megalázta magát, de nem csüggedt el. Ez miből tetszik ki? Ő a bűne, nem pedig az állapota felől bánkódott. „Felkelvén elmegyek az én atyámhoz, és azt mondom neki: Atyám, vétkeztem az ég ellen és teellened, és nem vagyok méltó, hogy fiadnak neveztessem; tégy engem olyanná, mint béreid közül egy!” Dáviddal megesett, hogy egy-egy csüggedjen el és alázza meg magát, ekkor azonban igen fanyarnak érzik a megalázkodása és bűnbánata, de ha az 51. zsoltárt vesszük, abban megalázza magát, és elcsüggedve sincsen, mert ez bűnbánati zsoltár. Megalázta magát, de el nem csüggedt, mert megőrizte bizonyosságát: „Ments meg engem a vértől, Isten, üdvöm Istene.” De miért tartott bűnbánatot Dávid, mi végett keseregett Bűnéért, nem pedig az állapotáért. Olvassuk a 47. versket: „Moss meg engem jól bűnösségemből, és vétkeimtől tisztíts meg engem. Mert hibámat magam elismerem; és vétkeim mindig előttem vannak. Egyedül teellened vétkeztem; és amit a te szemeidben rossz, azt cselekedtem..., hiszen én bűnben születtem; és vétkekben fogant engem anyám.” Láthatjátok, Dávid mindig a bűnért, nem pedig az állapotát tartja szem előtt. Ezért mondom, hogy midőn valaki valóságosan megalázza magát és gyötrődik a bűnért, akkor

Lk 15,18-19

Zsolt 51,16

a bűn mint Isten megszegyentése miatt gyötrődik; midőn valaki elcsügged és nem alázza meg magát, akkor az állapota, jövő sora felől bánkódik csak.

Jn 16,9

Az igaz megalázkodás nem ellensége, hanem igaz barátja a lelki boldogságnak, az Istenben való örvendezésnek. Minél inkább megalázza valaki magát a bűnért, annál inkább örvendezik Istenben, és örvendezik azért, hogy bánkódhat a bűnért. Bánkódik, és örvend, hogy bánkódik a bűnért. Ezért mondja Megváltó Krisztusunk a megalázkodást a Vigasztaló munkája eredményének: „és mikor az (a Szószóló) eljön, ráolvas a világra bűnt” Minthogy az igaz megalázkodás mindig együtt jár a vigasztalással, nem ellensége, hanem barátja lelki örvendezésünknek, míg a csüggedés ellensége a lelki örvendezésnek. A csüggedt ember bánkódik, bánkódása pedig megszorítja. Ha azt mondod neki, hogy örvendeznie kell Istenben, és felszólítod rá, hogy örvendezzék Istenben, azt feleli: Ó, dehogyan, nem való nekem az örvendezés, más az én hajlandóságom, nekem vagy a hozzám hasonló állapotú embernek nem jár örvendezés. Midőn azonban valaki igazul megalázza magát, a bűnért alázván meg magát, akkor annál inkább örvendezik az Istenben; hanem minél inkább elcsügged valaki, annál kevésbé örvendezik az Istenben.

Minél inkább megalázza magát valaki, a bűnért alázván meg magát, annál inkább megalapozza magát a kötelességtevésben; minél inkább elcsügged valaki, annál inkább elerőtlenedik keze a kötelességtevésben. Így van ez a vízzel is: ha a

magáigaz medrében folyik, nem árad meg, nem töri át a gátat. Némelykor azonban megnyílnak az ég csatornái, hatalmas árvíz támad, a folyó kilép medréből, átszakasztja a gátat. Így van ez most is: a bűnért való szomorúság és fájdalom és megalázkodás nem más, mint eme gát. Bizony mondom nektek, kötelességtevés nem más nektek, mint minden istenes szomorúságotokból emelt gát; és amidőn valakinek a szomorúsága vagy fájdalma úgyannyira felmagasodik, hogy átcsap a gát fölött, és amidőn valaki azt mondja, nem imádkozom többé, mert hiábavaló; és nem hallgatok többé, mert nincs miben reménykednie lelkemnek; és nem vizsgálom többé szívemet; amidőn a bánat előnti a kötelességtevést, amidőn átszakítja a kötelességtevés gátját, akkor ez elcsüggedés, nem pedig megalázkodás. Senki ne essék tévedésbe: ez nem megalázkodás, hanem nyilvánvaló csüggedés. Márpedig nagy különbség van megalázkodás és csüggedés között. Sokan megalázkodásnak gondolják csüggedésüket. De az Úr tudja: cseppnyi megalázkodás sincsen a csüggedés leghatalmasabb áradatában. Meg akarod tehát magadat alázni? Ó, akkor ne csüggedj el, mert minél inkább elcsüggedsz, annál kevésbé alázod meg magad, és minél inkább megalázod magad, annál kevésbé csüggedsz el.

Csakhogy, mondjátok, ha ilyen nagyon különbözik e két dolog, és ha nekünk kötelességünk megalázni magunkat a bűnért, de nem szabad elcsüggednünk miatta, mit tegyen az ember, hogy megerősítse szívét a megalázkodás munkájához, hogy egyúttal felvértezze magát minden csügge-

dés ellen? Hogyan is alázhatom meg magamat anélkül, hogy elcsüggednék? Vagy mi tegyen az ember, hogy megalázkodjék, de ne csüggedjen el megalázkodásában?

Bárhon jár is, a keresztyén ember mindig tartsa meg a következő szabályt. Az embernek mindig meg kell aláznia magát a bűnért, ha mégoly parányi is az, de soha nem szabad elcsüggednie a bűnért, ha mégoly hatalmas is az. Ennek mindkét része igaz. Az embernek nem szabad elcsüggednie bűne miatt, ha az mégoly nagy is, mert a csüggedés maga is bűn, az pedig nem segít a bűnnel szemben. Bűn bűnnel szemben nem segíthet. Az embernek meg kell aláznia magát a bűn miatt, ha mégoly csekély is az, mert gyalázatot hoz Istenre, és a kis vétkek nyitják meg az utat a nagy bűnök előtt. Azért, ha meg akarod magadat alázni és nem akarsz elcsüggedni, bárhon jársz is, ehhez a regulához tartsd magad, azt soha ne feledd: ez az én kötelességem, van okom rá, hogy megalázzam magamat a bűnért, de nincsen okom az elcsüggedésre, bármily hatalmas is az én vétkem.

Midőn megalázod magadat, légy bizonyos felőle, hogy amit Isten egybeszerkesztett, azt te el ne válaszd. Isten egybeszerkesztette a parancsolatot és az ígéretet; az ígéret és a parancsolat iker gyanánt született. Soha nem olvashatsz olyan parancsolatról, amelyet ne egészítene ki ígéret, a segítség ígérete, az elfogadás ígérete, a jutalom ígérete. Ha csak a parancsolatot nézed az ígéret nélkül, kétségbeesel; ha az ígéretet nézed a parancsolat nélkül, visszaélsz vele; ha azonban a parancsolatot és az ígéretet, az ígéretet és a parancsolatot együtt

látod, megalázod magadat, ha vétkeztél, de el nem csüggedsz. Tudjátok jól, az Úr két szemet adott az embernek, és ha valaki az egyiket kiszúrná, mondván: Elég jól látok eggyel is, minek nekem a másik, nagyot vétkeznek az. Így van ez a lélekkel is, az Úr két szemet adott, engedtesse meg így mondanom: egyfelől a lelkiismeret szemét, mely az Isten parancsolatát nézi, másfelől pedig a hit szemét, mely Isten ígéretét nézi; és ha valaki azt mondja, kiszúrom a hit szemét, elég jól látom Isten parancsolatát a lelkiismeret szemével, rosszat tesz, nagy rosszat; ha pedig valaki azt mondja, kiszúrom a lelkiismeret szemét, mert elég jól látok a hit szemével is, ugyancsak nagy rosszat tesz. Ha azonban bármikor azt találod, hogy vétkeztél valamely parancsolat ellen, azonmód mondd: Hol az ígéret? Nem nézhetem a parancsolatot az ígéret nélkül, amiképpen az ígéretet sem a parancsolat nélkül. Így kösd egybe a kettőt, és nem csüggedsz el, de magadat megalázod.

Midőn megalázod magadat, óvakodj attól, hogy csak azért sirasd bűnödöt, hogy állapotodat orvosold, hanem helyette inkább sirasd állapotodat, hogy bűnödöt orvosold. Megalázkodni, hallhattátok, a bűn mint Isten megszegyenítése miatt kell, megalázkodásunk oka maga a bűn; de elcsüggedésünk oka, ezt is hallhattátok, maga az állapotunk, csakis az állapotunk. Ha tehát meg akarod alázni magadat, de anélkül, hogy elcsüggednél, óvakodj attól, hogy csak állj és állapotodon tépelődj, hanem inkább ezt mondd lelkednek: „Ó, én lelkem, erősen megtévedtél (Isten bocsássa meg!), mert mindeddig az állapotod miatt tépelődtél,

amiatt, hogy mivé leszel; ha pedig valaha is megszomorodtál a bűnért, az is csak az állapotod miatt volt, mert rossz állapotban vagy, és mert nem tudod, mivé legyél; de ha most valóságosan meg akarod alázni magadat, és nem akarsz elcsüggedni, hagyd el az állapotodról való minden gondolatod, csak a bűnre, az Isten törvényének a megszegésére, az Isten megszegésére, a Krisztus és közted lévő szeretettörvény megsértésére figyelmezz.” Így sirasd bűnödöt, ha meg akarod alázni magadat, de nem akarsz elcsüggedni.

Midőn megalázod magadat, óvakodj attól, hogy beleavatkozz abba, ami Isten kiváltsága és kizárólagos joga. A megalázkodásban törődjék az ember a maga dolgaival. Van azonban itt olyasmi, ami csak Istenre tartozik, ami az ő kiváltsága. Nézzétek meg az ég madarait: amíg csak föl-le szálldosnak a levegőégben, nyugodalmasan élnek, hanem amidőn felemelkednek a tűz elemébe, megég a szárnyuk, és ők mindjárt zuhannak alá fejjel előre. Alkalmazták ezt ide. Ha megalázkodásában az ember a maga eleméhez és birodalmához tartja magát, abban nyugodalmasan járhat; ha azonban megalázkodásában felhág Isten kiváltságáig, a lelke bizony alábukik a földre, és erősen elcsügged. Nos, könnyögek, mi más lenne az Isten kiváltsága és előjoga, ha nem az, hogy megmondja, ki kárhozik el, és ki nem. Ha valaki megalázza magát és megszomorodik bűne miatt, azt találván, hogy sokat vétkezett Isten ellen, és ebből azt a következtetést szűri le, hogy elkárhozik, vajon ez azt jelenti, hogy beleavatkozik abba, ami Isten kiváltsága? A Szentírás valóban megmondja az embernek, hogy most mi-

lyen: részeges, esküdöző, a nyugalom napját megszegő vagy parázna; és ezért a Szentírás azt mondja meg neki, hogy most a természet állapotában van, és Isten haragja rajta. De vajon azt megmondja-e neki a Szentírás, hogy elkárhozik, hogy soha nem térhet meg és fordulhat Istenhez? Ezt tudni bizonyosan Isten kiváltsága, titka, amelyet megtart magának. Ha tehát valaki elmegy, hogy megalázza magát Isten előtt, és ezt a következtetést vonja le: Ó, elkárhozom, nincs reménységem, és soha meg nem térek, túlságosan magasra hág fel, megsérti Isten kiváltságát, megégeti szárnyát, és mélységes csüggedésbe zuhan alá. Ezért óvakodjatok tőle, hogy megalázkodásokban valaha is beleavatkozzatok abba, ami csak Istenre tartozik, ami az ő kiváltsága, máskülönben nem alázzátok meg magatokat, hanem csak elcsüggedtek.

Minél inkább megaláz téged az Isten ingyen szerelmének és kegyelmének látása, annál inkább megalázod magadat, és annál kevésbé csüggedsz el. Midőn eljutsz a megalázkodáshoz, azért alázod meg magadat, mert vétkeztél Isten ellen. De miképpen mutatod be ezt az Istent a lelkednek? Úgy mutatod be őt, aki csak Bírád? Vagy aki egyben Atyád is? Vajon az Urat csak a nagysága szerint mutatod be lelkednek, vagy a jósága szerint is? Luther mondotta volt: „Midőn erős és vidám a szívem, Istent a nagysága szerint mutatom meg magamnak. Krisztust némelykor példaképemnek gondolom, némelykor nekem adott ajándéknak. Midőn szárnyal a szívem, példaképül állítom maga elé Krisztust, midőn elcsigázott a lelkem, mint aki ajándéku adatott nekem, akként gondolok

rá.” Tégy így tenmagad is. Tudom, azt mondd majd, nem tudod mindig az Atya gondolata szerint megmutatni lelkednek az Urat, mert nem vagy bizonyos a szerelmében. Azt azonban meggondolhatod, hogy ő önmagában éppoly kegyelmes, mint amilyen jó és szerető Isten, és jóllehet vétkeztél ellene mint kegyelmes Isten ellen, nincsen bizonyosságod különösképpen az irántad való szerelméről, de meg tudod őt mutatni lelkednek általános jósága szerint, mint aki önmagában jó, és soha nem csüggedsz el, hanem megalázod magadat.

Ha valóságosan megalázod magadat, és nem csüggedsz el, de megalázod magadat, akkor minden bűnödöt a hitetlenségre vezesd vissza, és minden szomorúságod terhét és nyomatékát erre az egy bűnre helyezd. Amiként a háládatosság dolgában, ha valaki minden kegyelmet vissza tud vezetni a kegyelem forrására, a Jézus Krisztus vérére, és mélységesen hálás lesz, akként a megalázkodás dolgában, ha valaki minden bűnt vissza tud vezetni a forráshoz, a főbűnhöz, akkor mélységesen megalázza magát. Mármost mi más lenne a legnagyobb bűn, főbűn, minden bűnöd forrása, ha nem a hitetlenség?! Higgyétek meg, nem áll távol a hittől, aki a hitetlenségéért alázza meg magát, és aki nem áll távol a hittől, sosem csügged el. Nos, ha bármikor bűnösnek találod lelkedet, akkor mondd ezt: ezt tette velem hitetlenségem, nem gondoltam ilyen hitetlennek szívem, de, ó, mily hitetlen is az én szívem! Ebbe, sőt mindeme bűnökbe a hitetlenségem taszított engem. Az Úr gyógyítsa meg hitetlen szívem! A lélek, melynek fáj a hitetlensége, soha nem csügged el túlságosan, és

megalázkodása sem lesz túlságosan csekély. Valóban megalázza magát a bűnért, mert magát a hitetlenségéért, a bűnök anyjáért alázza meg, de el nem csügged, mert csüggedéseinek okáért alázza meg magát. Helyezzétek tehát szomorúságaitok minden súlyát emez egy bűnre, és akkor valóságosan megalázzátok magatokat, méltatlan csüggedés nélkül. Ezzel bevégeztem emez első rész taglalását, mely által elismerhetitek, hogy a kegyes, istenfélő ember, jóllehet igaz oka van a megalázkodásra, nincsen sem igaz, sem szentírási oka a csüggedésre azért, mert vétkezett. Habár vétkezett, mégpedig súlyosan vétkezett, ebből az állapotából következőleg nincs miért elcsüggednie.

Ezzel a végére értem az első esetnek.

Vigasztalás a kegyelem erőtlensége esetén

II. Némelykor a szentek kegyelmi ajándékaik erőtlensége miatt csüggednek el.

Ó, szól az egyik, nyomorult, ügyefogyott és erőtlen teremtmény vagyok: mások erősek az Úrban és nagy hatalmában, jeles szolgálatot visznek véghez napjaikban, de ami engem illet, én csak kisdedje vagyok Krisztusnak, ha egyáltalán nevezhetem magam kisdedjének, és ezért tenni is alig tudok valamit az Istenért. Ezért csüggedek s kesergek szüntelen, és nincsen rá kellő okom?

Nincs, mert: „Hatalmas az Isten minden kegyelmet kiárasztani rátok, hogy mindenben mindenkor teljes elégségetek lévén, bőven legyen nektek minden jó cselekedetre.” Ha pedig az Isten bölcsességgel kárpótolta erőtlenségeteket, akkor bizonyosan nincsen okotok erőtlenségeteket felpanaszolni. Némelykor az erőtlenségért a bölcsesség kárpótol. Ezért mondja Salamon: „Ezek négyen legkisebbek a földön; és mégis kitanult bölcsék”: a hangyák, a mormoták, sáskák és pókok. Miben áll a hangyák bölcsessége? Megmondja Salamon a 25. versben: „a hangyák nem erős nép; és nyáron mégis elkészítik kenyерüket.” A

bőség idején eltesznek a szükség idejére. Miben áll a mormoták bölcsessége? Ezt a 26. versben mondja meg: „a mormoták nem hatalmas nép; mégis a sziklába csinálják házukat”; jóllehet erőtlenek, erős helyeken lakoznak. Miben látszik meg a sáskák bölcsessége? Ezt a 27. versben mondja meg Salamon: „Királya nincsen a sáskáknak; mégis egy osztagban vonul ki mind”: egyenként gyengék, de egyesülten hatalmasak. A póknak pedig miben áll a bölcsessége? Ezt mondja róluk a bölcs király a 28. versben: a pókot „kézzel megfoghatod; mégis ott van a királyi palotában”: jóllehet a király palotáját tartják a legtisztábban, ám iparkodó lábaival a pók megkapaszkodik a gerendákban, ott lakozik messze felette a veszedelemnek. Úgyhogy, habár e teremtmények önmagukban erőtlenek és gyengék, bölcsességük kárpótolja őket gyengeségükért, és úgy meg tudják védeni magukat sebesüléstől és ártástól, akárha erősebbek volnának. Mármost, ha a hangyák, a mormoták, sáskák és pókok lehetnek bölcsék a maguk módján, vajon a keresztyén ember nem lehet az? Az igaz üdvözítő kegyelemnél jobb bölcsesség nincsen. Minden istenfélő ember bölcs, és ha ugyan erőtlen is a kegyelemben, de az igaz bölcsesség megvan benne – a hangyák bölcsessége, hogy nyáron gondoskodnak az esős időkre, a mormoták bölcsessége, hogy a Krisztus sziklájában építenek, a sáskák bölcsessége, hogy egyesülnek, a pókok bölcsessége, hogy megkapaszkodnak az ígéretek gerendáiban Krisztus királyunk palotájában. Ha pedig az Isten ilyenképpen kárpótolt erőtlenségetekért, akkor miért panaszkodtok?

2Kor 9,8

Péld 30,24

Így vajon nem származik kár a kegyelem erőtlenségéből?

De bizony származik, sok is. Bizony, sok kár éri az erőtlen keresztyént, ami az erős keresztyént nem. Láthatjátok, hogy az erőtlen tűz miképpen zokog nedves fa alatt, mit az erős tűz soha nem tesz; hasonlóképpen Krisztus füstölő mécsesét sok kár éri, mi az erős keresztyént nem.

Példának okán ha valaki igaz kegyelemben részesült, de erőtlen abban, nagyobb benne a hajlam, hogy megbotoljék és elessék, letérjen az útról. „Azért a leeresztett kezeket és ellankadt térdeket egyenesítsetek ki – mondja az apostol – hogy a sánta el ne térjen.” Az erőtlen könnyebben elesik, mint az erős, és ha elesik, nehezebben áll fel újra. Így van ez az erőtlen keresztyénnel is: gyakran megbotlik és hajlamos elesni; és ha elesik, miközben felemelkedni igyekszik, újra meg újra visszaesik.

Az erőtlen keresztyén örömét könnyebb kioltani, mint az erős keresztyénét. Az erős keresztyén az épülésére használja azt, ami látszatra ellene van, míg az erőtlen maga ellen fordítja azt, ami a valóságban érte van. Midőn Megváltó Urunk azt mondta a kánaáni asszonynak: „Nem helyes a gyermekek kenyereit elvenni, és az ebeknek vetni”, az asszony a maga javára fordította ez igéket, hogy okvetésével megindítsa Krisztust, mondván: „Igen, Uram, de az ebek is esznek a morzsákból, melyek uruk asztaláról hullanak.” Ilyenképpen a maga javára fordította azt, ami látszatra ellenére volt. Miért? Mert erős volt a hitben. „Ó asszony – felelte Megváltónk – nagy a te hited.” Csakhogy

amidőn az Úr angyala megjelent Mánoahnak, az így szólt a feleségének: „Meg kell halnunk, mert Istent láttuk.” Ilyenképpen Mánoah maga ellen fordította azt, ami őerte volt, miközben a felesége igazul értette a dolgot (lásd 23. vers). Ugyan miért? Azért, mert erőtlen volt a hitben. Az erős tűz még inkább lángol a ráöntött víztől, de az erőtlen tüzet elfojtja a rávetett fa vagy szén is. Így az erőtlen keresztyén kialszik még amaz igazságoktól is, amelyekről még inkább kellene lángolnia s ragyognia.

Az erőtlen keresztyén nem tudja úgy dicsőíteni Istent, ahogyan az erős tudja. Az egyetlen Nap erősebben dicsőíti a Teremtőt, mint ezernyi csillag együtt, mert sok világosság gyűlt össze az egyben; és egyetlen erős keresztyén derekasabban dicsőítheti Istent, mint száz gyengébb, erőtlenebb szent, mert sok világosság és kegyelem gyűlt össze az egyben. „Aki hálaadással áldoz, az tisztel engem,” mondja az Úr. Nehéz az erőtlen keresztyénnek dicsőíteni az Istent, mert sokszor kételkedik Isten szerelmében, és ezért nem tudja akként dicsőíteni, mint kellene; de az erős keresztyén mindig mondhatja: Áldott legyen az Úr ezért vagy azért a kegyelméért, melyet irántam való szerelmében adott.

Minél inkább hisz valaki „a remény ellen a remény felett”, és minél kevésbé él érzékeinek, annál inkább dicsőíti Istent. Nos, az erős keresztyén tudja ilyenképpen gyakorolni hitét, mert, miként Pál apostol mondja, Ábrahám „nem gondolt a maga immár elhalt testére, ... hanem megerősödött a hitben dicsőséget adván Istennek, és eltökélvén magában, hogy amit ő ígért, meg is teheti”. Az erőtlen

Bír 13,22

Zsolt 50,23

Róm

4,19–21

Zsid 12,12

Mt 15,27

hit nem tud ilyet megtenni, ezért mondja az apostol: „hitében meg nem gyengülve, nem gondolt immár a maga elhalt testére...”, az Isten ígéretében sem kételkedett hitetlenséggel, hanem megerősödött a hitben dicsőséget adván Istennek.” Úgy tesz tehát, hogy az erős, nem pedig az erőtlen hit ad dicsőséget Istennek. Azt vajon tudjátok-e, hogy cselekedeteit tekintve miben különbözik egymástól az erős és az erőtlen hit? Lám, mondja az apostol, az erőtlen megtántorodik az ígéretnél, az erős nem; az erőtlen túlságosan sokat ad a másodlagos okokra, az erős nem nézi ezeket; az erőtlen hit mindent a belül látott és érzett dolgok szerint ítél, az erős a kívül levő Ige szerint; és ennél fogva különösképpen az erős hit ad dicsőséget Istennek.

Az erős keresztyén nagy dolgokat tesz Istenért; az erőtlen csak csekély dolgokat tehet, mert kevés az ereje, és szűkkeblű. Minél nagyobb dolgokat cselekszünk Istenért, annál jobban dicsőítjük Őt.

Az erős keresztyén tud törődni a mások dolgával, tud gondoskodni róluk, az erőtlen nem tud. Emez azt mondja, van neki otthon is tennivalója; ó, ha az én örökkévaló állapotom tisztázott volna, én is törődnék a mások a dolgával.

Az erős keresztyén képes hosszan várni Istenre. Aki hosszasán vár békességesen, tiszteli Istent: ám amiképpen erőtlenebb gyermekeitek nem bírják kivárni kívánságuk teljesültét, hanem azom mód ki kell őket szolgálni, akképpen az erőtlen keresztyén sem bír hosszan várni Istenre azért, amit keres, ellenben az erős keresztyén bír várni.

Az erős keresztyén segít másokon. „Tartozunk pedig mi, az erősek, a gyengék erőtlenségét hor-

dozni.” És ismét: „Aki pedig erőtlen a hitben, azt felvegyétek.” A gyermekek és kisdedek ülhetnek karon, de vinni másokat nem tudnak. Az erőtlen keresztyének hajlamosak haragudni másokra, bírálgatni és megítélni másokat, és így megterhelni másokat. Az erős keresztyén azonban hordozó keresztyén, tűrő keresztyén, olyan, aki bosszúságot is vállal, hogy segíthessen. Nos, minél inkább szolgálat- és segítőkész valaki, annál inkább dicsőíti Istent. Ilyen tehát az erős keresztyén. Az erőtlen azonban nem tud e dolgokban sem dicsőséget adni Istennek, amiként az erős tud. Bizonyos hát, hogy az erőssel szemben az erőtlen keresztyénnek megannyi hátráltatást kell szenvednie.

Mégsincs oka rá, hogy elcsüggedjen.

Mert az erőtlenség nem rekeszt ki az irgalomból, hanem sokkal inkább hajlítja Istent az irgalmasságra. Ezt mondja a zsolttáros: „Légy kegyelmes hozzám, Uram, mert erőtlen vagyok”*. Külső erőtlenségről beszél az Ige, és ha a kevesebb az Urat irgalmasságra hajlítja, akkor a több még sokkal inkább így tesz. Ha pedig az erőtlen keresztyén éppoly nagy mértékben részese a Krisztusnak, mint amilyen számos ígéretet kapott, és éppannyi szerelmes ölelést kap az Atya Istentől, ahányat az erős, akkor igazán nincs miért kétségbeesnie erőtlenségén.

Újólá mondok: habár a néked adatott kegyelem erőtlen, de ha igaz kegyelem adatott neked, éppen úgy részesülsz Krisztus igazságában megigazulásodért, mint az erős keresztyén. Éppannyi számíttatik be neked Krisztusból, mint bárki másnak. Meglehet, kevesebb ilyen manát gyűjtöttél

Róm 15,1

Róm 14,1

Róm 14,1-2

Zsolt 6,3

magadnak mindennapi étékül, de ha valóban izráelita vagy, éppen annyi ilyen mannád van, hogy szükségét ne szenvedj, mert az izráelitákról meg van írva: „szedett ki többet, ki kevesebbet, és nem volt fölöslege annak, aki többet szedett, sem hiánya annak, aki kevesebbet szedett”, ami, mondja Henry Ainsworth, amaz egyenlő részt jelképezi, amely minden hívőt Krisztusból, a lelki mannából megillet.

Mt 5 Ha pedig az Írást nézitek, kinek jut sűrűbben Isten ígéreteiből, ha nem a kegyelemben erőtlene-
neknek? Krisztus az ígéretekkel kezdi prédikálá-
sát, és, könyörgök, kinek szólnak különösképpen az ígéretek, ha nem azoknak, akik erőtlene-
k a kegyelemben? „Boldogok a lelki szegények. Boldo-
gok, akik éheznek és szomjúhozják az igazságot. Boldogok, akik sírnak.” Nem azt mondja az Úr Jé-
zus Krisztus, hogy boldogok a kegyelemben erő-
sek, vagy boldogok, akik Istenben örvendeznek, vagy akiknek megadatott a teljes bizonyosság örökkévaló állapotukról és helyükről; nem, hanem hogy az ő munkája és dolga megvigasztalni, megtartani és megerősíteni az erőtlene-
ket; ővelük kezd, és megannyi gazdag, kegyelmes és áldott ígéretet tesz nekik. Mégpedig akként teszi meg ez ígéreteknek, hogy gondja legyen rá, hogy azok minden félelmükre végül választ kapjanak, miként példának okán a Máté 12-ben ezt mondja az Úr: „egy megrepedt nádat nem tör el...” Ha az erőtlen keresztyén így szólna: Ó, de én túlságosan erőtlen vagyok, és gyenge? Erre válaszul Megváltónk ezt mondaná: „Egy megrepedt nádat nem tör el.” Mi van törékenyebb és gyengébb, ha nem

egy megrepedt nád? A nád, ha ép és egészséges, akkor sem nagyon erős, de ha megreped, akkor már tényleg nagyon gyenge. Netalán ezt mondja az erőtlen keresztyén: Ó, erőtlenségem megannyi bűnnel elegy, amiképpen füsttel elegy a mécsbél lángja is. Erre Krisztus ezt mondja válaszul: „Nem oltom el a mécsbelet.” Ám mondhatja majd az erőtlen keresztyén: Ó, ha Isten nem olt is el, én kioltom magamat! Nem, feleli Krisztus, „diadalra viszem az ítéletet”, rajtam múlik ez, és én véghez is viszem: Ó, – szólhat közbe az erőtlen keresztyén – de sok akadály áll utamban! Mi módon vihető az ítélet diadalra? Akkor ezt válaszolja Krisztus: Diadalra viszem, erőnek erejével is. Az újszövetség egyazon görög szóval jelöli az erőt, akárha Krisztus ezt mondaná: E diadalt minden akadály ellenében erőnek erejével is kivívom. Ilyenképpen az Úr nemcsak megannyi ígéretet tesz a kegyelemben erőtlene-
neknek, hanem fogadást is tesz, hogy azokat be is teljesíti.

Ha pedig a magatok tapasztalását nézitek, ki kapott több szerelmes ölelést és csókot Istentől, a mi Atyánktól, ha nem ez erőtlen keresztyének? A szülő megcsókolja csecsemőjét, kisebb gyermekét, de a nagyobbbat nem, mondván: Amaz még csak kicsiny. És így, midőn a tékozló hazatér, nyakába borul, és megcsókolja. Miért? Csak azért, mert első hazatértekor a fiú még kised keresztyén. E kised az én gyermekem, mondja az atya, és csókot adok neki szájam csókjaiból.

És bár nagy gyötrelmem a kegyelemben való erőtlenség, ha Krisztus lehajol gyengéseimhez, akkor miért kellene miattuk elcsüggednem? Az

erőtlenekhez lehajló irgalom nagy és drága irgalom. Isten irgalmas minden népével szemben, de ezt Krisztus mint főpap révén teszi; és mi más a dolga és tiszte a főpapnak, ha nem az, hogy együtt érezzen az erőtlenekkel, és türelmet tanúsítson velük szemben. „Mert nem olyan főpapunk van – mondja az apostol – aki ne tudna velünk érezni gyengeségeinkben.” Három dologból tetszik ki az Istennek a kegyelemben erőtlenekhez lehajló szerelme. 1. Isten elfogadja kötelességeik megannyi erőtlenséggel elegy teljesítését és gyöngé törzsből sarjadó szolgálataikat: „Tudom a te dolgaidat – mondja Krisztus a filadelfiabeli gyülekezetnek – mert bár kevés erőd van, mégis megtartottad az én ígéretet, és nem tagadtad meg az én nevemet.” 2. Az Úr nem hajszolja agyon az erőtleneket, hanem megelégszik, hogy kövesse léptüket. „Mint pásztor, nyáját legelteti, karjával összetereleti, a bárányokat ölébe veszi, a szoptatókat vezetgeti.” Némelykor, sőt, gyakorta enged kívánságaiknak, mintegy azok után jár: „Íme jött egy előljáró és leborult előtte, mondván: Az én leányom az imént halt meg, de jer és tedd reá kezedet, és feléled. És felkelvén Jézus, követte őt.” Ennek az embernek volt hite, mert ezt mondta: „Csak tedd reá kezedet, és feléled”, mégis erőtlen volt a hite, mert korlátozta és megkötötte Krisztust, mind időben, mind eszközökben: „Jer és tedd reá kezedet.” A nyolcadik fejezetben egy százados odamegy Megváltónkhoz, hogy meggyógyíttassa vele szolgáját, nos, ő erős volt a hitben, mert ezt mondta róla Krisztus: „Izráelben sem találtam ilyen nagy hitet!” Krisztus előbb cselekszik, elébe vág az erős-

Zsid 4,15

Jel 3,8

Ésa 40,11

Mt 9,18

nek, mert amidőn a százados ezt mondja a 6. versben: „Az én szolgám otthon fekszik gutaitésben”, Jézus mindjárt ezt feleli neki: „Én elmegyek és meggyógyítom őt.” Krisztus tehát felajánlja, hogy elmegy. Ne, Uram, mondja a százados, „hanem csak szólj egy szót”. Az előljáró viszont azt kívánta, hogy Krisztus elmenjen vele, és ő el is ment. Krisztus tehát elébe vág az erősnek, az erőtlen pedig követi; dicséretleg szól az erős századosról, az erőtlen előljáróhoz pedig lehajol. Az előljáró akkor, jóllehet dicséretet nem kap, miért csüggedjen el? Hiszen Krisztus erőtlenekhez lehajló szerelme ugyanúgy megfelelt neki, amiképp dicsérete megfelelt a századosnak. Az erős hit dicséretet kap, de az erőtlen hitet annál is inkább buzdítja a Krisztus hozzá lehajló szerelme.

Ha Krisztus az erőtlenek csüggedésére ennyit mond: *Miért és Mit?*, akkor azoknak csakugyan nincsen okuk a csüggedésre erőtlenségük miatt. Mármost, ha fellapozzátok a Máté 8,26-ot, azt találjátok, hogy Megváltónk így szól tanítványaihoz: „Mit féltetek, kishitűtek?” A 24. versben azt olvasuk, hogy nagy háborgás támadt a tengeren úgy, hogy a hajót elborították a habok. Nem elég ok ez a félelemre? Mégis azt mondja Krisztus: „Mit féltetek?” Ráadásul, meg van írva, hogy a tanítványok segítőtje aludt. Egyedüli segítségük Krisztus volt a viharban, „ő pedig aludt” (24. vers). Nem lett volna okuk a félelemre? Krisztus mégis ezt mondja: „Mit féltetek, kishitűtek?” Ugyancsak erről olvasunk a Máté 16,8-ban, ahol Jézus így szól: „Mit tanakodtok magatokban, kishitűtek, hogy kenyereket nem hoztatok?” Ezzel újra kétségbe vonja csügge-

désük okát. Ám a Máté 14,31-ben szintén azt olvassuk, hogy midőn Péter süllyedni kezdett, Jézus így szólt: „Kicsinyhitű, miért kételkedtél?” Az erőtlén hit csüggedésére itt is ennyit mond: *Miért* vagy *Mit*? De miért beszélt így tanítványaival? Miért kételkedtek? Mit féltek? Nemcsak azért, hogy korholja őket kételkedésükért és csüggedésükért, hanem hogy megmutassa ezek oktalanságát. Habár nagy volt a külső csüggedésük, hitük meg kicsiny, mégis azt mondta nekik, nincs okuk a csüggedésre: „Mit féltek, kicsinyhitűek?” Láthatjuk tehát Urunk kérdéseiből, *Miért* és *Mit*, hogy bár valakinek lehet kicsiny a hite és nagy a külső csüggedése, még sincs igaz és való oka a búsulásra.

Ha pedig egy keresztyén azért csüggedne el, mert nem talál magában erőtlenséget vagy kicsinyhitűséget, akkor nincsen oka a csüggedésre, hiszen máris megtalálja magában ez erőtlenséget. Mármost tudjátok, hogy a mennyeknek mind a rajtunk kívül, az evangéliumban lévő, mind pedig a bennünk, az evangélium üdvözítő ereje által bennünk lévő országát a mi Urunk mustármaghoz hasonlítja, mely minden magnál kisebb ugyan, mégis olyan terebélyes fává növekedik, hogy az ég madarai is fészket raknak ágain. Ilyen az evangélium is, mind a hirdetésében, mind pedig a hatásában: kezdetben kicsiny, nagyon kicsiny; azért hogyha valaki elsőre nem kicsinynek találja hitét, inkább kételkedjék benne, hogy egyáltalában van benne valami a mennyek országából, mondván: A mennyek országa olyan, akár a mustármag, mind közül a legkisebb mag, de én nem ilyenek találtam lelkemben, nem találtam a kegyelemnek ezt

a kicsinységét, és ezért félek, a mennyek országa soha nem is volt igaz valósággal a lelkemben. Ilyenképpen némelyek kételkednek és elcsüggednek, ha nem találnák hitüket néha kicsinynek. Ha pedig így van ez, miért kellene valakinek elcsüggednie, ha ilyenek találja lelkét? Bizonyosan nincsen rá igaz oka.

Ó, igen, veted ellen, de mily örömtelen dolog gyengének lenni; az erős keresztyének bővelkednek az örömben: bizonyosságuk van az Isten szerelme felől, és megtelnek vigassággal; de az erőtleneket félelmek és kétségek gyötrik. Ilyen az állapotom, ilyen vigasztalan, és ezért csüggedek. Ne volna okom rá?

Nincs: mert bár a hitbeli erőtlenséget gyakorta kíséri kétség s félelem, a hitbeli erősséget pedig bizonyosság, öröm és vigasz, mégis lehetséges, hogy valakinek nagy hite van, még sincs bizonyossága, és hogy valakinek megvan a bizonyossága, nem kételkedik soha az Isten szerelme felől, de mégis csak kevés kegyelem adatik neki.

Tudnotok kell, hogy különbség van örömtelenség és csekély öröm között. Ha valakinek nagy evilági birtoka van, több öröme van, mint annak, akinek csak ígérete vagy záloga van rá, de, jóllehet nincs birtokomban, ígéretet és zálogot kaptam rá, és ebből sok örömöm származik. Nos, a legcsekélyebb kegyelem azt jelenti, hogy a még több, sőt a legnagyobb kegyelem ígéretét és zálogát kapod meg; és vajon nem örömteli dolog a kegyelem ígéretét és zálogát bírni? Márpedig ez megadatott az erőtleneknek, jóllehet erőtlének a hitben.

Igen ám, mondjátok, de honnan tudhatom,

hogya a kicsiny, amely megadatott nekem, a többnek ígérete és záloga?

A fiúváfogadás lelke nem más, mint az egész örökség ígérete és záloga: és jóllehet nem tudod olyan erővel szolgálni mennyei Atyádat, mint idősebb vagy erősebb testvéred, ám ha nemcsak azért engedelmeskedsz Istennek, mert helyénvalónak ítéled parancsolatait, hanem azért is, mert gyermeki hajlandóság hajt erre, akkor megvan benned a fiúváfogadás lelke, és ami kicsit bírsz, az ígérete a többnek.

Ha pedig siratod ezt a kicsit, és várod, hogy Isten megadja a többet, akkor a kicsi záloga lesz a többnek: „Akiknél a Lélek zsengeje megvan – mondja az apostol – mi magunk is sóhajtozunk magunkban, fiúváfogadást várván, a mi testünknek megváltását”. Azt magyarázza az apostol, hogy a Lélekben való több zsengeje, ígérete és záloga megvolt a rómaiaknál, mert sóhajtoztak és vártak. Vajon sóhajtozom-e én magam is erőtlenségem terhe alatt, várván, hogy Isten megadja a többet? Ha igen, akkor megvan bennem a Lélek zsengeje, és a kicsi, amit bírok, ígérete és záloga a többnek. És ugyanez oknál fogva, habár hited önmagában erőtlennek és kicsinynek tetszik, de zálogként sokat ér; és vajon nem örömteli dolog-e a dicsőség ígértét és zálogát bírni? Ilyen tehát az öröme mindazoknak, akiknek kicsiny a hitük, és akkor mi okuk van a csüggedésre erőtlenségük miatt?

Ó, feleled, erőtlenségemben nem az örömtelenségért, hanem a szolgálatkészség hiányáért csüggedek, mert ha erős volnék a hitben, jobban szolgálhatnám Istent. Akkor ellenállhatnék kísér-

téseimnek, és legyőzhetném a gonoszt, mert ezt írja János apostol: „Írtam nektek, ifjak, mert erősek vagytok... és meggyőztétek a gonoszt.” Nekem azonban nagyok a kísértéseim, az erőm meg kicsiny, hogy ellenálljak. Sok munkát kellene elvégeznem Istenért, de nincs hozzá való erőm, ezért elcsüggedek, és vajon nincsen kellő okom rá?

Nincs, mert a lelki csatát nem mindig az erősek nyerik meg. Diadalunk nem rajtunk és megszokott erőnkön, hanem Krisztus új segítségén múlik. Ó, mily gyakorta estek el az erősek, álltak meg az erőtlenek! Azt olvassuk az ifjú VI. Edwardról, hogy amikor V. Károly császár követeket küldött hozzá, kérvén, hogy húga, Tudor Mária, Anglia majdani királynője, szabadon misézhessek házában, az ifjú herceg egyes egyedül, tanácsának minden tagjával dacolva ellenállt a kísértésnek. Bizony, a jószágos Cranmer érsek és a szentéletű Ridley püspök is engedett, és rábírta volna erre a királyt, az pedig zokogásban tört ki, kérvén kérve megértésüket. Erre Cranmer érsek karon fogta a király tanítómesterét, Cheke urat, és ezt mondta neki: „Ó, Cheke úr, olyan tudós deákja van, kinek a kisujjában több hittudomány van, mint nekünk az egész testünkben.” Itt az erőtlenség állt meg, az erős pedig elesett; az erőtlenség állt ellen, az erős pedig engedett a kísértésnek, mert erősségünk a rajtunk kívül lévő Krisztusban, nem pedig önnön magunkban van. Ha pedig fellapozzátok a Jelenések könyvét, azt találjátok, hogy minden gyülekezet valamely bűnnel vagy vétéssel vádoltatik, csak a filadelfiabeli nem, az éppen dicséretet kap, mert megtartotta Krisztus béketűrésének ígértét,

1Jn 2,14

Róm 8,23

2Kor 12,9–10

miközben egyik sem mondatik erőtlennek, csak emez. És tudjátok, mit mond Pál: „Legörömsétebb tehát inkább gyengeségeimmel dicsekszem, hogy szálljon reám a Krisztus ereje... mert mikor gyenge vagyok, akkor vagyok erős.”

Jak 3,5

Ha a néked adatott kegyelem erőtlén is, a magad idejében sokat tehetsz az Istenért: „A nyelv is kicsiny tag – írja Jakab – és nagy dolgokkal hányja magát. Íme egy kicsiny tűz mekkora erdőt felgyújt.” Lásd, mondja az apostol: „Íme hajókat is, noha oly nagyok és kemény szelektől hajtának, egy igen kicsi kormányrúd oda vezet, ahova a kormányosnak kedve tartja.” (4. v) És vajon egy kicsi kegyelem nem bír annyit tenni életed gyakorlásában, mint egy kicsi nyelv, egy kicsi tűz vagy egy kicsiny kormányrúd? Láthatjátok, mily hasznat hoznak a kicsiny dolgok a természetben: az erős embereknek nincsen mindig annyi gyermekük, mint az erőtléneknek. A hering jóval erőtlenebb a bálnánál, mégis mily sokaság van belőlük. A veréb mennyivel erőtlenebb a sasnál, mégis mennyivel szaporább. A szőlő erőtlenebb a tölgynél, mégis több gyümölcs terem rajta. Így van ez a kegyelemmel is: lehetsz kegyelemben erőtlén, teremhetsz mégis jóval több gyümölcsöt. Megtérése után a tömlöctartó csak erőtlén volt a hitben, amiképpen Zákheus és az egyik megfeszített lator is az volt; mégis mily hatalmas isteni szőlőfürtök teremtek ez ágakon? Ha pedig teremsz jó gyümölcsöket, jóllehet erőtlén vagy, miért kellene elcsüggedned erőtlenséged miatt?

Ó, vedd ellen, de nem csupán erőtlenségem, szolgálatkészségem hiánya vagy terméketlenségem

miatt csüggedek el, hanem tulajdon bűnöm miatt, mert magam tettem erőtlenné a nekem adatott kegyelmet bűneimmel. Bűnbe estem, és erőtlenné tettem magamat és a kegyelmet. A nékem adatott kegyelem nemcsak erőtlén volt, hanem azzá is tettem, bűnömmel tettem azzá; ezért vagyok én így elcsüggedve; vajon nincsen kellő okom a csüggedésre?

Nincsen, mert meglehet tévedésbe estél: némelyek megfogyatkoznak természetes tagjaikban, és azt hiszik, a nekik adatott kegyelem indult romlásnak, amiképpen némelyek növekednek tagjaikban és ajándékaiban, és azt hiszik a kegyelemben növekednek. Ha azonban nem estél valami hatalmas és durva bűnbe, akkor semmi olyan lelki kór vagy nyavalya nem szállt meg, mi erőtlenné tenné a kegyelmet.

Tegyük föl mégis, hogy az, mit mondasz, igaz, hogy vétkeztél, és tulajdon bűnöd tette erőtlenné a kegyelmet. Nos, akkor bőséges okod van rá, hogy megalázd magadat az Úr előtt, de a csüggedésre nincs semmi okod. Mert ha nem sújtott le reád semmi egyéb, mint ami egy igaz hívőre lecsújthat, akkor nincs miért kétségbe esned reménytelenül. Tudjátok, miként történt volt Sámsonnal, kinek nagy külső és belső erő adatott, de erejétől megfosztatott, és hozzánk hasonlóvá lett. Hogyhogy? Úgy, hogy fejét lehajtotta Delila ölébe, és azzal elhagyta ereje, elgyengült, és drágán megfizetett érte, elveszítette szeme világát és végül az életét is: ha tenmagad is lehajtod fejedet Delila ölébe úgy, hogy megfogyatkozzék erőd, aligha drágán nem fizetsz meg érte. Ez eset azon-

ban nem több, mint ami bekövetkezhet bárkivel, kiról a Szentírás igaz hívőként megemlékezik.

Jóllehet tulajdon bűnöd által erőd megfogyatkozik, kegyelmed megerőtlenedik, a kegyelem, igaz üdvözítő kegyelem lévén, soha nem lesz semmivé, mert az maga az új teremtés, és amit az Isten teremtett, azt mi semmivé soha nem tehetjük. Az embert Isten teremtette. Ember ugyan megölheti, de meg soha nem semmisítheti, semmivé soha nem teheti: fa elég lehet, erdő leég lehet, de meg soha nem semmisülhet, mert része a teremtésnek. Nos, a kegyelmed, mely bár kicsi, de Isten teremtette, és ezért, jóllehet bűnöd miatt megerőtlenedett, semmivé soha nem válhat.

Ha pedig az ígéretet te magad és állapotod bírja, nincs miért elcsüggedned vagy kétségbe esned e tekintetben sem. Mármost, ha fellapozod a Jelenések könyve 3. részét, azt találod, hogy megannyi ígéretet kapnak a gyülekezetek, ilyenképpen a szárdiszbeli gyülekezet is. Ez a gyülekezet azonban elesett és megerőtlenedett, mert ezt mondja neki Krisztus a 2. versben: „Légy ébren és erősítsd meg a többieket, kik halandófélben vannak, mert nem találtam a te dolgaidat Isten előtt tökéleteseknek.” Úgyhogy, jóllehet a néked adatott kegyelem megerőtlenedett, mégpedig tulajdon bűnöd által olyannyira, hogy, úgy tetszik, minden halandófélben van, még ez állapotnak is jár ígéret, és ezért nincsen igaz ok a csüggedésre, habár bőséges ok van a megalázkodásra.

Igen ám, mondod ismét, de én nem a kegyelem erőtlensége, nem csupán a tulajdon bűnös voltomban megerőtlenedett kegyelem miatt csüg-

gedek, hanem azért, mert ez hasonlatos a közönséges kegyelemhez. Tudom, ellentmondás azt állítani, hogy a kis kegyelem nem kegyelem, de a nekem adatott kis kegyelem olyannyira kicsi, hogy félek, nincs is. Mert ha pénzem, bár kicsi, de arany, az rendben van, de ha kicsi is meg hamis is, akkor mitől lenne nekem jó? Márpedig így van, félek, hogy az meglévő kicsi kegyelem merőben hamis, nem igaz kegyelem, ezért igen nagyon elcsüggedtem. És vajon nincsen kellő okom rá?

Nincsen, mert jóllehet végtelen kicsi az a kegyelem, ha tiszta ércből van és nem hamis, akkor nincs miért csüggedned miatta. Nos, hogy e skrupulusodat eloszlassam, elmondom, hogy mit tesz és mit nem tesz a kicsiny és erőtlén kegyelem, hogy elkülönítsem a közönséges kegyelemtől.

A kicsiny kegyelem nem ellenkezik a naggyal; a tűz legparányibb szikrája sem száll szembe vagy ellenkezik a lánggal. A víz annál inkább, hiszen ellentétes elem a kettő; és ilyenképpen a hamis kegyelem szemben áll a legnagyobb mértékű kegyelemmel, mondván: Minek e szigor és pontoskodás? Kevesebb hűhóval is feljutsz a mennybe. A legerőtlenebb, ámde igaz kegyelem nem száll szembe a legnagyobbval.

Az igaz kegyelem szereti a vizsgálatot. Szeret vizsgálni és vizsgáltatni, mert őszinte, és az őszinteség a lényege a vizsgálatnak. A görög nyelvben a vizsgálat betű szerint azt jelenti, hogy az ember napvilágra hozza minden cselekedetét. A hamis, álnok, közönséges kegyelemmel ellentétben szereti a vizsgálat munkáját.

Szüntelen tudakozódik, hogy megismerje Is-

ten útjait és a további igazságokat. Miként az, ki fára mászik, először az alsó ágakra hág fel, majd mind magasabbra kúszik, lendíti magát egyre fennebb a fa koronájába; nos, így cselekszik a keresztyén is. Alacsonyan kezd, majd mind magasabbra hág, és így éri el a felsőbb felismeréseket. Először tehát felette igen tudakozódó: „Mi tegyek üdvösségemért?” mondja, majd ismét: „Uram, mit kívánsz, hogy tegyek?” Hamis és közönséges kegyelem nem tesz így.

Az igaz kegyelem sokat fáradozik a megalázkodás munkájával: esős-dús földön terem. Mármost, tegyük fel, hogy két fű hasonlít egymáshoz, az egyiknek biztos hatása van, a másiknak semmi, és azt is tudjuk, hogy a biztos hatású, jó fű nedvdús, másik sziklás földben terem, vajon nem tudod-e megkülönböztetni őket a helyük szerint? Így van ez a mostani dologban is: a szentek erőtlén kegyelmi ajándéka dús talajból nő ki, sokat fáradozik a megalázkodással, de a képmutatók közönséges, hamis kegyelme sziklán terem. Minthogy az erőtlén keresztyén nagyon is hajlik rá, hogy a maga cselekedeteire támaszkodják, sokat fáradozik munkáival, különösképpen a megalázkodás munkájával.

Jóllehet erőtlén, az igaz kegyelem az erőtlénsége mértékének megfelelően munkálkodik. Megtántorodik az ígéretről, de odamegy az ígérethez; kételkedik Krisztus szerelmében, de odafordul Krisztushoz; botladozik, de az útját járja; híjával van a Krisztusról való ismeretnek, nem jutott el oda, ahol lennie kellene, de az alapot megveti. Az erőtlén keresztyén folyvást abba a hibába esik, hogy mindig az alapot veti meg, de megveti az ala-

pot. Jóllehet a kegyelem erőtlénül munkálkodik benne, erőtlenségének mértéke szerint munkálkodik; a közönséges, hamis kegyelem ellenben nem így tesz.

Az igaz kegyelem készségesen tanul másoktól. Az erőtlén keresztyén így szól: Csupán kisdéd vagyok Krisztusban, és akkor miért ne hagynám, hogy mások felvegyenek karjukra? Minél kevesebbet tehetek, annál többet kapok. Amikképpen az erős keresztyén sokra megy a cselekvésben, akképpen az erőtlén keresztyén sokra megy a kapásban. Nem úgy a hamis, közönséges, álnok kegyellemmel. A természet bűvárai mondják, hogy az oroszlán nem eszi meg a húsát más prédának, hanem csak amelyet ő maga ejtett el. Más vadak nem így tesznek, megesszik a mások prédáját; az állatok királya azonban büszke, a mások megölte zsákmányt meg nem eszi. Hasonlóképpen az emberek, kiknek erősek tagjaik és képességeik, mindazáltal híjával vannak az igaz kegyelemnek, nem esznek abból, amit nem maguk zsákmányoltak; ha azonban maga veszi áldozatát üldözőbe, lecsap rá mindjárt, máskülönben soha. Az erős kegyelmű keresztyén és az erőtlén hitű keresztyén másképpen cselekszik, de a képességekkel felruházott és megajándékozott ember nem szenvedheti könnyen, hogy mástól kapjon valamit is.

Az igaz kegyelem tisztában van a maga erőtlenségével. Az erőtlén keresztyén erőtlén; érzi erőtlenségét, ismeri azt. Nincs még valaki kerek e világon, mondja ő, ki oly erőtlén, mint én vagyok. Nos, tudjátok, hogyha valamely királynő vagy úrnő elmegy egy házhoz, nagy kíséret áll a szolgálá-

tára, és ha őt magát nem is látjátok, csak a kíséretet, tudjátok, hogy az úrnő még mindig ott van. Ilyen nagy királynő a kegyelem. Jóllehet roppant kicsi adatott belőle, de az hatalmas kíséretet hozott magával, és noha nem látod, vajon nem azt mondod: Bizonyosan itt az Isten kegyelme? Így van ez veletek, akik erőtlenség vagytok a kegyelemben. Eme hét dolgot és a náluknál sokkalta nagyobb kíséretet láthatjátok életetekben, és ezért bizonyosan nincs okotok a csüggedésre ebben a tekintetben.

Igen ám, veded ellen megint, de nem ezen tépelődöm. Remélem, kegyelem által, hogy e dolog az én tulajdon lelkemben gyökerezik, és hogy a kegyelemnek eme hatalmas királynője beköltözött szívembe; mégis mindig módfelett erőtlenség és gyenge vagyok a kegyelemben. Némelyek azért erőtlenség a kegyelemben, mert új palánták, újonnan tértek meg, nem régen jutottak el Krisztushoz, kisdedei még a Krisztusnak, és ezért van melegségük erőtlenségükre, csakhogy, megvallom, sok ideje annak, hogy megtértem, mégis módfelett erőtlenség vagyok. Kenyerem javát megettem, de kegyelemben erőtlenség maradtam; régtől fogva valom a hitet, de a kegyelemben erőtlenség vagyok: ezért nyugtalanokodom én nagyon, és vajon nincsen-e kellő okom rá, hogy így tegyek?

Nincs, mert bár szegény vénségedre hátulgombolós nadrágban járnod vagy mások karján ülnöd, miként minden erőtlenség keresztyén teszi, és jóllehet Krisztus szemére lobbantja lomhaságát és tompaságát mindazoknak, akik régóta élnek a kegyelem eszközeivel, mégis igaz okod a csügged-

désre. Mert bár másokhoz képest, meglehetősen erőtlenség vagy, korábbi önmagadhoz képest lehetsz erősebb is, talán a korábbiakhoz mérve meg is erősödhetél az Úrban és hatalmának erejében. Hogy ebben a dologban tisztán lássatok, fontoljátok meg a következőket:

1. Minél kiterjedtebben tartja meg valaki Isten parancsolatait, annál inkább megnövekedett a kegyelemben. Az erőtlenség keresztyének igen jól haladnak némely kötelességük teljesítésében, serények lévén abban, másban viszont kevesebbre vagy semennyire sem jutnak, ám ahogyan növekednek a kegyelemben, úgy nyílik meg szívük, és terjed ki teljesítésük más kötelességekre.

2. Minél gondosabban és akkurátusabban teljesíti valaki kötelességeit, annál inkább megnövekedik a kegyelemben; és minél inkább megnövekedik valaki a kegyelemben, annál pontosabb és alaposabb lesz kötelességei teljesítésében. Aki jobban ír, mint tette korábban, nem használ több papírt, nem ró többet, hanem gondosabban és akkurátusabban veti a betűket, ugyanígy a felnőtt keresztyén sem teljesít több kötelezettséget, mint tette korábban, hanem ugyanazokat teljesíti gondosabban.

3. Minél inkább látja és érti keresztyén szabadságát, egyre nagyobb szigorúsággal járva útját, annál inkább megnövekedik a kegyelemben. Némelyek azt gondolják, növekednek a kegyelemben, mert jobban megértik keresztyén szabadságukat, holott hanyagul járnak útjukat. Ezek önmagukat csalják meg lelki növekedésükben. Ha azonban mind teljesebben megismerem keresztyén szabadságomat, és annál szigorúbban járom

életem útját, akkor megnövekedem valósággal a kegyelemben. Nos, vajon ez nem így van veled? De bizony! A kegyelem révén mondhatom, teljesebben látom keresztyén szabadságomat most, mint ennek előtte láttam volt, mégis szigorúbban járom életem útját. Jóllehet még nem tudok úgy imádkozni, nem tudom úgy hallgatni az ígét vagy teljesíteni kötelességeimet, ahogy szeretném, de a korábbiaknál gondosabban teljesítem kötelességeimet, és ha most nem is szeretem úgy Isten egy-némely munkáját, amiképpen szerettem volt, szívem mégis megnyílik, kiterjedtebben engedelmeskedem Isten parancsolatainak és járom útjait. Akkor habár erőtlenebb vagy még másoknál, meg-erősödteél korábbi önmagadhoz képest, és ezért bizonyosan nincs igaz okod a búsulásra e tekintetben.

Csakhogy, mondod te, tegyük fel, hogy még mindig csak erőtlen vagyok a kegyelemben, és éppen ez erőtlenségem okán nehezdednek rám nagy súlyokkal a kísértések vagy kétségbeesések, mit tegyek, hogy felvétezzem szívem a csüggedés ellen?

Fontold meg, mily hatalmas föladatot rótt az Atyaisten Krisztusra az erőtlenek végett: „Íme az én szolgám, kire támaszkodom, választottam, kibem kedvét leli lelkem...” De vajon miért? „Nem kiált és nem fenneleg; és nem hallatja az utcán hangját: egy megrepedt nádat nem tör el, és hamvadó mécsbelet nem olt el” (2–3. vers). Ezt a föl-
adatát rovom, mondja az Atya, az én Fiamra: és ő avégett jött a világra, hogy akiknek élniük adatott, éljenek teljesebben; és ő azért halt meg értünk: „mert mivel mi gyengék voltunk, Krisztus értünk,

az idő (azaz az Isten rendelte idő) szerint istente-
lenekért, meghalt.”

Róm 5,6

Fontold meg azt is, hogy mily föladatot rótt Krisztus a tanítványokra és általuk az evangélium minden szolgájára a kegyelemben erőtlenek vé-
gett: „Péter, Péter, szeretsz-e engem? (mondta Megváltónk). Akkor legeltesd az én bárányaimat.” Majd ismét megkérdezte: „Szeretsz-e engem? Akkor legeltesd az én bárányaimat.” Azután harmadszor is: „Szeretsz-e engem? Akkor legeltesd az én bárányaimat.” Legyen tehát gondotok a kegyelemben erőtlenekről. Földi szolgálatának gyakorlása közben Krisztus, amerre csak járt, mindenütt jót tett, különféle betegségeket és nyavalyákat gyógyított, lehajolván az emberek erőtlenségeihez. Odament egyszer Jézushoz valaki, aki mintegy lopta tőle gyógyulását, de Jézus tűrte. Egy másik is odament hozzá, és nem lévén bizonyos Krisztus akaratában, mondván: „Uram, ha akarsz, megtisztíthatsz engem”, Jézus mégis tűrte. Másvalaki a hatalma felől volt bizonytalan, mondván: „Ha tudsz valamit...” Ő azonban ezt is tűrte, és engedett neki. Amikor pedig eltávozott a világból, azt a feladatot hagyta a tanítványokra, hogy gondoskodjanak az erőtlen szentekről: „Legeltesd bárányaimat,” mondta, majd ismét így szólt: „Legeltesd juhaimat.”

Fontold meg, micsoda nagy irgalom kicsiny kegyelmet bírni, még ha kicsi is az. Mert ha igaz kegyelemben van részed, egyesültél Krisztussal, közösségben vagy az Atyával, tulajdon természetted elvétetted, és részesültél az isteni természetben; megillet minden ígéret, jogod van hozzá,

mindhez, sőt, minden szent rendeléshez, istentisztelethez, sőt, minden dologhoz. Szenvedéseid nem átkokból fakadnak, a keresztjeidből kivéteztett minden átok, részed van mindabban, amit Krisztus tett és elszenvedett, részesülsz a szentek világosság-örökségéből, e romolhatatlan, szeplőtelen és el nem homályosuló örökségből. Megkaptad Istent osztályrészedül, Krisztust Megváltódul, a Szentlelket Vigasztalódul, a mennyet örökségedül, az angyalokat őrizőidül és az egész földet lábaddal zsámolyául. Mindez megadatott neked, jóllehet kicsi a néked adatott kegyelem. Vajon el bír-e olvasni e hosszú leltárát a sok kegyelemnek úgy, hogy csüggedésre add magad?

Ha pedig mindez nem diadalmaskodik a kísértés idején, gondolj magadra, és fontold meg komolyan, mennyiben erőtlentted meg tenmagadat, mennyiben erőtlentted meg tenmagadat mindinkább csüggedéseiddel. Minden csüggedés megerőtlenít, a megalázkodás nem. A legnagyobb megalázkodás sem erőtlent meg, de a legkisebb csüggedés is nagyon. Nos, ha minden csüggedés megerőtlenít, akkor mily esztelenség elcsüggedned erőtlenséged láttán! Minden csüggedésed, ha csak a magad erőtlenségét látod is, mindinkább megerőtlenít. Bizonyosan dőreség tehát elcsüggednie valakinek, ha látja erőtlenségét. Annak okáért emeljétek fel szíveteket, ó, ti szentek, emelkedjétek fel, ti lankadó lelkek! Ezt a parancsot kapjuk – olvashatjátok az Ésaías 35,3–4-ben: „Erősítsétek a lankadt kezeiket; és az elbotló térdeket szilárdítsátok! mondjátok a félénk szívűeknek: Legyetek erősek, ne féljétek!” Ha pedig ezt

másoknak mondanunk kötelességünk, akkor mondd tenmagadnak is, és így bátorítsd magadat az Úrban: Légy erős, ne félj! Légy hálás a kicsiért, ami megadatott neked, és idővel megadatik neked a sok is. Munkálkodj a sokért, de elégedj meg a kicsivel, még a kicsi kegyelemmel is, ha Isten így akarja.

Ezzel a végére értem a második esetnek.

Vigasztalás kötelességmulasztás esetén

III. Némelykor Isten népe és a szentek a kötelességeik okán, az azokban való mulasztásaik és kudarcuk okán csüggednek el.

Mert így okoskodnak: Isten irtalma és kegyelme megóvott engem nagy és súlyos bűnöktől, de ha az Isten valóban szeret, magához vonná szívemet, de imádkozásomban vagy kötelességeim teljesítésében annyi szívbeli és lelki halottságot, fásultságot és otrombaságot találok, hogy Isten engemet vagy kötelességeim teljesítését soha el nem fogadhatja. Ha imádkozni megyek, vagy csak a híja van bennem az imádatnak, vagy lélektelenül teszem azt. Ha az Ige hallgatására megyek, elkalandozik a figyelmem. Ha pedig valamely kötelességem teljesítem, hiányzik belőle az elevenesség és a szeretet. Jaj, a szívem kemény, akárcsak a kő, és félek, az Úr nem fogadja el kötelességteljesítésemet, annál is inkább nem, mert úgy találom, hogy bár régtől fogva imádkozom, nem vagyok tőle jobb. Az Úr nem hallgat meg, az Úr nem tekint meg engem. És vajon így nincsen kellő okom a búsulásra, csüggedésre?

Nincs, mert ez ugyan okot ad a szenvedésre, de nem a csüggedésre. Elismerem, ez valóban oka

a szenvedésnek és fájdalomnak. Vegyük például az imádságot. Az ember imádságban társalkodik Istennel: benne társalkodik Isten az emberrel, ember az Istennel. És vajon nem fájó gyötrelmem, ha Istennek valamely nyomorult teremtménye kívül rekesztetik az ő ajtaján, az olyan barát ajtaján, mint Isten? „Ó – írja Chrysostomos – a halálnál is keserűbb, ha az ember megfosztatik az imádkozástól”, és ezután megállapítja, hogy Dániel inkább az életét kockáztatta, semmint hogy elveszítse az imádkozást. Az imádkozás a léleknek fegyvere, és vajon nem nagy nyomorúság-e fegyvertelenül vívni a lélek harcát? Az imádság dísz-e a léleknek, ragyogó ruházata a keresztyén embernek, és vajon nem szenvedés-e e ruházat híjával, mezítelenül lenni? Az imádság a keresztyén ember eleme; amiképpen a hal a vízben mint elemében él, és ha belőle kivéttetik, meghal, akként a keresztyén ember az imádkozásban mint elemében él, és a szíve meghal, ha ő belőle kivéttetik. Az imádkozás gondoskodója a léleknek, gondoskodik a lélekről és kegyelmi ajándékairól. Az öreg anyamadar messze távolról hoz táplálékot fiókáinak, azok pedig a fészekben tátogva várják anyjuk viszatértét, ha azonban az anyamadar útközben odavész, a fiókák elpusztulnak a fészekben. Így van ez itt is: az imádság eltávozik messzire, hogy gondoskodjék kegyelmi ajándékaink táplálékáról, azok pedig tátogva várják, hogy az imádság szájából megkaphassák táplálékukat; ha tehát az imádság odavész, mi módon maradhat meg a többi? Az igazság az, hogy minél gyönyörűsebbnek találja a keresztyén valamely munkáját, annál na-

gyobb szenvedés neki, ha híjával van e munkájának. Nos, a gyönyörűségnek mily bőségét találja az imádkozásban! Ha tehát valaki elé akadály gördül, vagy elnémul imádkozás közben, az csakis nagy szenvedés lehet neki. Ám ha erősen gyötrődik is miatta, a jóakarátú embernek még sincsen oka a csüggedésre, bizony mondom, nincsen, jóllehet megannyiszor mulasztott imádkozásában, jóllehet nem tud úgy imádkozni, amiképpen óhajtja, és nem tudja úgy teljesíteni e kötelességeit, amiképpen kellene.

Miben mutatkozik meg ez? A következőképpen.

Minden istenfélő, kegyes ember szövetségben áll Istennel a Jézus Krisztus által; nos, ez a szövetség kegyelmi szövetség, nagy frigye, „Magna Chartája” lelki kiváltságainak és mentességeinek. Nos, ebben a frigyben az Úr kijelenti, hogy az őszinteség tökéletességszámba megy; hogy a kísértés idején Istenért végzett kevés munka soknak számít. E nagy frigyben az Úr kijelenti minden népének, hogy inkább nézi a szív hajlandóságát, mintsem a szív növekedését, hogy inkább nézi a tenni akarást, mintsem a tevést. Eme nagy frigyben, az ingyen kegyelem szövetségében az Úr ki nyilatkoztatja minden népének, hogyha elmulasztják imádkozásukat vagy kötelességeiket (mert nem csak az imádkozásról beszélek), nem veti őket el, hanem inkább megszánya őket, mert a népével kötött szövetsége olyan, akár férjének a feleségével kötött házassága: „Eljegyezlek téged magamnak hísséggel,” mondja az Úr. Nos, egy férj nem dobja el feleségét minden mulasztásáért, amiképpen, mivelhogy eljegyezte, az Úr sem veti el

vagy úzi el népét, jóllehet az elmulasztotta kötelességeit. Továbbá azt is meghirdeti minden gyermekének eme nagy frigyében, kegyelmi szövetségében az Úr, hogy ami hibázik kötelességteljesítésükből, azt megadja nekik a megbocsátásban. Meghirdeti nekik, hogy nem kér többet, mint amennyit megad; hogy megadja, amit kér, és elfogadja, amit megad. Nos, részese vagyok-e tehát a kegyelmi szövetségnek? Vajon sokat mulasztottam-e kötelességeim teljesítésében? Ha pedig az igaz, hogy mulasztásaim miatt az Úr inkább hajlik rá, hogy megszájon, mintsem elveszen engem, akkor nincsen okom a csüggedésre vagy búsulásra. És így van ez Isten minden gyermekével. Részese a kegyelmi szövetségnek, és megilleti őt a nagy frigyben foglalt minden kiváltság és mentesség.

Jóllehet az istenfélő ember megannyi mulasztást követhet el kötelességtevéseiben, kötelességtevése mindig magában foglal valamennyit Krisztusból, valamennyit magából az Istentől. Márpedig az Isten nem fogja eldobni a tulajdon részét, mert az elegyedett a miénkkel, hanem inkább megbocsátja és elfogadja a mi részünket, mert az elegyedett az övével. A földműves nem hajtja el búzáját, mert benne van az ocsú, beviszi a csűrbe, és alkalmas időben elválasztja az ocsútól. Nem dobja ki a gabonát, mert benne van pelyvája. Pedig a búzszemen nincsen rajta a földműves képmása. Nincsen azonban az istenfélő embernek olyan kötelessége, amely ne viselné magán a Krisztus képmását, és ezért mondom, Isten nem hajtja el a sajátját, amiért az elegyedett a miénkkel, hanem inkább megbocsátja és elfogadja a miénket.

Ha kötelességtévésünk nem az elvégzés ajtaján át jut be az elfogadáshoz, hanem egy másik ajtón át, a Krisztuson át, akkor az istenfélő embernek nincs miért csüggednie, jóllehet megannyi kötelességét mulasztotta el elvégezni. Mármost minden kötelességtévésünk a Krisztus ajtaján át jut be az elfogadáshoz, mert áldozataink Krisztus illatával elegyednek: „És felszállt a füstölőszerke füstje a szentek imáival az angyal kezéből az Isten elé.” Imádságaink felemelkednek az Atyaistenhez a Krisztus keze által. Ha imádságunk közbevetés nélkül a mi kezünkéből szállna fel az Atya kezébe, akkor volna okunk a félelemre, de Krisztus keze által jut az Atyához; Krisztus magához veszi, az Atyaisten színe elé viszi. Így lesz ez lelkeddel és testeddel is, midőn meghalsz; jóllehet tested torz, lelked szeplős, Krisztus elébe megy lelkednek, felruházza dicsőséggel, és az Atyaisten színe elé vezet; így van ez kötelességtévéseddal is. Kötelességtévésed, meglehet, torz, szeplős, hitvány, de Krisztus elébe megy kötelességtévéseddnek, felöltözteti dicsőségébe, és így bevezeti az Isten színe elé. Így van minden szenttel, az Isten minden népével. Bizonyos tehát, hogy kötelességeik mulasztása miatt van okuk a szenvedésre, de egyáltalán nincs okuk a csüggedésre vagy búsulásra.

Jel 8,4

Csakhogy, mondod, nincs adottságom vagy képességem a kötelességek teljesítéséhez, ezért csüggedek. Némelyek igen képességesek a kötelességtévésben: tudnak imádkozni, és pedig igen érzőn; elmennek igehirdetést hallgatni, és megragad bennük minden szó; és értenek a tanácskozáshoz; ellenben én, nyomorult teremtmény, nincse-

nek adottságaim: cserben hagy a nyelvem tanácskozáskor, imádkozásom ügyefogyott, a prédikáció kimegy az eszemből, emlékezetem rostaként azonmód átereszt minden jót. Nincsen nekem semmi adottságom. Nyomorult tengerész vagy kalmár vagyok csak: nincsen semmi képességem, nincsen semmi adottságom a kötelességtévéshez, és akkor ne legyen okom a csüggedésre-búsulásra?

Nincs: mert akárki vagy is, ki így okvetetlenkedsz, nem tudod, hogy a második jeruzsálemi templom dicsősége nagyobb volt az elsőnél? Tudod, Salamon nagyszerű házat épített Istennek, szépségeset, dicsőségeset, temérdek arannyal-ezüsttel bevonatosat. A második templomba már nem jutott annyi arany meg ezüst, de dicsőségéről mégis azt mondták, felülmúlja az elsőét. Miért? Mert, mint meg van írva, „eljön minden nemzetek gyönyörűsége”*. Azaz maga Krisztus, hiszen ő „minden nemzetek gyönyörűsége”; *de facto* (a valóság szerint) minden nép gyönyörűsége az arany s az ezüst, *de jure* (jog szerint) azonban az Úr Jézus Krisztus „minden nemzetek gyönyörűsége”, és mert Krisztus, „minden nép óhaja” a második templomba volt eljövendő, ezért annak dicsősége felülmúlta az elsőét. Mármost lelked a Szentlélek temploma. Meglehet, nincsen annyi ezüstöd-aranyad, nincsenek olyan arany adottságaid, arany képességeid, mint másoknak, de ha „minden nemzetek gyönyörűsége”, az Úr Jézus Krisztus belép a lelkedbe, van-e okod a panasztévésre? Így van ezzel Isten minden gyermeke: ha nincs is oly adottsága vagy képessége, mint másoknak, az Úr Jézus, „minden nemzetek gyönyörűsége” bement

Hag 2,7

az ő templomába, a lelkébe, és ezért nincsen semmi oka a csüggedésre-búsulásra.

Ha pedig képességek és adottságok dolgában te többet kaptál, ne keseregj hiányuk miatt. Tudod, hogy jobb ha valakinek kevés a jószága és kevés a földje is, mintha sok földje és kevés jószága volna. Akinek kevés jószága, de sok földje van, vi tézke dhet asztal körül, társalkodhat nagybirtokosokkal, de végül tönkremegy s elbukik. Jobb, ha valakinek a kevés jószágához illő kevés földje van. Nos, az Atyaisten látja, hogy van némi javad. Van benned némely jó dolog. Csakhogy ez a némely javad nem elég a képességek és adottságok nagy birtokainak tartásához, és mivel az Úr látja, hogy javaid nem elegendők a képességek nagy birtokához, azért kegyelmes elhatározása szerint neked a képességek csekélyebb birtokát rendelte.

Ha képességeink és adottságaink nem dicsérik Istennek szolgálatainkat és kötelességtevésünket, akkor nincs miért csüggedned azért, mert híjjkkal vagy. Nos, valóban így van, nem dicsérnek Istennek sem minket, sem szolgálatainkat. Ha egy tányérba ízletes húst teszel, talán feldíszítéd virágokkal, talán narancsot vagy citromot szelsz, és a tányér szélére teszed azokat, de a bölcs ember tudja, hogy sem a virágoktól, sem a tányér szélén heverő édességektől nem lesz ízletesebb a hús; a bölcs ember tudja, hogy ezek híján ugyanolyan zamatos marad a hús. Szeretteim, mennyei Atyánk végtelen bölcsességű. Ezek a képességek és adottságok szépséges virágok, a kötelességtevést jól fel lehet velük díszíteni és elfogadhatóvá tenni embereknek, de az Úr, aki maga a bölcsesség, tud-

ja, hogy ettől a kötelességtevés semmivel se lesz jobb, vagy a virágok híján a kötelességtevés semmivel sem lesz rosszabb. „Minden test fű és szépsége olyan, mint a mező virága. Elszárad a fű, elhervad a virág.” A képességek és adottságok nem egyebek, mint test, és bölcs Istenünk tudja, hogy a hús nem lesz rosszabb virágok híján. Bizony mondom, ha énnekem megadatott volna minden képesség és adottság, és úgy tudnám hirdetni az Igét, és úgy tudnék beszélni, akár az angyalok; ha ördögöket tudnék űzni, de ha mindazáltal nincs bennem sem Krisztus, sem kegyelem, akkor képességeim és adottságaim a pokol mélységes fenekére rántanak engem. Két ember, tegyük fel, beleesik a folyóba. Az egyik tele van aggatva aranyas zacskókkal, a másikkal pedig semmije. Emez könnyűszerrel kiúszik s megszabadul, amaz azonban, ki tele aggatta magát arannyal, belefulad a vízbe az aranyától, így kiáltván: Ó, vegyétek el az aranyamat, a vesztemet hozza, belefójt a vízbe! Így van ez az arany képességekkel és arany adottságokkal, ha az emberben nincsen ott a kegyelem és a Krisztus, azok a pokol fenekére húzzák csak. Nem dicsérnek minket vagy szolgálatainkat Istennek, és a híjuk sem tesz minket kevésbé elfogadhatóvá Isten színe előtt.

Azt mondod és panaszkod, hogy nincsenek adottságaid vagy képességeid, de, könyörgök, vajon az Úr nem kárpótolta híjjkat egyéb módon? A bölcsélet mondja a természetről: *Ubi deficit in uno, abundat in altero* (ha a természet híjjával van valamely dolognak, bővelkedik másban). Ha valaki vak, jobban hall. Ha valakinek rossz a látása, jó az

emlékezete. Ha a természetnek valamiben hja van, másban bővelkedik. És amiképpen a természettel, úgy van ez a természet Istenével és a kegyelem Istenével is. Meglehet, elméd könnyen felejt, az Isten vajon nem adott neked erős szívemlékezetet, hogy alkalmazásakor az igehirdetést felidézhesd magadban? Némelyek bővelkednek a képességekben és adottságokban, de híjával vannak a jámborságnak, az Isten iránti szívbeli nyitottságnak; ellenben némelyeknek megadatott a jámbor szív, miközben nincsen nekik különösebb képességük vagy adottságuk. Azt olvassuk Jákóbról, hogy „imádságban küzdött Istennel és győzött”, ugyanakkor „jámbor ember volt”. Figyeljétek meg, miképpen rakja eme kettőt össze a Szentlélek, a jámbor ember küzdött Istennel imádságban és győzött, egyszerű ember, de győzött Istennel. Nos, ha jámbor vagy is, ha arany adottságaid és képességeid nincsenek is, küzdhetsz Istennel, és győzhetsz, neved lehet Izráel, mert küzdöttél Istennel és győztél. Ha Isten megtagad tőled valamely kegyelmet, megad valamely másikat. Így van ez minden szenttel és Isten minden népével; az istenfélő, kegyes ember mondhatja: Nos, jóllehet nincsenek nagyszerű képességeim és adottságaim, áldott legyen az Úr, Isten iránt jámbor és nyitott a szívem. Ha pedig az Isten ennyit megtett érted, kárpótolván tégedet, akkor vajon van-e okod a csüggedésre, amiért híjával vagy képességeknek és adottságoknak köteleltségtevéseidben? Bizonyosan nincs rá okod.

Ó, vágod rá megint, nem emiatt vagyok én elcsüggedve. Nem azért esem kétségbe, mert híjával

val vagyok a képességeknek és adottságoknak, hanem azért, mert híjával vagyok a köteleltségtevéseid kegyelmének és szentségének, az imádság kegyelmének és szentségének. Elmegyek imádkozni, de, tudja az Úr, fásult, holt és üres szívvel megyek; azt hiszem, nincsen kerek e világon még egy olyan kemény kő- és kovaszív, mint az enyém. Némelykor imádságomat felajánlom Istennek, de midőn rá kerülne a sor, szavam elakad, szívem megüresedik és megkeményedik; és akkor nincs okom a csüggedésre? Ez nem igaz ok a búsulásra?

Nem, mert némelykor a gyöngyök sziklákon növekednek, és talán éppen a kegyelemnek valamely gyöngye növekedik szíved szikláján. Igen ám, de...

Azt mondod, nincs benned elég készség a köteleltségtevéseidre, de vajon meg vagy elégedve ez állapotoddal? Vagy ha megnövekedne benned a köteleltségtevéseid készsége, vajon avval megelégednél-e? Nem, felelnéd, nem vagyok megelégedve avval, hogy nincs bennem elég készség, de az az igazság, hogyha soha nem látott mód megnövekednék bennem a köteleltségtevéseid készsége, az önmagában nem elégténé meg lelkemet, de ha több szeretet volna bennem, Istennek adnám; bizony mondom, ha több szeretet volna bennem, kiönteném azt az Isten színe elé, és ha annyi imádság, könny és növekedés adatna nekem, mint tenger partján a fövény, azt mind feláldoznám Istennek. Nos, vajon ez nem egyet jelent azzal, hogy megnyílsz, készséges vagy Isten felé? A szegény ember, kinek üres az erszénye, ha más szegényt vagy szegényeket lát, könnyíteni rajtuk ugyan nem bír, de azt mondja magában: Ha mó-

domban állna, segítenék rajtuk mind, ruháznám, táplálnám őket. Vajon ez az ember nem foglalatostkodik-e a szegényekkel a szívében, jóllehet nincs egy garasnyi adnivalója sem? Így van ez a te esetben is: jelenleg nincs benned elég szeretet, szegénye vagy a szeretetnek, kiszorul belőled a helye, de magadban azt mondd, ha tengernyi szeretet adatna nekem, az Úrnak adnám mind az egészet, ha adatna imádság annyi, akár tenger partján a főveny, mind az Istennek adnám. Vajon ezzel nem nyílnál meg Isten előtt? Isten némelykor úgy ad, hogy megvon, és így cselekedett most teveled is.

Ha te is a szentek és Isten népe állapotában tudod magadat, akkor ebben a tekintetben sincs semmilyen igaz okod a csüggedésre. A zsolttáros mondja: „Lelkem vonakodik megvizsgálatódni; Istenre emlékezem és sóhajtok: panaszkodom és lelkem elborul; megfogtad szemeim pilláit. Nyugtalan vagyok és nem beszélek.” Nem tudok imádkozni nyugtalanságomban. Szó nem jön ki számon. Az anya hallja kisdédét sírni, és ezt mondja: Ó, de nagyon akar szopni! Pedig a gyermek egy szót sem szólt, de az anyja tudja, mit jelent gyermeke sírása, ismeri a gyermekesírás nyelvét, és vajon nem ismeri-e mennyei Atyánk ama gyermeke sírásának nyelvét, aki nem tud hozzá beszélni? A koldus, ki alamizsnáért nyomodba lép, koldus, ha néma is, s egy szót nem ejt ki száján, te pedig azt mondd: Küldjétek el valami ajándékkal, mert mind sarkamban van. Így van ez mostan is, mert jóllehet szíved bezárult, midőn kötelességedet teljesíted, ha Isten nyomában tudsz járni, ő tereád mint kol-

dusra letekint a kegyelem trónszékéről, és idővel megajándékoz, megvigasztalva küld el téged.

Örömmel vennéd, ha megnyílna szíved az imádkozásra és munkálkodásra, de mit tennél, ha meg is nyílna? Mutogatnád szíved hatalmas készségét, kérkednél kiválóságoddal, Isten iránti kegyességeddel, midőn kötelességedet teszed? A koldus, tudod jól, ha valami nagy dologra, aranyra-ezüstre tesz szert, elrejt, és sebeit-fekélyeit mutogatja. Ha pedig te akarsz neki adni egy garast, s megkérded tőle, van-e pénze, ő azt feleli: Csak egy-két fillérem, uram, de ami nagy dolga van, azt elrejt, a sebeit pedig megmutatja, és azt gondolja, hogy ha feltépné sebeit előtted, azzal koldulna tőled hathatósan. Szeretteim, valamennyien *in forma pauperis* (koldus gyanánt) fordulunk Istenhez imádkozásunkban. Ha szíved berekeszti magát, ha megkeményedik, ha lelked elfásult a kötelességtevésben, nyisd meg sebeidet és tépd fel fekélyeidet Isten előtt. Menj s mondd: Uram, kemény a szívem, fásult és üres a lelkem! Ez inkább megfelel egy koldusnak, márpedig nekünk koldusként kell Isten elé járulnunk. Tudnod kell, hogy sem koldus vagy gazdag mivoltod, sem a kötelességtevésben való szűkölködésed vagy bővelkedésed nem változtatja meg Isten gondolatát vagy akaratát. Isten olykor valóban úgy cselekszik velünk, mint atya kicsiny gyermekével. Egy aranyat vagy ezüstöt szorít a markába, és ezt mondja: Ha ki bírod szedni a kezemből, a tiéd. Úgyhogy a gyermek nekigyürkőzik, rángatja-cibálja, és az atya lassan, ujjanként kinyitja tenyerét, a gyermek meg azt hiszi, hogy a maga erejéből és igyekezeté-

ből szerezte meg a pénzt, holott az atya neki akarta azt adni, csak éppen ilyen módon. Így van az most is, Isten valamely kegyelemben akar bennünket részesíteni imádkozásunk révén, odarendel minket, hogy imádkozzunk érte, mi pedig azt hisszük, hogy imádkozásunk ereje nyomán tesszünk szert ama kegyelemre, akárha megindítanánk és megváltoztatnánk Istent kötelességünk teljesítésével. Csakhogy semmiféle készség e világon meg nem változtatja Isten akaratát: Isten mozdíthatatlan, változhatatlan és mindörökké ugyanaz; áldásait mégis az imádság útján adja. Kötelességünk tehát imádkozni, de nem szabad kétségbeesniünk, ha nem tudunk úgy imádkozni, ahogy szeretnénk.

Szokása Istennek visszafognia az imádságot, minek előtte készségessé tenné valaki szívét, és szótlanságot bocsát rá, minek előtte az megnyithatná száját. A Lukács evangéliumában ezt olvasuk Zakariásról, a kegyes és szent emberről: „beteljesedett Szentlélekkel, és prófétált.” Hanem azt is tudjuk a könyv elejéről, hogy mielőtt beteljesedett volna Szentlélekkel és prófétált volna, megnémult, a hallgatást kapta büntetésül. Ezt mondta neki az angyal: „Íme hallgatni fogsz és nem tudsz beszélni”, és néma maradt, míg be nem teljesedett Szentlélekkel és nem prófétált. Talán további titok is van ebben, hiszen Zakariás lévita és törvényes pap volt, és mivel Urunk és Megváltó Krisztusunk nem sokkal ezután volt eljövendő a világra, ki tudja, talán azért volt némaságra ítélve, hogy megmutassa, az Úr elnémít minden törvényes teljesítéseket, mielőtt megnyitja

Lk 1,67

Lk 1,20

szívünket, hogy az beteljék Krisztussal és az evangéliummal. Isten általában ez utat járja népével. Talán a törvénynek megfelelő módon teljesítetted kötelességed, és némaságra vagy ítélve, ám ha Istennek szándéka lelkednek kinyilatkoztatnia Krisztust, és téged készségessé tenni a Szentlélek által, van-e okod a panaszcra?

Ami pedig a kötelességtevésben és imádkozásban való fásultságodat illeti, nos, az komisz bűn, de ha érzed, jó jelnek számít. Amiképpen a bógánc jó jele a zsíros földnek, jóllehet komisz gaz, s ha érzed fásultságodat, jó jel az, noha komisz gyom: rámutat, hogy ismered a magános kötelességtevést. Mert a magános kötelességtevésben a fásultság, a nyilvános kötelességtevésben pedig a büszkeség a nagy kísértés. Három dologról nem szabad itt megfeledkezni. 1. Örökkévaló állapotodat ne jelenvaló érzésed szerint mérd vagy ítélj meg. 2. Nem a fásultságodért szűnsz meg a kötelességtevéstől: a kötelességtevés a legjobb gyógy mód rá: és ugyan hová menjen egy holt lélek, ha nem az élő Istenhez. 3. A fásultságot mindenekelőtt a kételkedés és csüggedés váltja ki, és ezért nincsen okod miatta elcsüggedned, mert csüggedésed fokozza fásultságodat.

Miben áll az imádság, milyen a természete? Az imádságban kiöntöd lelkedet Istennek, de nem szavakat vagy szófordulatokat öntesz ki, hanem magát a lelkedet öntöd ki Istennek. A szavak és fordulatok gyakorta messze távol állnak a lélektől, a sóhajtozások és nyöszörgések ellenben a lélek közelségéből fakadnak fel, gyakorta több lélek van bennük, mint a szavakban. Nos, panaszlod, hogy

szíved üres, holt és fásult, de ha az imádságban szűkölködsz is, vajon nem sóhajtozol és nyöszörögsz is egyúttal, mondván: Ó, mily szabad voltam egykoron! Ó, Uram, bárcsak megadatna nekem, hogy még ez egyszer olyan szabad legyek! És jól lehet azt monnod, megkeményedett szíved a kötelességtevésben, fontold meg, hogy vajon nem tévesen ítéled meg a szív keménységét vagy lágyságát: *Durum est quod tactui non credit molle cedit* (a kemény dolog nem, a lágy dolog enged az érintésnek). A viasz enged az érintésnek, mert lágy, és a gyapjú is, hiszen puha az is, de kemény dolog nem enged. Ennek okán mondja az Írás, hogy a fáraónak kemény volt a szíve. Miért? Mert nem engedett az Istennek. Hajlama szerint nem engedett. Nos, megannyi nyomorult lélek panaszkodik, hogy kemény a szíve, pedig credendõ hajlama van engedni minden igazságnak, hajlama van engedni minden szenvedésnek és Isten minden rendelésének. Mi végre panaszkodsz hát, és monnod: Ó, jaj, hogy milyen kemény az én szívem? Ha pedig már a mostani időben hajlasz az engedésre, engedsz Isten minden igazságának és engedsz az Úr minden keze érintésének, tudd meg az Úrtól, hogy valósággal lágy a szíved. Tévedésbe ne ess, mert sokan beleesnek ebbe a tévedésbe, pedig csupán tévedés, és ezért nincsen is okuk a csüggedésre.

Csak hogy, veted ellen megint, nekem, azon felül, hogy hiányzik a szívbeli készségem és meglágyulásom, az is bajom, hogy nyomorgatnak zaklatások, figyelmem kósza. Szívem fásult, halott és üres, mi több, megannyi valós gonoszt érzek magamban. Amiképpen a leveleket lerágnak a her-

nyók, úgy emészti fel kötelességtevésemet figyelmem kószasága. Valahányszor elmegyek kötelességemet teljesíteni, az Úr tudja, tengernyi dolog vonja el figyelmemet, és ilyenképpen ne volna igaz okom a búsulásra?

Ez bizony nagy gonoszság, mert jól mondta valaki: *Tantum temporis oras quantum attendis* (annyit imádkozol, amennyit figyelsz imádság közben); és ennél fogva ha az Úr kivonná kötelességtevésünk-ből lelkünk elkalandozásait és imádkozásainkból figyelmünk bolyongásait, bizony alig is maradna imádság. Illetlenségnek mondanád te is, ha valamely folyamodóhoz odahajtja fülét a király, hogy utána a nyomorult folyamodó hátat fordítson neki, nos, akkor micsoda nagy gonoszság van abban, ha valaki nyomorult lélekhez odahajtja fülét az Isten, és akkor az, engedvén figyelemrabló vonzásnak, hátat fordít az imádságát meghallgatni lejövõ Úrnak. Szoktuk volt mondani, hogy ha amíg a gyertya ég, nem harap vagy rágcsál az egér, hanem amikor nem ég a gyertya, az egér azt is felfalja. Ha az ember szíve átmelegszi, lángol az imádkozástól, nem rabolhatja el figyelmét semmi sem; amikor azonban hideg a szíve imádság közben, akkor figyelmét könnyűszerrel elvonhatja bármi. Ugyanakkor nincs igaz okod ezért a búsulásra.

Mert hol az a szilárdan álló szikla, melyen makula ne éktelenkedne? Hol az az imádságban szilárdan álló és állhatatosan kitartó lélek, akin makula ne éktelenkednék, akinek figyelmét semmi el nem vonná. Ábrahámnak, minden hívők atyjának ragadozó madarak csaptak le áldozatára, és Ábrahám mely gyermekének nem csapnak le egy-

szer-másszor áldozatára e hamis madarak, e figyelemragadozó tisztátalan szarkák?

Ha azonban az Úr megóvja gyermekeit attól, hogy figyelemcsapongásaik ártsanak nekik, akkor nincs okuk a búsulásra miattuk, ha meg is kell értük alázkodniuk. Mármost igaz a szabály, hogy *non nocet, quod non placet* (nem árt, ami nem gyönyörködtet). A figyelemcsapongás korántsem gyönyörködteti a szenteket, súlyos teherként nehezedik rájuk, azért nem árthat nekik. Tudjátok, ezt mondja a zsoltáros: „Ha hamisságot láttam volna szívemben; nem hallgatott volna meg az Úr.” Az imádkozás közben való figyelemcsapongás nagy hamisság: ha hamisságot látok, az Úr nem hallgatja meg imádságomat. De mikor lehet azt mondani, hogy nemcsak látod, tekintettel is vagy a hamisságra? Tudod jól, hogyha meglátsz valakit, aki házadhoz jön, kimész elébe a kapuba, üdvözlöd, behívod, székkal kínálod, és jól tartod. Ha azonban kitessekeled ezt az embert, mondván: Nincsen hozzád közöm, terhemre vagy, távozz el tőlem, nos, akkor már korántsem vagy rá tekintettel. Így van ez a szentekkel és Isten népével is: a figyelemrabló vonzások háborgatják imádkozásukat és kötelességtevésüket, de vajon kínálják-e őket székkal, tartják-e őket jóval, tartod-e te őket jóval, szívesen látod-e őket házadban? Nem, tudván tudja az Úr, kitessekelem, eltávoztatom őket, mert terhemre vannak. Bizonyosan így teszek, mert igaz a zsoltáros mondása: „Ha hamisságot láttam volna szívemben; nem hallgatott volna meg az Úr”, és megfordítva is igaz, ha nem látok hamisságot, meghallgatja imádságomat az Úr. Némelykor,

Zsolt 66,18

midőn valaki egy derék ember előtt nyitja meg háza ajtaját, vele együtt mások is betolakodnak, és a ház ura azt mondja szolgájának: Miért engedted be e gyülevész hadat? Az így felel neki: Uram, én nem nekik tártam ki az ajtót, hanem valaki másnak, ezek csak betolakodtak, berontottak rám, én meg nem bírtam őket kiszorítani. Ezzel a ház ura megelégszik, a szolgának megenged. Így van ez a mostani esetben is: és gyakorta ez esik meg Isten népével is. Krisztus az ajtajuk előtt áll és zörget, ők kiszaladnak elébe imádságban, és imádkozással megnyitják neki szívük ajtaját, akkor azonban a figyelemrablók hada benyomakodik és beférkőzik hozzájuk, mégis igaz szívvel mondhatják: Uram, én soha nem nyitottam meg ajtómat nekik, és alig várom kirekesztésüket. Nos, azt gondolod, Isten nem fogadja majd el ez egyenes beszédet? Bizonyosan elfogadja, és ezért, jóllehet a figyelemrablók reád törnek, és való szenvedésekkel gyötörnek, de miattuk csüggedned nincs miért.

Ha kötelességtevésedben való figyelemcsapongásaid szánakozásra indítják az Urat, ugyancsak nincs miért kétségbeesned, hanem megaláznod magad annál inkább van okod miattuk. Tudjátok, miként van ez egy szerető atyával. Valamely atyának van egy fia, kit mélységesen szeret, de aki félkegyelmű, habár vannak *lucid intervallumai* (világos időszakai), sőt, néha igen bölcsen okoskodik. Az atya szereti hallgatni fiát, midőn az értelmesen beszél, igen ám, de némelykor teljes váratlansággal megháborodik, és akkor mi légyen, gyűllölje azért a fiát? Nem, dehogy, jóllehet a bensője is lángol érte: Ó, megzavarodott gyermekem!

Meg is hasad a szíve azért, akiben gyönyörködik. Így van ez Istennel is meg mivelünk, nyomorult lelkekkel. Isten mélységesen szereti gyermekeit, gyönyörködik imádkozásukban: „Hadd halljam hangodat, mutasd meg arcodat (mondja Krisztus), mert hangod édes és orcád kedves.” Isten szereti hallani, hogy gyermekei imádkoznak, de azok néha megzavarodnak, azután megint megvilágosodnak, hol megzavarodnak, hol megvilágosodnak. De mi légyen akkor? Indítsa ez arra az Urat, hogy elveszejtse gyermekeit? Nem, dehogy, de Atyátoknak meghasad a szíve, lángol a bensője érte-tek! Ha egy földi atyának van ilyen bensője, van ilyen szíve, akkor ne légyen ily bensője, ily szíve az Istennek, mennyei Atyánknak? Bizonyosan van. Nos, tehát, ha figyelmed csapongásai miatt van is bőven okod a megalázkodásra, miattuk bizonyosan nem kell csüggedned és kétségbeesned.

Igen ám, mondod te, de ez nem áll rám, mert jóllehet megannyi figyelemrablás gyötör, amiért bőséggel van okom megalázni magamat, és jóllehet a kötelességtevésben halott, fásult és kemény a szívem, sőt nincsen hozzá sem képességem, sem adottságom, nem ez váltja ki belőlem a csüggedést. Ami engem a kötelességtevés dolgában kétségbeejt az különösképpen az, hogy noha imádkozom és imádkozom, de közelebb soha nem jutok. Megannyi esztendeje hosszasan imádkozom, mégsem kerülök közelebb. Engedetlen és hanyag fi-am van, és régóta imádkozom érte, de ő csak nem javul meg; régóta esedezem Isten szerelmének érzéséért, de én csak nem kapom meg; ilyen s ilyen lelki irgalomért könnyögök már hosszú idők óta:

Isten nem tekint meg, mert nem hallgatja meg kérésemet, és akkor ne volna igaz s komoly okom a csüggedésre?

Nincsen, mert...

Mert bár nem felel Isten azonnal esedezésedre, hallja azt. Hallotta Mózes könyörgését, bár nem teljesítette azt, és nagy kegyelem, hogy Isten meghallja imádkozásodat, noha soha nem kapod meg kérésedet. Mindig mondhatod, „Atyám, há-lát adok neked, hogy mindig hallasz engem.”

Gyakorta megeskik, hogy Isten népe, Isten legkedvesebb gyermekei azt mondják és gondolják, Isten nem válaszol könyörgéseikre, pedig válaszol. Kétféleképpen ad választ Isten esedezéseinkre: láthatón és láthatatlanul. Olyan ez, mint a pára, mely a nap melegétől felszáll, és egyik része zápor és jégeső formájában visszahull, amely visszahullás hallszik és látszik nap közben, de a pára másik része éjjel harmat formájában esik vissza, amely visszaesést látni nem lehet, csak midőn kimész reggel házadból, és meglátod a harmatos réteket. Így van ez itt is: imádkozásotok felhatol a Krisztusban való isteni szerelem melegétől, némelyik napközben tér vissza hozzád láthatón, míg mások éjjel térnek vissza láthatatlanul, amikor nem láthatod őket. Következésképpen az imádság láthatón és láthatatlanul tér vissza hozzánk. Mi sem fordul elő gyakrabban, mint hogy Isten népe azt gondolja és mondja, hogy az Úr nem hallja meg imádkozásukat, nem válaszol nekik, miközben valóság szerint meghallja és láthatón válaszol? A Lukács szerinti evangéliumban azt olvassuk, hogy Zakariás és Erzsébet „mindketten igazak voltak az Isten

Lk 1,6 előtt". Gyermeükük nem volt, de Zakariás imádkozott érte, mert az angyal ezt mondta neki: „Ne félj, Zakariás, mert kérésed meghallgattatott, és feleséged, Erzsébet fiút szül neked, és nevezd annak nevét Jánosnak” (13). Az Úr meghallgatta könnyörgését, és angyalt küldött, megüzenve neki, hogy esedezését meghallgatta, de Zakariás kételkedett ebben: „Miről tudom ezt meg? Mert én vén vagyok; feleségem is előrehaladott korú” (18). Azaz Zakariás kételkedett, és bűn volt kételkednie, miként olvashatjuk a 20. versben: „És íme hallgatni fogsz és nem tudsz beszélni addig a napig, melyen ezek meglesznek, amiért nem hittél az én szavaimnak, melyek beteljesednek a maguk idejére.” Napnál is világosabb, hogy itt Isten meghallgatott egy imádságot, mégpedig láthatón meghallgatta, de Zakariás istenfélő és szent ember léteére kételkedett benne, hogy Isten meghallgatta könnyörgését. Ezért mondom, hogy nincsen abban semmi újdonság, hogy Isten tulajdon népe és gyermekei azt mondják és gondolják, hogy Isten nem hallgatja meg kérésüket, mikor az Úr a valóságban meghallgatja, és láthatón meg is adja kérésüket. Csakhogy –

Csakhogy ha az Úr nem hallgatja meg és adja meg esedezésedet azonmód, ez néha lehet nagy buzdításnak is forrása, ilyenképpen pedig nem lehet a csüggedésnek oka soha. Nos, az, hogy az Úr nem hallgatja meg imádságodat és nem teljesíti kérésedet azonmód, valóban lehet oka az erős buzdításnak. Különféle gyerekek ülnek asztalod körül, némelyik fiatalabb, némelyik idősebb, némelyik totyogós, némelyik nagyobbacska vagy már

megnőtt. Midőn a húst szeleteled nekik, előbb a kicsiknek nyessed le a részüket, mondván, hogy ezek sírnak, nincs türelmük kivárni a sorukat, ezért őket szolgálod ki először, az idősebbeknek azonban már több eszük van, és bírnak várni. Szerettem, vajon nem így van ez Isten és miközöttünk is. Az Úrnak kétféle gyermeke van, ki imádságban fordul hozzá, és Isten mind a kétfélét ki akarja szolgálni, de a gyengébbeket látva, előbb nekik oszt. Ami pedig a hitben erősebbeket illeti, akiknek nagyobb a hitük és türelmük, mondja az Úr, ti tudtok várni, látom hiteteket és türelmeteket, és ezért a kicsiket szolgálom ki előbb, titeket utoljára hagylak. Így volt ez Ábrahámmal is. Miután Isten megígérte, hogy magot támaszt neki, hosszan megvárakoztatta. Miért? Mert látta, hogy Ábrahámnak van hite várni. Nos, nem talál azonnali meghallgatásra imádságod és könnyörgésed? Miért? Mert talán az Úr látja, hogy van erőd, hited, türelmed várni. És vajon ez nem azt jelenti, hogy inkább van okod a bizakodásra, semmint a búsulásra?

Vajon aki sokat és állhatatosan várt már az Istenre, nem kap-e többet, mint amennyit kér? Az Isten vagy azonnal megadja, amit kérsz, vagy ha nem adja azonmód, később már nemcsak a tőkét, hanem a bánatpénzt is lerója neked, a kezsednek is jó lesz, és zálogot is kapsz a tőkére. Az óhaj nem más, mint záloga az óhajtott dolognak; az imádság nem más, mint záloga a kért dolognak; a várakozó szív nem más, mint záloga a várt dolognak: és minél tovább tartasz ki, minél inkább elválasztódik szíved a kért dologtól, annál inkább megtanul várni Istenre. Némelykor a várakozó szív nagyobb kegyelem, mint

mag a várt dolog. Ezáltal elváltatsz imádságotól, nehogy benne nyugodj meg. Egy gyermek szeretheti úgy a dajkáját, hogy megfeledezzen anyjáról, és valaki ugyannyira szeretheti kötelességtevését, hogy megfeledezzen magáról Krisztusról, de azzal, hogy Isten elodázza a válaszadást, elváltasz a dajkától, nehogy megnyugodj rajta. Vagy, meglehet, valamely kötelességtevésedben felnagyítod önmunkádat, amivel kötelességedet magát lebecsülsz; ilyenkor Isten arra tanít, hogy becsülsd meg kötelességedet, a magad munkáját pedig kicsinyítsd le benne. Minél hosszabban kitartasz, annál inkább megalázod magadat; a magadat megvevő gondolataid, amiért imádkozni nem tudsz, pedig inkább tetszenek Istennek, mint legszebb imádságaid. Ha valaki pecázik, bedobja a zsinórt a vízbe, rajta a nehezékekkel, horoggal és csalétekkel, illetőleg a könnyű úszóval. Amikor a horgász meglátja, hogy az úszó alámerül, tudja, hogy ez a kapás reményével kecsegtet. Így menj imádkozni, mert van a lelkedben valami súly, valami nehezék, és van benne valami úszószerű könnyűség is. Minél állhatatosabb vagy, annál tovább marad az úszód víz alatt, a lelki könnyűség víz alá merül, te pedig annál inkább megalázod magad és megaláztatasz. Így tanulod meg megrostálni imádságaidat. Kötelességtevéseink búzájában sok a pelyva s ocsú, és Isten azért halogtatja a válaszadást, hogy nekünk legyen elég időnk megrostálni búzáinkat. Ha nincs kapás, a horgász megigazítja csalétkét, talán, mondja magában, nem jól van a horgon a csalétek. Tégy így tenmagad is: ha nem kapsz semmit imádkozásod által, Isten azért késlekedik, hogy te kiigazíthasd dolgaid.

Bizony, ezáltal megemlékezhetsz arról, miképpen tartóztattad fel az Urat. Ő gyakran szólt hozzád, te ellenben későre hallottad meg őt. Sokallhatnánk az időt, amíg meghallgat, holott mi magunk is olyan későre hallottuk meg őt? Talán megfeledezteél róla, hogy te magad tartóztattad fel az Urat, és mostani tartózkodásával ő csak kegyelmesen figyelmeztet erre téged.

Bizony, Isten tartózkodása, hogy válaszoljon neked, megtanít téged a türelemre. Isten tartózkodása megtanít minket a türelemre, és vajon ez nem ér semmit? Fontold meg mindezt alaposan, meglátod, inkább bátorít ez, mintsem kétségbe ejt.

Ismét mondom: ha az Úr megválaszolná kötelességtevésedet és imádságodat azonos módon, te nyomban elcsüggednél. Miért? Mert ezt mondanád: Megnéztem az Írást, és ott azt találtam, hogy Isten nem mindig hallgatja meg gyermekeit azonos módon. Gyermekei imádkoztak és vártak, Isten pedig ez utat követte gyermekeivel. Mármost az Isten velem ez utat követi, és félek, nem tartozom Isten gyermekei közé. Ezért hát elcsüggedsz. Az bizonyos, hogy nektek, akik Isten szentjei és népe vagytok, nincsen okotok emiatt búsulásra.

Ó, vedd ellen, de én nemcsak attól félek, hogy Isten elodázza imádságom meghallgatását, hanem elutasítja imádságomat magát.

Ez meglehet, mert Isten némelykor valóban elutasítja népe valamely esedezését: „Kértek és nem kaptok, mert rosszul kértek, hogy élvezetvágyaitokra költsétek”, írja Jakab. Pedig ők is Isten népe voltak. Abulensis jegyzi meg, hogy Isten némelykor megadja a gonoszok kérését, de eluta-

sítja az istenfélőkét, mégpedig azért, hogy imádságra buzdítsa a gonoszokat, s hogy megtanítsa az istenfélőknek, hogy ne nyugodjanak imádságainkon. Ám ha az, amiért esedezel Istenhez, kedves az ő szemében, de ő mégis arra indít, hogy imádkozzál és csüggy őrajta tovább, ez inkább arra vall, hogy elodázza, nem pedig elutasítja a válaszadást. A zsoltáros szerint a szívek felkészítése és Isten fülének figyelmeztetése együtt jár; János apostol pedig ezt írja: „amit csak kérünk, megkapjuk tőle, mivelhogy az ő parancsolatait megtartjuk, és amik őelőtte kedvesek, azokat cselekedjük.”

Zsolt 10,17

1Jn 3,24

Ó, feleled, ebben van az én nagy keserűségem, mert nem tartottam meg Isten parancsolatait, és ő, félek, bosszankodik rajtam és haragszik rám.

Ám legyen úgy, de vajon Jónás megtartotta-e Isten parancsolatait, midőn elszökött Tarsisba? Vajon Isten nem haragudott reá, midőn a tenger habjai közé vetette? De az akkor is imádkozott, és az Úr meghallgatta könyörgését. És vajon Krisztus nem látszott-e bosszankodni a kananeus asszonynon, midőn így pirított rá: „Nem helyes a gyermekek kenyerét elvenni, és az ebeknek vetni?”

Ó, veded ellen, de az asszony hitt, én pedig attól félek, hogy imádságomra az Úr még csak oda sem figyelmeztet, mert annyi hitelenség van benne; a kananeus asszonynak ellenben szemernyi hitelenség sem volt a szavában.

De vajon nem így volt ezzel Dávid is? „Akkor én azt gondoltam félelmemben: Kivágattam szemeid elől: mégis meghallgattad könyörgésem szavát.” Micsoda hitelenség hallik itt ki Dávid szavából! „Akkor én azt gondoltam félelmemben: Ki-

vágattam szemeid elől,” az Úr mégis meghallgatta imádságát.

Ó, igen, ellenkezel tovább, de én attól félek, hogy az én imádságomat soha nem hallja meg az Úr, kötelességtevésemet soha nem látja meg, mert abban én olyan önös vagyok. Szükségemben járulok Istenhez, szenvedésemben imádkozom, gyötrelmem miatt imádkozom, márpedig ez nem más, mint felfuvalkodás, önösség.

És akik gyógyulni mentek Krisztushoz, azok vajon nem a maguk javát nézték? Minden igaz szeretet az önszeretben gyökerezik. A legszebb virág is rút száron nő. És, könyörgök, mit gondoltok Jónásról? Az Úr meghallotta szavam, mondja Jónás, midőn a pokol gyomrából kiáltottam, szükségem miatt emeltem fel hozzá szómat.

Ó, hajtogatod, de attól félek, hogy az én esedezésemet soha nem hallja meg az Úr, mert készületlen járultam elébe, nem készültem fel egyáltalán.

Hát nem tudod, miként tett az Úr Ezékiással? A nép nem készítette fel magát, nem tartván meg a tisztulási szertartást, de „Ezékiás imádkozott értük, mondván: A jó Úr szerezzen engesztelést mindenkinek, aki szívét elkészítette... És meghallgatta az Úr Ezékiást, és meggyógyította a népet.” Igen, Isten akár derült égből is küldhet esőt, minden elkészítés nélkül.

2Krn
30,18–20

Ó, igen, feleled, de mégis félek, hogy nem hallgatja meg az Úr az imádságomat, vagy nem tekint meg kötelességtevésemet, mert életemben és társalkodásomban a búskomorság, sok indulat és lázongás gyakorta erőt vesz rajtam.

De mit gondolsz akkor Illésről? Illés azért imád-

Zsolt 31,23

kozott, hogy ne legyen eső, és nem is esett három és fél esztendőn át, azután pedig esőért imádkozott, és lett eső, mégis azt mondja róla az apostol:

Jak 5,17

„Illés ember volt, hozzánk hasonló természetű.”
Igen ám, feleled, de attól félek, hogy az Úr azért nem tekinti meg esedezésemet vagy kötelességtevésemet, mert ilyen vagyok, mert olyan vagyok, vagy amolyan vagyok.

Miket beszélsz? Milyen vagy te? Olyan, mint aki elkezdett Krisztusra figyelni, de még nem ment át hozzá? Tudod, mit mond az Ige Kornéliuszról: „meghallgattatott imádságod.” Jóllehet ekkor még csak rá sem nézett Krisztusra. Netán olyan vagy, akár a vámszedő? Mert az kiállt, és verte a mellét, mondván: „Ó Isten, légy irgalmas nekem, bűnösnek!” Megváltó Urunk pedig ezt felelte neki: „Ez megigazulva ment alá házához, inkább mint amaz.” Talán olyan vagy, akár a nyomorult tékozló? Ő azt szándékozta mondani atyjának: „Atyám, vétkeztem az ég ellen és teellened; és már nem vagyok méltó, hogy fiadnak neveztessem; tégy engem olyanná, mint béreseid közül egy!” ezt pedig az atya meghallotta, és a kértnél jóval többet megadott neki. Ha pedig mindez igaz, akkor ugyan milyen igaz oka lehetne valaki nyomorult kételkedő vagy tépelődő léleknek a csüggedésre vagy búsulásra a maga kötelességtevése tekintetében: hogy híjával van a képességeknek vagy adottságoknak, vagy túl sok figyelemfosztó vonzás háborgatja? Nem, mert bár az istenfélő ember híjával lehet a képességeknek és adottságoknak; bár szíve és lelke lehet fásult, kemény és üres; bár figyelme megannyi csapongása

közt teljesíti kötelességeit; bár az Úr elrejti előle arcát és imádságaira halogatja a válaszadást; bár haragosnak látja az Urat; bár kötelességtevése sok hitetlenséggel van teli; bár erősen felfuvalkodott és önös; bár szívét az írással ellentétesen nem készítette el; bár megannyi indulat és búskomorság vész erőt rajta; még sincs igaz oka és joga a búsulásra vagy csüggedésre. Mindezekért azonban van bőven oka a megalázkodásra, de semmilyen méltányos oka a búsulásra vagy csüggedésre.

Következésképpen mindezek alkalmazása útján – mily hatalmas buzdítás ez minden kételkedő vagy tépelődő léleknek – jertek Istenhez kötelességeiteket téve! Ha fásultan, üresen és holtan is, jertek Istenhez kötelességeiteket téve!

És mily hatalmas különbség van e tekintetben az istenfélő és a gonosz ember között! A gonosz, ha imádkozni megy, „az imádsága is iszonyat lesz az Úr előtt.” Ha fellapozzátok az Írást, láthatjátok, a próféta megfenyegeti a gonoszokat, hogy az Úrnak nem lesz kedve áldozatukban, hogy megemlékszik bűneikről. „Írhatom nekik Tanításom tízezerét: idegenszámba vétetik. Nekem adandó vágó áldozatokul áldoznak húst, és esznek; az Úrnak nincs kedve bennük. Most megemlékszik bűneikről, és vétkeiket meglátogatja.” Figyelmezzetek a most szóra: Most, most. Mikor? Nos, amikor imádkozni mennek, most emlékszem meg bűneikről, mondja az Úr. Tudom én, szól az Úr, miként viseled magadat e helyütt. Tudom a tisztátalanságodat, paráználkodásaidat a sötétben, az elhúzott függönyök mögött, kioltott gyertya mellett. Tudom, mint tartottad magadat ebben s ebben a

Hós 8,12–13

kocsmában, ennél s ennél a sörös pultnál, mint itál ott, s gyaláztad gyermekeim. Tudom, hogy szembeszálltál, gúnyolódtál és csúfolkodtál az istenfélőkkel. Tudom mindeme dolgaidat, és te mégis eljössz imádkozni, te káromló, te parázna, te iszákos, most eljössz kötelességedet tenni, én ellenben most megemlékszem bűneidről. Vajon nem megszomorító, hogy az Úrnak meg kell valaki bűnéről emlékeznie, midőn az imádkozni jön? Az Úr azonban így bánik a gonosszal. Ami azonban az istenfélő és kegyes embert illeti, nos, vele nem így bánik. Midőn az imádkozni jön, habár kötelességtevésének van számos híja, az Úr a maga irgalmáról, szerelméről és szövetségéről emlékszik meg: Ó „Örökké emlékezetben tartja szövetségét”. Ó, mily buzdítás van ebben, hogy mindenki váljék istenfélővé, egyesüljön Krisztussal! És mily nagyszerű buzdítás ez a szenteknek és Isten népének a kötelességtevésre! Ó, te kicsinyhitű, van-e valami okod is a csüggedésre? Végül nem ezt mondog-e lelkednek: Miért csüggednél el, lelkem, és miért nyugtalankodnál bennem?

Csak hogy, mondod te, tegyűk fel, hogy dőrén cselekedtem, vétkeztem, mert minden alkalommal elcsüggedtem; tegyűk fel, hogy megannyi híja van kötelességtevésemnek, és hogy az Úr nem hallgatja meg imádkozásomat azonmód: akkor mit tegyek, hogy megerősítsem szívemet a csüggedés ellen, mind a magam tökéletlen kötelességtevése, mind pedig Isten választalansága tekintetében?

Óvakodj attól, hogy minden örömed kötelességtevéseden, akár a kötelességtevés ajándékán, akár a kötelességtevés kegyelmén, akár a rá adan-

dó azonnali válaszon múljék. Amilyen mértékben hagyod, hogy kötelességtevéseden múljék minden örömed, úgy csüggedsz el, ha elmulasztod valamely kötelességed, vagy nem kapsz rá feleletet. Midőn Pál apostolt a Sátán angyala megkísértette és megöklözte, háromszor imádkozott: „Emiatt háromszor kértem az Urat”, azaz gyakorta, és az Úr nem más választ adott neki, hanem ezt: „Elég neked az én kegyelmem; mert az én erőm gyengeségben jut teljességre.” Erről pedig Pál így szól: „Legörömebb tehát inkább gyengeségeimmel dicsekszem, hogy szálljon reám a Krisztus ereje.” Imádkozol-e tehát? Imádkoztál-e háromszor vagy többször, és kaptál más választ, mint ezt: „Elég neked az én kegyelmem?” Tudjad, hogy Pál választ megkaptad, dicsekedj abban, hogy az Úr úgy találja: híven várod őt. Ne csüggedj, tudd, hogy az Úr ereje tökéletességre jut gyengeségedben.

2Kor 12,8

2Kor 12,9

Fontold meg alaposan és sokszor e szabályt: A nehézség teszi értékessé a kötelességtevést. Minél több nehézséget gyűrsz le Isten iránti kötelességtevéseden, annál inkább tetszik az őneki. Minél kevesebb dolog édesíti kötelességtevésed, annál drágább lesz az Isten előtt. A mi kötelességtevésünk hasonlatos a zsidók áldozatához. Két dolog számított a zsidók áldozatában: az áldozat maga és az áldozatban való engedelmisség. Minél nehezebb volt valamely szegény zsidónak az áldozat, amiatt mert szegény volt, vagy valami más miatt, annál nagyobb számított az engedelmissége. Minél nagyobb terhet rótt valakire az áldozat, annál nagyobb volt benne az engedelmisség. Így van evangéliumi áldozatunkkal is és minden köte-

lességünkkel. Két dolog számít bennük: az áldozat, azaz a kötelesség maga, illetve a teljesítésben való engedelmisség. Minél nehezebb teljesíteni a kötelességet, annál nagyobb benne az Istennek való engedelmisség. Mármost vajon nem nehéz, gyötrelmes dolog valakinek imádkoznia, sőt, kitartatnia az imádkozásban, miközben kemény a szíve, üres a lelke, és ezt még tudja is? Ilyenkor hajlamos az ember elhagyni magát, és azt mondani: Nem imádkozhatom többé. Vajon nem nehéz dolog imádkoznia valakinek és kitartatnia az imádkozásban, midőn azt hiszi, Isten nem hallgatja meg imádságát? Ilyenkor hajlamos azt mondani: Mi végre imádkozzam még, Isten úgyse figyelmez rám. Am ha így imádkozol és teljesíted kötelességedet, annál nagyobb az engedelmisséged és annál elfogadhatóbb; és ha megfontolod a szabályt – nehézség teszi értékessé a kötelességtevést, és minél kevesebb dolog édesíti tetteidet, annál inkább kedves az Úr előtt –, ha nem feledkezel meg róla, buzdít a kötelességtevéssre, és nem hagy elcsüggedni benne.

Mindnyájunknak meg kell tanulnunk Istenre bízni lelki dolgaink megtörténtét és kifejtését; így soha nem csüggedünk el semmilyen kötelességtevéssünkben. Mert az Úr szava biztos szó, Isten szólt: „Vesd az Úrra terhedet, és ő eltart téged; nem engedni soha az igazat meginogni”⁺. Igen ám, de a héberben ez áll, *ajándékosdat*, „vesd az Úrra ajándékosdat”. Másképpen szólva, mondja Schindler, *Quisquid tibi dari donative expelis* (azaz amit kívánsz, hogy az Isten neked megadjon, azt vesd az Úrra). Elmész imádkozni, és valamely irgalo-

Zsolt 55,23

mért vagy ajándékért esedezel, nos, vesd azt az Úrra, hagyd őreá teljességgel. Ó, kérdezed mindjárt, de az irgalom, amelyért könyörgök, nélkülözhetetlen irgalom? Legyen, mégis vesd azt az Istenre. De te megint azt mondod, lelki ajándék az. Könyörgök bűneim bocsánatáért, az Isten szerelmének érzéséért, a kegyelemben való növekedésért, nyomorult kesergő lelkem vigasztalásáért. Úgy legyen, mégis Istenre kell vetned azt. Sokan képesek ráhagyni Istenre külső dolgaik megtörténtét és kifejtését, de az imádkozás és lelki dolgaik megtörténtét és kifejtését Istenre hagyni, ezt nem bírják megérteni, ez teljes egészében ismeretlen előttük. Akármilyen adottságodról van szó, vesd azt az Úrra, bízod Istenre minden lelki dolgod megtörténtét és kifejtését. És akkor mi lesz? Az Úr „eltart téged; nem engedni soha az igazat meginogni.” Most inogsz, inog a szíved, és erősen elcsüggedtél, mégis tégy próbát ezúttal: hagyd a megtörténést Istenre. Menj imádkozni, eredj, tedd kötelességed, és hagyd a megtörténést Istenre, és az Úr, aki ígéretet tett, beteljesíti azt; megtart téged, és ha most inogsz is, soha nem inogsz meg többé.

Ezzel a végére értem harmadik esetemnek.

Vigasztalás, midőn a bizonyosság hiányzik

IV. Némelykor Isten népe azért csügged el, mert nem találja bizonyosságát a mennynek.

És ezért így okoskodnak és vitatkoznak: Én nyomorult teremtmény, nem lévén bizonyosságom az Isten szerelme és a magam üdvössége felől, elcsüggedek. Való igaz, ha megbizonyosodhatnék a Krisztusban való részesedésem felől, nem esnék kétségbe állapotom felől, akármilyen is az, de, ó jaj, nincs bizonyosságom Isten szerelme és az örök élet felől. Ha most meg kellene halnom, nem tudnám, hogy vajon a mennybe vagy a pokolra jutok-e, és hogy mivé lenne lelkem az örökkévalóságban. Nincs üdvbizonyosságom, és ezért elcsüggedek. Vajon nincsen kellő s alapos okom a búsulásra?

Nincsen, nincsen okod, még. Valósággal rettenetes rossz és fájó seb, ha az Isten szerelméről és üdvösségünkről nincsen bizonyosságunk, mindazáltal ez még mindig nem elegendő ok a búsulásra. Elismerem, rettenetes rossz és borzasztó gyötrelmem, ha valaki nem tud megbizonyosodni, mert a bűn és a nyomorúság összegabalyodik, midőn a bizonyosság hiányzik. Minden áldás közül a legnagyobb az, amelyikben a kegyelem és az öröm ösz-

szekapcsolódik; ahol tehát a bűn és gyötrelmem összegabalyodik, az minden gyötrelmek közül a legszörnyűbb. És ez a bizonyossághiány okán van így: mert amiképpen a bizonyosságban van valami kegyelem, öröm és jutalom, akképpen a bizonyosság hiányában valami bűn vagy hitetlenség van egybekötve a gyötrellemmel. Bűn és gyötrelmem, gyötrelmem és bűn fut egybe, midőn nincs bizonyosság.

Az az igazság, hogy aki nincsen megbizonyosodva Isten szerelméről és a Krisztusban való részesedéséről, az nem alkalmas sem arra, hogy Istentől kegyelmet kapjon, sem pedig arra, hogy a maga szerelmével és dicséretével viszonzza Isten kegyelmét, ahogyan kellene. Nem alkalmas rá, hogy kegyelmet kapjon, amiképpen kellene, mert jóllehet hívná befelé a künn várakozó Krisztust, de hitetlenségében bezárja előtte az ajtót, és gonosz módra félremagyarázza a neki adatott kegyelmet. Ha valamely áldásban vagy irgalomban részesedik, róla így szól: Ez ítéletként sújt le rám, mert bár valóban áldás, de, félek, ítélet nekem. Ilyenképpen kicsavarja az áldások értelmét, és ezért alkalmatlan rá, hogy bennük részesedjék. Ugyancsak nem alkalmas rá, hogy viszonzza Isten szerelmét: a bizonyosságot ugyanis dicséret viszonzza. Ezért mondja mostani igénk: Ó, lelkem, várd az Istent, „Bízzál Istenben, mert még dicsérem őt.” Miért? „Mert ő az Istenem.” A bizonyosság dicséretet terem. Ennél fogva mondom, hogy aki nincsen megbizonyosodva, nem alkalmas sem az irgalom elfogadására, sem annak dicséretben való viszonzására.

Mi több, bizony mondom, akinek nincsen bi-

Zsolt 42,6

zonsága az Isten szerelméről, túlságos sokat társalkodik a Sátánnal. Amiképpen Krisztussal társalkodik az Isten szerelme felől megbizonyosodott ember – mivel „a Lélek tesz bizonytságot a mi lelkünkkel együtt, hogy gyermekei vagyunk Istennek” –, akképpen a bizonytságot nélkülöző ember a Sátánnal társalkodik, és a Sátán ama hamis bizonytságot teszi a lelkének, hogy nem Isten gyermeke. És vajon nem rémületes nyomorúság a Sátánnal érintkezni, pokoli ürüléke alá esni? Dávidnak egyszer sajdult bele a szívébe a hitetlenség, és ő akkor felkiáltott, mondván: „túlságosan nehéz dolog ez énnekem”⁺. Ó, mily nehéz gyötrelmem hitetlen szívvel ágnak is esni. Tudjátok, hogy a tiszta és szerelmes feleségnek mily kínzásszámba mennek holmi alattomos ember folytonos példálózásai, amelyekkel gyanakvást és féltékenységet szít az asszonyban ura szerelme iránt; mert, mondja az asszony, szüntelen áskálódik az uram ellen, hogy kételkedjem uram szerelmében, pedig csak szennyes vágyait akarja elérni. Hasonlóképpen szól a kegyes: az ördög szüntelen a sarkamban van, s áskálódik az én Uram ellen, hogy gyanakodjam szerelmére, és teszi ezt avégett, hogy reám kényszeríthesse akaratát, mert tudja jól, minél inkább gyanakszom az Uramra, annál inkább fogadom el a Sátán szerelmét. Az az igazság, szerettem, hogyha gyanakszol az Isten szerelme és a Krisztusban való részesedésed felől, ajtót nyitasz megannyi bűnnek és nyomorúságnak. Mert az ember először a maga üdvösségében kételkedik. Azután a kétely szüntelen erősödik benne. Azután erőt vesz rajta, hogy ő levonja a végső következte-

Róm 8,16

Zsolt 73,16

tést: Nos, tudom már, Krisztus nem szeret engem; eddig csak kételkedtem benne, de immáron tudom: nem szeret engem. Minek utána pedig ezt a következtetést leszűrte, nem áll meg, továbbmegy a tévelygésben, mondván: Ha Krisztus nem szeret most, nem is fog szeretni soha, és ha most nem részesedem Krisztusban, nem fogok soha, hiába hallgatok tengernyi prédikációt, hiába élek mind a szentséggel; és minél tovább élek, annál inkább öregbítem kárhoztatásomat. Jobb tehát minél előbb a pokolra jutnom, mindjárt át is segítem magam oda. Ó, micsoda lánca ez a sötét gondolatoknak! Első szeme a bizonyosság hiánya. Ha látsz egy gyermeket, egy szép gyermeket árván feküdni künn az utcán, vajon nem sajdulna bele bensőd? Odamész az aprósághoz, és megszólítod: Gyermekek, hol van atyád? Nem tudom, feleli az. Hol van jó anyád? Nem tudom. Ki az atyád? Nem tudom. Hogy hívják az atyád? Nem tudom. Vajon nem fájna a szíved egy gyermeket így látni? De az, hogy egy nyomorult lélek így árván heverjen künn az utcán, s ne tudja, ki az atyja, hogy Isten-e vagy az ördög; hogy egy lélek ezt mondja: Nem tudom ki az atyám, hogy vajon Krisztusban Isten az Atyám-e, avagy sem, ez bizony szánni való. Az „atya” szónak édes az íze szánkban, mert édessé teszi minden kötelességtevésünket. Vond ki az „Atya” szót imádkozásunkból, és szánk íze megkeseredik. Bizony mondom azért, szomorú és fájó gyötrelmem, ha valakinek nincs bizonytsága az Isten Krisztusban való szerelméről. Mindazáltal, akármilyen hatalmas rossz is, akármilyen fájó seb is, ha valaki híjával van e bizonyosságnak, mégis azt

mondom, Isten népének és a szenteknek nincsen semmi oka a búsulásra vagy csüggedésre, jóllehet híjával vannak annak ők maguk is.

Miből tetszik ez ki?

A következőből: ha a bizonyosság hiánya nem jelent egyet a kárhozatos hitetlenséggel, akkor az embernek nincsen oka a nagy búsulásra. Mármint, habár a bizonyosság hiánya sok hitetlenséggel van egybekötve, a pusztán bizonyosság hiánya nem jelent egyet a lelket örök kárhozatba taszító hitetlenséggel. Nem az a hitetlenség ez, amely miatt Krisztus kárhozatna bennünket. Mert ha fellapozzátok a János evangéliumát, azt olvassátok, hogy a Megváltó ezt mondja: „Aki hiszen őbenne, el nem ítéltetik; aki pedig nem hisz, már el van ítéelve, mert nem hitt az Isten egyszülött Fiának nevében.”
Jn 3,18
Ha nem minek előtte valaki nyomorult lélek, aki hinnen, de nem tud, emészteni és marcangolni kezdené magát ez igék hallatán, Megváltó Krisztusunk hozzáteszi a következőket, melyekben benne foglaltatik a hitetlenség kárhozathatósága, miként mindjárt megmagyarázom: „Az pedig az ítélet (Krisztus az előbb említett ítéletről beszél), hogy a világosság eljött a világra, és az emberek jobban szerették a sötétséget, mint a világosságot; mert cselekedeteik gonoszak voltak. Mert mindenki, aki rosszat cselekszik, gyűlöli a világosságot és nem megy a világosságra, hogy cselekedetei fel ne fedessenek.”
Jn 3,19
Ez a világosság maga Krisztus. Nos vajon gyűlölöd-e a világosságot, a Krisztust magát? És vajon ezért nem mész ki a világosságra, hogy cselekedeteid fel ne fedessenek? Vagy éppen ellenkezőleg: nem tudod, hogy sok gonosz cseleke-

det van az életedben, hogy sok gonoszság lakozik szívedben? És vajon nem éppenséggel Krisztushoz akarsz menni, aki az igaz világosság, hogy megvallahad cselekedeteid és megtérj bűneidből? Akkor tehát ha hinni nem tudsz is, amiképpen szeretnél hinni, és a bizonyosságnak híjával vagy is, sőt benned sok hitetlenség munkál is, e hiányért soha nem ítéltetsz örök kárhozatra, az Úr Krisztus ezt megbocsátja neked: ennél fogva bizonyosan nincsen oka Isten népének a búsulásra.

Ha a kegyelemnek és az irgalomnak keze hatalmasabbnak bizonyul a szentek bizonyosság hiányánál, úgyannyira, hogy azok és mások javát munkálja, akkor valósággal nincsen okuk a búsulásra, jóllehet bizony híjával vannak a bizonyosságnak.

Ami pedig Isten népének a javát illeti, nos, általa megtapasztalhatják és megláthatják tulajdon igazságuk üres és semmi mivoltát. Így szól Dávid (ismeritek az Írást): „Én azt mondtam ijedtemben: Minden ember hazug.” A héber eredetit azonban vissza lehet adni így is: „Én azt mondtam megrendültemben: Minden ember hazug.” Dávid hite megrendült másokban, mert hazugnak látta őket. Ehhez hasonlóan valakinek megrendül a hite tulajdon igazságában, mert üresnek és hazug hajlamúnak látja azt. De, könyörgök, ugyan mikor rendül meg valaki hite önnön igazságában jobban, ha nem akkor, amikor nincsen megbizonyosodva Isten iránta való szerelméről? Ezáltal az ember ugyancsak nagyobb és több bizonyosságot szerez az Isten szerelme felől: *Certissimum est, quod certum est post incertitudinem* (az a legbizonyosabb, ami a bizonytalanság után a legbizonyosabb). Megren-

Zsolt 116,11

dült fa nő a legerősebbre. Feljegyezték Tamásról, egyedül róla az apostolok közül, hogy felkiáltott, mondván: „Én Uram és én Istenem!” Kétszer is mondja, hogy „én”. Nem csak egyszer: Én Uram vagy én Istenem! Kétszer is kimondja: „*Én* Uram és *én* Istenem!” Kétszer is! Miért? Azért, mert előtte kétszer mondott nemet. „Ha nem bocsátom ujjamat a szegek helyébe, és nem bocsátom kezeimet oldalába, nem hiszem.” Így olvassuk ma, az eredetiben azonban két nem szerepel: „Nem, nem hiszem!” Kettős tagadás. Amiképpen pedig a hitetlenség kétszer tagadott, akképpen a hitnek kétszer kell igenelnie: „Én Uram és én Istenem!” Amennyire valaki jó ember alámerül a hitetlenségben, annyira emelkedik fel a hitben. Amilyen mértékben valakit megrendít a hitetlenség, a bizonyosság hiány, oly mértékben áll fel, erősödik és szilárdul majd meg bizonyosságában.

Ami pedig másokat illet, nos, az ember igazán akkor alkalmas rá, hogy másokat megvigasztaljon, megnyugtasson, a félelmeiket eloszlassa, ha már maga is félt és kételkedett. Inkább hinnék a nyomorult kételkedő Tamásnak, mint a magabízó Péternek; inkább hinnék a nyomorult kétségek közt hányódó Tamásnak, mint Péternek, aki soha nem kételkedett. Tamás, aki korábban kételkedett, tudta, miként bánjon a nyomorult, kételkedő lélekkel. Ezért mondom, hogy szolgáló bizonyosságának hiányát Isten mások javára fordítja: és ezért nincs miért kétségbeesniük, nagyon elcsüggedniük, jóllehet most nincs bizonyosságuk.

Ha valaki kegyes embernek vigasztalás adatik, sőt örömök közt él, jóllehet híjával van a bizonyos-

ságnak, akkor nincsen igazán oka a csüggedésre. Mármost tetszhetik ez ellenmondásnak, mégis fölismerhetitek benne az igazságot. Azt mondom, ha valaki most híjával van a bizonyosságnak, élhet örömben, ha dolgait illendő rendben tartja. Mert akinek nincs bizonyossága, annak lehet reménysége, márpedig a reménység örömet ad, vigasztal. Aki híjával van a bizonyosságnak, mindazáltal hagyatkozhat a Jézus Krisztusra, lelkét helyezheti őreá, márpedig az ilyen hagyatkozásban található vigasztalást. Aki híjával van a bizonyosságnak, megigazulhat, és mivel hit által igazulunk meg, békességünk van Istennel. Aki híjával van a bizonyosságnak, engedelmeskedhet Isten parancsolatainak; mert, mondja a Zsoltáros: „igéid magyarázata világít” és így megvigasztalnak. „A parancsolatok megtartásában jutalmat találsz”, és így vigasztalást. „Öröm látni a világosságot” (mondja Salamon), és minden világosságban van valamennyi vigasztalás. Mármost Isten maga a világosság, és az Isten ingyen kegyelme és szerelme ugyancsak világosság, melyet láthat az olyan is, ki híjával van a bizonyosságnak. Az embernek tetszhet valamely történetet olvasni, – nem a Szentírás történeteiről beszélek, hanem más könyvekben megírt történetekről –, jóllehet nem érinti őt, mert, mint mondja ez ember, jóllehet benne semmi nem érint engem, de megelégedettséggel és nyugalommal tölt el az olvasása, mert benne valaki bátorságáról, másvalaki baráti hűségéről, megint mások kiválóságáról és erényeiről olvasok. Nos, drága szeretteim, Istenben vajon nincsen kiválóság, hogy megelégtethesse a lelket? Vajon Is-

Zsolt

119,130

tenben nincsen hűség? Vajon Istenben ne volna szeretet és irgalom? Vajon az Úr nem minden vigasztalás Istene, az irgalom Istene anélkül, hogy ez engem személyes állapotomban érintene? Vajon az Istenben nincsen óceányi kiváló szeretet és irgalom? Az irgalomnak és a szeretetnek hány s hány drága történetét olvashatod e kis könyvben, a Bibliában? Ráadásul, aki most híjával van a bizonyosságnak, annak lelke kaphat valamennyi ígéretet, hogy megtartsa őt. Midőn Illyés a patak partján lakozott, és nem ehetett a szokásos táplálékból, hollók hoztak neki ennie. Ha valaki istenfélő ember ilyen állapotba került, nem jött-e el hozzá mindig a maga hollója, meghozva neki a vigasztalást? Időnként azonban a holló kísértés képében érkezik, Isten teszi ezt; néha az elhagyatottság és a gyötrellem a holló; néha valamely ige vagy ígéret kerül az ember lelkébe, és vajon abban nincsen vigasztalás vagy öröm? Mondom, az ember élhet örömben, jóllehet most híjával van a bizonyosságnak. Bizonyos tehát, hogy az istenfélő embernek nincsen oka a búsulásra-csüggedésre, jóllehet nincs bizonyossága.

Csakhogy, veted ellen, én nemcsak az Isten szeretetében való megállapodott bizonyosságnak, másként szólva a szokásos rendes tápláléknak vagyok híjával, de nincsen hollóm se, hogy vigasztalást adjon. Úgy értem, nincsen énnekem sem ígéretem, sem ígém, amely megvigasztalhatná lelkemet, amely tartaná bennem a lelket kilátástalan állapotomban. Jóllehet nincsen megállapodott bizonyosságom, ha volna ilyen ige vagy ígéret, amely bátorítaná lelkemet, míg meg nem kapom a

bizonyosságot, akkor nem csüggednék el. Mivel azonban e megállapodott bizonyosság, míg meg nem adatik, hiányzik belőlem, miként e bátorító ige vagy ígéret is, és ezért kétségbe esem: vajon nincsen rá alapos okom?

Nincs, felelem. Mert, keresztyén ember, mely ige vagy ígéret kell neked? Hát nem kaptad meg az evangéliumot, az arany ígéretek egész tárházát? Egy apának két gyermeke van. Odamegy az egyikhez, és ad neki egy aranyat, mondván: Elégítsd meg velem szükségedet. A másik gyerekéhez azonban így szól: Gyere csak ide, gyermekem, tudom szükségedet, a szobámban zsákszámra van ezüst s arany, menj oda be, és vedd el, mit kívánsz. Vajon az az emez állapot a jobb, talán inkább emez, nemde? Márpedig a szentekkel emígy van. Az Úr örömet ad olykor valamely ígét egyik vagy másik gyermekének, másoknak ellenben ezt mondja: Jertek, adom nektek a hit kulcsát, mert a hit kulcsa nyithatja meg az ígéreteket; adom nektek a hit kulcsát, és a hit által nektek adom az erőt, hogy minden ígéretem elérjétek. Vajon ez utóbbi nem olyan jó állapot, mint az előbbi? Márpedig így van ez, én mondom, az Isten minden szolgájával, „ezek lévén az ígerteink”.

2Kor 7,1

Ha a kegyelem ígérete a tiéd, akkor nem mondhatod: Nincsen nekem ígém, nincsen nekem ígéretem, hogy tartsa bennem a lelket. Mármost az, hogy a kegyelem ígérete a tiéd, a következőkből válik világossá: 1. Pusztán attól, hogy az ígéretre hagyatkozol, a tiéddé is válik; hagyatkozz rá, és a magadévá teszed. 2. Ha neked szól a parancsolat, akkor miért ne szólna neked az ígéret is?

Vajon nem neked szól a parancsolat, nevezetesen: „Ne öl! Ne lopj! Ne paráználkodjál!” A parancsolat tehát neked szól? Persze, hogy neked, mert téged szólít meg, neked mondja: tedd ezt, vagy ne tedd azt. A parancsolat megszólítása magában foglal téged is. Ugyanígy magában foglal téged az ígélet megszólítása is. „Bízzál az Úrban, és cselekedjél jót; akkor élhatsz az országban, megkapod táplálékom. Gyönyörködjél az Úrban; és megadja neked szíved kérését.”+ Ha tehát a parancsolat megszólítottjai között tudod magadat, tud magadat az ígélet megszólítottjai között is. 3. Ha rá tudsz hagyatkozni az ígületre, márpedig ez kötelességed, akkor az a tiéd. Mármost megszentelődésed végett megnyugodhatsz a kegyelem és a szentség ígületében, márpedig ez kötelességed is, máskülönben nem számítana bűnnek, ha nem hagyatkozol az ígületre. A hitetlenség bűn, amiképpen az is, ha nem hagyatkozol az ígületre. Csak-hogy tudnod kell különbséget tenni a vigasztalás és a megszentelés ígülete között. Visszaél a vigasztalás ígületével az, aki a szentségre való törekvés nélkül alkalmazza azt magára. A megszentelődés ígületét alkalmazni, hogy ugyanis még inkább megszentelődjem, nem visszaélés, hanem kötelesség; ha pedig kötelességed alkalmazni ez ígületet és arra hagyatkozni, akkor az a tiéd.

Igen ám, feleled, de midőn a Szentírást olvasom, azt találom, hogy Isten ígülete feltételeket szab meg, és én ezeket betölteni nem tudom. A feltétel teljesítésére nincs bennem képesség, és ezért attól félek, nem érhetem el ez ígületeket, azok nem illetnek meg engem.

De mi van akkor, ha valamely jó és kegyes ember feltételhez kötött ígületet teljesítését kéri Istentől, jöllehet ő maga nem teljesítette a feltételt? Kérlek, nézzétek meg Nehémiás könyvének első részét, és ott azt találjátok, hogy a zsidók fogságba estek. Nehémiás pedig az ég Istene elé járult imádságban, és felemlegette Istennek az ígületet, amelyet szolgálja, Mózes révén Izráel fiainak tett: „Hát emlékezzél meg az ígéről, melyet Mózes szolgáltnak parancsoltál, mondván: Ha ti hűség-szegést követtek el, én szétszórlak benneteket a népek közé; de ha megtértek hozzám és megtartjátok parancsolataimat és teljesítitek azokat; ha lesznek, akik az ég szélére lökettek közületek, onnét gyűjtöm össze, és beviszem őket arra a helyre, melyet választottam, hogy lakassam nevemet: hiszen ők a te szolgálid és a te néped, kiket a te nagy erőddel és kezdeddel váltottál meg.” Babilonban a zsidók az Ige szerint szórattak széjjel, de, jaj, nem tértek meg az Úrhoz és nem hagyták el bűneiket, mindazáltal Nehémiás az Úr elé járult, szóvá tette az ígületét, és az Úr meghallgatta és elfogadta őt, miként olvashatjátok a következő fejezetben.

Mi van akkor, ha az egyik ígületben megszabott feltételt másik ígület ígéri meg? Attól félsz, hogy nem tiéd az ígület, mert nem teljesítetted az ígület feltételét? Mármost úgy áll, hogy az egyik ígület szabta feltételt a másik ígület ígéri meg. Példaképpen: az egyik ígületnek a bűnbánat a feltétele, lásd 2Krón 6,37–38; Jól 2,15–19. Egy másik ígület pedig éppen a bűnbánatot ígéri meg: „És adok nektek új szívet, és új lelket adok belétek; és eltávolítottam a kőszívet testetekből, és adok

Ezék 36,26 nektek hússzívet.” Megint másik ígéret a hitet és a Krisztushoz térést szabja feltételül: „Jöjjetek én-hozzám mindnyájan, ti elfáradottak és megterheltek, és megnyugosztalak titeket.” Ám a másik ígéret éppen ezt ígéri meg: „Minden eljön hozzám, amit az Atya nekem ad.” Egy másik ígéret engedelmességet kíván meg: „Ha engedtek és szófogadók lesztek, az ország javát eszitek.” Megint másik ígéret éppen ezt ígéri meg: „És az én lelke-met adom belétek; és azt cselekszem, hogy az én törvényeimben járjatok.” Egy másik ígéret az állhatatosságot szabja meg mint feltételt: „Aki végig megáll, megtartatik.” A másik ígéret ellenben éppen ezt ígéri meg: „lombja el nem hervad”; „félelmemet adom szívükbe, hogy ne távozzanak el tőlem.” Az Ószövetség egyik könyve a Megváltó eljövételét ígéri a zsidóknak, ha elfordulnak istentelenségüktől: „és eljön Cionba mint Megváltó, és azokhoz, akik a bűnből megtérnek Jákóbban.” Az egyik újszövetségi könyv éppen a Jákóbban levők megtérését ígéri meg: „Eljön Sionból a Szabadító, és elfordítja Jákóbtól az istentelenségeket.” Mármost ha az egyik ígéret szabta feltételt ígéri meg a másik ígéret, akkor vajon attól félsz, hogy nem tited az ígéret, merthogy nem teljesítetted a feltételt?

És mi van akkor, ha az ígéret szabta feltételt helyetted valaki más teljesíti, mégpedig jobban, mint ahogyan te valaha teljesíthetnéd? Kezdetben az Isten szövetséget kötött az emberrel, mégpedig a cselekedetek szövetségét: „Ezt cselekedjétek, akkor életben maradtok”; és hogy Ádám, az első ember, aki mindannyiunkat képviselt, teljesítse a cselekvés feltételét. Ha Ádám teljesítette volna,

akkor mindannyian teljesítettük volna a feltételt. *Most* azonban az Úr új szövetséget köt az emberrel: a kegyelem szövetségét köti meg veled. Az Úr Jézus Krisztus – mint második Ádám és így mint bennünket képviselő személy – ha teljesíti a feltételt, minden magja teljesíti azt. Mármost, az Úr Jézus Krisztus teljesítette a feltételt minden magja helyett. Jóllehet az első Ádám nem teljesítette a feltételt minden magja helyett, a második Ádám tökéletesen teljesítette a szövetség és az ígéret feltételét minden magja helyett. Mármost ha e három igazság mindenike igaz, először is, hogy valaki elérheti az ígéretet, a feltételt szabó ígéretet úgy, hogy elfogadtassék, jóllehet nem teljesítette a feltételt; másodsor, hogy az egyik ígéret szabta feltételt a másik ígérje meg; harmadszor pedig, hogy az Úr Jézus Krisztus teljesítette helyetted az ígéret szabta feltételt, mégpedig tökéletesebben, mint te valaha teljesíthetted volna; nos, van még valamilyen okod rá, hogy elcsüggedj, s távol tartsd magad az ígéretről, mondván, hogy nem tudod teljesíteni a feltételét?

Előállhatsz evvel ezután: Ez nem az én esetem, mert én nemcsak híjával vagyok az Isten szerelméről való bizonyosságnak, nemcsak nem bírok semmilyen nekem szóló ígéretet, hanem ígéret helyett csupán fenyegetést kap az én lelkem: jaj, a fenyegetés keserű igéi átítatják szívemet. Egykor valósággal volt ígéretem; mondhattam, van ígéretem, és benne örvendeztem: hanem mára elvesztettem ígéretem, helyette csak a fenyegetés jut el hozzám. Ó, jaj, érzem a fenyegetés szigorát és haragját, és vajon így nincsen okom a búsulásra?

Nincs, mert ha Krisztus magához von, számí-
e, hogy ezt mivel teszi, len- vagy selyemzsinórral?
Istennek két karja van, amellyel minket magához
ölel: szerelmének karja és haragjának, igazságté-
telének karja. Szerelmének karját emeli föl ígére-
tében, haragjának és igazságtételének karját eme-
li föl fenyegetésében; és e kettővel együtt emeli
föl az elesett bűnöst. Mi van akkor, ha az Isten bal
kezével emel, de felemel? Némelykor Isten fe-
nyegetésének karjával emel föl minket, hogy azu-
tán ígéréteinek karjában vihessen minket; mert
amiképpen a törvény volt a mi tanítónk, hogy el-
vigyen minket Krisztushoz, akképpen a fenyege-
tés is tanítónk volt, hogy elvigyen minket az ígé-
rethez. Vajon elért-e hozzád a fenyegetés? Akkor
már jön az ígélet is, mert azért adatik ki a fenye-
getés, hogy az ígérethez elvigyen.

Ha pedig ez, amit itt felpanaszolsz, a szentek-
nek tapasztalása lehet, akkor nincsen okod a csüg-
gedésre. Mármost ami ígéletvesztésedet illeti, tu-
dod, mi ment végbe Józsuéval. Az Úr kegyes ígé-
retet tett neki: „veled leszek, nem tágítok tőled és
nem hagylak el téged. Légy bátor és erős...” Ha-
nem amikor Izráel fiai megfutamodtak Áj népe
előtt, lám, hogy veszíti el szeme elől Józsué az ígé-
retet. „Józsué pedig megszagatta ruháit és arccal
a földre esett az Úr ládája előtt estéig, vele Izráel
vénei is; és port hintettek fejükre. És azt mondta
Józsué: Jaj, Uram, Jahve, miért hoztad át ezt a né-
pet egyáltalán a Jordánon, az emoriák kezébe ad-
ni minket, hogy elveszítsenek bennünket? Bár-
csak inkább a Jordánon túl maradtunk volna!” Mi-
csoda hitetlenség ez itt! Micsoda csüggedés!

Józs 1,5-6

Józs 7,6-7

Hogy elveszítette az ígéletet! „Óh Uram (szólt
Józsué), mit mondjak, miután Izráel háta fordított
ellenségei előtt?” De mit mondjunk mi, miután
még maga Józsué is háta fordított az ígéletnek?!
Csakhogy bizony így történt, Józsué elveszítette
szem elől a korábban megkapott ígéletet. Ami pe-
dig a fenyegetést illeti, nos, tudjátok miként volt
Dáviddal. Miután az hatalmasat vétkezett Uriás
dolgában, az Úr megfenyegette: „Most tehát fegy-
ver soha el nem távozik házadtól”, és a fenyegetés
nem múlt el róla, csapása lesújtott reá. De vajon
Józsué nem félt az Istent? Netán Dávid sem fél-
te volna az Istent? Ezek szerint az istenfélő ember
elveszítheti szeme elől az ígéletet, és lelkére sújt-
hat a fenyegetés.

Józs 7,8

De ha az Úr adta ígéletet megmásítani nem le-
het, a fenyegetés ellenben visszavonható, akkor
ebben a tekintetben nincsen okod a búsulásra. A
fenyegetés azért hangzik el általában, hogy ne tel-
jesedjék be. Jónás tudta ezt jól. Meg is vallotta az
Úrnak, hogy éppen ezért menekült Tarsisba,
mert, mint mondja, „ó Uram, te kegyelmes és ir-
galmas Isten vagy”. Akárha ezt mondaná: Ó Uram,
te olyan irgalmas egy Isten vagy, hogy bár megfe-
nyegtetted Ninivét, bizonyosan visszájára fordítod
fenyegetésedet. De valamely léleknek tett ígére-
tét Isten soha meg nem másítja, nem semmisíti
meg. Egy-egy ígéréte felér egy esküvéssel is, mert
ha Isten ígéletet tesz valamely léleknek, de ellen-
kezést tapasztal, és ha ezután ismét megerősíti
ígéletét, az felér egy esküvéssel: „Élek én (mond
az Úr), soha meg nem másítom ez ígéletem, me-
lyet neked tettem.” Ha egyszer megtette, ígéletét

soha vissza nem vonja az Úr. Erről Pál apostol így ír: „Atyámflai, ember szerint szólok: még embernek megerősített testamentumát sem veti el senki, sem hozzá nem tesz. Az ígéretek pedig Ábrahámnak adattak, és az ő magvának.” Következésképpen, mondja az apostol, az ígélet nem válik semmissé, jóllehet a törvény az ígélet után következett. Ha azonban az Ábrahámnak tett ígéletet nem törölte el a négyszázharminc esztendő múlva adatott (17. vers) törvény, „Mi tehát a törvény? Az áthágások kedvéért tétetett hozzá az ígérethez” (19. vers). Erre pedig így szölsz te: Ha az Isten által tett ígéletet nem törli el a később mondott fenyegetés, akkor mi végre kapta lelkem a törvényt és a fenyegetést? Az áthágások miatt tétetett hozzá: Istennek számos olyan áthágásodat kellett felmutatnia neked, amellyel nem gondoltál, és ezért jött a törvény s a fenyegetés utóbb. Csakhogy, mondod te, az ígélet ködbe vész, elveszítettem látását. És vajon a zsidók nem veszítették szem elől az Ábrahámnak tett ígéletet? Midőn az Úr a törvényt adta, akkor ők vajon nem remegve-reszketve álltak a Sinai-hegy alatt, nem tévesztették-e szemük elől az Ábrahámnak tett ígéletet? Ezért mondom én, jóllehet szem elől tévesztetted az ígéletet, melyet korábban megkaptál, és helyébe fenyegetés lépett, az egykoron, akár négyszázharminc vagy sok-sok esztendővel korábban neked tett ígélet soha nem törölhető el vagy másítható meg. Ennek oka pedig ebben áll: mert Isten az evangélium dolgát nem bánja meg. A Szentírásban néhol azt olvaszuk, hogy Isten megbánta ezt vagy azt a cselekedetét: „És megbánta az Úr, hogy az embert meg-

alkotta a földön.” Néhol azt olvassuk, hogy az Úr nem bánja meg tetteit: „nem ember ő, hogy megbánást érezzen.” Mi módon lehet e két állítást összeegyeztetni: Isten megbánja és Isten nem bánja meg tetteit? Mostani szándékunknak megfelelően: Isten megbánja fenyegetéseit, de soha nem bánja meg ígéréteit. Fenyegetéseit bánja meg az Isten, és ezért mondja az Úr Jeremiásnak: „belefáradtam a könyörtületbe.” Mind fenyegettem és fenyegettem, és belefáradtam a fenyegetésbe. A fenyegetések dolgában bánja az Úr tetteit, de az ígérétekében soha. Ezért mondja az apostol: „Mert megbánhatatlanok az Istennek kegyelemajándékai és az ő elhívása.” Márpedig az ígélet nagy ajándék. Nos, Isten soha nem bánja meg ígéréteinek dolgait. Ó, nyomorult lélek, ha ígéletet kaptál talán öt, talán tíz, talán húsz esztendeje, de elveszítetted látását, és helyette lelked fenyegetés alá esett, mi végre remeg és retteg szíved? Itt és most mondom az Úrtól, hogy az egyszer nektek adott ígéletet, ha ugyan most szem elől téveszted is, soha nem lehet visszavonni vagy megmásítani. Ó, micsoda buzdítás van ebben. Van ebben valami kétségbeejtő? Nincsen semmi, csakis bátorítás.

Ó, feleled, ez mégsem az én esetem: nemhogy hjával vagyok az Isten szerelméről való bizonyosságnak, hanem meg vagyok bizonyosodva az Isten haragja felől. Nemhogy üdvbizonyosságom nincsen, hanem kárhozatbizonyosságom van. Nemcsak hjával vagyok a Léleknek, mely az én lelkemmel együtt tenne bizonytságot, hogy gyermeke vagyok Istennek, hanem más tanúm van nekem a lelkem-

1Móz 6,7

1Sám 15,29

Jer 15,6

Róm 11,29

ben, ki kárhozott voltomról tesz bizonytságot. És akkor ne volna elégséges okom a csüggedésre?

Nincs, bizony nincs, mert Isten rendelkezésének alighanem a fonákját látod. Ha Isten rendelkezésének a színét nézzük, a szerelmét és tetszését látjuk, ha azonban a fonákját nézzük, akkor következtetünk egyébre, például haragra és nemtetszésre. Meglehet, ez áll tereád éppen. De ha nem találsz az egész Szentírásban kárhoztatásodról szóló nyilvánvaló bizonyágtételt, akkor nincsen okod a félelemre vagy csüggedésre ebben a tekintetben. Nos, kutasd az Írásokat, és nem találsz bene seholy kárhoztatásodra valló ígét. Az Írásokon kívül valóban olvashatunk olyat Francis Spiráról, ki hírhedt volt kétségbeeséséről. Midőn barátai elmentek, hogy megvigasztalják őt, hogy enyhet adó szavakkal illessék, ezt felelte: Miért akartok ti engem megvigasztalni? Nekem nincsen vigasztalásom, hiszen engem Isten elvetett. Ó, mondta az egyik barátja, nem mondd ezt, mert olyat senki ki nem mondhat. Igen, válaszolta Spira, amiképpen a választottakban bennük lakozik a Lélek, ki velük együtt bizonytságot tesz róla, hogy gyermekei Istennek, akképpen az elvetettekben is bennük lakozik egy másik lélek, ki bizonytságot tesz velük arról, hogy ők nem az Isten, hanem a Sátán gyermekei: márpedig bennem a kárhoztatásnak ez a lelke lakozik. Csakhogy, drága szeretteim, ha van a kárhoztatásnak ilyen bizonyágtétele vagy lelke, akkor az vagy az Isten Lelkétől, vagy pedig a Sátán lelkétől van. Ha a Sátántól van, akkor hazudik, és nem szabad felülni a szavának. Ha pedig Istentől van, akkor mi módon egyezik szava az Igével? Hiszen Isten Lel-

két az Ige a Vigasztalónak mondja. Hogyan származhatnék a Vigasztalótól a kárhoztatásnak e lelke? Márpedig ha ilyen bizonyágtétel van benned, annak vagy az Igéből, vagy pedig az Ige nélküli Isten Lelkétől kell erednie. Ha az Igéből ered, akkor a fenyegetésből, mert akkor nem származhat sem az ígéretből, sem a parancsolatból. Ha pedig a fenyegetésből jön, nos, a fenyegetés visszavonható, megmászható, miképpen szólunk volt róla. Ha pedig a kárhoztatásnak ez a benned lévő lelke Úr Lelkétől ered, mi módon neveztetetnék Vigasztalónak a Lélek? Bizonyos tehát, hogyha kebledben ilyen lélek lakozik, akkor az csak a Sátántól jöhet, aki hazug. De, szeretteim, hadd folyamodjam kérdéssel hozzátok, vajon nem gondoljátok-e, hogy megannyi olyan lélek van a mennyben, ki midőn a földön élt, meg volt győződve, hogy a pokolra jut? Ismeritek az asszony történetét, ki üveg poharat vett kezébe, földhöz vágta, s közben így kiáltott: Amilyen bizonyos, hogy ez a pohár eltörik, olyan bizonyos, hogy elkárhozom: a pohár nem tört el. Nos, ebből is az tetszik ki, hogy állapotoddal korántsem állsz egyedül. Isten népe közül sokan kísértettek meg így, és ezért sincs semmi okod a csüggedésre vagy búsulásra.

Igen ám, mondod ismét, de ez mégsem áll az én esetemre, mert nemcsak híjával vagyok az Isten szerelméről való bizonyosságnak és az üdvbizonyosságnak, hanem két esztendeje, négy, hat, nyolc, tíz esztendeje vagyok híjával a bizonyosságnak, és már oly hosszú ideje kételkedem s hitetlenkedem, hogy belekeményedett a szívem, és már attól félek, nincsen sem gyógyulásom, sem

menekülésem. Ó, már egyszer megadatott nekem ez s ez a drága evangéliumi eszköz, de ha Isten valósággal azt akarná, hogy szerelméről megbizonyosodjam, már régen megtette volna ezt velem. Az ige megannyi vigasztaló hirdetését hallgattam végig, az evangélium megannyi prédikálását ültem végig hosszú évek alatt, de üdvösségem felől soha meg nem bizonyosodhattam. Kétség nem férhet hozzá, ha az Isten bizonyossá akart volna tenni, régen megtette volna velem. Én azonban még mindig hitetlenkedem, és még mindig híjával vagyok a bizonyosságnak. Kovakeménnyé tettem szívemet a hitelenség, és ezért kétségbeesem. Vajon nincsen elegendő vagy kellő okom rá?

Nincsen, még nincsen, mert Isten rendelkezik a mennyei bizonyosságunkról, vigasztalásunkról és kegyelmi ajándékainkról, a mi mennyünkön és a mi üdvösségünkön, és akkor mutatja meg nekünk, midőn a legnagyobb rá a szükségünk, azaz kellő időben, ha nem is a mi időnkben. Ha pedig fellapoztatók az Ésaías könyvét, megláthatjátok, mily kegyelmes ígéretet és egyben meghívást tesz Isten a megkeményedett szívűeknek: „Hallgassatok rám, ti erős szívűek; kik távol vagytok az igazságtól! Közel hoztam igazságomat, nincs messze, és szabadításom nem késik.” Ó, igen, mondod, csak hogy nincsen nekem igazságom, hogy ráhelyezhetném bizonyosságomat! Csak hogy az Úr ezt mondja: Ember, soha ne beszélj a magad igazságáról: „Közel hozom igazságomat.” Ó, de az én szívem kemény, vastag és erős. „Hallgassatok rám, ti erős szívűek,” így szól az Isten. De én távol vagyok az igazságtól. „Hallgassatok rám, ti erős szí-

Ésa 46,12

vűek; kik távol vagytok az igazságtól! Közel hoztam igazságomat, nincs messze, és szabadításom nem késik.”

Hogy e dolgot teljesebb megalégedésekre tisztázhassam, kérlek, fontoljátok meg a következő három vagy négy állítást.

1. Habár valaki eljuthat az Isten szerelméről való teljes bizonyosságra, az embernek lehet üdvözítő hite bizonyosság nélkül is. A hit és a bizonyosság különbözik, éppen ezért mondja az apostol: „járuljunk oda a hitnek teljes bizonyosságában.” A hit bizonyossága megvigasztal, de a hit bizodalma üdvözít. Alkalmassint nyerhet valaki oly bizonyosságot, hogy soha ne kételkedjék Isten szerelmében, de rendszeren senki sem jut el az üdvbizonyossághoz anélkül, hogy valaha is kételkedett volna üdvösségében. Az üdvösséghez vezető első lépés éppen annak belátásában van, hogy nincsen üdvösség. Ahhoz, hogy a mennybe feljussunk, pokolra kell mennünk; és akit nem gyötör időnként a Sátán, azt birtokába is vette. Mondom, rendszeren az az ember nem nyeri el az üdvbizonyosságot, aki soha nem kételkedett üdvösségében. Valakinek lehet igaz, üdvözítő hite üdvbizonyosság nélkül is. Így hangzott első állításom.

Zsid 10,22

2. Amiképpen valakinek lehet igaz, üdvözítő hite, mégis lehet híjával az üdvbizonyosságnak, akképpen lehet erős hite és bizonyossága, de időnként mégis gyötörhetik a lelkét kétségek, félelmek és gyanakvások. Az apostol minden gyülekezet között leginkább a thesszalonikait dicsérte hitéért és kegyelmi ajándékaiért: „Úgyhogy példaképekké lettetek minden hívő számára.” A 3. rész 10. versé-

1Thessz 1,7

ben Pál mégis hiányol valamit hitükből: „Éjjel és nappal igen nagy buzgósággal kérve, hogy láthassuk orcátokat és helyrehozzuk hitetek hiányait.” Valami hibázott a hitükben, mégis példát mutattak hitükkel minden gyülekezet számára.

3. Amiképpen valakinek lehet erős hite és bizonyossága, mégis megmaradhat benne valamelyes kétely és félelem, akképpen valakinek lehet erős hite és bizonyossága, mégis hosszasan meg lehet fosztva annak átérzésétől. Ennélfogva amíg az Énekek énekének mátkája egy helyütt ezt mondja: „Én kedvesemé vagyok, és kedvesem enyém”, másutt így szól: „Keresem, akit lelkem szeret, de nem találom őt; hívom őt, de nem felel nekem.”

4. Amiképpen valakinek lehet erős hite, mégis hosszú időn keresztül meg lehet fosztva annak átérzésétől, akképpen valaki istenfélő és kegyes ember továbbra is kételkedhet hosszú ideig, kételkedhet akár halála idejéig is. Az istenes és a gonosz ellentétei egymásnak. Ami a gonoszt illeti, nos, akár jónak is vélheti állapotát, pedig nagyon is rosszul áll a szénája; talán hiheti, talán meg is van győződve, hogy a mennybe megy, akár meg is halhat ebben a vélekedésében, mégis a pokolra juthat. A Jelenések könyvében ezt olvassuk a laodiceabeli gyülekezetéről: „vajha hideg volnál, vagy hév! Így, hogy lágymeleg vagy, és sem hideg, sem forró, ki foglak téged hányni az én számból.” Ezek nagyon gonoszak voltak, vajon az irgalom eszükbe jutott-e nekik, vagy jónak gondolták-e lelki állapotukat? Olvassátok a 17. verset: „Mert azt mondd, hogy gazdag vagyok, és meggazdagodtam, és semmire sincs szükségem, és nem tudod, hogy te

nyomorult, szánalomra méltó, szegény, vak és meztelen vagy.” Azért mondom, hogy a gonosz ember is gondolhatja jónak állapotát, holott fölötte rosszul van az. Bizony, mindennapi tapasztalásunkból is, a bolond szüzek példázatából is tudjuk, hogy akár meg is halhat ebben a meggyőződésben. Ezzel szemben valaki tarthatja rettenetes rossznak a maga állapotát, járhat-kelhet félelemben és rettegésben hosszasan, bizony, akár meg is halhat e félelmek között, miközben állapota nagyon is jó. Jól fontoljátok ezt meg. Tudom jól, rendszeren az Isten valamelyes vigasztalást ad gyermekének annak halála előtt; és irtóznék annak kimondásától, amiképpen ti a gondolatától is irtóztok, hogy az az ember, aki kételkedik üdvösségében, vagy aki üdvösségében kételkedve hal meg, bizonyosan a pokolra jut. Nem igaz: valaki kételkedhet és félhet, akár meg is halhat kétségek közt, az Isten szerelméről való megállapodott bizonyosság nélkül is, ugyanakkor feljuthat a mennybe, örök üdvösségre. Számít-e tehát, hogy jóllehet hosszasan vártál rá, hosszasan híjával voltál a bizonyosságnak, Isten mégsem vezetett odáig, ahová másokat elvezetett, és hogy állapotod aligha különbözik Isten más drága szolgálóinak és gyermekeinek állapotától?

Mindazáltal jóllehet most híjával vagy az Isten szerelméről és az üdvösségedről való bizonyosságnak, ám a Szentírásból vett okvetésből le tudod magadnak szűrni a következtetést, hogy haláloed előtt megkapod azt, és ezért nincsen okod a búsulásra. Noha rendkívüli esetben ez vagy az a keresztyén homálybar, örök állapotát illető félelmek

és kétségek között hal meg, a Szentírásból az ember rendszerint tudhatja és leszűrheti, hogy még halála előtt békét és bizonyosságot nyer. Példának okán aki belenyugszik abba, hogy várjon, hogy irgalom nélkül járjon, ha ez az Isten akarata, az nem lesz hjával annak mindörökké: „A nyomorult reménye nem vész el végleg.” Amiképpen a szenvedést az ellene való zúgolódás marasztalja, aképpen a belenyugvás eltávoztatja. Van hite a várakozásnak, hite a bizodalomnak, és hite a bizonyosságnak. A várokozás hite felemelkedik a bizodalom hitéhez, a bizodalom hite pedig a bizonyosságéhoz. A lehető hit rendszerint bizonyoságos is, és alámerülne, ha Isten nem emelné fel.

Zsolt 9,19

Ha az Isten csodákat tett lelkeddel, midőn pusztában és sivatagban vándoroltál, akkor bizonyosan bevezet a nyugalom földjére. Így tett Dáviddal, így tett Izráellel, és így tesz majd veled is.

Ha tisztán tartod szíved a bizonyosság dolgában, Isten feltétlenül megadja neked a bizonyosságot: mert tudod, mit mond a zsoltáros: „Kegyelmet és dicsőséget ad az Úr; nem vonja meg a jót a jámborságban járóktól.” Ezért mondom, ha tisztán tartod szíved a bizonyosság dolgában, Isten megadja neked a bizonyosságot, jóllehet most még hjával vagy annak. Most pedig, kérdezem én, mikor tartja valaki tisztán szívét a bizonyosság dolgában, ha nem akkor, amikor inkább Isten dicsérete és szolgálata végett óhajtja az Isten szerelméről és a tulajdon üdvösségéről való bizonyosságot, semmint tulajdon vigasztalása végett. Lásd miként fejt ki Dávid: „Könyörülj rajtam, Uram, lásd meg, mit szenvedek gyűlölöimtől; te, ki felemelsz engem a

Zsolt 84,12

halál kapuiból: hogy hirdethessem minden dicséretedet Cion leányának kapuiban; vigadjak a te megtartásodban.” Három megfigyelni való van itt: először is, hogy Dávid feneketlen mélységbe, a halál kapuihoz bukott alá; a halál kapuinak a halál hatalmát mondja. „A pokol kapui nem vesznek erőt rajta”, tehát a pokol hatalma nem vesz erőt rajta. A halál kapui és a halál hatalma egyet tesz itt is. Dávid a halál hatalmába, a halál kapuihoz került, és ez állapotában könyörög az Úrhoz irgalomért, hogy az Úr emelje fel onnan, de vajon mi végre imádkozik így? Lám szándékát a 15. versben: „Könyörülj rajtam, Uram, lásd meg, mit szenvedek gyűlölöimtől.” Miért? Azért, „hogy hirdethessem minden dicséretedet Cion leányának kapuiban.” Ó, Uram, vigyél el engem a halál kapuiból, hogy dicsérhesselek téged Sion leányának kapuiban. De vajon milyen következtetésre jut ebből? Lássátok a 15. vers végét: „Vigadjak a te megtartásodban”; ó, Uram, kérésemben tisztán tartottam szívem, és most, tudom, meghallgatod könyörgésem: én pedig vigadok a te megtartásodban.

Zsolt
9,14–15

Ha azért, amiye van, jóllehet igen szomorú az állapota, valaki mégis tudja Istent dicsérni, Isten még többet ad neki, jobb állapotba helyezi őt. Ha Isten felmutatja irgalmát vagy áldást ad nekem, mondja valaki, én pedig dicsérem őt, leróvóm tartozásomat; ha azonban szűkölködésem és szomorúságom ellenére dicsérem az Urat, Istennek tetszik, hogy adósomnak neveztessek, és bizonyosan lerója tartozását.

Ha az Úr a te megtartásod, orcád egészsége, a kellő időben megkapod az üdvösségedről való bi-

zonyosságot, jóllehet most híjával vagy annak. Ez magyarázza a zsoltáros mondását textusunkban: „Bízzál Istenben, mert még dicsérem őt.” Miért? Mert ő „megtartásom vagy orcám egészsége”. Mikor mondjuk azonban Istent megtartásunknak vagy orcánk egészségének? Midőn mosolya megvidámít, szemöldökráncolása pedig megszorít minket. Ha virulunk, midőn az Úr reánk mosolyog, jóllehet körülöttünk mindenki görbén néz ránk, és ha rossz színben vagyunk, midőn Isten haragosan néz reánk, jóllehet körülöttünk mindenki nevet, nos, ekkor mondjuk Istent orcánk egészségének vagy megtartónknak. Most pedig, szerettem, hozzátok fordulok, akik híjával vagytok a bizonyosságnak, vajon nem így van ez veletek is? Vajon nem óhajjtátok-e felette buzgón a bizonyosságot, jóllehet belenyugodva mondjátok lelketeknek: Várj és járj nélküle, ha Isten ezt akarja. Vajon, midőn lelked összezavarodott, nem tett-e csodákat az Úr, hogy megtartsa, és megóvjon attól, hogy gonoszságra vetemedj? És vajon nem tartotad-e tisztán szíved a bizonyosság dolgában, ezt mondván: Ó, Uram, adj nekem bizonyosságot szerelmed felől, nemcsak azért, hogy megvigasztalódjam, hanem azért is, hogy még alkalmasabb legyek szolgálatodra? És vajon nem dicsérted szomorú állapotodban Istent mindazért, ami mégis megadatott neked? És vajon nem volt-e az Úr orcád egészsége és megtartásod, úgyhogy midőn reád mosolygott, te virultál, ha pedig haragosan nézett reád, te rossz színben voltál? Nyilván csakis ezt mondhatod: Nem tagadhatom e dolgokat; nem lehetek hív lelkemhez, ha megtagadom őket. Bi-

zony, Uram, te tudod, ahogyan a lelkem is tudja: csodákat tettél velem, midőn a feneketlen mélységbe, a pusztába vagy megzavart állapotba vetődtem. És, ó, Uram, tudod jól, mint óhajtom az irántam való szerelmedről a bizonyosságot, és pedig nem csupán a magam vigasztalása, hanem avégett is, hogy alkalmasabb lehessen dicséretedre és szolgálatodra is. És, Uram, tudod, dicsértelek téged valamennyire mindazért, amit nekem megadtál. Bizony, Uram, te vagy az én orcám egészsége és megtartásom. Midőn te reám mosolyogsz, én virulok, midőn haragodban nézel reám, rossz színben vagyok. Igaz a mondásom: Az Úr orcámnak egészsége. Nos, akkor azt mondom nektek az Úrtól, távozzatok békével, és bízzatok. Jóllehet híjával vagytok a vigasztalásnak és az üdvbizonyosságnak, megkapjátok ezeket kellő időben. Ha mindeme dolgok igazak, ó, van-e tinéktek, akik Isten népe vagytok, van-e tinéktek okotok a csüggedésre? Bizonyosan nincs. Akkor pedig miért nem tartotok önvizsgálatot, miként Dávid teszi, és miért nem mondjátok: „Miért csüggednél el, lelkem, és miért nyugtalankodnál bennem?”

Igen ám, teszem hozzá melleleg, de óvakodjék mindenki e tanítás hamis alkalmazásától, mondván: Ha nincs okunk a búsulásra azért, mert híjával vagyunk a bizonyosságnak, hanyagoljuk el a bizonyosság keresését. Szeretteim, tudjátok, milyen időket, háborús időket, háborús rémhíreknek és a vérontásnak idejét kell élnünk. A halál ideje ez: és vajon ez az az idő, midőn híjával kell lennetek az Isten szerelméről való bizonyosságnak? Midőn nyáron a széna künn hever a mezőn, és vihar

készül, azt kiáltjátok: Nosza! Rajta! én pedig azt, hogy adná Isten, ne lássatok gyülekező viharokat, miközben a mennyekről szerzett bizonyosságaitok szanaszét hevernek. Annak okáért az Úr nevében: Nosza! Rajta! Te pedig, aki hamis bizonyosságban élsz, mert miképpen hallhattad, valaki hiheti jó-nak az igazában nagyon is rossz állapotát, hiszen, bizony, meg is halhat, azért most nézz magadba, vizsgálj meg állapotodat megfelelőképpen. Nincs idő hamis bizonyosságokra! Rajta, munkálkodjatok az igaz bizonyosságért; és ti, akiknek, megadott a bizonyosság, munkálkodjatok, hogy benne növekedjete, erősödjete és bővelkedjete.

Csakhogy, veted ellen, tegyüik fel, hogy most híjával vagyok a bizonyosságnak, és megvallom, való igaz, nem szabadna csüggednem, jóllehet nem vagyok megbizonyosodva, amiképpen hallhattam, de nehéz, nagyon nehéz az embernek felvértéznie a szívét a csüggedés ellen, ha híjával van az Isten szereleméről való bizonyosságnak. Tegyüik fel tehát, hogy most híjával vagyok a bizonyosságnak, de mit tegyek, hogy felvértézzem magamat a kétségbeesés ellen ez állapotomban?

Néhány dolgot útmutatásképpen elmondok, hogy befejezhessem mostani okfejtésem.

Híjával vagy az Isten szerelméről és az üdvösségedről való bizonyosságnak? Serénykedj még inkább, hogy kifuthasson hajód Isten szerelmének, Krisztus érdemének és elégtételének mély-séges tengerére. Ha viharba kerülsz a tengeren, hajódat ki akarod vinni a nyílt tengerre, és ha van elég szabad tered a hajó kormányzására, úgy gondold, minden rendben van. Lehetnek azonban

utasok hajódon, kik így kiáltanak: Az Isten szerel-mére vigyél minket partra, nem bírjuk elviselni a vihart, vigy ki a szárazföldre, akármilyenre. Az ér-tő tengerész azonban így szól: Nem úgy van az, künn kell maradnunk a nyílt tengeren; ha a part-nak közelébe megyünk, bizonyosan végünk, oda-veszünk mindahányan. Így igaz ez most is: a bizo-nyosság hiánya viharos időt jelent, nagy nyomás nehezedik lelkedre, és ha nem érted Krisztus módszereit, akkor ezt mondod: Állíts engem hol-mi kötelességre, vigy ki engem tulajdon igazsá-gom vagy szentségem partjára. Ha azonban érted az evangélium útjait, inkább felkiáltasz, mondván: Uram, tartsd meg lelkemet künn ingyen szerel-med tengerén, nyílt tengert, nyílt tengert adj ne-kem, és az bőven elég. Mármost az Isten ingyen szerelmének, Krisztus érdemének és elégtételé-nek mély-séges tengerén bősége van a szabad tér-nek, de ha a tulajdon igazságod után kapkods, veszélybe sodrod lelkedet, szívedet pedig a nyo-masztó kétségekben és félelmekben meríted el. Hagyd tehát el tulajdon partodat, tarts a nyílt ten-ger felé, sőt az Isten szerelmének és a Krisztus ér-demének végtelen óceánja felé.

Ha híjával vagytok a bizonyosságnak, óvakod-jatok hallgatni olyasmire, ami istentiszteleten kí-vülről való, amely ellenkezik az istentisztelet köz-ben az Úr által adott vigasztalással. Eljőstök az is-tentiszteletre, és ott az Úr megvigasztal titeket; ti pedig így megelégedve, lelketek felüdítve el-mentek. Utána azonban leültök, a Sátánnal vagy a magatok lelkével társalkodtok, és azzal mindent elveszítetek, kételyek gyötörnek megint, Isten

bora ecetté válik szátokban, és újból megkeseredtek. Tegyük fel azonban, hogy valamely atya földbirtokot ad gyermekének, és teszi ezt a jog adta legalkalmasabb írással, hanem a fiú ez írást figyelmetlenségéből elhányta, egy ravasz ügyvéd azonban megtalálta, és a hátuljára felírta: „Ezért s ezért emez írás semmis.” Nos, helyesen tenné a fiú, ha így szólna: Az én atyám nem tett értem semmit, megcsalt engem, nem adott nekem semmit? Vajon helyesen bánna így atyjával? Nos, így vagytok ezzel ti magatok is, kik Isten népének nevezitek magatokat. Az Úr szép örökséget adott nektek. Ez örökségetek nem más, mint maga a mennyek országa, a legszebb és legjobb birtok. Az Úr saját kezű aláírásával és pecsétjével látta el az írást, ti pedig némelykor tisztának gondoljátok bizonyosságokat. Hanem az írást elhányjátok, a Sátán pedig jön, ráír a hátuljára, mondván: Semmis. Erre ti hisztek neki, kételkedtek az írásban, és újra kétségbeestek. Vajon helyesen bántok-e így az Istennel? Bizonyosan nem. Hogyhogy híjjával vagytok a bizonyosságnak? Hogy elnyerjétek, és hogy ne csüggedjetek hiányában: óvakodjatok attól, hogy olyasmire hallgassatok, ami istentiszteleten kívül hangzik el, ami ellenkezik az istentisztelet adta vigasztalással.

Ha híjjával vagy az Isten szerelméről és a tulajdon üdvösségedről való bizonyosságnak, vigyázz, ki ne mondd: Nem bizonyosodom meg soha; ki ne mondd: Nem kapok ígéret soha; ki ne mondd: Nem vigasztalódom meg soha; ki ne mondd: A Lélek nem tesz bizonyosságot az én lelkemmel együtt, hogy gyermeke vagyok Istennek. Ki ne

mondd: Nem kapok segítséget soha; boldogtalan állapotban vagyok, és nem vigasztalódom meg soha; nincs bizonyosságom, és nem is lesz soha. Szeretteim, ezt nem mondhatjátok, mert ki ismeri Isten akaratát? Útja a tengerben van, és ösvényei a nagy vizekben, és nyomai nem ismerhetők fel. Tudjátok, miként van a beteg emberrel. Ha az orvos elmegy hozzá, és azt mondja neki, van reménye az életben maradáshoz, a beteg nem hal meg. Ha azonban ezt mondja neki az orvos: Uram, súlyos, veszedelmes kórságot szereztél; tanácsolom, végrendelkezzél, és keressél lelki vigasztalást, mert az az igazság, hogy soha fel nem épülsz, nos, a beteg erre menten meghal. Hasonlatosképpen vegyünk egy nyomorult lelket, ki híjjával van a bizonyosságnak. Ha azt mondja, van remény rá, hogy megbizonyosodjam, akkor nem esik kétségbe. Ha azonban azt mondja, nincsen bizonyosságom, és nem is lesz soha, a nyomorult menten végső kétségbe esik. Ez a *soha* szó, ez ejti kétségbe. Ó, soha nem kapok bátorítást, soha bizonyosságot, soha Isten Lelkének bizonyoságtételét! Vigyázzatok, ki ne mondjátok: Nem bizonyosodom meg soha! Ez kísértés. Óvakodjatok a *soha* szótól, legalábbis ez esetben.

Szabályként vigyétek magatokkal, és ne feledkezzetek meg róla, hogy minél kevesebb bizonyosságotok van, annál drágábbnak számít engedelmességetek, és annál inkább tetszik majd Istennek elvenni kezetekből. Nem nagy dolog valakinek napfényben vagy gyertyafényben írnia, annál nagyobb ellenben sötétben. Áll ez a mostaniakra is, hiszen ahhoz képest nem nagy dolog va-

lakinek imádkoznia és lelkileg munkálkodnia, ha megadatott neki a világosság; de a nyomorult léleknek úgy imádkoznia, Isten felé munkálkodnia, engedelmeskednie, hogy sötétben botorkál, hogy híjával van az Isten szerelméről való bizonyosságnak, már nem csekély dolog. Elismerem, minél nagyobb bizonyosságod van, annál nagyobb és teljesebb az engedelmisséged, de minél kevesebb a bizonyosságod, annál nemesebb az engedelmisséged. Mondom, minél teljesebb a bizonyosságod, annál nagyobb és teljesebb az engedelmisséged, hanem minél kevesebb a bizonyosságod, annál nemesebb a te engedelmisséged. Minden gyermek meg szolgálja a maga részét és örökségét az atyjánál. De midőn egy gyermek kételkedik atyja szerelme felől, és, bizony, midőn egy gyermek arra a következtetésre jut, hogy az atyja kitagadja az örökségből, és azt mondja magában, hogy az atyám nem hagy rám semmit, mégis szolgálom őt, mert ő az atyám, nos, ekkor vajon nem mondja-e őt minden ember nagylelkűnek és nemesnek? Így van ez Isten és te között is. Jó, ha a keresztyén ember mindig engedelmeskedik, és minél több bizonyosságod van, annál több mindennek fogsz engedelmeskedni. De vajon fél-e attól a lelked, hogy Isten kitagad az örökségből? És ennek ellenére mondod-e: Akármint légyen is, engedelmeskedem Istennek, mert ő az én Atyám, jóllehet nem láthatom, szolgálom őt; jóllehet nem kapok tőle vigasztalást, engedelmeskedem neki, mert ez a kötelességem: ő az én Atyám? Ezt az Úr tetszéssel veszi el kezedből, és ami hibázik engedelmisséged nagyságában, kárpótolja majd azt engedel-

mességed nemességé. Minél fogva vagy te híjával tehát az Isten szerelméről való bizonyosságnak? Vigasztald magad ezzel, és mondd magadban lelkednek ezt: Nos, jóllehet híjával vagyok a bizonyosságnak, remélem a kegyelem által, hogy bizonyos mértékben engedelmes lehetek, és minél kevesebb bizonyosságom van, annál inkább tetszik Istennek az engedelmisségem; és akkor miért csüggedem és esem kétségbe? Gondoljatok, gyakran gondoljatok e szabályra, és segít engedelmeskednetek, s felvérteznetek szívetekeket, midőn híjával vagytok a bizonyosságnak.

Ezzel a végére értem negyedik esetemnek.

Vigasztalás kísértések esetén

V. A szentek némelykor kísértéseik miatt csüggednek el.

És így okoskodnak magukban: Nyomorult teremtmény vagyok, ki megannyi kísértéstől szenvedek. Nincs még egy ember, kit annyi kísértés gyötörne, mint engem. E két, három, négy, öt, hat vagy több esztendeje folyvást kínoznak kísértések, és semmi enyhületet, semmi segítséget nem kapok. Vajon akkor nincsen okom a csüggedésre-búsulásra?

Nincsen, még nincsen. Megengedem, a legcsekélyebb kísértés is nagy gyötrelem, mert minél alkalmatlanabbá teszi a kegyes lelket a gyötrelem Isten szolgálatára, akár a jó tevésére, akár a jó befogadására, annál nehezebb az a gyötrelem a kegyes léleknek. Nos, jóllehet Isten semmissé teszi népe kísértéseit, úgyhogy azok végül a javukra válnak, de ez csak utólag mutatkozik meg, addig is a kísértés ellene hajlítja az embert mindannak, ami jó. Minél inkább megkísért valakit a gonosz, az annál kevésbé tud jót cselekedni. Szörnyű gyötrelme a szívnek, hogy hadakoznia, csatároznia és viaskodnia kell az emberrel. De a kísértésekben voltaképpen magával a Sátánnal, a levegőig fejedelmével, vala-

mint a hatalmasságokkal és fejedelemségekkel hadakozunk. A gonoszt, elnyelő természetű miatt, oroszlánnak nevezzük; kegyetlenségéért sárkánynak, fondorkodásáért pedig a régi kígyónak: és a nyomorult léleknek minden kísértésben a Sátánnal kell párbajt vívnia a küzdőtéren. „A sátán kikért titeket,” mondta Urunk Péternek. Eme párbajában és viadalában ha az ember vét, akkor annak következményét nemcsak mostani, hanem örök életében is viseli: ha veszít, meghal örök életére. Ó, nyomorult lélek, mily hatalmas dolog forog kockán minden egyes kísértésben! A tiszta és jó asszony mindéltig gyötörődik, ha csak egyszer is meggyalázzák. Ha holmi szennyes ember künn a mezőn találkozik vele, és erőszakot követ el rajta, az, bár nem engedte, a kezeit tördeli, mondván: Végem van, végleg tönkre tettek. Mármost a kísértés nem más, mint amidőn valamely tisztátalan lélek csábítgatja az embert, aki ugyan nem enged neki, de az erőszakot követ el a lelkén. Ó, jaj, mondja a kegyes lélek, bár nem engedek, de micsoda végtelen kín, midőn kísértés becsutott, mocskol s gyaláz! A gyötrelem minél inkább hatalmába keríti a lelket és a testet, annál erősebb. Vigasz a családban, ha az asszony egészséges, midőn a férj beteg; vagy ha a férj egészséges, midőn az asszony ágyban dől: ha mindkettőt nyavalya gyöttri, az szomorúság a családban. Ugyanígy, ha a lélek gyötörődik, de a test ép, vagy ha a test gyötörődik, de a lélek ép, az vigasztal. Hanem amikor mindkettő gyengélkedik, az szomorú állapot, ráadásul éppen akkor támad nagy kísértés, midőn test és lélek egyszerre gyengélkedik. Jóllehet elsőnek a lélekre ront rá, de azután leereszkedik, és

lángba borítja a testet is. Ezért mondja Pál: „Tövis adatott nekem a testembe, a Sátán angyala, hogy engem öklözzön.” Amiképpen a Szentlélek vigasztalása először a lélekre csorog alá, s utána fut le a testre, akképpen a kísértés is először a belső embert kínozza, de kihat a külső emberre is. Ezt találjátok Jób példájában is. Jóbot Isten a Sátán kezébe adta, azzal az egy kikötéssel: „Csak életére vigyázz.” Az így felhatalmazott ördög először külső kínokkal sújtja a jámbor embert, majd belső kísértésekkel. A külső kísértéseket Jób derekasan viselte, mondván: „Az Úr adta, az Úr elvette: legyen áldott az Úr neve!” De amidőn a kísértések zápora hullott reá, lássátok, mily keserű állapotba került e jámbor ember: úgy lángolt, akárha nem is maga Jób volna. Az első csapások között Jób még megszidta feleségét, ki ezt mondta neki: „Tagadd meg Istent és halj meg!”, ám most, amikor maga is kísértésbe esett, meg akart halni, és megátkozta születésének még a napját is: „Úgy, hogy inkább zsinogelést választana lelkem; halált inkább, mint lételemet.” Szíve, lelke, egész bensője nagy zaklatottságában mondja Istennek: „Miért tettél céltáblává magad elé, hogy teherré lettem magamra?” (20). És vajon a teste is ugyanígy égett? Igen: „Ha azt mondom: Megvigasztal engem nyoszolyám; segít panaszomat hordozni ágyam: akkor álmokban rettentesz engem; és látomások által ijegetsz engem” (13–14). Mint tapasztalatból is tudjuk, kísértések között megannyi nyomorult léleknek nem jön álom a szemére. Ha pedig látni akarjátok mindennek summáját és eredményét, olvassátok a 20. verset megint: „Teherré lettem magamra.” Sokan mondhatják im-

Jób 2,6

Jób 7,15

már: Minek élnem is? Teherré lettem családomnak; teherré lettem ismerőseim, barátaim, önmagam számára. Ki ismeri a kísértett lélek terhét, ha nem az, ki viseli? Az apostol a legnagyobb kínok közé sorolja a kísértéseket: „megköveztetek, szétfűrésztettek, megkísértettek.”* Az apostol ugyanebben a levélben ezt írja: Megváltónk „szenvedett, megkísértetvén”, de nem vétkezett a maga kísértésében. Úgyhogy minden kísértés szenvedéssel jár, jóllehet a büntől szabad marad az ember. A Jelenések könyvében pedig ez van megírva: „jaj nektek, a föld és a tenger lakosainak, mert leszállt az ördög hozzátok, és nagy a haragja.” És vajon miben látszik meg ez a nagy haragja leginkább, ha nem a kísértéseiben? Ó mily szomorú és nyomorúságos az állapota a kísértést szenvedőknek! Mégis, hadd mondok el nektek, hogy jóllehet minden kísértés szenvedést hoz, s hogy a legcsekélyebb kísértés is nagy gyötrellem, de a szenteknek és Isten népének nincsen oka a csüggedésre vagy búsulásra, akármilyen kísértéseket szenvednek is.

Zsid 11,37

Zsid 3,18

Jel 12,12

Miből tetszik ez ki?

Ezt négy példán bizonyítom meg nektek.

1. Ha a Sátán kísérti meg Isten népét, hogy azok elcsüggedjenek, akkor nincsen nekik okuk a csüggedésre, mert a Sátán kísérti őket. Azt mondom, hogyha a Sátán azon fondorkodik és igyekezik mindig a szentek megkísértésével, hogy elcsüggedjenek, akkor nincsen okuk a csüggedésre a kísértés miatt, mert azzal a Sátánnak kedveznének, teljesítvén szándékát. Nos, a Sátán azonban azért is kísért, hogy kísérthessen; kísért valamely bűnnel, hogy egy másikkal kísérthessen. Megkí-

sért valakit, hogy az a törvénnyel szemben vétkez-
zék, hogy a Sátán az evangélium ellen kísérthesse
őt. Márpedig van-e nagyobb evangéliumellenes
bűn, mint a hitetlen csüggedés? A Sátán tudja,
vagy tudni véli, hogy ez vagy az a személy meg-
menekült országából, és azt mondja magában: Ha
megváltását nem is akadályozhatom meg, mert
bármit teszek ugyan, ő üdvözülni, örömét megrom-
tom és útját megnehezítem, ha mást nem is, meg-
szomorítom kötelességtevésében, sőt elvonom őt
attól. A Sátánnak legfőbb szándéka, hogy elcsüg-
gessen, és ezért ha valaki istenfélő embert megkí-
sért, az ezt mondja: Nos, mivelhogy a Sátán azon
mesterkedik, hogy elcsüggedjem, Krisztus kegyel-
me által én azon leszek, hogy felvértesszem szívem
és lelkem minden csüggedés és búsulás ellen.

2. Ha Istenünk és Atyánk szánja kísértésektől
gyötört gyermekeit és minél inkább kísérti őket a
Sátán, annál inkább szánja őket Istenük), akkor
nincsen semmi okuk a csüggedésre-búsulásra,
akármilyen kísértések között szenvednek is. Mi
módon vagytok evvel ti magatok? Ha van két
gyermeked, az egyik otthon van veled, a másik el-
lenben hispán vagy talján földön jár, kitéve meg-
annyi kísértésnek, vajon nem azt szánod-e inkább,
aki idegenben jár, s több kísértés éri? Szeretetedet
ugyanilyen mértékben kifejezheted itthon ülő
gyermekednek, szánakozó szeretetedből mégis
több jut az idegenben lévőnek. Ugyanúgy, midőn
vihar támad, zápor vagy jégeső esik, és egyik gyer-
meked kebleden pihen vagy térdeden ücsörög, a
másik meg künn járkal a szabad ég alatt; nos, jól-
lehet szereteted egyféléképpen az öledben ülő

gyermekedre árad, a szánakozó szereteted nemde
csakis a mezőn járkáló gyermekedre száll? Így van
ezzel Isten is. Kétféle gyermeke van, az egyikféle
több, a másikféle kevesebb kísértésnek van kité-
ve. Jóllehet kegyelme és szerelme így vagy úgy in-
kább kiárad a kevésbé kísértettekre, szánakozó
szerelméből viszont főként a nagyobb kísértések-
től szenvedőkre jut. Éppen ezért olvashatjátok az
Írásokban, hogy valamikor Isten látta, hogy gyer-
mekeire szomorú kísértések várnak, ő vagy a kí-
sértés előtt, vagy közben, vagy utána rendkívüli
módon kijelentette magát nekik. Minél inkább
kísért a Sátán, annál inkább szán az Isten. Nem
számít, hogy kicsi a kísértésed, avagy nagy: ha ki-
csi, kevésbé, ha nagy, jobban megszán az Isten.
Miért csüggednél és búsulnál tehát, ha még oly
nagy kísértések gyötörnek is?

3. Ha Isten népének minden megkísértése
még eredése előtt legyőzetett és megtörtetett, ak-
kor a szenteknek nincsen okuk a csüggedésre
vagy búsulásra kísértéseik miatt. Márpedig ez így
van, hiszen Krisztus mindannyiunk képviselője
volt, nemcsak a halálában, hanem az életében is.
Úgy cselekedett, munkálkodott és tűrt, mint egy
képviselő, mint második Ádámunk: *Christus non
moruit sibi* (Krisztus nem magáért halt halált).
Nem magáért engedelmeskedett, hanem értünk
halt meg, értünk engedelmeskedett, miközben
mint mindenek közös képviselőjében, minden
magja ott volt benne. Valamely rosszat Krisztus el-
hordozott, értünk hordozta el, mi pedig benne lé-
vén, benne mint második közös Ádámunkban
hordoztuk mindazt vele együtt. Hasonlatoskép-

pen képviselőként szenvedte megkísértéseit, és mivel benne volt minden magja, minden szent vele együtt megkísértetett; és abban, hogy ő legyőzte a kísértéseket, ők is győztek. Midőn az első Ádám megkísértetett, mivel ő mindannyiunk képviselője volt, mi benne mindannyian megkísértettünk. Amidőn engedett a Sátánnak, benne mi is engedtünk annak; midőn a Sátán legyőzte Ádámot, benne legyőzött minket is; midőn Ádám evett a tiltott gyümölcsből, benne minden magja evett a gyümölcsből. Ádámnak minden gyermeke mondhatja: Ettem a tiltott gyümölcsből. Ekképpen midőn Krisztus megkísértetett, benne minden magja ugyancsak megkísértetett, és midőn legyőzte a kísértést, benne minden magja legyőzte a kísértést. Következésképpen midőn a Krisztus megkísértésének történetét olvasod, nem egyszerűen azt mondod, hogy Krisztus így és így ellenállt, hogy példát mutasson nekem, hanem azt, hogy ellenállásában én magam is ellenálltam; győzelmében magam is győztem. Mert amiképpen magam is ettem a tiltott gyümölcsből Ádám első evésében, magam is engedtem Ádám első engedésében, akképpen magam is ellenálltam és győztem a második Ádám ellenállásában és győzelmében. Így van ezzel minden szent és Isten minden népe, a második Ádám minden magja. Krisztus nem csupán legyőzte helyettük minden kísértésüket, hanem ők Krisztusban, második Ádámukban legyőzték a Sátánt, és felprédálták a hatalmasságokat és fejedelemségeket. És ezért, akármilyen kísértések kínozzák is őket, miért kellene nekik elcsüggedniük?

4. Ha kegyelmes kezével Isten úgy megmásítja a szentek minden kísértését, hogy azok a javukra legyenek, akkor őknek nincs miért búslakodniuk és elcsüggedniük kísértéseik miatt. Nos Isten soha nem engedné, hogy népe megkísértessék, hacsak nem kísértéseiket akarná kísértéseikkel legyőzni. Fontoljátok meg valamely gonoszság végét és kifejtését: az volt Isten szándéka, midőn engedte e gonosz megtörténtét. És ez a vége és kifejlése a szentek minden megkísértésének, hogy ugyanis általuk megvilágosodjanak. *Tentatio dat intellectum* (a kísértés értelmet ad); a kísértő idő nem más, mint tanító idő.

A kísértések által a szentek még inkább megalázzák magukat: „evégett (mondja Pál) kaptam keblemben a Sátán angyalát, hogy el ne bizakodjam (ezt kétszer is említi).”

A kísértések által a szentek még inkább arra vannak indítva, hogy Istenben éljenek és magukat neki alárendeljék. „Vigyázzatok és imádkozzatok (mondja Megváltónk), hogy kísértésbe ne esetek.” A vigyázás jelenti igyekezetünket, az imádkozás pedig alárendeltségünket. Vigyázunk és imádkozunk, hogy kísértésbe ne essünk.

Mt 26,41

A kísértések által megismerszik és kinyilatkoztatik előttük Istennek a Krisztusban való kegyelme, hatalma és ereje. „Elég neked a kegyelmem,” mondta Isten a kísértést szenvedő Pálnak, aki e szót nem hallotta korábban.

A kísértések által gyarapodik a szentek kegyelme, miként az izráeliták is megsokasodtak elnyomatásuk által. *Unus Christianus tentatus mille Christiani* (egy megkísértett keresztyén felér ezernyivel),

mondotta volt Luther. Miképpen a fűjtató szele, jóllehet ellentéte a tűznek, felszítja és felizzítja azt, akképpen a kísértés szele, jóllehet ellentétes a kegyelemmel, növeli és felizzítja a kegyelmet. Amikor a Sátán átkoz, az Isten áld; és midőn az Isten áld, ezt mondja: „Sokasodjatok és szaporodjatok.”

A kísértések által az Isten azt teszi, hogy a szentek legyőzzék a Sátánt. A keresztyén ember kötelessége győzedelmeskedni, ám nemcsak a világ, hanem a Sátán fölött is; ezért mondja az apostol: „A békesség Istene pedig össze fogja morzsolni a sátánt lábaitok alatt hamar.” Ezek diadalmas ígék, és más keresztyének nevében Pál diadalmaskodik a hatalmasságok és fejedelemségek fölött. Hogyan diadalmaskodhatnék valaki, ha nem övé a győzelem, és hogyan lehetne övé a győzelem, ha soha nem harcol? Isten kivezeti népét a harcra, hogy harcolhasson. De e csatában Isten vigyáz, Krisztus vigyáz, a szeretet vigyáz; Istennek pedig nincsen más szándéka, hanem csak az, hogy szeresse a kísértéseket szenvedő gyermekeit.

Ennek okán mondja Megváltónk tanítványainak: „Kitartottatok velem megpróbáltatásaimban; és én rendelek nektek, miképpen az én Atyám rendelt nekem, országot.” Búslakodjanak hát tanítványai, csüggedjenek el, panaszkodjanak azért, mert vele vannak kísértéseiben? Bizonyosan nincsen erre okuk; nincs miért elcsüggedniük, akár milyen kísértés gyötri is őket.

Csak hogy, mondod te, kísértést, támadást régóta szenvedek, de szabadulásomat nem lelem.

Mióta? Amióta maga Krisztus is? „Olyan volt ő, aki mindenben megkísértetett hasonlatosképpen,

a bűnt kivéve.” Valóban a Sátán nem talált őbenne semmit, semmi gyújtóst, hogy lángra kapjon a kísértés szikrájától; ugyanakkor mindenben ugyanúgy megkísértetett, miképpen mi magunk megkísértetünk, éppoly gyakorta és hosszan: mert ha megnézitek a Lukács evangéliumát, láthatjátok, egyszer negyven napig kísértetett, és azt olvassuk, hogy minek utána „minden kísértést elvégzett az ördög, elállott tőle egy időre”. És téged bár hosszan és sokat kísértett, vajon nem állott-e el tőled egy időre sosem? Nem adatott neked holmi szünet, holmi megújulás, holmi lélegzetvételyi idő? Jób panaszkolta, hogy addig sincs nyugta, míg lenyeli nyálát; azt gondolta, még leheletnyi ideje sincs. Jóllehet régóta, hosszan tartanak kísértésed, volt részed megújulásban: egy-egy időre elállott tőled is a Sátán. Ha pedig igaz, hogy kegyelmes kezével Isten megmártja kísértésed, javadra fordítja azokat, és ezáltal megvilágosodsz, megalázod magadat, és megnövekedsz a kegyelemben; akkor minél hosszabban járod ez iskolát, annál többet tanulsz, annál inkább megvilágosodsz és megalázod magadat, és annál kegyesebb leszel. Akkor mi okod a csüggedésre, jóllehet hosszan tartanak kísértésed?

Igen ám, mondod te, de oly sokszor vagyok megkísértve, hogy már kételkedem benne, hogy vajon Isten gyermeke vagyok egyáltalán.

És vajon Megváltó Krisztusunk nem így volt megkísértve? Krisztus negyven napig tartó kísértései közül csak három van megírva, és közülük kettő így kezdődik: „Ha az Isten Fia vagy.” Itt a Sátán azon mesterkedik, hogy homályba borítsa

Zsid 4,15

Lk 4,13

Róm 16,20

Lk 22,28–29

Krisztus bizonyosságát, és kétségbe vonja istenfiúságát, azt hogy Isten gyermeke. Talán azt képzeled, hogy úgy menetelsz végig az ellenség országán s jutsz föl a mennybe, hogy soha nem látod kuszának állapotodat? Tegyük fel, hogy valaki nagy, idegen, általa soha nem látott országon utazik át, és megannyi válaszut elé kerül; vajon nem csodálkoznál-e, ha ez az ember soha nem látná kuszának útjait, soha nem kételkednék, hogy a helyes úton jár-e? Ha Isten gyermeke vagy, akkor nem otthon vagy, hanem hazafelé tartasz, idegen országban hadakozol: vajon lehetségesnek gondold, vajon nem csodálkoznál-e rajta, hogy annyi keresztút után ne legyél zavarban állapotod felől, hogy soha ne kételkedj benne, vajon a helyes úton jársz-e, vagy sem? Engedjétek meg, hogy példázatot mondjak nektek erről. Tegyük fel, hogy van két ember, az egyik peckesen jár-ke, jól van dolga, vidám, és tele van pénzzel, csak éppen se földje, se hivatása, se semmije nem maradt már, még egy barátja sem, ki gondját viselné, semmi tisztességes jövedelemszerző módja nincsen, habár mégis temérdek pénze van; a másik keményen dolgozik, nehezen boldogul, szerényen jár-ke, és gyakorta panaszoja: Félek, szükségem vagy vesztésem szenvedek, de van hivatása, valamennyi földje, jó barátai és valamennyi pénze. Mit gondoltok, a kettő közül melyik tesz szert tisztességesebben pénzére? Vajon nem azt mondjátok valahányan, hogy az utóbbi? Mert jóllehet kicsi a vagyona, de dolgozik, van törvényes hivatása, ismert módon szerzi jövedelmét. Ellenben a másik, ki peckesen jár, mint akinek jól megy a

dolga, de nincs mivel pénzt szereznie; ezért attól tartok, aligha lesz jó vége. Ilyenképpen van ez a lélek dolgaiban is: kétféle ember van a világon: az egyik erősen bizonyos üdvösségében, és telve van örömmel, de magánosan nem imádkozik, nem olvas, nem elmélkedik, szívét nem vizsgálja, lelki fájdalmai nincsenek, ellenben szórja a pénzt, rossz emberekkel társalkodik, részegeskedik, káromkodik, tisztátalan, mégis erősen bizonyos üdvösségében; a másik viszont imádkozik, hallgatja és olvasza az Igét, elmélkedik, élete útját szigorral járja, mégis mindig kételkedik és fél, jóllehet kegyelemből akad némi vigasztalása. Mit gondoltok, a kettő közül melyik a jobb állapot? Bizonyosan az utóbbit mondanátok annak, nemde? Mert bár fél, mindig serénykedik, a mennyek felé igyekszik. A másik, bár magabiztos, bővelkedik az örömeiben, de híjával van ezek megszerzése rendes eszközeinek, és ezért a mennyekről nyert bizonyossága, megannyi öröme csakis lopott holmi lehet; míg az előbbi tisztán tett szert csekély örömeire. Lehet ez így veletek is, némelyek noha hetvenkednek vagy hivalkodnak örömeikkel és hamis bizodalmaikkal, a pokolra mennek és örökké elkárhoznak. Abban a szabályban megbízhattok, hogy Isten kegyelmi ígérete föltételezi a boldogtalanságunkat; ha egészséget ígér, betegséget feltételez; ha kegyelmet ígér, feltételezi bűnünket. Nos, jóllehet az ószövetségi időben Isten megannyi külső áldást ígért, az új szövetség idején azt az ígéretet tette, hogy elküldi a Vigasztalót, a Szentlelket, ki a mi lelkünkkel együtt tesz bizonyosságot róla, hogy Isten gyermekei vagyunk. Megváltónk gyakran mondotta

volt: „Elküldöm a Vigasztalót.” Miért? Azért, mert az evangéliumi időkben Isten népének kétségek között kell igyekeznie, és telve lesznek félelmekkel lelki örökségük felől; és ezért nektek, jóllehet kételkedtek benne, hogy Isten gyermekei vagytok, ami gonoszságokra vall, ez örökséghez való jogotok aligha különbözik más szentekétől e mostani evangéliumi időkben; márpedig akkor miért csüggednétek emiatt?

Csakhogy, ellenkezel megint, nemcsak kételkedem benne, hogy Isten gyermeke vagyok; nemcsak kísért a kétely, hogy Isten gyermeke vagyok-e, vagy sem, hanem szomorú és félelmes kísértésektől szenvedek. Különös és borzalmas dolgokra érzek késztetést, mint aminőket nevükön nevezni sem merek. Még az is kísért, hogy végezzek magammal; istenkáromló gondolatok kísértének, hogy vajon van-e Isten, avagy nincs; hogy vajon igazak-e az Írások; és kísért a gondolat, hogy vétkeztem a Szentlélek ellen. Ilyesmik kísértének, mitől testem-lelkem meg-megremeg, és akkor ne volna kellő okom a csüggedésre-búsulásra?

Elismerem, ez igen nagy szomorúság: jóllehet istenfélő emberek megannyi vétkét sorolják elő az Írások, a Szentírásban soha nem olvastam arról, hogy istenes ember valaha is végzett volna önmagával. Jól mondta volt Ágoston: *Sibi auferendo presentem vitam, abnegant futuram* (ha valaki kioltja mostani életét, kioltja az eljövendőt is). Csakhogy, mondja Mr. William Perkins, mivel némely tiszta és jó életű ember is elkövette ezt, ítéletem így hangzik: korábbi életük miatt nem merem őket kárhózzottaknak mondani; de bűnös haláluk miatt

üdvözülteknek sem merem. E kísértésről magáról pedig azt mondom, már ha valaki nem enged neki, hogy amiképpen nincsen az az istenes ember teljesítette kötelesség, amelyet ne teljesíthetne gonosz, habár az ettől még megmaradhat gonosznak, akképpen nincsen az a gonoszra csábító kísértés, amelytől ne gyötörödhetne istenes ember, habár az mégis megmarad istenesnek. Vajon Krisztust nem kísértette-e meg a Sátán, hogy vesse le magát a templomtoronyból? Ó mégsem tette. Az Úrtól vett tanácsom ez: ha valakit ilyen kísértés gyötör, tárja fel, mondja el azonmód. Ami pedig a szörnyűséges, káromlásos sugallatokat illeti, amelyek súlyosan megterhelik lelketeget, és amelyek megremegtetik szíveteget és testeteget, nos, olvastátok mi esett meg a Moáb királyával, midőn nem bírta keresztültörni az izráeliták seregein, és nem bírta elejét venni annak, hogy azok kihasználják győzelmüket, szörnyű látnivalót mutatott fel nekik, ott a falon megáldozván tulajdon drága fiát, trónszékének örökösét, hogy az izráeliták, nem szenvedhetvén ily embertelen dolgot, elvonuljanak, győzelmükből hasznot ne húzhassanak. Így tesz a Sátán is: midőn már nem tud senkit elkergetni a csatamezőről, szörnyű, embertelen dolgokat mutat fel nekik, hogy elijessze Isten jó útjaitól. Nincsen hatalmunkban megakadályozni, hogy a Sátán ilyen sugallatokat támasszon elménkben. Ha gonosz, istentelen vagy szentségtelen társaságba kerülsz, és ha szitkozódni, káromolni vagy esküdözni akarnak, nem akadályozhatod meg sem azt, hogy beszéljenek, sem azt, hogy meghalld őket; csak ülhetsz és sírhatsz, mondván: Jaj, mily istenkáromlás! Jaj,

mily szitkozódás! Tehetsz bármit, ők telekiáltják füledet mindezekkel. Mármost a Sátán, lélek lévén, támaszthat a lelkedben ilyen káromlásokat, és nem bírod megakadályozni: felsírhat, mondván: Jaj, mily istenkáromlás van itt! Mily nagy terhe ez az én lelkemnek! Ő azonban képes mindezeket a lelkedben támasztani, ha akarod, ha nem. És vajon nem támasztotta ezeket magában Krisztusban is? „Ezeket mind neked adom (mondta az ördög Krisztusnak), ha leborulsz és imádsz engem.” Képzelnem sem lehetne nagyobb káromlást, mint hogy a mennynek és földnek Istene, a Krisztus Jézus a Sántánt imádja, de az éppen ezzel kísértette meg Urunkat és Megváltónkat. Ha pedig Isten rendelte e kísértéseket, hogy gyermekeit így tartsa vissza a bűntől, akkor van-e okuk a csüggedésre e szörnyű kísértések miatt? Sokakat más bűnöktől tart ez vissza. Jeromos, Luther, Magdeburgensis és mások beszélnek bizonyos vértanú történetét, kit ellenségei fenyegetéssel nem bírtak hitéből kitéríteni, és ezért egy szépséges, szőke asszonyt küldtek hozzá, hogy az csábítsa balgaságra. Midőn az úgy érezte, megmozdul, vágya felizzik, leharapta nyelvét, és a néember arcába köpte, gondolván, hogy a fájdalom visszatartja a testi vágytól. Könnyebbnek vélte a harcot a fájdalommal, semmint a buja vágyal, amiként Ágoston mondta, és az az ember így tartatott meg. Nem azért hozom ezt föl, hogy ajánljam, hanem hogy megmutassam, Isten néha fájdalommal tartja vissza gyermekeit a bujaságtól. Nos, eme káromlásos sugallatokban sok fájdalmat találhattok, és ha nem volnának e fájdalmaitok, egyéb gonoszságok után vágyódnátok. Isten látja szen-

nyes, hitvány, buja szíveteket, és azért engedi, hogy e fájdalmak gyötörjenek benneteket, hogy megóvjon benneteket a bujaságtól. Soha nem hallottatok olyat, hogy valakit kísértés tartson vissza a bujaságtól? Bizony, soha nem hallottatok olyan emberről, aki e kísértések révén tért meg? Én ismerem ilyen, és tudok gondolni megannyi nyomorult lélekre, ki ilyen tudatlan állapotban élt hosszú időn keresztül, de tetszett Istennek megengednie, hogy a Sátán bevesse e kísértéseit, eme szörnyű kísértéseit, melyek által ők úgyannyira meghököltek és megriadtak, hogy magukba néztek, és megtértek Jézus Krisztushoz. Minél több gyönyörűséget és elégedettséget talál valaki a bűnben, annál nagyobb a bűn; minél inkább remeg a teste és minél nagyobb teher nehezedik a lelkére kísértés alatt, annál kisebb a bűn. Nos, vajon nem szólhatsz így: Uram, jóllehet ezek az én legnagyobb terheim, ezek a legkisebb gyönyöreim? De bizony szólhatsz. Akkor pedig örülj, az Úr megóv más bűnöktől, és akkor ugyan miért csüggednél el, akármi ilyen kísértés gyötör is? Ami pedig a Szentlélek ellen való bűnt illeti, nos, nem vétkezik a Szentlélek ellen az, aki attól fél, hogy vétkezett a Szentlélek ellen.

Igen ám, feleled, de engem nem ezek a kísértések kínoznak; ezektől, dicsérem Istent, ment vagyok; más, hatalmas kísértések gyötörnek engem, és nincs erőm ellenállni azoknak. Nyomorult, erőtlen személy vagyok, erőtlen ifjú férfiú vagy nő, és félek, engedek e kísértéseknek. Ezért búslakodom erősen. Vajon nincsen rá kellő okom?

Nincsen, mert erőtlenségünkben válunk erő-

sekké, és amidőn erőtlenekek vagyunk, akkor vagyunk erősek az Úrban, mondja Pál apostol. Lehet valaki erőtlensége az évek dolgában, de erős a kegyelemben, és legyőzheti kísértéseit. „Írok nektek, gyermekek,” írta volt János apostol. Gyermekeknek nevezte őket, mert ő volt az atyjuk Krisztusban. A következő versben pedig ezt írja: „Írok nektek, atyák, mert megismertétek azt, aki kezdettől fogva van. Írok nektek, ifjak, mert legyőztétek a gonoszt. Írok nektek, gyermekek, mert megismertétek az Atyát,” amit fontossága miatt az apostol megismétel: „Írtam nektek, atyák, mert megismertétek azt, aki kezdettől fogva van. Írtam nektek, ifjak, mert erősek vagytok..., és legyőztétek a gonoszt.” Háromféle ember van a világon: némelyek öregek és magas kort értek meg, némelyek gyermekek, és némelyek középkorúak, őket ifjaknak nevezzük. Az öregek azt gondolják, nincs mit tanulniuk; tudják mindazt, amit a lelkipásztor nekik elmondhat. Ezért írja az apostol: „Írok nektek, atyák.” A gyermekek azt gondolják, nem elég öregek ahhoz, hogy tanuljanak, és van még rá idejük; ezért írja: „Írok nektek, gyermekek.” Az ifjak pedig azt gondolják, nekik a maguk dolgával, munkájukkal, mesterségükkel vagy hivatásukkal kell törődniük, és ezért írja az apostol: „Írok nektek, ifjak.” Kérlek, figyeljétek meg, hogy ez állapotokhoz illő szokat használ: az öregek a régiségeket szeretik, és ezért mondja nekik az apostol: „Írok nektek, atyák, mert megismertétek azt, aki kezdettől fogva van.” A gyermekek szeretik atyjukat-anyjukat szólógnatni, ezért írja: „Írok nektek, gyermekek, mert

megismertétek az Atyát.” Az ifjak pedig erősek, alkalmasak a küzdésre, és ezért mondja: „Írok nektek, ifjak, mert legyőztétek a gonoszt.” Ki más lehet ez a gonosz, ha nem a Sátán, a kísértő? És mindenek közül az ifjakról van megírva, hogy legyőzték a gonoszt; minden ember közül, az ifjú férfiak és nők győzik le a gonoszt. Az ifjak ideje a győzés ideje. Kérlek, mondjátok meg, vajon vén volt-e Dávid, midőn levágta Góliátot? Nem, nem érte még el a harmincat sem. Vajon József vénember volt-e, midőn ellenállt úrnője kísértésének? Vajon Sadrák, Misák és Abédnegó öreg volt-e, midőn ellenállt a király kísértésének, inkább választván a tüzes kemencét, semhogy engedelmeskedjék? Nem, hiszen őket nevezzük a három gyermeknek. És vajon nem mondta-é Isten, hogy „csecsemő játszik a viperalyuknál”. Mi volna a viperalyuk, ha nem a kísértés maga? Ha pedig megfontoljátok az Izraeliták győzelmét, amelyet Isten adott nekik az amálekíták fölött, azt találjátok, hogy soha többé ilyen dicsőséges diadalt nem arattak, oly dicsőségeset, hogy oltárt emeltek, melyet így neveztek el: „Jehova-Nisszi, az Úr az én pajzsom.”+ Ám ha elolvassátok a Deuteronomiumot, azt találjátok, hogy az amálekítákat akkor győzték le, midőn Refidimben fáradtan és kimerülten táboroztak, és ez erőtlenségre, fáradt időben aratták dicsőséges győzelmüket. Ugyan hát, jóllehet fáradt vagyis erőtlenségre, és a Refidim völgyében ülsz, győzhetsz, olyannyira dicső diadalt arathatsz, hogy oltárt emelhetsz Istennek, így nevezvén: Jehova-Nisszi, az Úr az én pajzsom.

Ésa 11,8

2Móz 17,15

Ó, feleled erre, de én engedtem, engem legyőzött a kísértés.

Igen, de nem tudod, hogy más vereséget szenvedni *in praelio* (tusában), és megint más *in bello* (csatában)? Aki legyőzetik a tusában, diadalmaskodhat a csatában. És bizony mondom nektek, addig teljesen le nem győztetek, amíg fegyvereteket kézben tartjátok. Mikor egy harcos földre borul ellensége előtt, és feladja fegyverét, akkor győzetik le igazán. Midőn földre borulsz, elcsüggedsz, feladsz mindent, mondván: Nem imádkozom többé, nem hallgatom vagy olvasom az Igét többé, mert mind hiábavaló, akkor vagy legyőzve. De addig is, jóllehet a tusában vereséget szenvedtél, a csatában még diadalmaskodhatsz. Így hát mit teszel: földre borulsz és búslakodsz? Sőt, van-e egyáltalán oka istenfélő embernek a kétségbeesésre? Nincsen, bizonyosan nincsen, ha igaz, hogy az ember soha nem győzetik le addig, amíg földre nem borul, és akkor kegyelem által minden istenfélő ember ezt mondja: Nem adom fel fegyverem soha; „Miért csüggednél el, lelkem. Bízzál Istenben!”

De ismét ellenkezel, mondván: Mindez nem áll az én esetemre és állapotomra. Attól félek, hogy az én kísértéseim nem olyanok, mint amilyenek Isten népét gyötrik. Az én bűnöm és az én makulám nem az Isten népének bűne és makulája, és ezért az én kísértéseim nem azok, amelyekből Isten népe szenved. És annál is inkább félek, mert amióta tekintetemet a mennyekre irányítottam, korábban soha nem látott kísértéseim támadtak. Valami baj tehát bizonyosan van bennem, és akkor ne volna okom csüggedésre-búsulásra?

Nincsen, mert kérdem én, milyen kísértések érik Isten népét, és mi módon támadnak azok?

1. Ha egy istenfélő embert valamely bűn megkísért, és ő abba beleesik, akkor ismét kísértése támad, ezúttal a hitetlenségé, hogy mindent, minden korábbi cselekedetét hiábavalónak gondolja. A kísértés továbbkínózza, hogy súlyosbítsa bűnét, és még inkább kétségbe ejtse. Ha gonosz embert kísért meg valamely bűn, és ő abba beleesik, akkor az a kísértése támad, hogy túl sokat engedjen magának, hogy felmentse magát bűne alól, és azt gondolja, vagy mondja: Merő botlás az egész, ifjúkori gyengeség, Isten kegyelmes, és így tovább; tehát a magabizás kísérti meg. Általában így jár el a Sátán az istenfélőkkel és az istentelenekkel.

2. Midőn istenfélő embert kísért meg valami gonoszság, és ha ő abba beleesik, az ördög azután azzal is megkísérti, hogy ne is gondolja azt kísértésnek, és magára vegye az egész terhet, mondván: Balgául cselekedtem, megyek s sírok keseregve, hiszen ehhez az ördögnek semmi köze, az egész az én hibám. Midőn gonosz embert kísért meg valami gonoszság, és ha ő abba beleesik, ismét kísértése támad, hogy ezt csak kísértésnek vegye, mondván: Mások rángattak bele, nem magamtól tettem, a Sátán kísértett, vagy hozzá hasonló: az általad adott asszony vagy a velem lévő barát; ilyenformán áthárítja másokra a dolgot. Általában így jár el a Sátán az istenfélőkkel és az istentelenekkel.

3. Midőn istenes embert kísért meg valamely gonoszság, ő inkább a bűntől, nem annyira a terhétől hőkken meg. Midőn istentelen embert kí-

sért meg valamely gonoszság, az inkább a terhétől, a büntetéstől, nem pedig a bűntől és gonosz voltától hökken meg. Világosan kitetszik ez Máté evangéliumából: Megváltónk azt mondja a tanítványoknak, hogy közülük egy elárulja őt, mire ők igen-igen megszomorodva, egyenként kérdezték: „Csak nem én vagyok az, Uram?” Ezek voltak a jó tanítványok. Júdás ellenben meg se moccan. Csak *később* szólt így, miképpen írja az apostol: „Felelvén pedig Júdás, aki őt elárulta, azt mondta: Csak nem én vagyok az, Rabbi?” (25). És mire felel így Júdás? Arra, nézzétek meg a 24. verset, hogy Megváltónk az árulója terhét és büntetését taglalja: „Az Embernek Fia ugyan elmegy, mint meg van írva róla; de jaj annak az embernek, aki által az Embernek Fia elárultatik; jobb lett volna annak, ha nem született volna az az ember.” *Ekkor* kérdi Júdás: Csak nem én vagyok az, Rabbi? Ekkor riadt meg csak. Krisztus igaz és kegyes tanítványai a bűntől rettentek meg, midőn Krisztus még csak a bűnt hozta szóba; ekkor Júdás még meg sem szólalt. Midőn azonban Krisztus bűnének terhéről és büntetéséről kezd beszélni, akkor Júdás megijedt, míg a többiek némán hallgattak. Világosan kitetszik tehát ebből is, hogy a kegyes lélek inkább a kísértés gonosz voltán hökken meg, semmint a terhén, míg a gonosz inkább a terhén, semmint a gonoszságán. Ez utat követik az istenfélő és az istentelen emberek kísértéseikben.

Ami pedig bennetek illet, ti nyomorult, megkísértett, kételkedő lelkek, kik szomorú kísértések között szenvedtek, és azt hiszitek, másokkal nem úgy van, mint veletek, nos, ti nem ilyenek

ismeritek ezt? Nem mondhatjátok igaz szókkal: Uram, a lelkem így ismeri? Mert minek utána vétkeztem, ismét megkísérttettem, hogy vonjam kétségbe azt, hogy Isten gyermeke vagyok, és essem bús kétségekbe. Midőn megkísértett valamely bűn, és abba beleestem, minden terhet magamra vettem, mondván: Ez nem kísértés, hanem a magam tulajdon romlása. Igen, Uram, te tudod, hogy lelkem inkább a bűnön, semmint a terhén hökken meg. Ami a bűn terhét illeti, azt reád bízom, Uram; vedd le rólam, midőn jónak látod; csak a gonoszságától szabadulna meg lelkem. Ekkor örülj, mert nem vagy másképpen, mint Isten egyéb gyermekei. Makulád nem más, nem nagyobb, mint Isten népének bármely makulája.

Mivel pedig azt mondod: Félek, nincs minden rendjén, mert olyan kísértések kínoznak, amelyek mennyhez fordulásom előtt soha:

Talán azt gondolod, hogy Péter megtérése előtt is elárulta Jézus Krisztust? Talán Dávid is természetű állapotában számlálta meg a népet? Talán azt olvasod az Írásban, hogy Izrael fiai hűjával voltak a kenyérnek és víznek Egyiptomban, vagy hogy ugyannyi kísértésük támadt ott, mint azután, hogy Isten hatalmasan megjelent nekik? Talán Krisztus nem azután kísértetett meg, hogy megkeresztelkedett és hallotta a mennyei szót: „Ez az én szerelmes Fiam, kibem kedvet leltem.” Vajon ismert-e ilyen kísértést azelőtt, hogy Isten a Fiának jelentette ki őt a mennyből?

Ha pedig Isten nem a kísértés alatti cselekedeteivel méri az istenfélő embert, és nem aszerint határozza meg örökkévaló állapotát, akkor az istenfélő

embernek mi oka van a csüggedésre? Nézzétek meg az Írásokat, és azt találjátok, hogy jóllehet Isten megrója népét, amiért vétkezett, amiért kísértés alatt magatartása megváltozott, de soha nem azzal méri az istenfélő embert, soha nem aszerint határozza meg örökkévaló állapotát. Nem akkor méred a tejet, midőn fő s fortyog, hanem amikor már lehült. Isten sem azzal méri gyermekeit, hogy miképpen főnek s fortyognak kísértések között, hanem azzal, hogy milyenek midőn már lehültek, s magukhoz tértek. Így tett Isten Jóbbal, Jeremiással, Mózesrel és minden más gyermekével. Való igaz, nem így bánik a gonoszokkal; némelykor egyetlen cselekedetükkel méri őket, és aszerint határoz róluk, némelykor örökkévaló határozatot hoz így róluk: Ananiás és Szafira, miként meg van írva, csak egyszer hazudott a Szentléleknek, ráadásul ebben a Sátánnak is benne volt a keze, minthogy ezt mondja az apostol: „Miért foglalta el a Sátán a szívedet, hogy megcsald a Szentlelket?“, mégis egyedül emiatt vesztet el. Saul is csak egyszer vétkezett, midőn megkönyörült Agágon és az állatok legjaván, mégis e miatt vesztet el. És Ádám meg Éva is csak egyszer vétkezett, a tiltott fa gyümölcséből éve, ráadásul kísértette is őket a Sátán, mégis ezért vesztet el, s vesztet el velük együtt az egész emberi nemzet is. Miért? Azért, mert a cselekedetek szövetsége kötötte őket. Mert amidőn az embereket a cselekedetek szövetsége köti, ha csak egyszer vétének is ellene, jóllehet a Sátán kísérti őket, Isten határozhat róluk ez egy vétük alapján. Nos, a gonoszokat még mindig a cselekedet szövetsége köti, és ezért, ha csak egyszer vétkeznek is, ha a Sátán ugyan rászedi is őket erre, az

Isten méltán határozhat róluk örökkévalón. A szenteket és Isten népét azonban nem a cselekedetek szövetsége, hanem a kegyelem szövetsége köti, és pedig köti őket mindnyájukat; és ezért Isten kegyelmesen bánik velük, nem egyetlen kísértés idején tett egyetlen cselekedetükkel méri őket. Nem teszem ezt, mondja az Úr, mert ez csak a kísértés ideje; nem aszerint mérem ezt vagy azt az embert, hogy milyen most, hanem aszerint, hogy milyen amidőn meghiggad, magához tér, a kísértésből kivickél. Mily kegyelemteljes kiváltság ez! Ki ne igyekeznék, hogy Krisztusba lépjen, istenessé váljon, és belépjen a kegyelem szövetségébe?! Ami pedig titeket, istenes híveket illet, mondjátok meg nekem, hogy mindezeket látva, van-e még okotok a csüggedésre-búslakodásra, midőn megkísértettek? Bizonyal nincsen; akármilyen kísértés kínoz is, még sincs okotok a csüggedésre.

Igen ám, kérdezed mégis, de mi van azután? Mit tegyek, hogy felvertezzem szívem az ilyen csüggedések ellen, hogy a kísértések okán ne ereszkedjem bűnnek, ne keseregjek? Elismerem, valóban nincsen miért istenfélő embernek kétségbeesnie e tekintetben, de nehéz kibírni a kísértések idejét búslakodás nélkül. Mit tegyek, hogy ne csüggedjek el, akármilyen kísértés gyötör is?

Nem szólok most természetes hajlandóságaidról. Ha a kísértések természetes oknál fogva támadnak, természetes eszközöket, gyógyszereket kell használni és alkalmazni, és jól teszik az emberek, ha e tanácsot megfogadják. Hanem én most hadd adjak inkább lelki útmutatást.

Ha nem akarsz elcsüggedni kísértéseid köz-

ben, vigyázz, hogy amidőn kísértés ér, ne várj túlságosan sokat a segítség bármely eszközétől. A túlzott várakozás csüggedést szül. A csalatkozás csüggedést szül. Nem állapotod szomorú volta, hanem a csalatkozás váltja ki csüggedésed. Ha valaki adósságba keveredik, és letartóztatják, addig, amíg vannak barátai, kik kezeskednek érte, vagy vannak eladható ingóságai, nem esik kétségbe. De ha túlságosan sokat vár barátaitól, ingóságait pedig elkobozzák, úgyszólván, úgyhogy sem innen, sem más honnan segítségre nem számíthat, akkor bizony erősen kétségbeesik. Ha valaki vízbe esik, de amíg csak meg tud kapaszkodni valamiben, ami megtartja őt, nem esik kétségbe. Ha azonban egy parti fűcsomót fog meg, az elszakad, s őt ismét magával ragadja az ár, és ha ugyan meg nem hűl benne a vér, bizony erősen kétségbeesik. Így vagyunk ezzel, midőn megkísértetünk, úgyszólván, beleesünk a vízbe, félünk az alámerüléstől, kiáltozunk: Megfulladok! Megfulladok! Akkor utánakapunk holmi fűcsomónak, ilyen vagy olyan eszköznek, és ha az elszakad, vagy nem válik be, jaj, nagyon kétségbeesünk. Azért ha nem akarsz megszomorodni vagy elcsüggedni, midőn kísértésed támad, óvakodj attól, hogy minden erőddel egy fűcsomóba kapaszkodj, emennek vagy amannak a tanácsára, egyik vagy másik eszközre hagyatkozz, hanem mondd inkább ezt: Íme a mélység alattam, félek, alámerülök, és nem látom szabadulásom eszközét; csakhogya Isten útjai a mélységben vezetnek, és ő véghetetlen, vannak neki ismeretlen útjai és eszközei; ezért bár használok ez eszkö-

ket, nem hagyatkozom rájuk, és noha minden fűcsomó elszakad, bízom Istenben.

Ha nem akarsz kétségbeesni a kísértések idején, vigyázz, ne mondd, hogy kísértésed nem is kísértés. A Sátán először gonoszsággal kísért. Azután azzal kísérti Isten népét, hogy a kísértést ne gondolja kísértésnek. Amíg azt valaki merő kísértésnek gondolja, mely nem tart sokáig, reménységgel erősíti meg a szívét. Ha azonban a Sátán rászedi, hogy a kísértés nem is kísértés, hanem rosszabb, akkor elszorul a szíve, és kétségbeesik. Vigyázz tehát, nehogy azt mondd, kísértésed nem kísértés.

Fontold meg, hogy a teendők mily végeláthatatlan sorát veszi magára Jézus Krisztus, hogy nyomorult megkísértett lelkeknek segítséget és enyhületet adjon. Kísértések között soha nem csüggedhetsz, ha nem feledkezel meg róla, hogy Krisztus mily hatalmasan törődik a megkísértettekkel. Méghozzá megannyi módon törődik. Törődik tulajdon kísértései okán, mert ő maga is megkísértett, hogy tapasztalatból adhasson enyhületet a megkísértetteknek. Törődik ígérete okán, mert megígérte, hogy hamvadó mécsbelet nem olt el, jóllehet inkább csak füstje van, lángja nemigen. Törődik, mert része van benned, és a nevéet viseled. Törődik, mert kegyelemre hajlik eredendően. Midőn a földön járt, gyógyította azokat, akiket a Sátán háborgatott. Vajon téged háborgat-e és kísért-e a Sátán? Krisztus ugyanolyan kegyelmes fönn a mennyből, mint volt itt a földön. Törődik hivatala okán, mert, miképpen az apostol mondja: „nem olyan főpapunk van, aki ne tudna velünk érezni gyengeségeinkben, hanem olyan,

aki mindenben megkísértetett hasonlatosképpen”, hogy enyhet adjon a megkísértetteknek. Ő a mi nagy főpapunk. Ha vérboszuló emberölőt vett úzóbe, és az emberölő menedékvárosba futott, ott biztonságban életben maradhatott. Ott kellett maradnia, mígnem a főpap meghalt. A főpap halálával szabadon bocsátották. Jézus Krisztus a mi főpapunk, kinek halálával szabadon bocsátattunk, és akinek az életével életben maradunk. Tiszte, hogy enyhet adjon nyomorult, megkísértett lelkeknek, kiket vérboszulók vettek úzóbe, és ha egy jó ember hűséges a tisztében, sokkal inkább hűséges Krisztus, aki által minden más ember hűséges. Bizony, az Atyaisten megalkotta a nyomorult, megkísértett lelkek megnyugtatójának hivatalát, és ezt a Jézus Krisztus viseli. Azért ha kísértés gyötör, és félsz, hogy engedsz a kísértésnek, akkor emlékezzél meg Krisztusról, és mondd: De az Úr Jézus betölti tisztségét! Köteles enyhet adni nyomorult, megkísértett lelkeknek, amilyen vagyok magam is. Törődik tulajdon megkísértése okán, törődik ígélet okán, törődik, mert része van bennem, mert viselem a nevét, törődik hajlandóság okán, törődik hivatala okán. Ennek okáért, ha kísértés is engem gonosszal, takarodj innét, Sátán, mert úgyis megszabadulok! Kísért a Sátán, de megszabadulok, mert Krisztus törődik szabadulással. Csak Krisztus törődését ne fedjétek, és akkor soha nem csüggedtek el, akár milyen kísértéstől szenvedtek is.

Ne is gondoljatok rá, hogy kísértések idején bölcséleti vagy erkölcsi okvetésekkel vigasztalódtok vagy nyerjétek enyhületet, mert a kísértés

kórsága erősebb ennél a gyógyszernél. Az okvetéssel elhessegetett kísértés hamar visszatér, de a Krisztus vérébe mártott kísértés vissza soha nem jön, vagy legalábbis ilyen hévvel vagy sikerrel sohasem. Tudjátok, miképpen van a gyertyával: ha ellobban, könnyen meggyújthatod ismét, de ha vízbe mártod, akkor már nem gyullad meg egykönnyen. Hasonlatosképpen az elhatározásokkal és erkölcsi okvetésekkel ellobbantott kísértések könnyen visszatérnek, hanem a Krisztus vérébe mártott kísértések már aligha. Krisztus egyetemes jó. Az okvetés csak egyedi jót képes felmutatni. Az egyetemes jóban megvan az, ami megfelel bármire, ami benned rossz. Ami pedig az erkölcsi okvetéseket illeti, nos, a kísértő ezt mondja majd rájuk: Krisztust ismerjük, az ígéletet ismerjük, de kik vagytok ti? Maga Isten, mondja az apostol: „vigasztal meg minket minden nyomorúságunkban.” Sötétben tapogatózunk? Csak Krisztus tudja meggyújtani a gyertyát.

2Kor 1,4

Ne húzódozz tanácsot kérni azoktól, akik megjárták a kísértések útját, még ha erőtlenebbek is nálad. Krisztus erősebb volt minden angyalnál, de midőn a halállal tusakodott, angyal jött, hogy megvigasztalja. A halállal való tusakodás idején, meglehet, erőtlenebb is megvigasztalhatja és megerősítheti az erőst; de megkísértetni annyi, mint a halállal tusakodni. Kísértés gyötör? Sötétben tapogatózol? Beszélj a világosság ama gyermekeivel, akik beléptek már a kísértésnek eme sötét kapuján. Ki tudhatja, Isten talán éppen erőtlenebb kéz által adja neked ama vigasztalás beszédét, amelyet erősebbtől soha nem kaphatnál meg.

De különösen beszélj és társalkodj az ígérettel. Halld az ígéret szavát. Általa mondja az Úr, hogy „Egyéb kísértés nem ért benneteket, hanem csak emberi”. Ó, vedd ellen, de senkit nem kínozz oly kísértés, mint engemet, de az apostol így szól: Ne mondd ezt, mert „egyéb kísértés nem ért benneteket, hanem csak emberi”. Rendkívülinek gondold kísértésedet, pedig az az igazság, hogy itt egy második kísértés jön az első hátán. Kísértés az is, ha kísértésedet rendkívülinek hiszed. Mégis azt mondd: Ó, az én állapotom rendkívüli, az én szenvedésem rendkívüli, az én megkísértésem rendkívüli! Csakhogy az apostol ezt mondja: „Egyéb kísértés nem ért benneteket, hanem csak emberi.” Azt hiszed, soha nem bírod el kísértésedet. Ó, mondd, nyomorult, erőtlén teremtmény vagyok, a kísértésem pedig nagy és erős, ezért én soha nem bírhatok vele. Csakhogy az apostol ezt mondja: „Hű az Isten, hogy nem hagy benneteket feljebb kísérteni annál, amint elbírájátok.” Megint azt gondold, soha nem menekülsz meg e kísértéstől. Ó, mondd, már ilyen s ilyen régóta kínozz a kísértés, de szabadulás nem érkezik, alkalmasint nem is lesz, ezért soha nem szabadulok meg. Csakhogy az apostol ezt mondja: „a kísértéssel együtt a menekvést is elkészíti, hogy elszenvedhessétek.” Ad valami nyílást, ajtót vagy ablakot, hogy e füst kimehessen. Talán nem látod ez ajtót, talán nem is látható. A bárka ajtaja sem volt látható az özönvíz idején, de midőn a bárka épült, vele együtt az ajtó is megépült. Úgyhogy amidőn a Sátán megépítette e kísértést, Isten az oldalára tette az ajtót, mit kellő időben meglátsz. De bizonyos lehetek eb-

ben?, kérdezed. Igen, olyan bizonyos, mint amilyen hű az Isten, mert zálogul adta hítségét ígéretének igazságáért. „Hű az Isten – mondja az apostol – ki a kísértéssel együtt a menekvést is elkészíti.” Bárcsak jobban meggondolnák az emberek az ígéretet és annak minden szavát! A kísértéstől néha olyan sietősek, hogy meg se hallják az ígéretet. De vajon mindez igaz is? Ó, figyelmezz az ígéretre, halld az ígéret szavát!

Fontold meg a kísértések mögött rejtőző örömeiket. Amiképpen teljesítéid mögé rejtőzve ütnek rajtad a kísértések, akképpen a kísértések mögé rejtőzve ütnek rajtad az örömeik is. És amiképpen a legnagyobb kísértések Isten szerelmének legnagyobb megmutatkozásait követik (olvassd erről a Máté evangéliumának 3–4. részét), akképpen a legnagyobb vigasztalások is a legszörnyűségesebb kísértéseket követhetik. Mikor szolgáltak angyalok Krisztusnak, ha nem azután, hogy ő véget vetett kísértéseinek? Így lesz ez veled is, mert Krisztus azért kísértetett meg, hogy példája és kísértésen aratott győzelme neked erőt adjon, midőn kísértés gyötör. Hallottál a Jób türelméről, és hogy mi végre juttatta őt Isten, hogy a kísértés után kétannyija volt, mint annak előtte. Ha tehát kiállod a vihart, az angyalok bizonyosan eljönnek neked szolgálni, és kétannyi vigaszod lesz, mint volt annak előtte. Annak okáért, testvéreim, vegyétek föl Isten minden fegyverzetét, hogy ellenálljatok a gonosz napon, és tegyetek meg mindent, hogy megálljatok. Ennyit az ötödik példáról.

Vigasztalás elhagyatás esetén

VI. A szentek némelykor elhagyatottságukban, lelki elhagyatottságukban csüggednek el.

És éppen ez esett meg itt Dáviddal, mert mi-képpen írja: „Gyilok gyanánt van csontjaimban, mikor csúfolnak ellenségeim; mikor azt mondják nekem egész nap: Hol van a te Istened?” (11. vers). És előzőleg így szól: „Azt mondom Istennek: Kösziklám, miért felejtettél el engem?” (10. vers). Márpedig ez Isten gyermekeinek minden-napos esete. Ó, mondja egy, az Úr elfelejtett em-gem, elrejtette arcát előlem, elhagyta lelkemet, és én ezért csüggedtem el így. Nem panaszkodom a külső kegyelem és áldás hiánya vagy elvesztése miatt; bizony mondom, ha az egész világ elhagyna is, nem szenvednék, csak Isten és Krisztus lenne jelen velem; volt azonban idő, amikor az Úr mécse megvilágított engem, amiképpen arcának világos-ságában jártam és elmélkedtem; de az Úr most el-rejtette arcát előlem, elhagyta lelkemet. Vajon így nem méltán búsulok, csüggedek?

Nem! Megengedem, meg kell engednem, hogy nagy szomorúsága a kegyes szívnek, ha elveszíti Is-ten és Krisztus arcának jelenvalóságát, ha Krisztus

elhagyja és mellőzi őt. Bizony, nem ismerek sem-mit, semmi szenvedést, mi ennél fájóbb sebet üt-hetne a kegyes szívben: mert végy bármily más szen-vedést, akármilyen nagy is, az csupán holmi egyedi szenvedés, valami egyedi dolog elvesztése, egy bi-zonyos mécs kioltása, egy bizonyos csillag elrejtése, de ha Krisztus rejti el arcát, ha Isten vonul vissza vagy rejti el magát, az egyet jelent a Nap elsötétü-lésével, a lélek egyetemes sötétségbe borulásával. Megkeserít minden más szenvedést, mert amikép-pen Krisztus jelenvalósága megédesít minden egyéb örömet, akképpen hiánya vagy eltávozása megkeserít minden szenvedést, megfoszt annak enyhítésétől és gyógyírjától. Amíg Isten ráragyo-gtatja arcát a nyomorult lélekre, az menekülhet Krisztushoz, hogy enyhületet és segítséget kapjon gyötrelmeiben. Igaz, barátaim elhagynak, rokonaim elhagynak, de Krisztus nem hagyott el sosem. De ha Isten és Krisztus elhagyja, hol talál enyhet és menedéket az ember a tomboló viharban? És ami-képpen azok a legnagyobb bűnök, amelyek meg-fosztanak a más bűnök ellen való orvosságtól, ak-képpen azok a legnagyobb szenvedések, amelyek megfosztanak a más szenvedések ellen való orvos-ságtól. Ilyen ez a mostani is: minden szenvedés kö-zül ezt látja a legítéletesebbnek a kegyes lélek. „Uram, ne feddj engem haragodban (mondja Dá-vid); és ne fenyíts felindulásodban.” Midőn az Is-ten elrejtí arcát és odahagyja a lelket, nagy felindu-lásában korholni látszik. E dologban a keresztyén ember úgyszólván Istennel magával tusakodik. Harcolni emberekkel harcol időnként, és ilyenkor felettébb diadalmas, mert vele és benne harcol

Zsolt 6,2

Krisztus is. Harcol a Sátánnal, a fejedelemségekkel és hatalmakkal, és győzedelmeskedik, mert benne van Krisztus. De jaj, mondja elhagyatottságában a lélek, most Isten az ellenfelem. Kézitusát kell az isteni haraggal vívnom, és most mitévő legyek? Mi módon menekülhetnék meg? Az az igazság, hogy mindenik közül a leginkább e gyötrelem von kárpi-tot örömeink elé, vet véget lelki vigasságunknak. Mely madár dalol télvíz idején? Némelyik talán igen, de általában nem szokott egyik sem. Ha tél-időben kimész a határba, és nem hallod a madarak énekét, valaki pedig megkérdi: Miért e síri csend? Két vagy három hónapja, mikor kijöttünk a határba, minden fának megvolt a maga muzsikája, milyen édesen csiripeltek akkor a madarak, mostanra azonban mind elnémultak. Miért? Ezt könnyűszerrel megválaszolod. Igen, akkor nyár volt, a Nap rájuk ragyogott, ők pedig énekeltek, de most, hogy a Nap éltető és melengető sugarai eltávoztak, ők nem énekelnek. Szeretteim, midőn arcának vilá-gosságát Isten reánk ragyogtatja, az a mi kikele-tünk, és amidőn eltávozik, az a télidőnk. Mutassá-tok meg nekünk ama szentet, ki télvíz idején is da-lol. Elismerem, lehet ekkor is énekelni, némelyek talán meg is teszik. Habukuk egyike volt azoknak, akik megtanulták a hitnek ezt a dalát, de kevesen bírnak énekelni és örülni, midőn elrejtí arcát az Isten. Nem, szól a lélek, két vagy három hónap-ja az Úr még reám ragyogtatta arcát, és akkor való-ban daloltam, de most Isten és Krisztus elhagyott, és velük együtt elhagyott engem az énekszó is, az örömöm is, és félek, soha nem látom őket viszont, soha nem örülni tudok Krisztusban megint.

Magdalai Máriáról olvassuk, hogy midőn Krisztus sírjához kiment, sírt, és noha angyal lépett oda hoz-zá, mondván: „Asszony, miért sírsz?”, az csak sírt to-vább. Egy angyal jelenvalósága sem vigasztalhatta meg. Miért? Ő, felelte Mária, „Mert elvitték az én Uramat, és nem tudom, hova tették.” Vajon nem szomorodna meg egy herceg, ha megfosztanák ko-ronájától, ha elveszítené trónszékét, és közönséges emberré lenne? Krisztus jelenvalósága a keresztyén ember koronája, és ezért, midőn az Isten elhagyta egyházát, miként a Jeremiás siralmaiban olvassuk, „leesett fejünk koronája”. Miért? „Miért felejtess el minket folyton, hagysz el bennünket ily hosszú időre” (20). Mert „egészen megvetettél bennün-ket, felettébb megharagudtál ránk” (22). Vond el Krisztus jelenvalóságát, és a keresztyén embert a közönséges emberek sorába állítod: és vajon nem szabad fájlalnia, hogy fejének koronáját lelökték ró-la? olvastam egy hívő asszonyról, ki kilenc gyer-meknek adott életet, és azt mondta, hogy inkább szenvedné a fájdalmát mind a kilenc vajúdásának egyszerre, mint a nyomorúságát Isten jelenvalósága elvesztésének. És valóban olyan hatalmas gyötrel-me valakinek az Istentől való emez elhagyása, hogyha valaki ezt nem érzi, az a gyanúm, hogy ez azért van, mert valóban elhagyatott. De bár legyen e pohárban megannyi epe és keserűség, az Isten gyermekeinek nincs miért elájulniuk, midőn ki-isszák. Nincs igaz okuk sem az ájulásra, sem a csüg-gedésre-búsulásra.

Jn 20,13

JSir 5,16

Miből tetszik ez ki?

1. Hogy ebben a dologban tisztán lássatok, tud-notok kell, hogy ha Isten vagy Krisztus elhagy va-

lakit, azt hatalma, kegyelme vagy ereje, illetve szerelmének, akár az egyesüléssel, akár a látomással kapcsolatos örömei tekintetében teszi. 1. Ami a népével való egyesülést illeti, Isten soha nem hagyja el tulajdon népét. 2. Ami hatalmát, kegyelmét és erejét illeti, soha nem hagyja el őket végképpen. 3. Ami pedig a látomással kapcsolatos örömteli érzéseket illeti, nos, ebben időlegesen elhagyhatja őket, de visszatér hozzájuk. Ha pedig ez igaz, van-e okuk a csüggedésre? Ami az elsőt illeti, tudjátok, mit mondott János: „Akiket szeret, azokat szereti mindvégig.”+ Ami a másodikat illeti, tudjátok, mit mondott az apostol: „Nem eresztelek el, sem el nem hagylak téged.” Ami pedig a harmadikat illeti, vajon nem ígérte meg az Isten Ésaia révén, hogy nagyobb áldásokban tér vissza megint: „Egy kis pillanatra elhagytalak téged; és nagy irgalmassággal befogadlak téged. Egy harag-kitörésben elrejtettem arcomat egy pillanatra előled; és örök kegyelemmel irgalmazok neked, azt mondja megváltód, az Úr.” Mármost tudjátok, hogy a barátokat nem viseli meg válás, ha az ideiglenes. Az efezusi gyülekezetről úgy tudjuk, hogy amidőn Pál eltávozott tőlük, sírtak, mert az ezt mondta nekik: „Többé nem látjátok az én orcámat.” Krisztusról ellenben nem mondhatják ezt a szentek. Jóllehet most nem látják arcát, nem mondhatják: Többé nem látjuk arcát; mert ő visszatér újra, bizony mondom, visszatér, még nagyobb irgalmassággal; mert bár egy pillanatra elhagy, mégis hatalmas és örök kegyelemmel irgalmaz nekik az Úr. Akkor hát, jóllehet időlegesen elhagyattál, van-e bármilyen igaz okod a csüggedésre?

Jn 13,1

Zsid 13,5

Ésa 54,7-8

2. Ha Krisztus egy pillanatra hagyja el népét, hogy ne hagyhassa el örökre őket, és ha elhagyásukban semmi más nem vezérli őt, csak az irántuk való szeretet, akkor ugyancsak nincsen igaz okuk búsulásra. Most pedig megkérdezem, miért hagyja el Isten a népét egy-egy időre vagy pillanatra? A szeretet vezérli ebben? Avagy nem azért vonul vissza, hogy magához vonhassa őket? Talán azért fordítja el róluk arcát, hogy soha ne kelljen nekik végleg háttal fordítania? Vajon nem azért hagyja el őket időlegesen, hogy azok meghaljanak a világnak, és sóvárogjanak a mennyek országa után, ahol nincs elhagyatottság? Vajon nem azért hagyja el őket ideig-óráig, hogy azok meghaljanak az érzékeknek, és megtanuljanak hitből élni, ez élet igaz munkájának élni? Vajon nem azért hagyja el őket egy-egy időre, hogy elhagyatottságuknak télidején bűneik gyomait és férgeit irtsák és öldököljék? Vajon nem azért hagyja el őket egy villanásnyi időre, hogy meglássa iránta való szerelmüket? Jelenvalóságának idején mi érezzük az irántunk való szerelmét, de távolvalóságának idején ő látja, mi pedig érezzük az iránta való szerelmünket. Vajon nem azért hagyja tehát el őket e rövid időre, hogy örömeik és vigasztalásaik még inkább izzanak, felmagasztalódjanak és megnövekedjenek? Természetünk szerint akkor örvendezünk leginkább, midőn örömünk megszabadul a halál kezéből, midőn elvesztése után megkerül. A bölcsék, midőn újra meglátták az elveszett csillagot, ujjongtak. Nem örvendeztek volna a csillagnak korábban? De igen, de még inkább örvendeztek, sőt ujjongtak, midőn az elveszett csillag újból feltűnt. Ter-

mészetünk szerint van ez így, az elveszett és újra megtalált kegyelemnek örvendünk leginkább. Mármost az Úr Krisztus ismeri természetünket, és ezért avégett, hogy gyarapítsa vigasságunkat, dicséretszavunkat és hálaadásunkat, időnként visszavonja jelenvalóságát, arcát és szerelmének kinyilvánításait. Ezért valahányszor visszavonja magát, mindig a lelkünk iránt való szerelme vezérli őt. Van-e ilyenképpen okunk a csüggedésre?

3. Jóllehet időről időre tetszik Istennek elrejtene arcát népe elől, mely esetben sötétség, sűrű sötétség borul rájuk, de soha nem olyan sötétség, hogy ne legyen elég világosság munkálkodásukhoz. Az egész esztendő során hány olyan rövid, sötét és homályos nap van, hogy ne legyen elegendő világosság a munkálkodáshoz? Való igaz, a Nap időnként megfogyatkozik, időnként felhő mögé rejtőzik, nem tör ki mögüle arany sugaraival, mint teszi máskor. De ha a Nap fölkel, és nappal van, az embernek van elég világossága a munkálkodáshoz. Márpedig a nap mindig fölkel a szenteknek. Nekik mindig nappal van. Jóllehet az igazság napjának sugarai nem ragyognak, mégis mindig nappal van. Ők nem a sötétség gyermekei. Juthat ugyan nekik belőle egy-egy sötét nap, de mivel olyan sötét nem lehet, találnak elegendő világosságot, hogy végbevigyék a nagy munkát, mit elvégezni a világra jöttek, ami ebben áll: hinni, bízni és Istenre támaszkodni. Ezt az ember elvégezheti a legnagyobb sötétségben is, midőn nincsen világossága. Ezért mondja a próféta: „Aki sötétségben jár és nincs neki világossága, bízzék az Úr nevében, és támaszkodják az ő Istenére.” Nos, jóllehet

nincsen annyi világosságod, amennyivel felüdülni szeretnél, de ha van elegendő világosságod Atyád munkáját elvégezni – márpedig ez életben nincsen nagyobb munka, mint Istenben hinni és bízni –, akkor van-e még okod a csüggedésre-búsulásra? Így van ez minden szenttel. Jóllehet sötétségben járnak, és a Nap nem ragyog reájuk, nekik mégis mindig nappal van, mert még a legnagyobb sötétségben is van elegendő világosságuk, hogy elvégezzék Atyjuk munkáját; és ezért a szenteknek bizonyosan nincsen okuk a kétségbeesésre és csüggedésre, akármilyen elhagyatottnak, mellőzöttnek érzik is magukat a sötétben.

Csakhogy, mondod te, a Jézus Krisztus nemcsak elhagyott, nemcsak mellőz, nemcsak a látomás tekintetében vontatta vissza magát tőlem, hanem attól félek, az egyesülés tekintetében is. Nemcsak az örömteli érzések dolgában, hanem a hatalom és az erő dolgában is, márpedig emiatt félek és csüggedek én, és vajon nincsen kellő okom rá?

Nem! Mert aki sötétségben van, nem tudja megítélni a neki adatott kegyelmet vagy Krisztusnak a benne lévő erejét. Mármost, te elhagyatott vagy, és ezért sötétségben jársz, s nem tudod megítélni a néked adatott kegyelmet vagy Krisztusnak a benned lévő erejét. Ám ha ez állapotodban mégis tudsz ítéletet mondani, és hűségesen bánysz lelkeddel, vajon nincsen mostani életedben és magatartásodban annyi Krisztus erejéből és kegyelméből, mint amennyi volt a jelenvalósága idején, amelyre most szomjúhozol, leszámítva a kötelességtevésben való kiteljesedéset? Elismerem, elhagyatottságá-

ban a kegyesnek valóban nincsen az a kiteljesedése, amely megadatott, midőn Isten reá ragyogtatta arcát, de e kiteljesedéstől eltekintve, mi hibázik magatartásodból, mi akkor megvolt? És vajon kiteljesedés hiánya elegendő ok rá, hogy azt mondd: Krisztus elhagyott, nemcsak a látomás, hanem az egyesülés, az erő és a kegyelem tekintetében is? Az Énekek énekében azt olvassuk, hogy midőn Krisztus eltávozik kedvesétől, mirha marad a závár kilincsen. A kedves fölkel, a nyomába megy, és kérdezősködik utána: „Láttátok-e kedvesemet?” Találkozik az örökkel, akik megverik és megsebzik őt, de ő túri verésüket, hogy hallhasson Krisztusról; áll és csodálja kedvesének szépségét és kiválóságát: „Az én kedvesem fehér és piros, kitűnik tízezer közül.” Nos, ebben a te mostani elhagyatottságodban nem maradt szemernyi mirha sem szíved kilincsen? Vajon nem állasz most, s csodáld Krisztust és kiválóságát? Vajon nem kérdezősködsz kedvesed után? Nem méssz oda ehhez, ahhoz, kérdezősködés: „Nem láttátok azt, kit lelkem szeret?” Vajon nem túrnéd az örök ütlegeit csak azért, hogy találkozhass Krisztussal megint? És vajon akkor azt mondd-e majd: Eltávozott, nemcsak a látomás tekintetében, hanem az egyesülés, a hatalom, az erő és a kegyelem tekintetében is? Bizony nincsen erre okod.

Hanem te továbbra is ezt mondd: Nemcsak elhagyatott és mellőzött vagyok, nemcsak elvesztettem az egykor bírt és most sóvárogva vágyott szerelem örömteli érzéseit s kinyilvánításait, hanem éppenséggel Isten haragjának és felindulásának ellentétes jeleit lelem. Ha csupán szerelmét vonná meg, azt még viselném, de Krisztus felin-

dult, Isten felindult. Ellenségemnek látszik, és vajon így nincsen kellő okom a csüggedésre?

Nincs! Mert ha ez állapotban voltak már szentek előtted is, akkor miért kellene félned állapotod felől? Nyissátok fel Ésaiás könyvét az 57. rész 17–18. versénél, és ott Isten ezt mondja: „Megharagudtam, és megvertem őt.” Nemcsak elrejtette arcát, hanem meg is haragudott; s bizony, nemcsak haragudott, hanem meg is verte népét, az ígélet mégis így szól: „megfizetek vigasztalással neki és gyászolóinak.” Vajon nem azt gondolta és mondta Jób, hogy Isten megharagudott rá, és az ellenségévé lett? És vajon nem azt hitték-e Jób barátai, hogy Isten szereti őket és barátja nekik, miközben Jóbnak az ellensége? De ha fellapozzátok a Jób könyve 42. részét, lám, ott azt találjátok, Istennek jobban tetszett Jób, mint a barátai, hiszen Jóbnak imádkoznia kellett értük, hogy az Úr elfogadja őket. És nem tudjátok, hogy Krisztusnak szokása ellenségnek kiadnia magát, midőn a legnagyobb barátsággal közeledik, idegennek mutatkozni, midőn a legszorosabb közösséget kívánja? Azt olvassuk az Exodus könyvében, hogy Isten haragja felgerjedt Mózesre, mégis oly ígéretet tett neki, mint soha az előtt. Tudjátok Dávid választását: „Uram, esnék inkább a te kezeid közé, semmint emberekébe, mert te ismered az irgalmat.” Néha valóban irgalom, ha közbevetés nélkül Isten kezétől kapjuk fenyítésünket. Isten átadhat minket az emberek kezébe, de ha a maga kezébe vesz minket, és közbevetés nélkül saját kezével fenyít meg minket, abban van szeretet. Ha valamely fejedelem ezt mondaná tisztjeinek: „Egész országom

2Móz

4,14–16

2Sám 24,14

előttetek, cselekedjetek helyesen, tegyetek igazságot és ítéletet, de ezt s ezt a családot, ha valamelyikük vétkezik, közbevetés nélkül magam fenyttem meg, ti ne avatkozzatok be, magam cselekszem.” Vajon ez nem szeretetre vall? Így van ez a szentekkel is elhagyatottságuk idején. Akkor Isten a maga kezébe veszi a lelket. Haragjának teremtményei és tisztjei csak állnak, nem avatkoznak be. Más szenvedés esetén Isten rábíz minket tisztjeire, de elhagyatottságunkban tulajdon kezével fenyt minket meg, és noha üt, ütése mélyén szeretet van, és minél inkább együtt érez veled Krisztus szenvedésében, annál kevesebb okod van a csüggedésre. Krisztus a mi főpapunk, ki együtt érez velünk minden szenvedésünkben, de minél inkább hasonlítunk őhozzá szenvedéseinkben, ő annál inkább együtt érez velünk, annál inkább megismerjük a szívét. Elhagyott volt maga Jézus Krisztus is, mert nemcsak elhagyatott, hanem Isten haragja alá esett is volt; és ezért, midőn meglát egy lelket, ki nemcsak elhagyatott, hanem az Isten haragja alá esett is, akkor így szól: Ó, íme egy lélek, kinek esete egy az enyémmel. És ezért mélységesen megismerjük és megszájja azt. Nos, van-e hát e tekintetben okotok a csüggedésre?

Igen ám, szólsz ismét, de ez nem az én esetem, mert nemcsak elhagyatott vagyok, nemcsak a Krisztus haragja nyilvánul meg rajtam, hanem vétkeztem is, lelkem elhagyatottságát magam váltottam ki; és ezért csüggedtem én ennyire el. Nos, nincsen rá elegendő okom?

Nincs! Mert az Isten nem mindig a bűnei miatt hagyja el és mellőzi népét. Néha a bűneik mi-

att, néha nem, miként kitetszik ez az Énekek éneke harmadik és ötödik részének egybevetéséből. Meglehet, visszavonult most tőled, de nem a bűneid miatt, és ez eshetőség miatt nincsen miért búslakodásra adnod a fejedet. De ha így volna mégis, kérlek, lapozd fel az Ésaías 57-et megint, és nézd meg, mit ígér az ilyen állapotban lévő nyomorult léleknek: „Kapzsiséga bűnéért megharagudtam, és megvertem őt, arcomat elrejtve. Mikor megharagudtam, elment elpártolva szívének útjára” (17). Azt mondod, az Úr nemcsak elrejtí előled arcát, hanem megvert is? Így van ehelyütt is. Azt mondod: De vétkeztem, és elhagyatottságomat magamnak köszönhetem. Így van ehelyütt is: „Kapzsiséga bűnéért megharagudtam, és megvertem őt.” Azt mondod: Vétkeztem elhagyatottságom mindkét oldalán: vétkeztem előtte, azzal váltottam ki elhagyatottságomat. És vétkezem azóta is: szívem útja követéséért és megátalkodottságomért hagyattam el. Így van ehelyütt is: „Kapzsiséga bűnéért megharagudtam, és megvertem őt, arcomat elrejtve,” ez tehát a bűn az egyik oldalon. „Mikor megharagudtam, elment elpártolva szívének útjára”, ez pedig a bűn a másik oldalon. Íme a bűn mindkét oldalon. Van-e hát reménye, vigasza az ilyen állapotú szívnek, van-e irgalom számára? Igen, van, mondja az Úr, „megfizetek vigasztalással neki és gyászolóinak”. Csakhogy az én lelkem nem vigaszt kíván, mert az én szívem hamis, szennyes, tisztátalan és gonosz; bárcsak gyógyulást kapna az én szívem: van-e ebben az állapotban remény a gyógyító kegyelemre? Igen, van, mondja az Úr ez igében: „Útjait láttam, tehát

meggyógyítom őt.” Ó, de ha meggyógyulok is, vétkezem újra, s elpártolok Istentől megint. Nem, mondja az Úr: „Útjait láttam, tehát meggyógyítom őt; és vezetem is őt.” Csakhogy én ennek nem látom sem az eszközét, sem a lehetőségét: mi módon lehetséges ez? Igen lehetséges, mert ezt mondja az Úr: „Megteremttem az ajkak gyümölcsét. Békesség, békesség a távoliaknak és közelieknek: meggyógyítom őt.” Ó, micsoda vigasztalás van ebben! Micsoda felemelő ígéret! Ha olvasod, ha elgondolod, nyomhatja-e a szívedet?

Csakhogy, válaszolsz megint: Ez csak részben áll az én állapotomra, mert vétkeztem. Krisztus elhagyott engem. Vétkeztem: Krisztus megvert engem, és továbbra is ver, továbbra is haragszik rám, továbbra is felindul ellenem. Elhagyatott vagyok régóta, sötétségben botorkálok régóta, oly távol a világosságtól, hogy egyre sűrűbb köröttem a sötétség. Elhagyatottságom, keserűségem napról napra nő, állapotom romlik; és akkor ne volna okom a csüggedésre?

Nincs, mert mikor volt a legrosszabb sora Izráel fiainak? Egyiptom földjén mindvégig cudar, sötét időköt éltek, de vajon nem szabadulásuk előtt volt a legrosszabb? Vajon nem akkor verték őket a robottisztek? Mikor volt a legrosszabb sora Dávidnak? A pusztában mindig cudarul kellett élnie, de vajon nem akkor volt a legcudarabb, amikor Ciklágban elvesztette feleségeit, és saját emberei követ ragadtak ellene? Azt mondja Dávid a 10. zsoltárban: „Uram, miért állasz távol, miért rejtőzöl el a szükség idején?”+ Rosszabb a rejtőzés a távol állásnál. Midőn lenyugszik, a Nap távolinak

látszik, de midőn elrejtőzik, miután már lenyugodott, akkor van igazán távol. Ezt mondja Dávid is: Uram, nemcsak távol állasz, nem is lehet látni téged, egyáltalán nem lehet látni téged, elrejtőzöl énelőlem. Dávid elhagyatottsága nőttön-nőtt. Ha a 13. zsoltárt megnézik, azt találjátok, hogy éppen erről beszél Dávid: „Meddig felejtess el engem, Uram, folyton; meddig rejtess el arcodat előlem?” Amiképpen a rejtőzés rosszabb a távol állásnál, akképpen rosszabb a feledésnél is; mert, miképpen Musculus helyesen állítja, a feledés nem több, mint *remisso amoris* (a szeretet feledékenységé); ha egy ember szereti a másikat, megfedelkezhet ugyan róla, de szeretni továbbra is szeretni fogja; arcának elrejtése azonban már *Irae testimonium* (a haragról való bizonyágtétel). Dávid akárha ezt mondaná: Uram, te nemcsak visszatartod tőlem szerelmedet, hanem kimutatod haragod és felindulásod jeleit, és felindulásod nőttön-nő. Így szól Dávid a 22. zsoltárban: „Istenem, Istenem, miért hagytál el engem...? Istenem, hívlak nappal és nem hallgatsz meg.” „Mi módon lehetséges az – kérdezi Ágoston – hogy Isten elhagyja Krisztust szenvedései közepette (mert ezeket az igéket mondja az evangélista szerint Krisztus, midőn Isten Krisztusban volt, megengesztelődve a világ iránt)? Nagyon is – mondja az egyházatyja – mert Krisztus képviselőnk volt; helyettünk állott oda, a helyünkbe lépett, és így minket képviselve mondta: »Miért hagytál el engem!«” Igen, Uram, nemhogy elhagytál engem, nőttön-nő elhagyatottságom, „hívlak nappal és nem hallgatsz meg”. Ugyanezért fakad ki Jób (30. rész): „Segítségért

Zsolt 22,2–3

kiáltok hozzád és nem felelsz nekem; itt állok és nem veszel észre: kegyetlenné változtál irántam; kezéd erejével támadsz engem” (20–21). „Beleim forrnak és nem nyugosznak; nyomor-napok vettek engem elő. Komoran járok-kelek, ahol nincs napfény. Testvérük lettem a sárkányoknak, és társuk baglyoknak” (27–29). „Mert jót reméltem és rossz jött; világosságra vártam és sötétség jött” (26). Ilyenképpen láthatjátok, hogy Isten tulajdon népének állapota is romolhat szakadatlan, válhat mind sötétebbé a maga szemében; és evégett nincs miért elcsüggednetek.

Igen ám, folytatod aggodalmaskodásod, de az én elhagyatottságom oly hosszúra nyúlik, hogy már félek, így maradok mindéltig. Isten elment, Krisztus elment, a vigaszom elment, és félek, soha nem tér vissza hozzám Krisztus, és ettől magába roskad a lelkem is. A legcsekélyebb elhagyatást és mellőzést is hatalmas gonoszságnak vallom: ha homályos felleget borulna rám a világon, azt is elszenvedném, hacsak gondolhatnám is, hogy Krisztus visszatér hozzám. De az Írásban azt olvasom, hogy van végső elhagyatás, amiképpen van időleges elhagyatás is. A szenteknek és Isten népének az elhagyatása, olybá tűnik, csak időlegesen tart; ők azonban soha el nem vettetnek. Sault Isten elvette, végleg elvette, engemet pedig, ettől rettegek, ugyancsak elvet, nemcsak ideig valóan, hanem végképpen; és én ezért búsulok erősen; ne volna rá kellő okom?

Nincs, még nincs; először is, mert szenvedések között a szentek gyakorta gondolják, hogy Isten eltávozott tőlük, és nem tér vissza hozzájuk többé.

Nincs még egy olyan nyomorúság, mely Isten népét gyötri, márpedig Isten népét sok nyomorúság gyötri, amelyben ne lennének ők hajlamosak, alkalmasak vagy készek állapotukra a *soha* szót felírni, mint a lelki elhagyatottság most taglalt esetében. Ha egy istenfélő, kegyes ember ágyának dől, nem mondja, nem szűri le a következtetést mindjárt, hogy soha nem épül fel többé; ha ellenség üldözi, nem vonja le azonmód a következtetést, hogy soha nem szabadul meg; ha ellenben Isten elrejté előlük arcát bármikor is, akkor nyomban kiszakad belőlük a *soha* szó: *soha* nem szabadulok meg, *soha* nem vigasztalódom meg újra. „Meddig rejtet el arcodat előlem? Hogy örökké?” „Hát örökre elvet az Úr; és többé már nem fogad kedvébe? Hát örökre megszűnt kegyelme; vége van ígéretének nemzedékről nemzedékre?” Ebből a földből és talajból nő ki helyénvalón e hitetlen következtetés. Ebbe az állapotba jutva, kiáltanak fel rendszerint a szentek: *soha*. Ó, soha nem lesz velem másképpen; elment Krisztus, elment az irgalom, és én soha nem láthatom többé az Isten arcát. Ez gyakran megeshet, nagyon gyakran megeshet a szentekkel ez állapotukban.

Következésképpen, mint megállapíthatjátok, midőn Isten ígéretet ad ilyen állapotban lévő gyermekeinek, ígéretét úgy határozza meg és önti szavakba, hogy ez ellenvetésnek elejét vegye, vele szembeszálljon, hogy a mi odatett *soha* szavunkat letörölje. Ezt mondja a zsoldáros: „Nem marad örökre feledésben a szegény; és a nyomorult reménye nem vész el végleg.” Másutt ezt: „Irgalmas és kegyelmes az Úr; hosszútűrő és nagy kegyel-

Zsolt 13,2

Zsolt 77,8–9

Zsolt 9,19

mű. Nem perel folytonosan; és nem tart örökké haragot.” Vagy az van megírva a próféta könyvében: „Mert nem örökké perelek, és nem folytonosan haragszom.” Isten látja, hogy szentjei ilyenkor hajlamosak állapotukra a *soha* szót fölírni, és következőképpen, hogy alászállhasson erőtlenségeikhez, ígéretvésekor nem pusztán megígéri irgalmát, hanem odateszi az *örök* szót, hogy kitörölhesse a hitetlen *soha* szót.

Ha az Írás világosan előtökbe adja, hogy Isten vagy Krisztus nem távozott el végképpen, és viszont azé a hozzátok újra, akkor vajon nem mondanátok: Bizonyosan nincsen okom a búsulásra?

Ennek tisztázása végett hadd taglaljak előttek néhány kérdést.

1. Olvastál-e valaha olyat Isten Igéjében, hogy az Úr valakit végképpen elvetett vagy elhagyott, hogy arra az Úr gonosz lelke ne szállt volna rá hirtelen? Saul az Úr végképpen elvetette, és az Írás azt mondja, hogy az Úr gonosz lelke jött Saulra; és mi más lehet e gonosz lélek, ha nem az irigység lelke? Az evangélium az irigy embert tartja a gonosz embernek, és ez a gonosz lélek szállta meg Saul, miután az Isten elhagyta; mert irigy, rosszakarató, üldöző lélek jött rá Dávid ellen és a vele lévő szentek ellen. Úgyhogy midőn az Isten végleg elhagy valakit, azt az üldözés lelke szállja meg. Midőn Isten tulajdon gyermekeit hagyja el, a Sátán, a gonosz lélek költözik beléjük, mert ha Isten elmegy, jön a Sátán. Hanem nagy különbség van kísértő Sátán meg üldöző Sátán között. Kísértő Sátán jön a szentekhez elhagyatottságban, de üldöző Sátán nem költözik beléjük. De olvastál-e

valaha, vagy tudsz-e olyat, hogy valakit az Úr végleg elvetett, s azt nem az Úr gonosz, üldöző lelke szállta meg?

2. Olvastál-e valaha olyanról Isten egész Igéjében, akit Isten végképpen elhagyott, és akinek szívében nyoma nem volt a szándéknak, hogy elhagyja Istent és útjait? Isten nem hagy el minket, hacsak mi el nem hagyjuk őt: „Mivel megvetted az Úr szavát, ő is megvetett téged.” Megeshet, hogy valaki nem érzi Isten szerelmét, de érzi tulajdon bűnei terhét. Talán híjával van tulajdon tökéletessége érzésének, ami maga az isteni szeretet, ugyanakkor érzi tökéletlenségét. De kérdezem én, olvastál-e valaha olyanról Isten egész Igéjében, akit az Úr végképp elvetett, és aki nem talált szívében olyan szándékot, hogy elhagyja az Istent és az ő jó útjait?

1Sám 15,23

3. Olvastál-e valaha olyanról Isten egész Igéjében, akit az Úr végképpen elhagyott, és aki érezte, hogy Isten elhagyja, és aki ezt, önmagában ezt felpanaszolta. Mert valóban azt olvassuk, hogy midőn Saul elhagyatott, felkiáltott: „Isten eltávozott tőlem, és rajtam a filiszteus!” Kétségbeesésének igaz oka a külső rossz volt: megtámadták a filiszteusok. A szentek ellenben, midőn elhagyatottak, Istentől való elhagyatottságukat önmagáért fájlalják, és elhagyatottságuk idejét elviselhetetlenül meddőnek gondolják: „Meddig felejtesz el engem, Uram? Folyton? Meddig rejted el arcodat tőlem? Örökké?” kérdezi Dávid. De kérdezem én, hagyott el az Úr embert végleg, ki ezt a rosszat pusztán önmagáért fájlalta?

4. Olvastál-e valaha olyanról Isten egész Igéjében,

ben, akit az Úr végképpen elhagyott, és aki kényes volt a bűn dolgában, és sírt Isten után? A Rómaiakhoz írt levélben azt olvassuk, hogy amidőn Isten a pogányokat bűnre adta, azok minden tisztátalanságra átadtak magukat, és már nem is érezték azt. Ezzel ellentétben elhagyatottságuk idején Isten népe és a szentek kényesek a bűnre, és Isten után sóvárognak. Mikor vettetett el olyan ember, kinek ezért fáj a szíve?

5. Olvastál-e valaha olyanról, akit Krisztus végleg elhagyott, miközben annak szívét és lelkét megtöltötte lelki házában javaival, bútoraival és kellékeivel? Valaki időnként elmegy hazulról, valaki végleg elhagyja házát. Nagy különbség van a kettő között. Ha valaki elhagyja házát, viszi magával minden holmiját, szedi az egész sátorfáját; és ahogyan elnézed őt hurcolkodni, látod, vissza soha nem tér. Ha azonban valaki messze távolra utazik, attól még visszatér, és azt mondod magadban: Majdcsak hazajön. Miért? Mert javai, felesége és gyermekei ottmaradtak házában. Ugyanígy, ha Krisztus elhagy valakit, és végképpen távozik tőle, viszi magával minden holmiját, javait, lelki és kegyelmi ajándékait, elveit. Máskülönb pedig, ha hosszasan távol tartózkodik, de házában javai a szívedben maradnak, ha továbbra is ugyanúgy áhítozol utána, gyönyörködsz benne, csodálad őt, és siratod hiányát, akkor vajon nem mondhatod: Bizony megter hozzám? Miért? Mert házában javai itt maradtak. Mikor hagyott el Krisztus valakit, kinek szívében otthagya lelki házában kellékeit?

6. Hallottál-e valaha olyan Krisztustól végképpen elhagyatott emberről, ki Krisztus jelenvalóságát

mint a legfőbb jóért sóvárgott; és aki távolvalóságát a világon a legnagyobb rossznak és legfájdalmasabb gyötremnek tartja, aki képes Jézus Krisztus lábát megcsókolni, a legalantasabb és hitványabb állapotban neki szolgálni csak azért, hogy örven-dezhessék benne? Úgy találjuk, hogy a szentek mindenk felett való óhajta az, hogy csókokat kaphassanak Krisztus szájának csókjaiból – ezért kezdődik így az Énekek éneke: „Adjon csókokat szája csókjaiból” (1,2); mert ez az első és a legfőbb óhajta a szenteknek ez életben. De ha Krisztus nem ad csókot szájának csókjaiból, mondja valamely kegyes lélek, én megcsókolom lábait, akár csak Mária tette. Eljön az idő, mikor örökkévalón csókot ad nekem szájának csókjaiból; de addig is csak csókolom lábait, és reménykedem, a mennyben megkapom csókjait. Nos, kérdezem én, hagyott el Krisztus végsőképpen olyasvalakit, aki így áhítozott utána? Vajon az elhagyatottak sírhatnak Krisztus jelenvalósága mint a legjobb dolog után, és sírhatnak-e hiánya mint a legrosszabb dolog miatt? Tulajdon lelketekhez és kebletekhez fordulok, bárkik is vagytok, kiket kínozt a félelem, hogy Krisztus elment és soha vissza nem tér. Tegyük fel, hogy Isten elrejtette előletek arcát, úgy tetszik, megfélemlített rólátok, s megharagudott rátok, mégis mindeme sűrű sötétségben vajon azt látjátok-e magatokon, hogy gonosz lélek, irigy, rossz akaratú lélek szállt volna meg? Látjátok-e magatokon, hogy szívetek kész elhagyni Istent és jó útját? Vajon nem éppen az ellenkezőjét találjátok, jöllehet híjjával vagytok az Isten szerelme érzésének? Vajon nem vagytok-e tudatában saját bűnös-

töknek? És vajon, amikor híjával vagytok a tökéletességetek érzésének, nem vagytok-e valamelyest tudatában tökéletlenségeteknek is? Vajon elhagyatottságokat nem mind az egész világ legnagyobb gyötrelmének gondoljátok? Vajon nem tudtok sírni Isten után és jelenvalósága után? Vajon Krisztus soha egész utadon nem küldte lelkednek semmilyen jelét a szerelmének? Avagy nincs-e benned készség, hogy Krisztus lábát csókolgasd?

De igen, vallod meg, jóllehet aggodalmaskodom, hogy Krisztus eltávozott tőlem, és nem tér meg hozzám soha, dicsérem az Urat, mert nem találok magamban a szentekkel és Isten népével szemben irigy, rosszakaratú és üldöző lelket. Nem találok szívemben hajlandóságot, hogy Krisztust elhagyjam; azt ellenben találok, hogy siratom Krisztus távolvalóságát, és azt a világ legnagyobb gyötrelmének tartom. Csókolgatnám én a lábait is Krisztusnak, tőrném a legalantasabb és nyomorúságosabb állapotot is, csak térjen meg lelkembe megint. És bizony, meg kell vallanom, utamon végig, időről időre kapok egy-egy jelet vagy ígéretet, hogy állapomban Krisztus meglátogat engem.

Örüljetez tehát, mert jóllehet Krisztus most távol van, megtér hozzátok újra. Hatalmas irgalmával, örökkévaló jóságával magához vonja lelketeket: így lesz ez, mondom, a szentekkel, mindenikkel. Bizonyosan nincsen tehát okotok a csüggedésre, akármilyen elhagyatottak vagytok is. Miért nem mondjátok hát ti magatok is: „Miért csüggednél el, lelkem, és miért nyugtalankodnál bennem?”

De, aggodalmaskodsz tovább, mindezek alapján belátom, nincsen igazán okom a búsulásra, de

nehéz felvértezmem szívem a csüggedés ellen az elhagyatottság idején, midőn Isten elrejtí előlem arcát. Mit tegyek, hogy az ilyen csüggedés ellen megerősítsem szívem, midőn sűrű felleg borul reám, Krisztus pedig elrejtí arcát előlem, vagy talán el is hagy engemet?

Óvakodj attól, hogy Isten örök szeretetét holmi időleges rendeléssel mérd. Van örökkévaló harag, és van időleges harag valakivel szemben. Az örökkévaló harag, a gyűlölet nem fér meg az Isten örök szerelmével, de az Isten örök szerelme lehet együtt az időleges haraggal. Egy atya megharagudhat gyermekére időlegesen, de továbbra is szeretheti teljes atyai szerelmével. Hasonlatosképpen Isten is szerethet és szeret is, jóllehet időlegesen haragra gerjed. Amidőn azonban az emberek Isten örök szerelmét időleges rendelésekkel mérik, erősen elcsüggednek; te pedig ráébredsz, hogy ebből fakad minden búsulásod elhagyatottságodban. Némelyek az Isten szerelmének különleges gondviselő intézkedései, megtapasztalásai, igéi, megnyilatkozásai és javadalmazásai által járnak, és midőn ezekkel rendelkeznek, nagy elevenséggel élnek, midőn azonban a híjokkal vannak, felette nagyon elcsüggednek, mondván: Jaj nekem, nem szeret Krisztus engem; Isten eltávozott tőlem, és nem tér meg hozzám többé. Miért? Azért, mert Isten örökkévaló szerelmét holmi időleges rendeléssel mérik. De ha Isten jelenvaló rendelése ellentétben látszik állani örökkévaló szándékával, miért kellene elbúsulniuk, mondván: Eltávozott mindörökre? Mármost, meglehet, így van, elrejtí előlem Isten az arcát, visszavonul-

hat, megtagadhat tőlem bizonyos örömöket és megnyilatkozásokat, mégis szerethet örökkévaló szerelmével. Bárcsak nem holmi jelenvaló rendeléssel mérnék az emberek Isten örökkévaló ragaszkodását; akkor aligha búsulnának ennyire.

Ha nem akarsz ebben az állapotban megkeseredni, óvakodj a csüggeteg, búskomor, hitetlen beszédeknek a kiejtésétől is, mert elhagyatottságod idején minél inkább körötted sürgölődik a Sátán, annál keservesebb és búsabb lesz az az idő. Mint a kutyaikkal: ha csontot, kenyeret vagy húst vetsz elébük, ott maradnak melletted, de ha nem találnak semmi koncot, odébb állnak. Így van ezzel a Sátán is. Midőn az ember elhagyatott, a Sátán odamegy hozzá, mondván: Íme az én időm, nekem, aki a sötétség elsőszülött fia vagyok. E lélek sötétben botorkál, íme az alkalmas idő, hogy lépre csaljam. Ott ácsorog mögötted ő, és ha csüggeteg, búskomor, hitetlen beszédekkel ejtesz ki szádon, annál tovább marad, de ha nem mondsz ki ilyest, eltágít hamar. Elhagyatott vagy, és koncot ejtettél a Sátánnak? Gondolj vissza, és szedd össze mindet, gyűjtsd össze az utolsó morzsáig, siratván azokat, és vigyázz az elkövetkezendő időre, mert minél több falatot ejtesz neki, annál tovább marad veled, és annál inkább elcsüggeszt.

Vigyázz, részrehajlás nélkül hallgasd meg mindkét oldalt. Elhagyatottságod idején két fél perel a lelkedben. Az egyik Krisztusért perel, hogy fentartsa és megerősítse szívedben a Krisztus szerelmét, mondván: Krisztus valóban elhagyott, és valóban elrejté előled arcát, de megtér hozzád, reá ragogtatja arcát újra. Van azonban egy másik fél is,

ki a Sátánért perel Krisztus ellen, mondván: Krisztus elment, és nem is tér meg többé; soha nem látod meg az arcát többé. Ez esetben, vigyázz, hallgasd meg mindét felet részrehajlás nélkül, és ne hagyj füledet becsukódni az egyiknek és kinyílni a másiknak. Aki nem hallgatja meg mindkét felet, ítélni helyesen soha nem tud. Midőn megkísértetsz, midőn sötétben botladozol, nincs ideje az ítélkezésnek, de hány nyomorult lélek ítéli meg magát ez állapotban, és hiszi magát végleg kárhozottnak. Miért? Mert jobban hallgatnak az egyik félre, mint a másikra. Ha a Sátán odamegy hozzájuk, elbeszélvén nekik valamely történetet az Isten felindulásáról, azt mindjárt magukra veszik; de ha Krisztus megy oda hozzájuk, elbeszélvén nekik valamely történetet az Isten bűnösök iránt való szerelméről, oda se hallgatnak rá, vagy ha mégis, hát úgy teszik, mint aki azért olvas valamely könyvet, hogy megcáfolja azt, olvasás közben mindvégig vitatva összes állítását; ugyancsak így vitatják hallgatása közben mindvégig az evangélium összes ígétét, mondván magukban: Ó, csakhogy ez nem nekem szól! Tetszetős ígéret, csak nem vagyok érintve, ez nem az én állapotom, és még ezernyi más ilyen „csakhogy”. De vajon helyes ez? Egy ember bizonyosan tévesen ítél, és erősen elcsügged, ha ilyet hall? Annak okáért így szól az Úrtól vett intelem, melyet, az ő nevében kérlek benneteket, fogadjatok meg: soha a törvénytől vett történetet be ne fogadjatok, ellenben legyetek bizonyosak benne, hogy az evangélium történetére ugyanilyen nyitott legyen fületek: soha ne fogadjatok el elbeszélést a Sátántól, ellen-

ben legyetek bizonyosak benne, hogy a Krisztus beszédére ugyanilyen nyitott legyen fületek. Miért ne fogadnátok meg ez intelmet? Ha valami nagy dologra kértelek volna Krisztusért, megtettétek volna, nemde? De most, hogy arra kérlek benneteket, hogy részrehajlás nélkül járjatok el, hogy fületek legyen éppen annyira nyitva Krisztusnak, mint a Sátánnak, miért ne tennétek meg? Ó, úgy vélem, minden kegyes léleknek ezt kellene mondania: Nos, én a kegyelem révén inkább Krisztusra hallgatok. Megvallom, valóban meghallgattam a Sátán beszédét, de midőn vigasztalás érkezett, fületem elfordítottam, és meg sem hallgattam; vagy ha meghallgattam is, vitattam a hallottakat, cáfolgatván azokat mindvégig. Most az Úr bocsásson meg nekem ezért. A kegyelem révén fületem Krisztusnak nyitom meg, nem pedig a Sátánnak. Tegyetek így, és soha nem csüggedtek el ily erősen, akármilyen elhagyatottak vagytok is.

Igyekeztek mindinkább hitből élni. „Midőn Isten ellenségemnek tetszik – mondja Luther – akárha kivont karddal állna velem szemben, akkor vetem magamat karjaiba.” És vajon e mostani esetben mi jobbat lehetne tenni, mint így odamerészkedni Istenhez, mondván: Akár üdvözülten, akár nem, akár kárhozottan, akár nem, akár álszentül, akár nem, de vakmerőn Istenre vetem magam. A Krisztus szerelme és oltalma után esengtek, és annak híja miatt búsultok. Midőn a sötétben börtörkálpsz, a Krisztus szerelmét annál könnyebb és alkalmasabb módon elnyerni aligha lehet, mint hogy vakmerőn karjaiba vedd magadat. Így megkapod, a magad oldalára állítod Krisztus szívét.

Micsoda? Hogy e nyomorult lélek a karjaimba veti magát (mondja Krisztus), mikor ellenségének látszom! Nos, akkor megmutatkozom neki barátként. Ez igazán a tennivaló ebben az életben. Ami Isten látásait és látomásait illeti, nos, az az ég dolga; és jóllehet Isten ad belőlük egyszer-másszor, a kegyelem nagyobb erejét bizonyítja, ha tudunk nélkülük élni. Tegyük fel, hogy két ember dolgozik neked; az egyiknek előre, igen, a munka elvégzése előtt van szüksége a bérére. A másik csak utólag kéri a bérét, és ha adnál is neki valamennyit, ezt mondaná: Nem, megvárom a munka végét, együtt kérem az egészet. A kettejük közül melyik a tehetősebb, s melyik a szegényebb? Nem ezt felelitek: Nyilván aki nem tud várni, az a szegényebb, és aki tud várni, az tehetősebb. Így van ez itt is. Istennek kétféle szolgálja van: az egyik látomásokból és a szerelem megnyilvánulásaiból él, mert nem tud hitből élni, látásokat, látomásokat, kinyilvánításokat kell látnia minden nap, máskülönben zúgolódik vagy panaszkodik. A másikféle szolga így szól: Ó, a látásokról és látomásokról rendelkezék az ég. Ha Isten úgy akarja, én elégedetten várok, míg minden munkámat bevégeztem. A kettő közül melyik a szegényebb, s melyik az erősebb? Vajon nem ezt mondanátok: Bizonyosan az az erősebb, aki tud várni; és a szegényebb az, aki nem tud várni, nem tud hitből élni? Annak okáért igyekeztek mindinkább hitből élni, és elhagyatottságotokban mondjátok: Akár üdvözülten, akár nem, akár kárhozottan, akár nem, akár álszentül, akár nem, de várok, bízom Isten-

ben, és hagyom, hogy jöjjön, amint néki tetszik. Ha leborulsz Krisztus lábánál, felemel karjaiba.

De mi többet mondhatnék még én? Tapasztalásaid körében nincs, ami megválaszolhatná félelmeidet e tekintetben? Elhagyatottságodban vajon nem mondtad-e: Krisztus elment, nem tér meg hozzám többé? És vajon nem tért meg? Bizony, elhagyatottságod napjaiban vajon nem mondtad-e: Ha valaha visszatér hozzám Krisztus, soha nem szűrök le ily hitetlen következtetéseket? És vajon nem tért vissza hozzád Krisztus ezután is? Ha pedig a Sátán odamegy hozzád, és féltékenységet sugall neked Krisztus szerelme iránt, akkor miért nem vagy eltökéltebb? Miért nem mondd neki: Ezt már hallottam korábban is, Sátán; mondtad már máskor is, hogy Krisztus elhagyott engem, és soha nem tér meg hozzám többé, de hamisnak találtam mondásodat, ő visszatért, és ezért a kegyelem által soha nem hiszek a Krisztusról szóló ilyen hamis tanúságoknak? Krisztus hűséges, mindig is annak ismertem; akit szeret, azt mindvégig szereti; és tudom, hogy ő engem szeret, Sátán, mert én szerettem őt. Szerelmem merő tükörcépe az övének; nem is tudnám szeretni, ha ő nem szeretett volna előbb. A kegyelem révén szerettem őt; tudom, hogy szeret engem, mert megváltoztatott, és az egész úton végig mindig küld nekem jeleket szerelméről és ígéretéről, hogy megerősítse szívem. Bizony mondom, Sátán, Krisztus szeret engem, mert te azt mondd, gyűlöl engem. Ha egyszer szeretett, szeretni fog mindvégig, és ezért, jóllehet arcát most elrejtí előlem, látni fogom azt újra. Így gyűjtögessetek tapasztalásaitok között, és

e tapasztalásaitok szerint pereljétek a Sátánnal vagy tulajdon hitetlenkedő szívetekkel; és akkor tudtok élni elhagyatottságotok idején, nem csüggedvén soha, akármilyen elhagyatottak vagytok is.

Ennyit a hatodik esetről.

Vigasztalás szenvedés esetén

VII. Némelykor a szentek csüggedése szenvedéseikből és kötődéseikből fakad.

Zsolt 42,4

Így volt ezt Dáviddal, ki a mostani zsoltárban így szól: „Könnyem volt nekem kenyerem nappal és éjjel.” És ezután mondja: „A lelkem elcsüggedt bennem” (7), majd pedig ezt: „Minden hullámod és habjaid átmennek rajtam” (8); „Gyilok gyanánt van csontjaimban, mikor csúfolnak ellenségeim” (11). De végül: „Miért csüggednél el, lelkem, és miért nyugtalankodnál bennem?” Hasonló szándékkal szól a következő zsoltárban is: „Miért kell gyászban járnom ellenség szorongatása közt?” (2). Majd végül ismét így szól: „Miért csüggednél el, lelkem?” Úgyhogy belső csüggedését nagyon is külső megpróbáltatásai váltották ki. Így van ez általában Isten népével; mert, mondja egy közülük: Lélek úgy soha nem szenvedett, mint én szenvedtem és szenvedek; elismerem a nemzetet ért csapások nagyságát, de a nemzeti csapások mellett el kell szenvednem a magam szenvedéseit, és ezért csüggedtem el annyira. Vajon nincsen rá okom?

Nincsen! Elismerem és megengedem, nincsen újdonság benne, hogy Isten népe szenved: „Ezek

azok, akik a nagy nyomorúságból jöttek.” Midőn Isten népe szenved, erősen érzékeny szenvedéseire, bizonyos értelemben még érzékenyebb, mint a gonoszok; minél inkább észleli valaki Isten nemtetszését a szenvedésben, annál érzékenyebb a szenvedés jelentette terhekre. Mármost Isten népe és a szentek sokkal inkább tartanak Isten haragjától szenvedéseik közt, mint a gonoszok, ezért némely tekintetben sokkal érzékenyebbek szenvedéseikre, mint emezek.

Jel 7,14

Igen, minthogy igen nagyon érzékenyek megpróbáltatásaikra, hajlanak is rá, hogy miattuk elcsüggedjenek. Ezért mondja a zsoltáros: „Elborult bennem a lelkem; bensőmben megdöbbsz a szív.” Az előtte lévő versből megtudhatjuk, hogy miért: „Mert ellenség üldözi lelkemet.” És vajon Józsue nem csüggedt ugyanígy el, midőn emberei Áj népe előtt megfutamodtak? Lásd, hogy esett arccal a földre, és miféle beszédeket ejtett ki száján, amilyeneket a zúgolódó izráeliták is: „Bárcsak maradtunk volna Egyiptom földjén!”, hiszen ezt mondta: „Bárcsak a Jordánon túl maradtunk volna.” Pedig Józsue különösen kegyes, szent, áldott szolgálója volt az Istennek. Úgyhogy Isten népe hajlamos erősen elcsüggedni szenvedései és külső megpróbáltatásai miatt. Én azonban azt mondom, hogy bármily nagyok is valaki nyomorúságai, ha Krisztusban van, ha megbékélt Istennel, nincsen oka a csüggedésre-búsulásra, akárhogy szenved is; mert, mondja Megváltónk: „A világban nyomorúságotok van; de bízzatok, én legyőztem a világot.” És minél inkább elcsügged valaki nyomorúságai miatt, annál kevésbé tudja azokat hordozni. Amíg valakinek van bőr a

Zsolt 143,4

Józs 7,6–9

Jn 16,33

kezén, belenyúlhat a legcsípősebb ecetbe is anélkül, hogy az megmarná, de ha híja van a bőrének, úgy mar, hogy el nem tudja viselni. Amíg csontjai rendben illeszkednek s szorosan kötődnek, az ember nagy terhet vehet magára, ha azonban a válla kificamodik, ki bírhat el bármi terhet? És mi más tesz a csüggedés, ha nem kificamítja lelkünket, és kínpadra vonja a lelket? A csüggedés maradásra kényszeríti a szenvedést. A türelmetlen beteg teszi a kíméletlen orvost. Mi okod van tehát a csüggedésre a megpróbáltatások idején?

Belátjátok ennek igazságát, ha megfontoljátok a következő kérdéseket: 1. Milyen szenvedései és megpróbáltatásai vannak a szenteknek? 2. Miből fakadnak ezek? 3. Mi kíséri őket? 4. Mi követi őket, és mit idéznek elő?

Először is ami a szenvedéseket magukat illeti. 1. Részét képezik a zsákmánynak, melyet Krisztus nyert nektek. Nézzétek meg Pál lajstromát: „Minden a tiétek, akár Pál, akár Apollós, akár Kéfás, akár világ, akár élet, akár halál, akár jelenvalók, akár jövődők.” Úgyhogy itt a halál maga, a rémületek és megpróbáltatások fejedelme is ama javak és kincsek egyikének számít, amelyet Krisztus nektek szerzett, és reátok hagyott örökül; ha pedig a halál is a tiétek, akkor a többi szenvedés is az; és ki az, aki fél a tulajdon javaitól? 2. A szenvedések Isten ajándékai: „Mert nektek adatott..., hogy ne csak higgyetek, hanem hogy szenvedjétek is”, mondja az apostol. Egy jó ember, ki immár a mennyben van, de egykor sokat szenvedett, mondta: „Ó, Uram, e szenvedések a te gyöngyeid, a te kedvedért viselni fogom őket.” 3. A szenvedések

dések csak látszatra gonoszak; a valóságban próbatételek, látszatra rosszak. Ezért mondja az apostol: „Minden szenvedés szomorúságosnak látszik”, de mindent összevéve csak látszólagos, nem pedig valóságos szomorúság. Ezért mondja Pál: „Úgy viseljük magunkat, mint ismeretlenek, pedig ismeretesek vagyunk; mint haldoklók, pedig íme élünk; mint megostorozottak, mégsem megöltek; mint bánkódók, pedig mindig örvendezők; mint szegények, pedig sokakat gazdagítók; mint akiknek semmijük sincs, pedig mindenük megvan.” Az apostol tehát, miként Ágoston megállapítja, szenvedéseihez a *tamquam* (úgyszólván), *sicut* (mintegy) szókat illeszti, ezáltal szenvedéseit nem valóságos, hanem *mintha* szenvedéseknek tekinti. Ha valaki gyógyszert vesz be, hányhat tőle: a gyógyszertől, nem a betegségtől háborog a gyomra, olyan mintha beteg volna, de voltaképpen nem az. A szentek minden szenvedése gyógyszer, melyet a mennyei Atya ír elő és ad: és ezért, jóllehet háborog a gyomruk, nem betegek, hanem csak olyanok, mintha beteg volnának. Mikor tudatlan ember cséplést néz, azt mondja: Miért zúzzák szét a búzát? Akik jobban tudják, ezt felelik: A cséplőszán nem árt a magnak, ellenben a szekérkerék, ha rámegy, annál inkább; a cséplőszán nem árt annak. Nos, az istenfélő ember minden szenvedése vagy megpróbáltatása Isten cséplőszánjától van. Ha fellapozzátok az Ésaías próféta könyvét, az Isten hasonlatban kifejezett ígéreteit találjátok: „Mert nem cséplőszánnal nyomtatják a fekete köményt, és szekérkereket köményre nem fordítanak; hanem pálcával verik ki a fekete köményt, és

Zsid 12,11

2Kor 6,9–10

1Kor 3,21

Fil 1,29

a köményt bottal.” Pálcáját Isten mindig erőnk-
höz mérten suhintja meg. Igen ám, mondja valaki,
de, habár szenvedésem nem nagyobb annál, sem-
hogy hordozhatnám, ha túlságosan hosszan marad
rajtam, hordozni nem tudom többé. Nem, mondja
az Úr: „Szétzúzzák a kenyeret? Bizony nem
nyomtatja örökké nyomtatva” (28). De mit jelent
'mondja a 26. vers: „Mert nevelte őt (a szántót) e
rendre, Istene tanította őt.” És ha a szántó meg-
tartja e rendet, Isten annál inkább megtartja azt,
mert, mint a 29. vers mondja: „Ez is a Seregek
Urától indult ki; csodálatos az ő tanácsa, nagy az ő
bölcssége!” „Isten búzája vagyok – mondta a
vértanú – magamat meg kell csépeltetnem, rostál-
tatnom, őrlötnem, süttetnem, mielőtt Istennek
kenyerül lehetek.” Ha pedig a csépeltetés elvá-
lasztja kegyelmi ajándékainktól a pelyvánkat, ak-
kor van-e okunk a csüggedésre vagy búslakodás-
ra? Az igazság ez: a szenvedés és a megpróbáltatás
napja nem más, mint az istenfélő ember ítéletnap-
ja, ez az egyetlen ítéletnapja; újra nem ítéltetik
meg többé, hogy el ne kárhozzék az ítélet napján.
„Mikor pedig büntettettünk, az Úrtól fenyítte-
tünk, hogy a világgal együtt el ne kárhoztassunk.”
És amikor az istenfélő ember szenvedésének nap-
ja eljön, akkor az mondhatja: Íme ítéletnapom, so-
ha többé meg nem ítéltetem újra. Miért kellene
hát elcsüggednie, akármennyire szenved is?

Másodszor pedig ez kitetszik abból is, ha meg-
gondoljátok, miből fakadnak a szenvedések. Ha
az Isten népének minden szenvedése az isteni
szerelemből, az Istennek a Krisztusban írántuk
megnyilvánuló szerelméből fakad, akkor nincsen

miért búsulnia, ha sokat szenved is. Az Isten né-
pének minden vessző: rozmaringvessző, gyümöl-
cse az Isten szerelmének. Ha pedig megnézitek a
Zsidókhöz írt levél 12. részét, ennek megbizonyí-
tását és következményét is megtaláljátok. Megbi-
zonyítja ezt tehát a 6. vers: „Mert akit szeret az úr,
megfenyíti, megostoroz pedig minden fiút, akit
elfogad.” Ezt az apostol egy hasonlattal világítja
meg. Tegyük fel, hogy egy embernek két fia van,
az egyik fattyú, a másik törvényes; inkább neveli
és fenyíti törvényes fiát, a korcs fiát pedig hanyag-
olja. Ezt mondja az apostol a 8. versben: „Ha pe-
dig fenyítés nélkül vagytok, akkor korcsok vagy-
tok és nem fiak.” Mi következik tehát ebből?
„Azért a leeresztett kezeket és ellankadt térdeket
egyenesítsétek ki” (12). Akárha így szólna az apos-
tol: Ha a szentek minden szenvedése, megpróbál-
tatása és fenyítése az Isten szerelméből fakad, ak-
kor nincsen okuk kezüket leereszteni, fejüket
lehorgasztani. Minthogy azonban minden szenve-
désük Isten szerelméből fakad, nincsen okuk a
csüggedésre-búslakodásra.

Harmadszor kitetszik ez abból is, ha megfon-
toljátok, hogy mi kíséri a szentek szenvedését. Kí-
séri sok támogató kegyelem, sok világosság, Isten
jelenalósága, a Krisztussal való közösség a szenve-
désekben. Sok támogató kegyelem: „Vessződ és
botod megvigasztal engem.” Isten soha nem vesz-
szözi meg gyermekei hátát anélkül, hogy előbb bo-
tot ne adna kezükbe, hogy megállhassanak, és a
vessző nem nagyobb a botnál. Nem számít, hogy
milyenek szenvedéseid, kicsik avagy nagyok,
megtartatsz, és a megtartó kegyelem olykor sokkal

többet ér annál, aminek híján szenvedsz. De az Úr nemcsak megtartja népét szenvedései között, hanem meg is világosítja. A keresztközlője a világosság közlője. A szenvedés ingyen iskola nekünk, ahol Isten tanít, megtanítja gyermekeinek az írástudást, azaz, hogy miként lássák bűneiket és kegyelmi ajándékaikat. Bűneiket: amíg zöldellnek a fák és bokrok, a madárfészkek rejtve maradnak, lombhullás után, télen azonban tisztán látszanak. Amíg az emberek jóformában élnek, amíg le nem hullnak róluk leveleik, nem látják a szívükben és életükben rejtőzködő bűn- és bujaságfészkeket; de midőn leveleik lehullnak, midőn elérkezik szenvedésük napja, akkor meglátják azokat, mondván: Nem hittem volna, hogy ennyi bűn- s bujaságfészkek rejtve voltak szívemben és életemben. Isten „nem vonja le szeméit az igazakról...”, ha pedig béklyóba vannak verve; fogva vannak a nyomorúság köteleiben: akkor megjelenti nekik cselekedetüket; és hibáikat, hogy elhatalmaztak.” Igen, a szenvedés nemcsak megjelenti és felmutatja nekik bűnüket, hanem ebből szövi Isten bűngyógyító kötését. „Mielőtt nyomorúság ért, tévelyegtem,” mondja Dávid. Isten pedig, mint meg írva a Jób könyvében: „megnyitja füleiket a fenyítésnek; és megmondja, hogy térjenek meg a bűnből.” Bizony, a szentek szenvedései és megpróbáltatásai nemcsak felmutatják és gyógyítják a bűnt, hanem rábírják őket a kegyelem gyakorlására: Mondja Isten: „Szükségükben majd keresnek engem.” Bizony, a szenvedések nemcsak előhozzák, hanem fel is mutatják kegyelmi ajándékaikat, melyeket korábban talán nem is észleltek. Olvastam holmi

Jób 36,7–8

Zsolt 119,67

Jób 36,10

Hés 5,15

ostoba süvölvényekről, kik valamely víz partján ücsörögve, a vízbe lógázták lábukat, és nem tudták megkülönböztetni a maguk lábát a másiktól, hanem amidőn az egyik, ki mellettük állt, botjával rácsapott térdükre, mindjárt felismerte mindenik a maga lábát, felrántván azt. Sokszor így van ezzel Isten népe is, ilyen hasonlóság van a képmutatók közönséges kegyelmi ajándékai és az Isten gyermekeinek kegyelmi ajándékai között, hogy a szentek nem ismerik tulajdon kegyelmi ajándékaikat. Ó, mondja egy közölük, nincsen nekem több, mint egy képmutató; de akkor Isten rájuk csap a szenvedés botjával, hogy érezzék, lássák és ismerjék fel kegyelmi ajándékaikat. Márpedig jó oka van erre Istennek: mert amidőn eljön, feltár, kijelent és kinyilatkoztat mindent: és mikor van a leginkább jelen Isten a népével, ha nem akkor, amikor azok leginkább szenvednek? Isten mindig ott van a szenvedés mögött. Szendések közepette nyílt meg a menny Istvánnak. A szenvedés gyakran rozsdamarta zárja az ajtónak, mely az isteni jelenvalóság kamarájába nyílik. Vajon, mikor volt Krisztus együtt a három gyermekkel, ha nem a tűzes kemencében. És neked is áll az ígért: „Ha vízen mégy át, veled vagyok, ha tűzben jársz, veled vagyok.” És ezt mondja az apostol: „A dicsőségnek és az Istennek lelke nyugszik rajtatok.” Bizony mondom: amiképpen Istenből a legtöbbet szenvedve kapjátok meg, akképpen a szenvedő Jézus Krisztussal akkor van a legnagyobb közösségetek, amidőn ti magatok a leginkább szenvedtek. Ennél fogva mondja Péter apostol: „Amennyi részt vesztek a Krisztus szenvedéseiben, annyira örüljete.”

Ésa 43,2

1Pt 4,14

1Pt 4,13

A *részvevő* szót használja eredetileg János is, ahol ezt olvassuk: „a mi közösségünk pedig az Atyával... van”, és Pál is, midőn a korinthusiakhoz írt levelében az úrvacsoráról értekezik: „Az áldás pohara, amelyet megáldunk, nem a Krisztus vérével való közösség-e?” Mindnyájan elismeritek, hogy az úrvacsora által van közösségetek Krisztussal, és az, hogy ugyanaz a szó szerepel itt, jelzi, hogy részt veszél Krisztus szenvedéseiben, különösen ha érte szenvedsz. Mármost, ha mindez igaz, hogy ugyanis a keresztyén ember megtapasztalja a támogató és megtartó kegyelmet, megtapasztal sok világosságot, megtapasztalja bűnei megjelentetését és gyógyulását, kegyelmi ajándékai gyakorlását és nyilvánítását, sőt Isten jelenvalóságának örömét, és ha szenvedései által még részt vesz is a Krisztus szenvedéseiben, mi oka lehet a csüggedésre, ha még oly sokat kell szenvednie is? Az pedig úgy van, hogy a keresztyén ember akkor tapasztalja meg leginkább Isten fenntartó és megtartó kegyelmét, akkor jelenik meg és gyógyul meg bűne leginkább, akkor gyakorolja és látja meg kegyelmi ajándékait leginkább, akkor van jelen vele Isten a leginkább, midőn legtöbbet szenved, és akkor vesz részt Krisztus szenvedéseiben, midőn ő maga is szenved. Bizonyos ezért, hogy nincsen oka csüggedésre, akármilyen szenvedés kínozza is.

Negyedszer kitetszik ez abból is, ha megmondjátok, szenvedéseitek gyümölcsét, hasznát, célját és kimenetelét, és azt, hogy azok mit teremnek. Termik „az igazság csendes gyümölcseit”, és diadalt aratnak a Sátánon. Szegény Jób immár mondhatja: Sátán, azt mondtad, ingyen félem az

Istent, de most az ellenkezője látszik meg. Bizony, a szenvedés: „minden mértéket meghaladó örök súlyú dicsőséget szerez.” Ha pedig fellapozzátok Pál Filippibeliekhez írt levelének eredetijét, azt találjátok, hogy amidőn megparancsolja, hogy „félelemmel és rettegéssel munkáljuk a mi üdvösségünket”, ugyanazt a szót használja, mint az imént: a szenvedés minden mértéket meghaladó örök súlyú dicsőséget „munkál”. Mármost, ha szenvedéseim az igazság csendes gyümölcseit termik nekem, ha azt teszik, hogy legyőzzem a Sátánt, ha minden mértéket meghaladó örök súlyú dicsőséget szereznek, akkor van-e egyáltalán okom a csüggedésre, jóllehet sokat kell szenvednem? Így van ez minden szenttel és Isten minden népével. Habár szenvedéseik most szomorúságosaknak látszanak, mégis az igazság csendes gyümölcseit termik; ezáltal a szentek legyőzik a Sátánt, minden mértéket meghaladó, örök súlyú dicsőséget szereznek. Bizonyos tehát, hogy az istenfélő, kegyes embernek nincsen miért csüggednie, akárhogy szenved is.

2Kor 4,17

Csakhogy, mondd te, az én szenvedésem nem mindennapi szenvedés; az én megpróbáltatásom nem mindennapi megpróbáltatás, mert minden örömet elvesztettem, áldásaimtól és kapcsolataimtól megfosztattam. Régtől fogva szenvedek, és a megpróbáltatások sokasága sújt le rám, mint megannyi hulláma a tengernek, azzal az egy különbséggel, hogy a hullámok jönnek-mennek, a szenvedések viszont jönnek és maradnak, csak jönnek, de el nem mennek; egyszerre nehezedik rám mind, és nem látom végét nyomorgatásom-

nak: jön a vizek árja, ó, Istenem, előnti lelkemet özöne, örvénye elnyel engem; bizony, a szenvedések vizei oly mélyek, hogy feneketlennek érzem őket, végüket nem látom. Vajon nem méltán csüggedek s búslakodom?

De igen! Mert mi lenne ha, megrészegegnél vagy megrészegeedtél volna kapcsolataid örömeitől! Noé a maga borától részegeedett meg, de hányan részegszenek meg kapcsolataiktól a világon? Ha pedig a mennyei Atyád azt látja, hogy megrészegeedtél, vagy megrészegegedsz örömeidről, sérelmed származik-e abból, ha egy időre elveszi őket? Ha egy bölcs atya látja, hogy fia beleszerelmesedik egyik, jóval alantasabb szolgáló lányába, vajon rosszat tesz-e fiával, ha akár őt, akár a cselédlányt elmozdítja, hogy ne is láthassák egymást? Meglehet, ez a szenvedése ezt mondhatja a fiúval: Keményen bánik velem az atyám. De vajon ugyanezt mondja-e később, amikor megjön az értelme? Nem, hanem inkább ezt mondja: Akkor beleszerelmesedtem atyám szolgájába, és ha az atyám nem távolítja el tőlem a lányt, mindörökre tönkrementem és elvesztem volna. Mármost minden teremtett dolog szolgálja Isten gyermekeinek, és, meglehet, az Atyaisten azt látja, hogy beleszerelmesedtetek a nálatok jóval alantasabb szolgálókba. Vagy tegyük fel, hogy egy gyermeknek hosszú útra kell mennie, és az atya botot ad kezébe; nos, künn a mezőn holmi ellenség megtámadja, és elveszi tőle botját, és avval megveri; de arra jön egy barát, és az elveszi a botot a gyerektől is, az ellenségtől is. Vajon rosszat tesz-e a barát a gyermekkel, hogy az ellenség kezéből kiveszi a botot? A

gyermek talán azt mondaná, Kérlek, uram, add vissza botomat, mert az az enyém. Igaz, feleli a barát, valóban a tiéd a bot, gyermekem, de nem vagy elég erős, hogy ellenséged ellen használd; kicsavarná kezedből, s megverne vele, nos, ezért veszem el mindkettőtöktől. Vajon rosszat tesz-e a gyerekekkel? Így van ez itt is. Az Úr teremtményeiben való örömet ad gyermekei kezébe. Botul szánja azt (mert a kenyér az élet botja), de a Sátán jön, kicsavarja azt kezükből, és megveri vele őket. Akkor jön Jézus Krisztus, elveszi mindkettőtől a botot. Ó, mondja az Isten gyermeke, kérlek, Uram, add vissza teremtményedben való örömet, mert botom az nekem. Igaz, gyermek, feleli Krisztus, botod az neked, de nem vagy elég erős, hogy a Sátán ellen használd; a Sátán meggyaláz vele; ezért elveszem most tőled, de alkalmas időben visszakapod. Vajon Krisztus Urunk és legjobb barátunk rosszat tesz vele, hogy elveszi tőle azt?

Ó, felelsz, az én szenvedéseim azonban nem mindennapiak, nem szokványosak, hanem újak és idegenek.

Gondolod te, de az apostol ezt mondja: „Ne csodálkozzatok azon a tűzön, mely megpróbáltatásul lett rajtatok, mintha valami idegen dolgok történének veletek.” És mi van akkor, ha Isten a mennybe holmi hátsó úton visz fel, és hátsó ajtón enged be téged; vajon nem azt ígérte, hogy ismeretlen úton jár, ismeretlen ösvényeken lépdeltet minket?

Ó, nyugtalankodsz tovább, de én nemcsak egy kegyelmi ajándéknak vagyok híjával, hanem többnek s többnek; a szenvedések pedig sűrű egymás-

utánban érnek engem, feneketlenek, végüket nem láthatom.

És vajon nem éppen így volt ezzel Dávid, Krisztus előképe is? Így énekelt ugyanis: „Várván vártam az Urat; és lehajolt hozzám, és meghallgatta kiáltásomat: és felhozott engem a romlás verméből (mások szerint a feneketlen mélységből), az iszapos sárból. És kősziklára állította fel lábaimat, megerősítette lépteimet.” Három dolog tesz ki ebből különösképpen. 1. Dávid szenvedése olyan nagy volt, hogy feneketlenségnek érezte, és a végét nem látta. 2. Jóllehet először feneketlenségnek érezte, de végül lábát megvethette, Isten sziklára állította, és megerősítette őt dolgaiban. 3. Amíg ezt a sziklát meg nem találta, imádkozott és türelmesen várt, és nem csüggedt el. Ha tehát szenvedésed olyan is, akár az iszapos sár, melybe beleragadsz, mozdulni nem bírsz tőle, feneketlenségnek érzed, a végét nem látod, de ha mégis imádkozol és felkiáltasz Istenhez, és türelmesen várod őt, miként Dávid is tette, az alkalmas időben te is megvetheted lábadat a sziklán, és dolgaiban megerősödhetsz. Ha pedig azt mondod, amellet, hogy szenvedéseid sűrűek, hosszúak és keservesek; de meddig tartanak, ember? Nocsak! Leég a bokrod? Vajon nem sóvárogsz még inkább a mennyekre miattuk? Amikor nehéz és fárasztó az inaskodás, az ifjú várja felszabadulásának napját. Ó, mondja, bárcsak atyám házában lehetnék! Ó, bárcsak itt lenne már szabadulásom napja! Így van ez itt is, a hosszú és keserves szenvedéstől még inkább kívánczunk a menny után. Nos, túlságosan hosszúnak veszed azt, amitől még inkább vágyódsz a

mennyre? Ami pedig a kapcsolataid örömeit illeti, vett-e el tőled az Úr valamely örömét külső kapcsolataidnak úgy, hogy ne kárpótolta volna lelki kapcsolatok gyönyörűségében?

Igen ám, feleled, de mindez nem áll az én esetemre; mert én nemcsak hogy híjával vagyok ennek vagy amannak az örömnek, kapcsolataim örömének és szeretetének, hanem haragjukat és gyűlölségüket érzem. Barátaim és ismerőseim ellenségeimmé lettek. Szidalmaznak és üldöznek engem, mindféle gonosz beszédet mondanak rám hazugul. Éspedig teszik ezt éppen azóta, hogy tekintetem a mennyre vetem. Korábban hön szerettek engem, mostanra azonban megutáltak, s bánatnak engem, mindenféle gonoszságokat forralnak ellenem. Vajon mindez semmi? Vajon így nem méltán csüggedek és búsulok?

Nem! Nem, mert némelykor a legnagyobb ellenségeink bizonyulnak legjobb barátainknak, és akkor mi okunk a csüggedésre, bármennyire fenekednek is ellenünk? Hányszor fordul elő, hogy legjobb barátaink bizonyulnak elleneinknek éppen azért, mert hízelkednek nekünk, úgyhogy éppen azért bizonyulnak legjobb barátainknak legnagyobb ellenségeink, mert éberségre szorítanak minket. „Ahány ellenség, annyi tanítómester,” mondta valaki. És vajon Megváltónk és Urunk, Jézus Krisztus nem ezt mondta: „Kinek-kinek ellenségei saját háznépei?” De ezt is mondta: „Bódogok vagytok, ha szidalmaznak benneteket, és üldöznek, és mindenféle gonosz beszédet mondanak rátok hazugul énérettem.” És, kérlek, mondd meg, kinek rosszabb, az üldözőnek vagy az üldö-

Mik 7,6

Mt 5,11

zöttnek? Amióta Krisztushoz fordultál, barátaid üldöznek téged, mindenféle gonosz beszédet mondanak rád, és mindenféle gonoszságot tesznek ellened; és teszik ezt Krisztusért, Krisztusért üldöznek, szidalmaznak és ócsárolnak téged. De lehettél volna te is az üldöző, ők pedig az üldözöttek. Melyik a rosszabb? Bizonyosan ezt feleled: Ó, mérhetetlenül jobb Isten útjáért bántatni, mint bántani; üldöztetni, mint üldözni! Inkább választanám az üldözöttséget, mint az üldözést. Isten hagyhatta volna úgy, hogy te légy az üldöző, most üldöző barátaid pedig az üldözöttek; de hogy gondviselő kegyelmében Isten úgy rendelte, hogy te légy az üldözött, ők pedig az üldözők, van-e okod a panaszkodásra vagy csüggedésre? Tudod, hogy a világ gyűlöli Krisztus követőit? Amíg a bödön üres, és nincsen benne méz, addig nem jönnek rá a fullánkos méhek és darazsak, mihelyt megtelik azonban, mindjárt ott dongnak-bongnak körülötte. Amíg a jónak híjával s üres szívvel jöttél-mentél, senki nem szállt szembe veled. De most, hogy e fullánkos méhek és darazsak körülötte duruzsolnak, vajon mi mást jelentene ez, mint azt, hogy mézed van, jótól és Krisztustól vagy ízes, mi eddig nem voltál? Adj inkább hálát Istennek azért, ami megadatott neked, semmint búslakodj azért, mert ellenedre törnek.

Ez, felelheted, nem áll rám, mert, dicséret érte Istennek, barátaim nem törnek ellenemre és nem üldöznek engem. Nem is kell ezzel gondolnom, mert abban áll az én szenvedésem, hogy bensőmben tör valami a jó ellenére; az én szenvedésem eltérít engem a jótól, engem éppen a go-

noszhoz, a kísértésekhez és a temérdek bűnhöz vezet; távol tart kötelességtevéstől és Isten tiszteletétől, a jó cselekvéstől és elfogadásától. Ezért csüggedek el szenvedéseim között. Vajon nincsen rá tehát kellő okom?

Nincs! Mert, meglehet, tévedésbe estél e dolgban, azt gondolván, Isten munkája végzésében gátol valami, holott nem gátol. Azt olvassuk, hogy Pált, mint valami csirkefogót korbácsolva végighajtották az utcákon, többször tömlöcbe zárták; és ki ne gondolná, hogy e fenyítések és bebörtönzések gátolták szolgálatvégzésében. Márpedig azt mondja, hogy ezek a dolgai „inkább az evangélium előmenetelére ütöttek ki”.

Fil 1,12

Midőn Isten valakit a szenvedéshez vezet, más munkára hívja. Ha az ember egészséges, kötelessége otthonról elmennie, hogy meghallgassa Isten Igéjét. De ha beteg, akkor nem az a dolga, hogy hallja az Igét, hanem hogy türelmesen és nyugodtam várjon Isten oltalmazó keze alatt; akkor megkapja az elhívást az új munkára, melyhez szenvedése vezet. Meglehet, szenvedésed meggátol korábbi munkád végzésében, de nem akadályoz abban, amelyre elhívott. Noha szenvedésem meggátol korábbi munkám végzésében, és Isten nem hibáztat annak elmulasztása miatt, van-e okom csüggedésre, amiért nem végzem azt? Az bizonyos, hogyha Isten új munkára hív, a régi félretételét nem veti szememre. Te sem rovod meg szolgádat, ha félreteszi korábbi munkáját, mikor új munkát adsz neki. És amidőn Isten új szenvedést szab ki rád, új munkát is ad.

Ami pedig a szenvedést és a bűnt illeti, nos, az

bizonyos, hogy az a szenvedés, amely korábbi bűnére ébreszti rá, soha nem teszi ki az embert új bűnnek. Mármost, miképpen hallhattátok, a szenteknek a szenvedés megmutatja és meggyógyítja bűneiket, ráébresztvén őket arra, aminek korábban nem voltak tudatában. Ha megnézitek a 125. zsoltár 3. versét, erre vonatkozó ígéretet találtok ott: „Mert nem nyugszik meg a gonoszok vesszeje az igazak örökségén, hogy ki ne nyújtsák az igazak gonoszságra kezeiket.” Hasonlatosképpen az úrhoz, ki ruháját poroltatja ki: szolgálja ugyan üti botjával a ruhát, de nem oly erővel és oly hosszan, hogy kárt tegyen abban. Szenvédésed Isten botja, és ő üti vele ruházatodat. Miért? Hogy a benne lévő port kiverje. De nem üt sem oly erősen, sem oly hosszan, hogy kárt tegyen benned. „Hogy ki ne nyújtsák az igazak gonoszságra kezeiket,” mondja a zsoltáros.

Ha pedig ez a te félelmed jól megmutatja kegyelmi ajándékaidat, akkor emiatt miért csüggednél? Nos, mi más mutathatná meg jobban szíved igazságát és egyenességét, mint ez: bánt szenvedésed, amiért az kitesz téged kísértésnek és bűnnek, akadályt vet eléd a jó tevéseben. Vajon így szólsz: Uram, tudod, miképpen gyötör e szenvedés, nem annyira terhe miatt, hanem, amiért megátol a jó cselekvésében és elfogadásában, amiért kitesz kísértéseknek; mert a szenvedésnek magának alávetném magam zokszó nélkül, csak a gonosznak ne tenne ki: Ez őszinte beszéd, egyenes beszéd, és ezért búslakodsz? Nem sokkal inkább felbuzdulnod kellene?

Csakhogy, aggodalmaskodsz tovább, nem ettől

félek én, nem ettől csüggedek el, mert igen nagyon szenvedek, de inkább attól félek, hogy egyedül magamnak, bűnömnek köszönhetem azt. Ha nem bűnömrel váltottam volna ki szenvedésem, nem is bánkódnék, de, jaj, régtől fogva, nagyon szenvedek, és meg vagyok győződve, hogy tulajdon bűnöm okozza. Bizony az, de a dolgot rontja még, hogy nem tudom megmondani, hogy mely bűnöm. Hacsak megmutatná nekem Isten, megenyhülnék kevéssé. De bizonyos vagyok benne, bűnöm miatt szenvedek, de hogy éppen mely bűnöm miatt, meg nem mondhatom. Vajon most nem méltán csüggedek s bánkódom?

Nem! Mert vajon Jónás nem bűnével hozta magára szenvedését, és vajon nem akkor jelentette meg magát neki legteljesebben az Isten, midőn a cethal gyomrában senyvedett? Vajon Dávid nem bűnével hozta önmagára szenvedését? Úriás dolgában vétkezett, és az Úr ezt mondta neki: „Most tehát fegyver nem távozik el soha házadtól.” És vajon mi más lett volna Absolon kardja, ha nem e fenyegetésből, Dávid bűnéből fakadt szenvedés; mégis mikor volt Dávid szíve jobb kedélyállapotban? „Ha kedvet találok (mondja Dávid) az Úr szemeiben, akkor visszahoz engem és megengedi, hogy meglássam a frigládát és hajlékát; ha pedig azt mondja: Nem telik benned kedvem: akkor itt vagyok, tegyen velem, amint jónak látja.” És vajon mikor jelent meg Isten Dávidnak teljesebben, ha nem e szenvedésben? Hiszen Dávid így könyörgött: „Az Úr hiúsítsa meg Ahitófel tanácsát”, és Isten azonmód meghallgatta. Ha pedig a Mózes ötödik könyvét lapozzátok fel, ott olyan idevágó

ígéretet találtok, mely azóta is áll: „Ha arra vete- medtek, hogy istenképet csináltok bármiféle alak- ra, és így azt cselekszitek, ami gonosz az Úrnak, a te Istenednek szemeiben, ingerelvén őt, tanúul hívom ellenetek az eget és földet, hogy kiveszvéen kivesztek a földről hamar..., nem éltek rajta soká- ig, hanem okvetlenül kivesztek. És szétszór az Úr benneteket a népek között, és kevés számmal ma- radtok meg azok között a nemzetek között, ahová elvisz titeket az Úr. Ott majd emberi kezek által csinált isteneknek szolgáltok... Onnét aztán meg- keresed az Urat, a te Istenedet, és megtalálod; mert teljes szívedből és lelkeidből fogod őt keres- ni.” Iszonyatos szenvedés kikergettetni az ország- ból. E szenvedést az ő nagy bűnük váltotta ki. Mégis ott az ígéret, hogyha onnan, a jajok eme völgyéből és mélységeiből az Urat keresik, akkor ő megkegyelmez nekik. És teszi ezt a törvény kor- szakában! Vajon Isten nem éppen olyan kegyel- mes most az evangélium korszakában, mint volt akkor, a törvény a korszakában? Ha pedig nem ta- lálod fel amaz egy bűnt, jó keresni, de némelykor mégis jobb a nyomorult léleknek, hogy nem je- lentetik az meg, mert ha én egy bizonyos bűnöm miatt szenvedek, és azt feltalálom, akkor azonnal megalázom magamat, és nem lépek tovább; de ha nem találom fel azt, továbbra is keresem, kutatom, és ezért sok bűn miatt folytonosan megalázom magamat. Ezért mondom, hogy némelykor jobb, ha nem jelentetik meg sajátos bűnöm. Miért csüg- gedjen-keseregjen tehát ezért az istenfélő, kegyes lélek? Bizonyos, hogy nincsen rá komoly oka.

Mégis újból előállsz valamivel, mondván: A sze-

mélyes szenvedések dolgában az jár mindig a fe- jemben, hogy azok nem az Isten szerelméből szár- maznak. Ha bizonyos lehetnék felőle, hogy ez a szenvedés Isten szerelméből fakad, soha nem bán- kódnék; de szenvedéseimen még látom is a jegyeit Isten felindulásának és rovásait az ő haragjának, és ezért csüggedek el ily nagyon: vajon nem méltán?

Nem! Mert ha a szenvedés inkább Isten sze- relmét, semmint haragját tanúsítja, akkor nincsen miért elcsüggedned. Mármost jóllehet a szenvedés nem tanúsítja Isten szerelmét, de azt mon- dom, hogy inkább a szerelmét tanúsítja, semmint a haragját. Ha valaki nem az atyja egy gyermek- nek, mindazáltal megfeddheti azt; de ha két gyer- mek rakoncátlankodik, és valaki az egyiket meg- rója, a másiknak pedig békét hagy, ez már inkább azt tanúsítja, hogy atyja a gyermeknek, mint azt, hogy nem. Úgyhogy a megrovások nem mindig azt tanúsítják, hogy Isten a mi Atyánk, de inkább tanúsítják atyai szerelmét, semmint mást.

Márpedig van-e valami az Istenben, ami ne volna barátja a szenteknek? Nos, ha valaki barátja valakinek, akkor nemcsak erszényével, a vagyoná- val, a botjával, hanem a kardjával együtt is barátja annak. Mármost ha Isten barátja az embernek, ak- kor nemcsak a szerelmével és irgalmával, hanem a kardjával és a haragjával együtt is barátja annak. Márpedig Isten barátja a szenteknek, tehát a ha- ragjával és igazságtételével együtt is barátja nekik.

De vajon Isten szerelmének mely jegyeit és rovásait látjuk valamely szenvedésünkön?

Ha a szenvedés áldás az emberen, akkor az szeretetből van; és ha az ember szenvedés közben

is tudja áldani Istent, akkor az áldás neki. Jób szenvedése áldás volt neki. Miért? Mert a közben is áldotta Istent: „Az Úr adta, az Úr elvette: legyen áldott az Úr neve!”

Ha a szenvedés arra indít minket, hogy szeressük Istent, akkor az az Isten irántunk való szerelméből jön; mert a mi szerelmünk csupán tükörképe az Isten szerelmének, és az övéből fakad. Ha pedig mondhatom ezt: Nem szűnök meg szeretni Istent, bármiképpen nyomorgattatom is, akkor mondhatom ezt is: Isten nem szűnik meg szeretni engem nyomorgatásom ellenére sem.

Ha a szenvedés Istenről tanítja az elmét, akkor az az Isten szerelméből fakad: „Mert akit szeret az Úr, megdorgálja.” „Boldog az ember, akit fegyelmezel, Uram; és Tanításodból* oktatást adsz neki.” Ha tehát a szenvedés tanít, akkor az Isten szerelméből fakad.

Ha olyan mértékben, kellő és alkalmas időben adatik, hogy általa az ember növekedhessék, akkor a szenvedés az Isten szerelméből van. Ha az ember ki akar pusztítani és tönkre akar tenni egy fát, ha tűzre akarja vinni, kivágja azt bármely időszakban, hogy ne növekedhessék fel többé, de ha bizonyos időszakban vágja vissza, ez arra vall, hogy újra akarja növesztetni. Amikor tehát az Isten a szenvedésekkel metsz és vág, oly időben, hogy az emberek növekedhessenek a kegyelemben, ez az ő szerelmét tanúsítja.

Amidőn az Isten különösen jelen van valamely

* Hagyományosan: „törvényedből”.

szenvedésben, sőt még inkább jelen van valamely szenvedésben, mint máskor, ez azt tanúsítja, hogy az a szenvedés a szerelméből fakad. Nos, akárki vagy, ki e kifogást emeled, és félsz, hogy a szenvedés nem az Isten szerelméből fakad, vajon nem mondhatod-e: Ezt így ismertem meg magam is, jóllehet sokat szenvedtem, kegyelemből tudtam áldani az Urat nyomorúságomban is, és tudtam mondani: „Az Úr adta, az Úr elvette: legyen áldott az Úr neve”? Szeretem az Urat nyomorúságaim ellenére is, és az Úr sok mindenre megtanított szenvedésem által; többet nyertem betegségem által, mint megannyi prédikáció által; igen, az Úr alkalmas időben metszett engem meg, mert ha nem ismerem meg ezt a szenvedésemet, nem is tudom, mily hatalmas bűnbe eshettem volna. És még azt is meg kell mondanom, hogy nyomorúságomban Isten jelenvalósága többször megadatott nekem, mint valaha. Nos, akkor bízzál, jóllehet szomorúságosak nyomorúságaid, az Isten szerelméből fakadnak. És így van ez Isten minden népével és a szentekkel, akkor meg miért csüggednének, bárhogyan szenvednek is?

Igen ám, veted ellen, de jóllehet a keresztyén embernek nincsen oka búslakodásra a maga személyes nyomorúságát illetően, de vajon nincsen oka a csüggedésre, ha a köz dolgai fordulnak rosszra? Amiképpen ez most velünk megy, láthatják hazánk nyomorúságait, mindenünnen bajok és csapások gyülekeznek, ezért búslakodom én nagyon, és vajon nincsen okom rá, nincsen okom a csüggedésre, a nyugtalankodásra?

Bizony, szomorúságos dolgok ezek, és bárcsak

sírhatnánk és könyöröghetnénk e nyomorult, ezer sebből vérző nemzetünkért éjjel s nappal! Ha Anglia népének valaha volt oka rá, akkor most különösképpen van, hogy Isten keze alatt szenvedjen, bánkódják és megalázkodják, és hogy egybeütlekezzenek imádkozni.* Mégis azt mondja az Írás: „Mondjátok az igazaknak gonosz időkben is, hogy jó dolguk lesz”+. Sújtott-e le csapás úgy országra, hogy Isten ne gondoskodott volna gyermekeinek búvóhelyről? Nem gondoskodott Nőénak bárkáról az özönvíz idején, és Lótnak hegyről Sodoma pusztulásakor? Ember rosszabbat nem tehet, mint hogy megölje felebarátját. Halálnál rosszabb nem sújthat, és vajon mi a halál, ha nem az örök életre nyíló kapu Isten népe előtt? Midőn a korai szentek halálukkal tettek bizonyosságot Krisztus igazáról, ezt mondták: „Most kezdünk igazán keresztyénné lenni, Krisztushoz hasonlítani. Háromféle halál van: a bűnben való lelki halál, a bűnért való örök halál és a bűn okozta idő szerint való halál. Ha Isten megoltalmaz a két előbbi haláltól – a lelki és az örök haláltól –, és csak az idő szerint való halállal sújt le rám, van-e okom a panasztetésre?” Így van ez a szentekkel. Jóllehet az idő szerint meghalnak, szabadok a lelki és az örök haláltól; és mely istenfélő ember nem mondhatja ezt: Nem élhetek hosszan a természetben, és e cseppnyi maradék időmmel teszek bizonyosságot az igazságról! Krisztus meghalt értünk, az igaz a nem igazakért, és akkor én, a nem igaz ne halnék meg

* Ekkor (1648) javában zajlik az angol polgárháború.

az igazért! Mindennél rosszabb a halál; ami pedig a legrosszabb a halálból, hogy siet. Ha testem megtörik, nem mondhatom-e Isten félelmében: Íme egy nyomorult kancsó eltört, nem megy többé a kútra; nyomorult lelkem, e fogoly, megszabadul, és hazamegy Atyámhoz. Ha fellapozzátok a Jelenések könyvét, láthatjátok, milyen dicsőséges parancsolatot ad ki minden népének közösségi viszály idejére: „Azután láttam, hogy íme egy nagy sokaság, melyet megszámlálni senki sem tudott, minden nemzetből, törzsből, népből és nyelvből, állott a királyiszék előtt és a Bárány előtt, fehér ruhákba öltözve, és a kezeikben pálmaágak.” A fehér ruha a fenség öltözéke, a pálmaág a diadal jele; és az apostol ezt mondja: Láttam őket fehér ruhákba öltözve, pálmaágakkal. A világ az Isten szolgálóit szegényeknek és kedélybetegeknek látja, de Krisztus ezt mondja: Királyi, fejedelmi öltözékben, palástban látom őket, akiknek kedélye fenséges. Jóllehet a világ legyőzöttnek látja őket, mégis, mondja ehelyütt Krisztus, ők győzedelmeskednek, hiszen kezükben pálmaág. De vajon kik ezek? Ezt mondja az Írás: „Ezek azok, akik a nagy nyomorúságból jöttek, és megmosták az ő ruháikat, és megfehéřítették ruháikat a Bárány vérében.” De vajon miért vannak fehér palástban, miért mosták fehérre ruháikat? A nyomorúság mosta meg őket a szennytól. A szenvedés Isten kezében a szappan. Mielőtt az ember szenvedne, tulajdon kegyelmi ajándékai összevegyülnek a bűnnel. Hite hitetlenséggel, kételkedéssel, alázata kevélységgel, buzgalma lágymelegséggel elegyedik és mocskolódik. Most azonban a nyomorúság meg-

Jel 7,9

Jel 7,14

tisztította, fehérre mosta ruháit és palástját, és királyi lelkülete miatt fehér palástba öltözhetik.

Igen ám, aggodalmaskodsz, de, jóllehet az Úr a nyomorúsággal így megtisztít engem, attól félek, hogy a köznek e felbolydulásai elkergetnek engem Isten rendelkezéseitől, a templomtól és az Isten tiszteletétől. Nem úgy van az, mondja az Úr ugyanott: „Ezért vannak az Isten királyi széke előtt; és szolgálnak neki nappal és éjjel az ő templomában.” Csakhogy mi van akkor, ha megtartjuk a rendelkezéseket, de Krisztus nincsen jelen velük? Ezért teszi hozzá ő: „A királyi széken ülő velük lakik.” Jóllehet megadatik nekünk a Krisztus jelenvalósága, mégis sok szükségét szenvedhetünk. Igaz, de, feleli az Úr: „Nem éheznek többé, és nem szomjúhoznak többé, sem a nap nem tüzi meg őket, sem semmi hőség; mert a Bárány, aki a királyi széknek közepette van, legelteti őket, és élő vizeknek forrására vezeti őket.” Jó-jó, csak-hogy közben veszedelmes szorosokba, szomorúságokba és nyomorúságokba sodródhatunk. Igaz, de eljön az idő, midőn minden könny eltöröltetik szemünkről. Ezért mondja az Úr: „eltöröl az Isten minden könnyet az ő szemeikről.” Mi módon törölthetnének el a könnyek az elkövetkezendőben, ha most nem hullottak? Habár félsz és sok könnyet hullatsz, mindenik, az utolsó csepp is eltöröltetik. Mily kegyelmes bánásmód! Így bánik majd Krisztus az ő népével bajos időkben, és ezért bár a köz dolgai miatt szerfelett szomorúságos és fájdalmas az állapotod, minthogy minden okunk megvan a sírásra és a zokogásra, de ha Krisztusban vagy, és megbékéltél Istennel, akkor nincsen

okod a csüggedésre. És így van ez minden istenfélő emberrel. Bizonyos tehát, hogy az istenfélő, kegyes embernek nincsen oka a búsulásra, akár-hogy szenved is.

Csakhogy, nyugtalankodsz megint, mitévők legyünk, hogy ne csüggedjünk semmilyen, akár közös, akár személyes szenvedésünkben? Egy jó embernek valóban nincsen oka a csüggedésre, midőn a maga szenvedését szenved, de nehéz dolog felvértezni magunkat a csüggedés ellen, midőn vagy a szenvedés. Mitévők legyünk ilyenkor?

Vagy van bizonyosságod az Isten irántad való szerelméről, vagy nincsen; ha nincs, e szenvedés hozza róla az üzenetet. Ha pedig van bizonyosságod, akkor a szerint cselekedj; elmélkedj sokat a Krisztusban való részesedésedről, az Istennel Krisztus által való megbékélésedről. Állítsd magadat válaszút elé: vagy elegendő Isten egymaga, vagy nem; ha nem elegendő Isten, akkor hogyan élhetnek az angyalok és szentek a mennyben, akiknek nincsen ott elegendő ételük-italuk, ruhájuk, csak az Isten? Ha van elegendő egyedül Istenben, akkor miért ne elégednék meg állapotommal, miért ne örülnék neki, akármilyen is az? Mit számít, hogy az emberek gyűlölnék, ha Krisztus szeret engem? Mindinkább igyekezz meglátni és szem előtt tartani a Krisztusban való részesedésedet!

Ha nem akarsz elcsüggedni nyomorúságaidban, emlékezzél meg a szenvedő Krisztussal való közösségedről. Mondd ezt: Nos, e szenvedések miatt közösségem van Krisztussal minden szenvedésében; és ezért amiképpen Krisztus meghalt és feltámadott, azonképpen jóllehet nevem meghal,

vagyonom meghal, testem meghal, minden örööm meghal, mindezek feltámadnak újra. Az apostol azt magyarázza és tanúsítja, hogy a római híveknek nem kell többé bűneikben meghalniuk, mert Krisztus, miután feltámadt halottaiból, többé meg nem hal; és ezért, mondja az apostol, ha bűnbe estek is, nem haltok meg többé, mert a Krisztussal együtt feltámadtatok. Mondom ezt Pállal együtt én is. Ha sokat szenvedtek is, gyötrelmeitek minden öröömötöket felemészti is, vigasztalástok nem száll velük a sírba; mert ha féltitek Istent, Krisztussal együtt feltámadtatok, és közösségetek van övele, és meg nem halhattok többé. Ha tehát eljön hozzátok a szenvedés, örvendjétek azért, hogy részt vesztek Krisztus szenvedéseiben, és mondjátok: „Ne örülj, ellenségem, rajtam, ha elestem, felkelek,” mert szenvedéseim révén közösségem van Krisztussal a szenvedéseiben, és így feltámadásában, vigaszaiban és dicsőségében is.

Ha nem akartok elcsüggedni szenvedéseitek közben, arra igyekezzetek, hogy legyetek egyre inkább idegenek a világnak, és ismerjétek meg mindegyre Istennek a szenvedések közt vezető útjait. A kutya nem harapja meg a ház lakóit, ha azonban idegen érkezik, ráugrik s leteperi, mert nem ismeri azt. És mi másért rontanának a szenvedések az emberekre, lerántva őket a földre, ha nem azért mert az emberek nem ismerik Istennek az azok közt vezető útjait, és idegenek azokon?! Igyekezzetek tehát, hogy hitből a világ fölé emelkedve éljétek, hogy idegenek legyetek a világnak, és ismerjétek meg a szenvedés útját.

Gondoljátok meg, hogy mit viselt Krisztus, és

mit hagyott nektek viselnetek. Két viselnivaló van: a bűn s a szenvedés. Krisztus viselte minden bűnötöket; ti nem viselnétek szenvedéseit? Ő felvette és hordozta a bot nehezebbik végét, nektek már nincsen egyetlen hordozni való bűnötök, hát nem hordozzátok a szenvedést?

Gondoljátok meg azt is, mégpedig gyakran és komolyan, hogy mennyi jót kaptok ti magatok és kapnak mások szenvedéseitek által. A szenvedések útján Isten csak a romlott vért csapolja le. „Bízzál, ember”, mondta egy szenvedései miatt panaszkodónak valaki, aki immár a mennyben van, „Krisztus nem árt a halálban.” Isten csak a javukért veri gyermekeit, és hogy ezáltal tanítsa őket és másokat. „Akként tértem meg – beszélte el valaki megtérést – hogy végignéztem valaki kivégzését; mert, gondoltam én, ha valaki ilyen büntetést szenved emberi törvény megszegéséért, akkor mit érdelek én, aki megszegtem Isten minden törvényét?” A szenvedés gyakran tanítja a nézőt, de sokkal inkább a szenvedőt magát, tenmagadat, általa megérted az Isten teljességét, a teremtmény ürességét és a bűn hitványságát. Felidézi a régvolt bűnt, és gátat vet az újnak; serkenti az imádkozást, növeli a hálaadást. És, meglehet, valamely szenvedésnek mint eszköznek köszönheted a megtéréseidet. Ha mindez így van, és ennyire jó dolog származik belőle, akkor is elcsüggedsz ennyire? Gondolkodj, sokat gondolkodj a szenvedés hasznain.

Ha szenvedés jön, ne állj meg, s ne emészd magadat annak rossz mivoltán, hanem egyaránt lásd meg, és egyaránt töprengj rajta, hogy mi jót és

mi rosszat tesz veled. Nincsen az az elveszítendő kegyelmi ajándék, melynek ne kellene terhét is viselned; nincsen az a szenvedni való nyomorúság, amellyel együtt ne kapnál valamely kegyelmi ajándékot is. Midőn az emberek elveszítenek valamely kegyelmi ajándékot, annak csak az jó ízére gondolnak, nem látják a terhet, melytől megszabadulnak. Ó, mondja egy nyomorult asszony, elvesztettem oly szerelmetes, oly kegyes, oly segítő-kész uramat, de nem szól egy szót sem a teherről, amely amazzal együtt elment. Így vesz erőt rajtuk a búslakodás. Ha szenvedés jön, az emberek csak a rosszat látják benne, a vele jövő kegyelmet nem, ezért azután erősen elkeserednek. Tegyük fel, hogy egy szerető atya magasan lévő szobájából lehajít egy zsák aranyat gyermekének; a zsák fejen találja ütni a gyermeket, betöri azt, kiserked a vére. Fájjalva az ütést, a gyermek békétlenkedik és neheztel; amíg csak a bőrzsákot látja, háládatlan; mikor azonban belenéz a zsákba, és látja a sok aranyat, mit atyjától kapott, akkortól szépen beszél atyjáról, akárhogy fáj is a feje. A szenvedés nem más, mint az Isten népének adott aranyas zsák; kívülről holmi bőrzsáknak tetszik, de belül aranyat tartalmaz. Amíg csak a bőrzsák miatt bánkódnak, és csak a szenvedés fájalmával gondolnak, háládatlanok, nem dicsérik az Urat, erősen elcsüggednek, hanem amidőn belenéznek a zsákba, és számolgatják az aranyat, akkor megvigasztalódnak és nem búslakodnak. Az Úrtól vettem, amit most elétek adok: arany van e zsákban, a szenvedés zsákjában; számoljátok meg mind az aranyat, mit a szenvedésben az Úrtól kaptatok, és akkor megbé-

kéltek. Ha valamely kegyelem elvételük tőletek, fontoljátok meg a terhet is, melytől megszabadultok. Ha valamely nyomorúság szakad rátok, fontoljátok meg az irgalmat, mely általa néktek adatik. Igyekeztek mindig együtt látni a kettőt, a jót és a rosszat, mi belőle nektek származik; akkor sóha nem csüggedtek el, jóllehet sokat, rettenetes sokat kell szenvednetek.

Ezzel bevégeztem a hetedik esetet.

Vigasztalás haszontalanság esetén

VIII. A szentek némelykor feladatuk, munkájuk és szolgálatuk miatt csüggednek el.

Vagy nem kapnak hívást Istennek való munkára, miképpen szeretnék, vagy pedig híjával vannak a munkához való képességeknek és tudománynak, illetve nem aratnak sikert munkájukkal. Ő, mondja valamelyik, nyomorult, haszontalan és hasznavehetetlen teremtmény vagyok; Isten sokat tett értem, én bezzeg semmit nem tettem érte: másokat felhasznál és feladattal bíz meg Isten, de engem elhajít mint haszontalan edényt, melyben kedvét nem leli: ezért csüggedek én erősen. Vajon nincsen rá igaz okom?

Nincs! Mert vajon a családi vagy otthoni munka semmi? A rokonoknak végzett munka semmi? „Három fajtája van a verítéknek,” mondja Luther: „a közéleti veríték, az egyházi veríték és a házi veríték.” Az ember verejtékezhet a családi munkában: nagy dolog gondját viselni egy családnak, és e munkával jeles megbízatást vállaltok mindahányan.

És vajon az semmi, ha az ember keresztyén hivatalának munkájával van megbízva? Krisztus egész teste megannyi tagra oszlik, és minden tag-

nak a neki megfelelő munka adatik. A szem nem hall, amiképpen a fül teszi; s a fül sem lát, amiképpen a szem teszi; hanem minden tag aszerint dolgozik, hogy milyen helyet foglal el az egész testben. „Mert a test sem egy tag, hanem sok.” mondja az apostol, és a tagoknak nem ugyanaz a tisztük. Olyan a munkád, mint amilyen helyre van elhívásod az egész testben.

1Kor 12,14

Vajon az semmi, ha az embernek az a munkája, hogy másokat vigasztaljon, nyugtatgasson és segítjen? Olyan hatalmas szolgálat ez, hogy maguknak az angyaloknak is ez a tisztük, hiszen e munka felel meg nekik a leginkább. Midőn az Isten föl akarta ébreszteni és megtérésre akarta sarkallni Izráel fiait, prófétát küldött hozzájuk. Hanem amidőn Gedeont vigasztalni, megerősíteni és bátorítani akarta, erre az Úr nem prófétát használt, angyalát küldte el, ki így szólt hozzá: „Az Úr van veled, derék hős!” (12). Ha pedig az Újszövetséget nézitek, azt találjátok, hogy Tábor-hegyi elváltóságkor Krisztusnak nem angyalok szolgáltak, de amidőn a kertben verejtékezett, akkor angyal vigasztalta és szolgált neki. Miért? Mert ez angyali munka: a megszorodottak vigasztalása, megnyugtató és támogatása. Nos, ti vajon nem vagytok e munkával megbízva? Hány nyomorult, lankadt, megkísértett és elhagyatott lélek van, kinek szolgálhattok! És vajon ez nem számít munkának?

Bfr 6,7-10

Igen ám, mondod te, de van különleges közéleti munka, melyet Isten másokra bíz, de én magam ebből nem kapok; én csak egy nyomorult, haszontalan és hasznavehetetlen ember vagyok, kit az Isten nem bíz meg semmi feladattal, és ezért búsla-

kodom én. Mert vajon nem nagy kegyelem-e, ha valaki Isten szolgálatában kap feladatot a világon?

Igen, nagy áldás és nagy irgalom, elismerem, ha valaki Istent szolgálhatja, vagy érte munkálkodhat. Mózes azért kapta dicséretét, mert Isten szolgája volt. Így szólt az Úr: „Szolgám, Mózes, meghalt.” Dávid pedig inkább dicsekedett evvel, mint királyi címével: „Zsoltár az Úr szolgájától, Dávidtól.” Nem azt mondja, hogy „zsoltár az Izráel királyától, Dávidtól”. És az ő nyomdokaiba lépve, nevezi magát leveleiben Pál, Péter, Jakab és Júdás így: Pál, Krisztusnak szolgája; Péter, Krisztusnak szolgája; Jakab, Krisztusnak szolgája; és Júdás, Krisztusnak szolgája. És maga Krisztus is dicsekedik az Isten szolgája címmel; és az Atya is dicsekedik Krisztussal ezért: „Íme az én szolgám, akit választottam.” „Íme elhozom szolgámat, a Csemetét.” Úgyhogy nagy kiváltság Isten szolgájának lenni, érte munkálkodni és serénykedni.

Minél készségesebb valaki Isten szolgálatában, annál inkább tiszteli Istent, és minél inkább tiszteli Istent, annál inkább tiszteli magát. *Honor est in honorante* (Tisztelet a tiszteletadásban van). Akik előre állnak, hogy királyokat és fejedelmeket szolgáljanak, megtisztelik magukat urukat tisztelvén. Hasonlóképpen Istent tisztelve az ember magát tiszteli meg; igen, és általa Isten is megtiszteli őt, mert mi más a tisztelet, ha nem: *Testimonium de alicujus excellentia* (a másik kiváltságról való bizonyágtétel). Minél inkább bizonyágot teszek valaki kiváltságról, annál inkább tisztelem. Nos, amidőn Isten rábízza munkáját valakire, azzal bizonyágot tesz annak kiváltságról:

„engem hűnek tartott és ebbe a szolgálatba tett,” mondja Pál. Bizony annál nagyobb dolog nincsen kerek a világon, mint Istennek szolgálni. Ezért mondja Megváltónk Keresztelő Jánosról: „Bizony mondom nektek, asszonytól születettek közül nem támadt nagyobb nála.” Ha pedig az Írást nézed, az Eredetek könyve a két nagy világító egyikének mondja a holdat. „És megcsinálta Isten a két nagy világítót: a nagyobbik világítót, hogy uralkodjék a nappalon, és a kisebbik világítót, hogy uralkodjék az éjszakán.” Noha a Hold jóval kisebb a Napnál, a két nagy világító egyikének mondatik. Ugyan miért? Hát nincsen nagyobb bolygó a Holdnál? Vanni van, de a világnak a Hold a legbefolyásosabb és leghasznosabb égitest, ezért mondatik a többenél nagyobbaknak. Úgyhogy e számbavétel szerint minél több szolgálatot teljesítünk a világban, annál nagyobbak és tiszteletreméltóbbak vagyunk Isten szemében.

A szolgálat ugyancsak megóv minket a kísértés erejétől; a tétlenség kísértést szül. Ha megszűnünk munkálkodni, időt adunk az ördögnek; és minél kevésbé serénykedünk Isten szolgálatában, annál inkább kísért minket a Sátán. A semmittevés az emberek csak a gonoszt tanulják meg művelni. Bizony mondom nektek, a tétlenség embert temet.

A nagy és jó feladat irgalmát kaptuk ígéretül. Márpedig az aligha lehet csekély irgalom, amit a nagy Isten ígér; a megígért irgalomnak van a legédesebb íze szánkban. Nos, az Isten megígérte: „Ha kiteszed az éhezőknek a lelkedet stb., akkor vezet téged az Úr folytonosan..., és hozzád tartozó-

Józs 1,2

Zsolt 18,1

Zak 3,8

1Tim 1,12

Mt 11,11

1Móz 1,16

id örök romokat építenek fel, felemeled régi nemzedékek alapvetéseit, úgyhogy rés-befalazónak neveznek téged, és a lakáshoz való ösvények visszaállítójának.” Íme a megígért tennivaló és megbízás.

Minél hasznosabb és készségesebb valaki Isten szolgálatában, annál inkább megbocsátja neki gyarlóságait az Úr, nemcsak mostani, hanem régebbi életének feladatával kapcsolatos gyarlóságait is. Milyen nagy gyarlóság volt Ráhábtól azt mondania, hogy a kémek elmentek, holott elrejtette őket háza tetején. De az Úr megbocsátotta neki. Miért? Mert hitt, hasznos volt, és készségesen szolgált a maga idejében Isten nagy szándékát. Ha a Mózes ötödik könyve 12. részét nézed, ott azt találod, hogy Áron is, Mirjám is ugyanabban vétkezett, irigykedett Mózesre, és zúgolódott ellene, az Úr Áronnak mégis megkegyelmezett, ellenben Mirjámot bélpoklossággal sújtotta. De miért nem sújtotta Áront is bélpoklossággal (kérdézi Abulensis), amiképpen Mirjámot? Vajon azért, mert Áron nem volt annyira vétkes, mint a próféta? Nem, mert az 1. vers ezt mondja: „Mirjám pedig és Áron Mózes ellen beszélt”, nem utal rá, hogy netán Mirjám szedte volna rá Áront. Vajon azért hát, mert Áron megvallotta bűnét, amit az asszony nem tett meg? Talán azért, mert Isten későbbre halasztotta a büntetését? Nem, mert ez nem olvasható ki az igéből. Áron volt a főpap. Ha a bélpoklosság őt is sújtja, papi szolgálatára is valamelyes szégyent hozott volna, és az Úr munkája is szünetelt volna egy darabig. Ebben a dologban vétkezett, de más tekintetben igen hasznos és szolgálatkész férfiúnak mutatkozott, és Isten

megmutatta, hogy inkább az ilyeneknek kész megbocsátani.

Ha valaki Istennek különleges szolgálatot teljesít, az Úr nemcsak megbocsátja gyarlóságait, hanem megáldja őt, szeretetteljes jellemet és jó hírnevet szerez neki, ha az híven végzi munkáját. Mily szeretetteljes jellemet adott Kálebnek és Józsuénak az Úr! Az Írás egyetlen emberről, Kálebről mondja, hogy teljesen követte az Urat; és ezt a vonásával maga az Úr ruházta fel. „De az én szolgálmat, Kálebet, mivel más lélek vezette, és teljesen engem követett...” De miért vallotta az Úr a magáénak, és miért magasztalta föl Kálebet? Csak azért, mert hűséges volt ama munkában, szolgálatban és feladatban, amelyre az Úr őt elhívta.

4Móz 14,24

Igen, hasznos és készséges ember az egyedüli, aki halála után is él és beszél – úgy értem, Istenért. Némelyek igen buzgón és készségesen serénykednek az ördögért. Élünkben léha és szennyes könyveket írnak és nyomtatnak ki, és halálukban is beszélnek, igaz, a Sátánért. Mások igen buzgón és készségesen serénykednek Istenért; élünkben a hitről és szentségről írnak s nyomtatnak ki könyveket; ők is beszélnek a halálukban. Ábelről van megírva, hogy „beszél még, mikor meghal”. Hogyhogy? Az apostol megmondja: „hit által.” De vajon a hitnek milyen cselekedetét vitte véghez? Becsesebb áldozatot mutatott, mint a bátyja: korának munkáját és szolgálatát adta. Úgyhogy szolgálatkész ember az, aki beszél még, mikor meghal. Bizonyos tehát, hogy nagy kiváltság és kegyelem, ha valakit Isten a munkájában és szolgálatában használ és bíz meg. Ám ha Isten

Zsid 11,4

nem akar engem használni, miért kellene elcsüggednem és panaszkodnom? Vajon nem szabad Isten, nem bízhatja meg azt, akit jónak lát? Mondhatja-e a sár a formálójának: Miért vetsz engem el? Mi van akkor, ha Isten keresztbe teszi a kezét, és jobb kezét rakja a másik fejére, a bal kezét pedig az enyémre; én akarjam irányítani és rendelni a gondviselés kezeit, miként József próbálta volt a Jákóbéit? Vajon nem ő rendelkezik a maga munkájával; és vajon nem nyújthatja ki kezét arra, aki neki tetszik, és ha ezt felpanaszalom, vajon ezzel nem kérkedem? A kevélyek vetik meg a maguk feladatát, és irigylik a másokét. Nagy kegyelem valóban, ha az embert Isten a szolgálatával bízta meg, de ha ezt nem teszi, miként szeretném, miért búslakodnék? Mindamellet lehetek én is Isten szolgája. Mert:

1. Istennek kétféle szolgálata van. Olykor az ember elhívás szerint különleges feladatot teljesít. Máskor az ember egyszerűen engedelmeskedik Isten parancsolatainak. Az előbbi értelemben gyakran hozza szóba a szolgálatot a Mózes 4. könyve és az Ószövetség, nevezvén azt a gyülekezet sátora szolgálatának. Ugyancsak használja azt ilyen értelemben Pál apostol az Újszövetségben: „hogy szolgálatom kedves legyen.” A második értelemben vett szolgálatot Pál „ésszerű istentiszteletnek”, János apostol pedig „szeretetnek és szolgálatnak” nevezi. Ez utóbbi szolgálat az üdvözítő szolgálat, mely által különös módon Isten szolgálának neveztetünk. Ebben a tekintetben lehetünk készségesek Isten szolgálatában, jóllehet nem vagyunk elhívva az előbbi feladatra.

Róm 15,31

Jel 2,19

2. Ami a különleges feladat elhívás szerinti szolgálatát illeti, nos, ez is sokféle lehet. Isten olykor ilyen, olykor amolyan szolgálatra hív. Különböleg feladatokat ad. Mózesre a törvényadásnak, Ezsdrásra pedig a törvény helyreállításának feladatát bízta. Ha különbözik is, feladat mindkettő. A Sámuel első könyvének 30. részében olvassuk, hogy Dávid hadba szállt az amálekíták ellen, hogy visszaszerezze elrabolt feleségeit és jószágait, némely embere azonban nem ment harcolni, hanem hátul maradt a holmikra vigyázni, azután Dávid így szólt: „Hanem amilyen annak a része, aki lement a hadakozásba, olyan legyen annak a része, aki a holmikhál maradt, együtt osztozzanak” (24). Meglehet, te is azok közé tartozol, akik hátul maradtak Krisztus holmiját őrizni, talán jámbor és szerény feladatot kaptál. Krisztusnak van gondja rád is, jóllehet otthon maradsz, de neked is, igen, még neked is jut a zsákmányból, ugyanúgy, ahogyan azoknak, akik magasztosabb feladatot kaptak.

3. Igen, noha Isten most félretesz, később még mindig felhasználhat. Isten felhasználta Józsefet, de előtte félretette; Isten felhasználta Mózeset, de előtte félretette; Isten felhasználta Dávidot, de vajon nem tette-e félre előbb? Ha pedig Barnabás, Pál útitársa ugyanaz a személy volna, mint Barsabbás (miként némelyek hinni vélik, a szír fordítással is dacolván, mert mindkettőt Józsefnek hívták, miként kitetszik az Cselekedetek 1,23 és 4,36 egybevetéséből, és mert József a Barsabbás nevet nem örökölte, hanem a tanítványoktól kapta); nos, ha, mondom, Barnabás és Barsabbás egy, ebből az tűnik ki világosan, hogy Isten az embert nem mindig

teszi félre, hogy ne használja többé, mert hogy mily sok szolgálatot tett Barnabás, erről bőven beszámol a Cselekedetek könyve; a valóságban azonban őt is félretette először az Isten, mert sorsot vetettek rá és Mátyásra, és az ez utóbbira esett. Barnabást mégis kiküldte az egyház, de maga Isten is, és sok szolgálatot teljesített az Úrért. Úgyhogy Isten félre lehet egy ideig, de később felhasználhat még.

ApCsel
11,22
ApCsel 13,2

4. Ha pedig valaki, aki különleges feladatot teljesít Istennek, minden elvégeztével mégis a pokolra juthat; és ha valaki nem kapott feladatot, utána mégis a mennybe juthat, akkor miért vagy elcsüggedve azért, mert nem kaptál ilyen feladatot? Nos, akkor mit gondolsz azokról, akikről a Máté 7-ben olvasunk, és akik ezt mondják az utolsó napon: „Uram, uram, nem a te nevedben prófétaáltunk-e; és a nem a te nevedben úztünk-e ördögöket; és nem a te nevedben tettünk-e sok csodát? (22)” Sok, hatalmas cselekedet, csodatétel, és mind a Jézus Krisztus nevében, mégis így szól majd hozzájuk az Úr: „Sohasem ismertelek titeket, távozzatok tőlem, gonosztevők.” Vajon nem mondta Megváltó Urunk Júdásról: „Nem én választottalak-e ki titeket tizenkettőtök, és egy közületek ördög?” Ördög, mégis apostol! Van-e nagyobb szolgálat, feladat, hivatal, munka az apostolénál? Alkalmasint mégis lehet valaki apostol a feladat szerint, és ördög az élete szerint. Ugyanakkor hány s hány jó és kegyes ember van s volt, aki soha nem kapott hívást különleges szolgálatra, de aki immár fenn van a mennyben, és ott marad mindörökké? Nos, feladatot jöllehet nem kaptál,

nem úgy veszik hasznodat, mint másoknak, de bizonyosan nincs okod a csüggedésre e tekintetben.

5. Úgyszintén: ha valóban részét képezi az ember jó voltának, hogy örömét leli mások szolgálatában, akkor miért kellene elcsüggedned azért, mert mások kaptak feladatot, te pedig nem? Az istenfélő ember siratja a mások bűnét a sajátjával együtt, mert a bűnt mint bűnt és Isten ellen való vétket siratja. Ehhez hasonlatosan örvendezik mások szolgálatában a magáéval együtt, mert magában a munkában örvendezik, és mert az tiszteletet ad Istennek. Szeretnéd, ha Isten szekere bejönne kapudon. Miért? Hát nem azért, mert ott valami vámot szedhetsz rajta? Pál ezt mondta: „Akárhogy prédikáltatik Krisztus, ezen örülök”, és ha Krisztus munkája elvégeztetik, akárkinek a keze által, miért ne örvendeznél? Ha kötelességed örvendezni, akkor bizonyosan nincsen szentírási alapod a csüggedésre e tekintetben.

Fil 1,18

Csak hogy, állsz elő, nem azért csüggedek, mert híjjával vagyok a feladatnak vagy szolgálatnak. Több dolgom van nekem feltornyezva műhelyasztalomon, semhogy hozzá tudnék fogni. Van énnekem munkám bőven, csak a képességem hibázik: híjjával vagyok a rátermettségnek, az alkalmasságnak, a tehetségnek; ezért vagyok én elcsüggedve, és vajon ne volna rá kellő okom?

Nincsen! Mert Isten legnagyobb munkáit nem mindig a legnagyobb tehetségek és válogatott, képességes emberek viszik véghez. A maga idejében Gedeon nagy szolgálatot tett az Úrnak, mégis így szól: „Kérlek, Uram, mivel szabadított meg Izráelt, mikor az én nemzetségem a legszegényebb

Bír 6,15

Manassében, és én vagyok a legkisebb atyámnak házában?”, mintha csak azt mondaná, hogy ezt a nagy munkát valamely nagy és hatalmas családnak vagy embernek kellene véghez vinnie, ezzel szemben családom a legkisebb a nemzetségben, én meg a legkisebb vagyok atyám házában. Mégis így felelt neki az Úr: „De veled leszek; tehát megvered Midjánt, mint egy embert.” Azt olvastam a Szentírásban, hogy túl sok ember és túl sok és erős eszköz volt ahhoz, hogy Isten elvégezhesse munkáját, olyat viszont soha, hogy túl kevés ember vagy eszköz állt volna Isten rendelkezésére. Isten mondta: „Ki veti meg a kis dolgok napját?” Ha pedig nem szenvedheti, hogy megvessük az ő kis dolgainak napját, akkor ő sem vetheti meg a mi kis dolgainknak a napját. Vajon az apostol erőtlensége nem vett-e erőt az egész világ erején? Ki ne látná a súlyos épületeket, amelyeket Isten keskeny léceinkre emelt? Ő képes akkora lyukat fújni tűhegygel, mint mi egy nagy árral.

Zak 4,10

Az Isten munkájához való legjobb képességünk Isten Szentlelkének a leheletéből származnak. A víz önmagában erőtlen, hanem amidőn a szél ráfúj, akkor milyen hatalmas! Hasonlóképpen, ha az Isten Lelke ránk lehel, erősek vagyunk, habár önmagunkban erőtlenekek, akárcsak a víz: „Nem erővel, sem hatalommal, hanem az Úr lelkével!” írja Zakariás. És ha a jeruzsálemi templomnak a babiloni fogságból való szabadulás utáni újjáépítése hatalmas szolgálatát nézitek, láthatjátok, hogy ha külső hatalmasságoknak, Círus parancsának és hasonlóknak erejénél fogva akartak haladni, folyvást akadályba ütköztek, az ellenség

Zak 4,6

gátat vetett az Úr munkájának; hanem amidőn az Úr felserkentette Aggeus, Zakariás, Zorobábel és mások lelkét, hogy építkezzenek, akkor jutottak elébb, és boldogultak. Miért? Mert az Úr Lelkének erejéből mentek elébb, nem pedig az emberi parancs erejéből vagy a maguk képességeiből.

Jóllehet az Úr munkája sem nem erőből, sem nem hatalomból, hanem a Szentlélekből halad, de a Szentlélek nem mindig lehel és munkálkodik egyképpen. Krisztus kiküldte tanítványait prédikálni és ördögöket űzni, és az Úr Szentlelke által hirdették az igét és űztek ördögöt. Ám ekkor még nem töltetett ki rájuk oly mértékben a Lélek, mint amidőn az Úr rájuk lehelt, mondván: „Vegyetek Szentlelket!” Bizony mondom, jóllehet elmenetelekor ilyenképpen rájuk lehelt, de ekkor sem kaptak még oly nagy mértékben Szentlelket, mint később, mert még mindig várniuk kellett az ígéretre, azaz magára a Lélekre. Úgyhogy jóllehet a munkáját Isten a maga ereje és a maga Lelke által végzi, az ezek adta támogatás nem mindig egyforma. Néha több, néha kevesebb adatik belőle, ha igazságban és erőben érkezik is mindenüvé.

ApCsel 1,4

Noha a Szentlélek nem egyféleképpen munkálkodik, ha Isten valamely feladatra vagy szolgálatra hív téged, támogatást annyit kapsz, amennyire szükséged lesz. Csupán azt kell tudnod, hogy *Dabitur in hora* (abban az órában adatik); nem heverhet melletted tétlenül, hogy megposhadjon; hanem amidőn valóban hozzálátsz munkádhoz, akkor adatik meg, a kelletténél pedig sem több, sem kevesebb. Mielőtt Mózes nekifogott volna feladatának, felpanaszolta, hogy híjával van a képessé-

geknek, dadog a nyelve, nem tud ékesen szólni stb., amikor azonban belemelegedett a munkájába, teljességgel belefeledkezett abba, s nem halunk tőle panasszót semmit. Isten hívása a mi kőfalunk és erősségünk. „Eredj ezzel az erőddel,” mondta Isten Gedeonnak. Nos, mi volt ez az ereje? A vers megmondja: az Úr hívásának ereje, mert ezt mondja az Úr: „Nemde, én küldelek téged?”⁺ Erőnk tehát az Isten hívásában, nem pedig a magunk képességeiben van; és egy kis szívből jövő biztatás többet ér sok hideg és elunt képességnél.

De, mondod te, én attól félek, hogy az Úr nem hívott el engem erre a munkára, és hogy betolakodom az Úr szolgálatába, mert nincsen hozzá képességem.

Nem, mert ha az Úr előbb hív el valakit, és utána ruházza fel őt képességekkel, akkor nincs miért ilyen következtetéseket leszűrned. Tudod, miképpen történt Saullal. Isten először elhívta, azután más lelket adott neki. Azelőtt nem volt meg benne az uralkodáshoz való lélek, de utána igen. Ugyanígy az apostolok előbb megkapták elhívásukat, és csak utána ruházta fel őket a képességekkel Krisztus, „aki alkalmasokká is tett bennünket, hogy az új szövetségnek legyünk a szolgálói...”. Mikor tette őket alkalmasokká? Mielőtt elhívta őket? Nem, csak utána. Isten nem úgy hív, mint az ember. Mielőtt hív, az ember mindig feltételezi, Isten hívása ellenben néha hozza magával a képességeket.

Ha pedig Isten kapusai, akiket ő odaállított az alkalom ajtajának őrzésére, téged alkalmasnak ítélnék, akkor te megnyugodhatsz ítéletükben; „nagy és hatásos ajtó nyílt ki,” mondja Pál. Istennek van

egy ajtaja, melyet, amikor valakit munkára hív, megnyit előtte. Ezt az ajtót bizonyos kapusok őrzik, kiket Isten külön erre hívott el, és ha ők úgy ítélik meg, hogy vannak képességeid, akkor neked ebben meg kell nyugodnod, ezt el kell fogadnod; mert jóllehet a kegyelemről magamnak kell ítélnem, nem másnak, másoknak kell ítélnem a képességeim és adottságaim fölött, nem pedig magamnak. Némelyek maguk adottságai és mások kegyelme fölött akarnak ítélni. Ez gonosz dolog; de a munka és a külső szolgálat tekintetében képességemet megítenie másoknak kell, nem nekem, amiképpen a nekem adatott belső kegyelemről nekem magamnak kell ítéletet alkotnom. Ennek megfelelően Luther tanácsot adott Spalatinusnak, aki szolgálata elhagyásán tépelődött sokat. „Ez ördögi kísértés – mondta neki Luther – és nem tudod, miért gyötör téged. Mi, akik nézőid vagyunk, jobban tudjuk; ezért jobban tennéd, ha bennünk bízna, nem pedig magadban, bennünk, akik az Úrban, az Úr színe előtt és az Úrral együtt intünk téged, folytasd munkádat, melyre ő hívott el.” Ezt mondom nektek most én magam is. Azért kételkedtek elhívástokban, mert híjjával vagytok a képességeknek. De vajon az ítélni rendelt kapusok képességesnek ítélnék-e titeket? Akkor ez esetben inkább az ő ítéletüket, nem pedig a magatokét kellene elfogadnotok. Isten kapusai téged alkalmasnak találtak az ő szolgálatára, és ezért megnyitották előtted az alkalom ajtaját. Ezért nincsen miért elcsüggedned e tekintetben. Csak azt ne feledd, hogy minél erőtlenebbek lábaid, annál erősebben kell fognod az ingyen kegyelem kezét.

Bír 6,14

2Kor 3,6

1Kor 16,9

Ó, mondd, de attól félek, nem vagyok e munkára elhívva, csak betolakodtam, mert út közben annyi akadály gördül elém.

Akadály gördül eléd? Mely erény vagy erényes cselekedet nem nyög valami kő súlya alatt? *Nulla virtus sine lapide* (Erény nincsen kő nélkül), nincsen erény, melyre ne gördülne kő vagy hasonló. Miképpen Krisztusra magára is rágördült a kő, és így Krisztusnak minden munkájára, Krisztusnak minden igazságára és Krisztusnak minden útjára is rágördül valami kő vagy hasonló; és minél nehezebb a kő, annál drágább a gyöngy; minél keményebb a dió vagy a mogyoró héja, annál ízletesebb a bele; idővel pedig Krisztus elküldi angyalát, hogy elhengerítse a követ munkádról és szolgálatodról, mégpedig teszi azt anélkül, hogy észreveszed. Midőn az asszony, ki tétován állt, nem tudván mitévő legyen, megkérdezte: Ki hengeríti el nekünk a követ? akkor érkezett az angyal, s görgette el a követ, mielőtt azok észrevehették volna. Az odaérkező Péternek megnyíltak az ércskapuk; zárva voltak, de Péter előtt szétárultak. Ha pedig járod az utat és végzed munkádat, amire Isten téged elhívott, a most zárt ércskapuk megnyílnak neked; ha, mondom, végzed munkádat és a hit útján jársz, Krisztus Urunkat követve.

Ha pedig az Úr valamely munkára való legnyilvánvalóbb hívását soha nem látott akadályozás követi, a miatt ne vond kétségbe hívásodat. Hát, könnyögek, midőn Mózes elindult kihozni Izráel népét Egyiptom földjéről, vajon nem kapott erről messze hangzón tiszta hívást? De az akadályoknak micsoda tömkelege gördült elé oda vezető útjában? És amikor a zsidók kijöttek Babilonból, vajon őket nem

tartóztatta fel akadály útjukban kifelé, hazafelé vagy a templom építése közben? De vajon nem kaptak hívást, nem kaptak tisztán szóló, világos hívást? Hogy kaptak, ahhoz semmi kétség nem férhet. Bizonyos, hogy te magad is kaphatsz hívást, tisztán hangzó hívást munkára-szolgálatra, ha menet közben megannyi nehézséggel kell szembenézned is, és ezért soha ne csüggedj el e tekintetben.

Hanem, veted ellen, nem a hívásom tekintetében bánkódom, szenvedek vagy csüggedek, mert meg vagyok immár győződve, hogy Isten elhívott munkáját és szolgálatát végezni. Csakhogy nem vagyok készséges a szolgálatban; nem végzem el a hívásom szerinti munkát vagy szolgálatot; mint kutya a szakajtóban, úgy szeretek otthon heverészni a családban. Ó, jaj, nincs bennem szolgálatkészség, és ezért csüggedek.

Ez bajos dolog valóban, mert minden jó és egyes ember szolgálatkész; állapota és helye szerint készséges. Megtérése előtt Onézimusz igen haszontalan volt, de mivel megtért, hasznossá lett, mondja az apostol. A Szentírás a jó embert mindig a leghasznosabb dolgokhoz hasonlítja. A gonosz embert babérfához* hasonlítja, mert az semmilyen gyümölcsöt nem terem, a jó embert pedig olajfához, mert az igen hasznos. Az Írás szerint a gonosz

* A Zsolt 37,35 e sajátos értelmezésére a magyar fordítások nem engednek következtetni: Károli: „kiterjedt zöldellő fa”; átdolgozott Károli: „gazdag lombos vadfa”; Kecskeméthy: „viruló tősgyökeres fa”, új protestáns fordítás: „terebélyes zöldellő fa”; új katolikus fordítás: „Libanon cédrusa”.

Fil 3,9

ember olyan, mint a kecske; a jó ember pedig olyan, mint a juh, és milyen a juh, ha nem hasznos? Húsa hasznos, gyapja hasznos, bőre hasznos, még ganaja is hasznos. Ilyen juh volt Pál is. Pálban semmi haszontalanság vagy restség nem volt, például még zsidó vagy születési kiváltságai folytán sem. Sőt felhasználja azokat, hogy előmozdítsa Krisztus igazságát és ismeretét; igen, mondja: „mindezeket kárba veszni hagytam, és szemétnek tartom, hogy Krisztust megnyerjem.” Megtérésében Pál hasznára volt Krisztusnak. Felhasználta azt, hogy másokat a megtéréshez elvezessen, és abban őket megszilárdítsa, gyakorta elbeszélvén történetét. Hasznos volt Pál minden tehetségében, képességében és tudományában. Hasznot hajt hébertudásából, abból, hogy ismerte a pogány költőket (Aratoszt: ApCsel 17,28; Menandroszt: 1Kor 15,33; Epimenidészt: Tit 1,12), a római szokásokat. Hasznos volt a barátságban, az ismerkedésben, az emberek iránti érdeklődésében. Ezt használja fel Filemonnal az Onézimusz esetében. Hasznos volt a szenvedéseiben. Felhasználja ezeket, hogy az embereket kötelességeik teljesítésére bírja: „Én, Pál, a Jézus Krisztusnak foglya, kérlek...” Hasznos volt megkísértéseiben. Felhasználja azokat, elbeszélvén a korinthusbelieknek, miként öklözte őt a Sátán. Hasznos volt a bűneiben is. Felhasználja őket Isten kegyelmének az előmenetele érdekében: „istenkáromló stb. voltam, de könyörületeset nyertem.” Mint láthatják semmi haszontalanság Pálban nem volt; ízig-vérig szolgálatkész és hasznos volt ő; és ha ti is e juhok közé tartoztok, ti szolgálatkészek és hasznosak

1Tim 1,14

lesztek a magatok helyén és állapotában, többé-kevésbé. Emlékszem a beszédére egy vértanúnak, kit megégettek Krisztusért: „Ó – mondta – eddig növekedtem Krisztusnak gyümölcsösében, teremtem néhány, ha nem is sok gyümölcsöt, és most hogy megöregedtem, kiszáradtam, gyümölcsöt többé nem teremhetek, levisznek és tűzbe vetnek, hogy másokat melegíthessek: mily nagy kegyelem és irgalom van ebben!” Tudjátok, mit mond Salamon: „Mindent, amit hatalmadban van erőddel megtenni, tégy meg”, és mit Jeremiás: „Átkozott, ki az Úr dolgát renyhén végzi.” Nos, haszontalan vagy, nem vagy készséges a szolgálatra? Akkor minden okod megvan rá, hogy megalázd magadat. De még e miatt se csüggedj el, vagy búsulj. Vagy azért nincs benned szolgálatkésztség, mert híjával vagy képességeknek, vagy nincs meg benned hozzá az akarat és a szív. Ha azt monddod, híjával vagy a képességeknek, nos, erről már beszéltem. Ha nincsen meg benned hozzá az akarat és a szív, akkor miért panaszkodsz? Aki panaszkodik tulajdon haszontalanságára, abból az Úr szolgálatának akarása nem hiányzik. Te mégis panaszkodsz, mondván: Jaj, mennyire nem vagyok szolgálatkész! Pedig ennél fogva van benned hajlandóság és szív az Urat szolgálni. Ha őszintén tudod mondani Sámuellel: „Beszélj, Uram, mert hallja a te szolgád”, akkor nem vagy híjával az Istent szolgálni akarásnak. Akkor bizonyos, hogy akarod őt szolgálni. Ez a te haszontalanságod nem abból fakad, hogy nincs benned hajlandóság az Úr szolgálatára. Ezért nincs is igaz okod a csüggedésre ebben a tekintetben.

Préd 9,12

Jer 48,10

Csakhogy, veted ellen, nem ez fúrja az én oldalamat. Szerény képességeimhez mértén igyekeztem és őszinte akarattal szolgáltam az Urat az én időmben; csakhogy igyekszem, serénykedem, fáradozom, mégis minden hiába. Verejtékezem, és nincsen sikere a munkámnak; munkálkodom, és nincs eredménye szorgalmamnak; ezért csüggedek én. Vajon nincsen rá kellő okom?

Jn 12,24

Nincsen! Mert aligha tévedésbe nem estél a siker dolgában: talán nagy sikereket aratsz, csak nem tudsz róla. Van idő, midőn a mag a földben pihen; és amiképpen Megváltónk mondja: „Ha a búzaszem a földbe esve meg nem hal, egyedül maga marad.” Vajon a földművesnek szabad vetéskor panaszkodnia, hogy sikertelen a munkája? Ha a Sátán a világ révén kívülről ellenedre tör, belülről pedig megkísért, ez éppen arról tanúskodik, hogy van sikered, csak te nem látod. Nos, vajon a világ nem ellenedre tör? És vajon az ördög nem azzal kísért téged, hogy elcsüggedj a sikertelenséged miatt? De igen, bizony ezt teszi, feleled. Valamennyi sikered tehát mégis csak van, habár szemed elől rejtve. „Hogy munkád sem Istennek nem elfogadhatatlan, sem az egyháznak nem haszontalan – mondta Luther Splatinusnak – ennek az a bizonyos jele, hogy gyötörnek e kísértések; mert ha elfogadhatatlan volna munkád Isten előtt, sóvárognál utána, mint akik futnak, mielőtt még küldenék őket. Evvel szemben a Sátán, ha valóban Istentől küldött embert és Istennek elfogadható munkát lát, efféle kísértésekkel csigázza el azt munkájában.”

Isten legkedvesebb gyermekei olykor éjt nap-

pallá téve dolgoznak és verejtékeznek, mégsem tudnak hasznot hajtani, akkor semmi újdonság nem sújt téged a sikertelenségben. Tudjátok, olvastátok, miként történt Nóéval. Százhusz éven keresztül prédikált az óvilágnak, és egyetlen lelkét nem tudott megmenteni családján, a bárkabeli nyolc személyen kívül. Vajon Jeremiásnak nem kellett kínkeservesen fáradoznia, és ő mi hasznot hajtott? Olvassátok írását: „Míg meghevül a fújtató a tűztől, kész az ólom; ő hiába tisztál tisztítva, a gonoszok nem válnak el. Megvetett ezüstnek nevezik őket, mert az Úr megvetette őket.” Bizony, vajon nem mondja-e maga Krisztus is: „Hiába fáradtam, hiábavalóságra és semmiségre vesztegettem erőmet.” Vajon azt gondoljátok, hogy nektek majd jobban megy, mint Nóénak, Jeremiásnak vagy magának Krisztusnak? Elismerem, a sikertelenség hatalmas próbatétele munkánknak, talán az egyik legnagyobb próbatétel; de ha Isten azt akarja, hogy hiába fecsérlejem erőmet, nekem miért kellene elcsüggednem! A jó orvos nem veszíti el díját, ha meghal a betege; te sem veszítéd el jutalmadat, ha nem aratsz sikert.

Jer 6,29–30

Ésa 49,4

Igen ám, hajtogatod tovább, engem nem ez bánt, mert ugyan elismerem, sokféle szolgálati megbízást kaptam, és Isten hívott el ezekre. Készséggel teljesítettem a feladatot, sőt néminemű sikerrel is jártam, de ha az Írást olvasom, azt találom, hogy némelyek az ítélettevés útján kapták meg feladatukat, miként Nabukodonozor; mások az irgalmasság útján, miként Nehémiás. Voltak olyanok, akik a mások iránti irgalom útján kapták feladatukat, miként Círus és Júdás, de ők maguk

kirekesztettek e szeretetből és irgalomból; és voltak, akik a mások és az önmaguk iránti irgalom és szeretet útján kapták feladatukat, miként Pál és Péter. Nos, az az én nagy aggodalmam, hogy vagy az ítélettevés, vagy a szeretet és az irgalom útján kapom feladatomat, de ez a szeretet és irgalom csak másokra irányulhat, én belőle ki vagyok rekesztve; és ezért csüggedek s búslakodom. Vajon nincsen rá kellő okom?

Nincsen! Mert ha Isten a tenmagad és a mások iránti irgalom útján bízott meg feladattal, akkor nincsen okod a csüggedésre e tekintetben. De mikor bíz meg Isten feladattal a tenmagad és a mások iránti irgalom útján? Válaszom ez: mikor szívedet betölti az Isten iránti szerelem. Ami szeretetben végződik, szeretetből fakad; ami az Isten iránti szerelmedben végződik, az az Isten irántad való szerelméből fakad. Így van ez a külső áldásokkal is: ha az Isten iránti szerelmedben végződnek, Istennek az irántad való szerelméből fakadnak. Így van ez a szenvedésekkel is: ha jobban szeretem Istent általuk, akkor az Istennek az irántam való szerelméből sarjadnak. Ugyancsak így van ez a feladatokkal is: ha általuk szereted Istent, és ha az Isten iránti szerelmedben végződnek, akkor az Istennek az irántad való szerelméből támadnak.

Ha Isten a maga szolgálatába állít valakit, és az az ember az önmaga iránti szeretet és irgalom útján kapja feladatát, akkor Isten többé-kevésbé beavatja azt szándékába; ha pedig Isten beavat engem a munkája szándékába, akkor engem az irántam való szerelmében bíz meg. Az asszír Isten, mint haragja botját használta, hogy vele verje meg

Izrael népét, de ő mit sem tudott Isten szándékáról, csak tulajdon szándékától hajtva verte Izráelt. Ezért mondta Éσαιás próféta róla az Isten nevében: „Egy istentelen nemzetre akartam őt küldeni..., de ő nem így képzele és szíve nem így gondolja; hanem az van szívében, hogy elpusztítson és kiirtson nem kevés nemzetet.” Isten arra használta Pétert Kornéliusz megtérésekor, hogy ajtót nyisson a pogányoknak, és noha először mit sem tudott Isten szándékáról, később mindent megismert, hiszen ezt mondta, és vele együtt mondták a többiek: „Bizony tehát az Isten a pogányoknak is megadta a megtérést az életre.”

Ésa 10,6-7

ApCsel 1,18

Midőn valaki a tulajdon lelke iránti szeretet útján kapja feladatát, szívében felmagasztalja feladatát, de kicsinyli feladatvégzését. Ezért mondta Keresztelő János: „Én ugyan megkerestelek benneteket vízzel; de aki utánam jön, az nálam erősebb, kinek nem vagyok méltó saruit hordozni; az meg fog benneteket keresztelni Szentlélekkel és tőzzel.” Kórah, Dátán és Abirám szolgálata jó volt, tiszteletet érdemelt, de lenézték feladatukat, míg felmagasztalták a maguk cselekedeteit, hiszen ezt mondták Mózesnek és Áronnak: „Mert az egész közönség, mindnyájan szentek, és közöttünk van az Úr; hát miért emelitek magatokat az Úr gyülekezete fölé?”, akárha ezt mondták volna: Vagyunk mi olyan jók, mint ti. Miért tették ezt? Mert nem az őirántuk, hanem csak a mások iránt való irgalom útján kapták feladatukat.

Mt 3,11

4Móz 16,3

Aki feladatát a szeretet és az irgalom útján kapja, és abban használtatik, nagyon vigyáz az Isten nevére, és ezért úgy cselekszik és munkálkodik,

hogy Isten nevének meg ne ártson, azt be ne mocskolja. Így volt ez Ezsdrással. Jóllehet az ellenség elállta Júdába vezető útját, mégsem kért kíséretet a királytól: „Mert szégyelltem a királytól sereget és lovakat kérni, hogy segítségünkre legyenek valamely ellenség ellen az úton; mert azt mondtuk a királynak, mondván: A mi Istenünknek keze van mindazokon, akik őt keresik, jóra, ereje pedig és haragja mindazokon, akik őt elhagyják.” Nos, Ezsdrás jó ember volt, olyan, akit Isten hívott el a feladatra, mely nemcsak a mások, hanem az önmaga iránti szeretetből fakadt; és ő ezért cselekedett Istenért, jobban vigyázva Isten nevére, mint tulajdon épségükre.

Midőn valaki a tulajdon lelke iránti szeretet és irgalom útján kapja feladatát, ajándéka gyakorlása közben növekszik a kegyelemben. Aki csak a mások javára gyakorolja ajándékát, növekszik a képességben, de a gögben is; a jó ember ellenben a tapasztalatokban növekszik, és így a hitben is. Szembesül akadályokkal és szabadulásokkal, úgyhogy növekszik a hitben. Útja közben Isten kijelenti magát neki, úgyhogy útja során mindvégig folyton növekszik a hitben. Midőn Isten kiküldi őt, ígéretet ad neki, miként tette Józsuéval (1. rész). Ezt nagyra tartja. Annak erejében jár, és használja fel ajándékát munkájában, és általa ő növekszik a kegyelemben, de más nem.

Az ilyen ember nem köt semmilyen külső alkut, midőn Isten szolgálatába lép, és esze ágába sem jutna bármit is a maga zsebébe tenni. Isten hatalmas feladattal bízta meg Mózeset, de hol olvasni olyat, hogy Mózes hatalmas birtokokat szer-

zett? Józsuéről azt olvassuk, hogy amikor Izráel fiait bevezette a Kánaánba, sorsvetéssel osztotta fel a földet közöttük, és csak miután a többiekét kiadta, vette el a maga részét, de az sem volt nagy. Mit kapott Nehémiás szolgálatáért cserébe? Nem úgy kapott, mint az előző helytartók. Miért? Mert félté az Urat. Úgyhogy ha valaki a tulajdon lelke iránti szeretet és irgalom útján kapja feladatát, akkor nem használhatja kapaszkodóként feladatát a maga felemelésére. Elég nekem, ha az én Uram munkája teljesül, mondja; Istennek ugyancsak nem szokása itt megfizetnie minden bérét azoknak, akikre az őirántuk való kegyelemben bíz feladatot. Csakhogy a kalmár az olcsó holmi árát rögtön lerója az idegen eladónak, de ha ismerőstől vesz valami becses árut, nem siet, nem rója le az árát azonmód. Így jár el Isten is, midőn idegennel van dolga, úgymint Nabukodonozorral: az ő bérét azonnal megfizeti; de ha Istennek barátta van dolga, akire az az iránt való irgalomban bíz feladatot, annak bérét csak mindenek után fizeti ki.

Az igaz keresztyén láрма nélkül, észrevétlenül végzi Isten munkáját. Miként Krisztusnak, neki „sem hallja senki az utcákon hangját”, és amiképpen az angyalok Ezékiel könyve 1. részében, kezét szárnyai alá rejti, négy keze van, hogy velük dolgozzék, de szárnyaival elfedezi őket. „Úgy világoljon a ti világosságotok az emberek előtt (mondja Krisztus), hogy a ti jó cselekedeteiteket lássák (azaz ne benneteket), és a ti Atyátokat dicsőítsék”, ne pedig benneteket. Miként a horgásszal, úgy van ez vele is: megmutatja csaliját, de nem magát. Felmutatja az Igazság Igéjét, de nem magamagát. Jólle-

het négy keze van a munkára, mégis mindet elrejtik szárnyai. Ezt mondta azonban Jéhu: „Jöjj velem, és lásd meg, hogyan buzgólkodom a Seregek Uráért.”* Ez pedig újabb különbség.

Ha valaki a tulajdon lelke iránti szeretet és irgalom útján kapja feladatát, készségesen engedi át magát, hogy Isten felhasználja őt, és megnyugszik benne, hogyha az Úr félreteszi, nem használja őt többé. Más ember nem így van ezzel: ha valamiben Isten felhasználta már, azt képzei, hogy másutt fel kell őt használnia; és ha ő bevégzett valamit, nem szenvedheti, hogy Isten félretegye, és valaki mást használjon helyette. Így volt ez Saullal is: nem nyughatott, hogy Isten Dávidot használja helyette. Ellenben amidőn Isten megmondta Élinek, hogy félreállítja őt és házát, az így felelt: „Jó az Úr igéje”, mert ő jó ember volt, akit Isten az ő lelke iránt való szeretet és irgalom útján használt, és ezért, amikor Isten végzett vele, ő megnyugodott abban is.

Aki a tulajdon lelke iránti szeretet és irgalom útján kapja feladatát, teljesen elvégzi Isten munkáját, míg a maga munkáját csak részben. Kaleb részint végezte a maga munkáját, de teljesen az Istenét, mert a maga és a mások iránti irgalomban használta őt az Úr, mert jóllehet némelyek iránt irgalomban, mások iránt ítélletlenül, de őiránta szeretetben használta őt az Úr.

Midőn az Isten valakit az ítélletvés útján használ, az általában inkább ért az ember dolgainak pusztításához és lerombolásához, mint Isten dolgainak a felállításához és felépítéséhez. Midőn azonban valakit az ő lelke iránti szeretet és irgalom útján használja, akkor az általában jártas és

buzgó Isten dolgai felépítésében. Lássátok ebben a tekintetben egyfelől Jéhut, másfelől Nehémiást. És ti, ti miként vagytok ezzel? Ti ahhoz értetek, hogy leromboljátok az ember dolgait, de nincsen ahhoz sem jártasságtok, sem szívbeli vágyódások, hogy Isten dolgait felemeljétek? Feladatodat Isten szolgálatában kaptad, Isten arra használt, vajon a magad munkáját végezted el teljesen, és az Istenét részint? Nem tudsz megnyugodni abban, hogy Isten félretett, és mást használ helyetted? Vajon nagy garral teljesítet-e szolgálatod? Vajon kezeidet a szárnyaid alatt tartod? Vajon nem kötötél-e jó alkut az Isten munkájára, és szolgálatát vajon nem kapaszkodóként használtad a magad felemelése végett? A tapasztalat, a hit és a szentség helyett vajon nem a gögben növekedtél-e? Vigyáztál-e egyáltalán az Isten nevére szolgálatodban, ugye nem tudtál Isten szándékáról, nem töltötte be a szíved az Isten iránti szerelem? Akkor Isten bizonyosan nem adott neked feladatot a tulajdon lelked iránti irgalom és szeretet útján. De ha a szolgálatod és feladatod maga Isten iránti szerelemmel töltötte be szívedet, és ha valamelyest megismerted Istennek a szolgálatodban való szándékát, és erősen vigyáztál Isten nevére, és hajlandó voltál inkább magadat veszélybe sodorni, semmint bemocskolni Isten nevét; ha ajándékaid gyakorlásával növekedtél a kegyelemben; és ha nem kötöttél semmi alkut az Isten szolgálatára, de kezeidet szárnyaid alá rejtetted, és Isten munkáját nem részint végezted, és ha megnyugszol abban, hogy Isten félretesz téged, és mást használ helyetted, akkor bizonyos lehetsz benne, hogy Isten a

tulajdon lelked iránti szeretet és irgalom útján adta neked feladataidat, és akkor ugyan miért csüggednél el e tekintetben? Bizonyos, hogy nincsen erre semmi nyomós okod.

Hanem, faggatódzol, tegyük fel, hogy az Isten nem bíz meg valamely szolgálati feladattal, de ha igen, akkor nehézségek és ellenkezések állnak utamba, vagy nem aratok olyan sikert, amelyet szeretnék, mitévő legyek, hogy felvértezhessem szívemet az ilyesfajta csüggedések ellen?

Ha Isten nem hív el valamely munkára vagy különleges feladatra, tedd a következőt:

Gondolj rá, hogy ilyenképpen több időd jut rá, hogy tulajdon lelkeddel foglalkozhass, és tulajdon állapotoddal törődhess. Némelyek oly sok feladatot kapnak, hogy az imádkozásra, olvasásra, elmélkedésre, szívük megvizsgálására és állapotuk mustrálására se marad idejük. Bizony, jóllehet valaki lelkészi szolgálatot végez, olyannyira lekötik gyülekezeti feladatai, hogy nem marad ideje tulajdon lelke ápolására. Ám ha gyülekezeti vagy közösségi feladatot nem kaptál, akkor több időd jut saját lelkedre, több időd jut magányodban az Úrral beszélgetni, és megvizsgálni állapotodat.

Ha pedig nem hívatál el munkára, de készségesen munkálkodnál, megfizettetik neked az a munka és szolgálat, amit el sem végeztél. Amiképpen némelyek kaphatnak büntetést oly bűnökért, amelyeket ugyan nem követtek el az égbekiáltó tettben, de meg akarták és meg szándékozták tenni azokat, azonképpen némelyek kaphatnak jutalmat oly munkáért és szolgálatért, amelyet soha nem végeztek el, de el akarták és el szándékoz-

ták végezni azt. Nos, vajon nem hatalmas kegyelem az, hogy jutalmat kapsz olyanért, amit végbe nem vittél? Ez a kiváltsága azoknak, akiket Isten nem hívott el szolgálatra, de menni akartak.

Ha Isten munkáját és szolgálatát végzed, és közben nehézségek állnak utadba, fontold meg ezt: minél nagyobb a nehézség, annál nagyobb lesz az engedelmességed feladatvégzésedben; és minél inkább teljesíted kötelességed, és kiszabadítod azt a nehézség kezéből, annál nagyobb lesz örököd és jutalmad a végén. És minél több nehézségtől terhes valamely szolgálat, munka vagy feladat, annál több segítségre számíthatsz Istentől. Isten segítsége és támogatása nagyjából ahhoz igazodik, amilyen nehézségünk támad. Ha csekélyek nehézségeink, kevesebb segítséget kapunk; ha nagyok nehézségeink, több segítséget kapunk. Nos, mit számít, hogy milyenek a nehézségek, ha a segítség azokhoz igazodik? Így jár el Isten a gyermekeivel: ahhoz méri segítségét, amekkorák akadályaink. Ha tehát nagyok a nehézségeid, sőt rendkívül nagyok, akkor nagy, sőt rendkívüli segítséget remélhetsz. Nagy vigasztalás van ebben.

Ha folyvást munkálkodsz, szolgálsz, verejtrékezel, mégsem kapsz cserébe semmit, nem aratsz sikert, nem szerzel magadnak oly örömet, mit szeretnél, akkor fontold meg ezt: minél kevesebb sikert aratsz, annál szabadabb vagy az irigységtől. Aki nem dolgozik, nehéz annak nem irigykednie arra, aki munkálkodik; és aki sosem arat sikert, annak is nehéz nem irigykednie arra, aki sikeres. Minden ember közül a leginkább a sikeres embereket irigylük. Ez az elgondolás tartotta magát a po-

gányoknál, és ezt alkalmazták isteneikre, úgyhogy amidőn Polükratész számoszi király, jobban mondván tirannus minden vállalkozásában sikert sikerre halmozott, Amaszisz egyiptomi király, akivel barátságban és szövetségben állott, ezt írta neki: „Hogy jól megy sorod, s mindenben bővelkedsz, ez nem csekély öröm nekem; de nyíltan meg kell mondanom neked, hogy túláradása nagy sikereidnek nem tetszik nekem, aki ismerem az istenek természetét, hogy mily irigyek ők. A magam tekintetében azt óhajtom – de aligha kívánnék egyebet barátimnak –, hogy némelykor boldoguljak, némelykor kudarcot valljak, és hogy ilyen viszontagságosan teljék életem, semhogy a változatlan virágzás legyen osztályrészem, mert én még soha nem hallottam olyat, hogy aki mindvégig sikereket aratott, annak ne a romlás, pusztulás legyen a vége.” Ezt Amaszisz az isteneiknek rótta fel, hiszen a pogányok istenei ördögök voltak. És valóban mi másért van az, hogy a legsikeresebbeket irigylik a leginkább az emberek, ha nem azért, mert az ördög (az irigy) uszítja őket? Igen, így van ez mindig, a siker irigységet nemz. Nos, sokat verejtékezel hiába, annál szabadabb vagy az irigységtől.

Ugyancsak megóv attól a nagy kísértéstől, hogy tulajdon igyekezetedre támaszkodj. Amiképpen hajlamosak vagyunk a magunk kötelességtevésére, szenvedéseire és örömeire támaszkodni, azonképpen erősen hajlamosak vagyunk saját igyekvésünkre és feladatvégzésünkre támaszkodni. Hogy ne támaszkodhassunk kötelességtevésünkre, Isten olykor felfüggeszti kötelességtevésünket, vagy kioltja benne a szívünket.

Hogy ne támaszkodhassunk lelki örömeinkre, Isten olykor felfüggeszti azokat is. Így van ez most is. Miért ítéli halálra Isten feladatvégzésünket, vagy függeszti fel annak sikerét, ha nem azért, hogy ne támaszkodhassunk igyekvésünkre? Minél több sikerrel járna igyekvésünk, annál inkább rá támaszkodnánk, siker híján azonban nem támaszkodhatunk arra sem. Ez a vigasz abban, amikor nincsen vigasz.

Ez esetben azonban miért ne vigasztalódhatnánk meg abban és támaszkodhatnánk arra, amiben Krisztus megvigasztalódott, és amire ő támaszkodott? Ésaiás prófétánál olvassuk, miként hív az Úr munkára: „Az Úr születésem óta elhívott engem, anyám méhében említette nevemet.” Íme, világosan látszik, az Úr hív a munkára. Azután a 2. versben adja isteni segítségét: „És olyanáná tette számat, mint az éles kard, keze árnyékába rejtett engem, és csiszolt nyílvesszővé tett engem, tegzébe dugott engem.” Majd a 4. versben sokat olvasunk a sikertelenségről: „Én azt mondtam: Hiába fáradtam.” Csak ennyit? Valóban csak ennyit mond? Nem, hozzáteszi: „Hiábavalóságra és semmiségre vesztegettem erőmet.” Valóban csak ennyit? Majd a 6. versben az Atyaisten megvigasztalja Krisztust, megerősíti a csüggedés ellen: „Azt mondta: Nem elég, hogy szolgálóm légy nekem Jákób törzseinek felállítására és Izráel megőrzöttjeinek visszahozására; hanem a pogányok világosságává teszek téged.” Jóllehet kevés sikert arattál a zsidók között, hatalmas sikert aratsz még nagyobb sokaság közt. De miben talál vigaszt Krisztus most, hogy sikertelenül járt munkájában a zsi-

Ésa 49,1

dók között? Erre a választ a 4. versben olvassuk: „Valóban, az én ítéletem az Úrnál van, és jutalmam az én Istenemnél.” Akármilyen ítéletet mondanak is az emberek, nem nyom sokat a latban, mert „az én ítéletem az Úrnál van, és jutalmam az én Istenemnél.” Elvégeztem a feladatot, mivel Isten engem megbízott; evvel bizonyosságot tettem Istenről, és ezért, bár „hiábavalóságra és semmiségre vesztegettem erőmet”, örvendezem munkámban, mert „ítéletem az Úrnál van, és jutalmam az én Istenemnél”. Így vigasztald magadat sikertelenség esetén. Igaz, hiába fáradtam másokért, nem hiába magamért; másokért hiába vesztegettem erőmet, de nem hiába Istenért; mert jutalmam önára van, és jóllehet hiába vesztegettem erőmet az emberekért, munkám az Istennél van. Mindeme munkámmal Istenről tettem bizonyosságot. Ezért akármilyen siker koronázza munkámat, akármilyen sikertelenül járnak benne, nem csüggedek, mert az én ítéletem az Úrnál van, és jutalmam az én Istenemnél.

Ím bevégeztem nyolcadik esetemet, amiből világosan kitetszik, hogy a jóakarátú embernek nincsen oka csüggedésre munkája vagy szolgálata tekintetében, akár boldogul vele, akár nem.

Vigasztalás az embernek állapotából fakadó csüggedése esetén

IX. Némelykor Isten népe az állapota, a pusztá állapota miatt csügged el.

Ó, mondja egyikőjük, rémes szomorúságos az állapotom, mind testben, mind lélekben. Nincs még egy ilyen nyavalyás állapot. Szenvedésem és állapotom elhajlott és összegabalyodott. Szenvedésem, nyomorúságom, szerencsétlenségem magából az állapotomból fakad; nemcsak kíno belőle, hanem benne van magában az állapotban. Ezért csüggedek én oly igen nagyon; és ne volna rá okom?

Nincs! Megengedem és elismerem, hogy a külső dolgokat tekintve egy istenfélő ember lehet igen sanyartú állapotban. *Cum bene sit malis, et male bonis* (jó jut a gonoszoknak, rossz a jóknak); „midőn jól megy sora a gonoszoknak, a jóknak meg rosszul, kénytelen vagyok azt hinni, hogy nincs Isten,” mondotta volt a pogány. Ennél azonban mi különb hittudományt tanultunk. Valakinek lehet siralmas az állapota, és ez a valaki lehet jámbor, Isten pedig lehet hozzá egyúttal jószágos.

Bizony, lehetséges, hogy a világ dolgait tekintve egy istenfélő ember sokkal rosszabb állapotban legyen, mint egy gonosz; mert mi más lehetne a

jelentése a gazdagról és a szegény Lázárról szóló példázatnak? Jákóbnak el kellett menekülnie atyja házából és a szabad ég alatt hálania, miközben a gonosz Ézsau, a szentségtelen Ézsau otthon feküdt meleg nyoszolyáján. Arról sehol nem olvashatsz, hogy Ézsau oly kemény szolgálatot teljesített volna, mint Jákób a Lábán házában, ugyancsak nem állíthatod párhuzamba Ézsau és Jákób nyomorúságát. Mégis ezt mondta az Úr: „Jákóbot szerettem, Ézsaut pedig gyűlöltem.” Úgyhogy lehetséges az, hogy a világ dolgait tekintve egy jámbor, istenfélő embernek rosszabb legyen az állapota, mint a gonoszoknak.

Az ugyancsak lehetséges, hogy a külsőségeket nézvést megtérése után rosszabbra, mondom, rosszabbra forduljon egy istenfélő ember sora, mint volt korábban. A kegyelem szívesen ölti magára a bűn ruháját; és a kegyes néha megtérése után viseli a büntetését korábban elkövetett vétkének. Mit gondoltok Pálról? Vajon olvastátok-e azt róla, hogy megtérése előtt valaha is kalodába zárták volna, hogy korbáccsal verve hajtották volna végig az utcákon föl-le, mint egy szélhámost, hogy tömlöcbe zárták volna, hogy tulajdon atyafiai megkövezték volna? Megtérése után azonban ez volt az osztályrésze. Az Apostolok cselekedetei 9. részének elején még fenyegetésektől lihegve öldöklie a szenteket és Isten népét, ám alighogy megtér, őt kergették halálra a zsidók. Annak okáért mondom, egy kegyes ember állapota a külsőket nézve, meglehetősen rosszabb, legalábbis egy darabig rosszabb, mint megtérése és Istenhez ragaszkodása előtt volt.

Igen ám, de vedd az állapotát egy istenfélő embernek: jóllehet rettenetes szomorúságos az, neki a pusztaság állapota miatt még sincs oka a csüggedésre vagy búslakodásra. Ezt a következőképpen bizonyíthatom.

1. Ha állapotát a végtelen bölcsességű és szerelmű Atyaisten a maga kezével szabta őreá, akkor az embernek nincsen miért panaszkodnia s nyugtalankodnia. Olvassátok a 16. zsoltárt, és halljátok, mit mond Dávid Krisztusról, a szentek Krisztusáról: „Az osztály kies helyre esett számomra; örökség is szép esett reám” (6. vers). Miért? Mert: „Az Úr az én osztályrészem és poharam” (5. vers). Három dolgot kell itt mélyen meggondolni. Először is ez igék világosan a mi Urunk és Megváltónk Jézus Krisztusról és az ő nagy szenvedéseiről szólnak, miként kitetszik ez a 10. versből: „Mert nem hagyod az én lelkemet a pokolban, és nem engeded, hogy szented rothadást lásson.”+ „Atyámfiak, férfiak (mondja az apostol a Cselekedetek 2,29-ben). Szabad nyilván mondanom elöttetek Dávid pátriárkáról, hogy meg is halt, el is temették, sírja is nálunk van mind e mai napig. Tehát mivel próféta volt, és tudta, az Isten neki esküvel esküdött, hogy az ő ágyékának gyümölcséből fogja támasztani a Krisztust test szerint, hogy az ő királyi székébe ültesse, a jövőbe látva a Krisztus feltámadásáról beszélt.” E fejezetnek a 27. verse elismétli a 16. zsoltár mostan idézett igéit: „Mert nem hagyod az én lelkemet a pokolban, és nem engeded, hogy szented rothadást lásson.” Ebből is világosan meglátszik, hogy a zsoltár igéi Krisztusról és nagy szenvedéseiről beszélnek. Másodsorban pedig,

jóllehet Krisztus sokat és rettenetesen szenvedett, mégis ezt mondja: „Az osztály kies helyre esett számomra; örökség is szép esett reám.” Hogy-hogy? Ennek oka abban van, harmadsorban: „Az Úr az én osztályrészem és poharam.” Az Úr, az Atyám, mondja Krisztus, kiróttá osztályomat, kiszabta rám állapotomat, és az Úr maga az én osztályrészem és poharam. Ezek után minden istenfélő ember mondhatja: Az osztály kies helyre esett számomra; bizony, örökség is szép esett reám. Miért? Mert az Úr az én osztályrészem és poharam. Bizonyos tehát, hogy nincsen miért csüggednie, akármilyen állapotban van is.

2. Azonkívül ha az ember nem csupán az állapota, hanem ez állapotba való hívása szerint él, akkor nincs miért csüggednie pusztá állapota felől. Nos, amiképpen a mi Urunk és Megváltónk mondotta: „Mert nemcsak kenyérral él az ember, hanem minden igével, mely Isten szájából származik,” azonképpen mondom én is: az ember nemcsak állapota, hanem a szerint is él, hogy az Isten abba elhívta, és ha az Isten ez állapotba valakit elhívott, akkor őt abban meg is tartja. Ezért látod azt, hogy e két dolog összetartozik: „Te vagy, aki kézben tartod sorsomat” és „az osztály kies helyre esett számomra”. Így volt ez Izráel fiaival, midőn a Vörös-tengeren átkeltek. Így van megírva: „a víz kőfal gyanánt volt nekik, jobbról és balról.” Soha nem olvastatok vízből való kőfalról, márpedig Izráel fiainak a víz akkor kőfal gyanánt állott jobb és bal oldalukon. Különös fal, vízből való, de ezt mondja az Írás: „a víz kőfal gyanánt volt nekik” a két oldalukon. Szeretteim, Isten hívása a mi kőfa-

lunk nekünk, mely megvédi és megerősíti szívünket a bajok és a csüggedés idején. Ó, szól a kegyes lélek, az ellenkezések micsoda tömkelege sújt engem állapotomban, de ez állapotba az Úr hívott engem, ezért csendes vagyok, nyugodt és elégedett. Megvallom, nem számoltam annyi szenvedéssel állapotomban, mint amennyi jut most nekem, de mivel Isten hívott ide, ez megvigasztal. Így van ez a szentekkel, minddel. Isten vezeti őket állapotukba, ők pedig fel tudják mutatni kiválságlevelüket, és mondhatják: Íme a hívásom. Ha az ember nem a pusztá állapota, hanem az Istennek ez állapotba való hívása szerint él – márpedig mindenkor Isten hívja népét meglévő állapotába –, akkor nincsen oka a csüggedésre állapota miatt.

3. Azonkívül ha nincsen olyan állapot, amelybe istenfélő ember beleeshet, és amelyben ne elégedett volna el némi kegyelem, és amelyért ugyancsak ne fizetett volna meg Jézus Krisztus, akkor ennek az embernek nincsen oka a csüggedésre, akármilyen állapotban van is. Ismeritek Jeremiás mondását: „Mit panaszkodik élő ember?” Tegyük fel, hogy meghívják téged holmi nagy lakomára, és az ételek főzése, tálalása nem felel meg a tetszésednek, nos, emelsz-e kifogást, panaszt? Nem. Ugyan miért? Hát azért, mert a lakoma neked semmibe nem kerül. A lakoma ura emelhet kifogást, de te vendég vagy, neked semmibe sem kerül, és ezért nincs okod panaszra. Szeretteim, a lakoma nagy ura nem más, mint Jézus Krisztus, aki ura minden örömtőknek, és aki megfizet értetek. Nem kell fizetnetek semmiért,

JSir 3,39

és ha fizetségképpen elhozzátok imádságaitokat, könnyeiteket, engedelmességeteket, könnyhullatásokat, azok nem fogadtatnak el. Nem, mondja Krisztus, én már mindenért megfizettem; üres erszényem, üres ereim tanúsítják. De ami benneteket, drága barátaimat illet, nos, örömmel fogadlak vendégül titeket, de fizetnetek nem kell semmit, egy garast sem, egy fillért sem. Mondom, nincs olyan állapot, amelybe istenfélő ember beleeshet, és amelyben ne volna valamennyi kegyelem, és Krisztus ne rótt volna le az árát annak is; és ezért bizonyos, hogy Isten népének nincsen miért búslakodnia pusztá állapota miatt.

Csakhogy, mondják némelyek, én nyomorúságos, alantas, szálnalmas és megvetett állapotban vagyok, és ezért nyugtalankodom. Akik nagy gazdagságban, virágzó állapotban élnek, fejüket felemelhetik és örvendhetnek. A szegényekkel ellentétben a gazdagoknak és jómódúaknak valóban az Isten magános és nyilvános szolgálatának megannyi lehetősége adatott meg. Nekik van idejük hét közben istentiszteletre járni, magányukban Istennel társalkodni, miközben a szegény embernek – ha tetszik, ha nem – robotolnia kell a megélhetésért. Csak az tudja, mily nagy nyomorúság ez, aki maga is volt már benne. Nos, ilyen az én állapotom, s ezért csüggedek én oly nagyon. Talán nincsen rá elegendő okom?

Nincsen! Mert akárki vagy, ki így beszélsz és gondolsz, ismered-e a gazdagság terhét? Néha várost látsz egy hegy oldalában, és ezt mondod: Milyen szép az a város! Milyen kies rétek és erdők ölelik körül, milyen tiszta utak vezetnek hozzá!

Ezt mondod a távolból. Hanem amidőn bemész a városba, és végigmész egynémely utcán, akkor látod meg a szennyet, és mondod magadban: A távolból nem is gondoltam volna, hogy ilyen mocskos sikátorok vannak; előbb csak a szép, tiszta réteket és erdőket láttam, nem is gondoltam volna, hogy ilyen fertelmes utak vezetnek odabenn. Így amidőn a gazdagságot a távolból nézed, nem látod a ki- és bevezető mocskos sikátorokat, bűzhödt utakat; ha azonban közelebb mész, meglátod a sok tisztátlan utat, és azt mondod magadban: Micsoda szennyes fertők vannak itt! Az az igazság, hogy minél gazdagabb valaki (a külső gazdagságról beszélek), annál több jót tud adni és kapni. Ha azonban fellapozod a Mózes IV. könyvének 4. részét, meglátod, hogy minden szolgálati alkalomnak megvan a maga hordozni való terhe. Ennél fogva mondja gyakran ez a rész a léviták szolgálatát tehernek.* Én csak az utolsó esetet idézem most ide: „Az Úr parancsára állították őket szemlére Mózes által, kit-kit a maga munkájára és terhére.”

A szolgálat és a teher tehát itt összetartozik: teher és szolgálat; szolgálat és teher. Nos, nyomorult lélek, teher az neked, hogy mentesülsz egy teher alól? Vajon nem azt mondta a mi Urunk Jézus Krisztus, és vajon nem azt igazolja tapasztalatod, hogy „az öröm a szegényeknek hirdettetik”? Vajon egy fa eleven gallyaeskája nem több, mint egy elkorhadt ága? A szegény tyúk, mint tudjátok,

4Móz 4,49

* A teher szót használja ebben a részben Keeskeméthy, de nem olyan következetesen, mint az Jakab király bibliája (Authorized Version; 1611).

künn kapirgál a trágyadombon, így szedegeti-kapargatja össze betevőjét, de miután kiszenved, az ura asztalára kerül. Ellenben a sólymot öklön és karon hordozzák, ízes hússal és étellel táplálják, lakóhelyen tartják, midőn azonban kimúlik, a trágyadombra lökik. Áll ez mostanra is. Amíg egy szegény, istenfélő ember a földön él, talán e trágyadombon kapargatja össze apródonként betevőjét, de midőn meghal, Ura színe elé kerül. Az istentelen, gazdag ember viszont, jóllehet dúsan élt, utána mégis a trágyadombra vetik, és soha nem térhet vissza Ura színe elé. Ó, te, ki alacsony sorban élsz, cserélnél inkább a gonosz állapotával? Minél alacsonyabb sorban élsz, annál nagyobb a te engedelmisséged. Ha elvégzed ez állapotodban munkádat, az nem más, mint angyali engedelmisség; mert az angyalok, jóllehet a természet rendjében magasabban helyezkednek az embereknél, Isten rendelkezése szerint az embereknek szolgálnak. Segítik és támogatják az embereket, kik a természet rendjében alattuk állnak. És minél alantasabb munkát végeznek az emberek szolgálatában, annál nagyobbak számít engedelmisségük. Hasonlóképpen, minél alantasabb a munkája állapotodnak, annál magasabban és angyalibb az engedelmisséged, mellyel aláveted magadat állapotodnak, és eleget teszel abból következő munkádnak. Luther mondotta: „Egy szegény asszony, ki a hit útját járva harisnyát kötöget, nagyobb munkát végez, mint Nagy Sándor a világ meghódításával.” A következőket mondotta egy jó ember, ki immár a mennyben van: „Minél nagyobb a gazdagság, annál több az adósság.” Mert ha valaki

nem Krisztusban van, jelenvaló gazdagsága holnap adósságává lesz. Akkor majd így sopánkodik: Ó, bárcsak ne lett volna annyi pénzem; ó, bárcsak ne lett volna egy garasom se! És, kérlek, mondjátok meg, a Szentírásban kik kapják a legtöbb ígéretet? A szegények vagy a gazdagok? Az elnyomottak vagy az elnyomók? Az alatt lévők vagy a magas polcon ülők? A legelgyötörtebbek kapják a legtöbb ígéretet; és az alacsony sor magyarázza a legjobban azokat az ígéreteket. Midőn a Nap süt, a csillagok nem láthatók, de éjjel felragyognak. Ehhez hasonlatosan midőn a bőség reánk ragyog, nem látjuk az ígéreteket; de amikor eljön az este, mikor jönnek a megpróbáltatások, midőn sötét és alantas állapot sújt minket, akkor meglátjuk az addig észre nem vett ígéreteket. Tegyük fel, hogy egy atyának van két gyermeke. Az egyiknek az cifra ruhát ad, mondván: Vedd ezt, viseld egészséggel, gyermekem, de többet nem kapsz, ez az osztályrészed, egyebet nem adok neked. A másiknak elnyújt ruhát ad, mondván: Elégedj meg vele, nem ez a te osztályrészed; a testvéred a ruhájában kapta ki az osztályrészt, reád azonban, jóllehet rongyos a gúnyád, szép örökséget hagyok. Vajon ezzel megelégszik-e az utóbbi gyermek? Mit gondoltok ti, elcsügged-e vajon azért, mert nincs olyan cifra ruhája, mint a testvérenek? Végy egy gonosz embert, noha díszes az öltönye, egyéb osztályrésze nincsen. Öröksége ebben az életben van. Ennyi a tiéd, mondja neki Isten, ez az osztályrészed. Ellenben az istenfélő embernek, hábrakopott a ruhája, nem ez az osztályrésze. Ó, ti istenfélő hívek, elcsüggedtek-e azért, mert a másik

jobb gúnyában jár, mint ti? Gondoljátok meg, hogy a ti örökségetek nem más, mint az Úr maga.

Igen ám, mondod, de én, hála Istennek, nem alacsony sorban élek, állapotom nem nyomorúságos és hitvány; meg is felelne nekem, hacsak megállapodottabb volna, nem változnék hol így, hol úgy. Hacsak maradandóbb lehetne, kevesebbrel is beérném, megelégednék, de inog köröttem minden, és ezért nyugtalankodom s csüggedek. Vajon nincsen rá okom?

Nincsen. Mert kérdezem én, miféle megállapodottságra akarsz jutni ebben a világban? Amit az ember magának összegyűjt, hiábavalóság mind. Vajon van-e megállapodottság a hiábavalóságban? „Bizony (mondja a zsoltáros) merő hiábavalóság minden ember, akárhogy áll is”⁺, akármilyen szilárdan is, akármilyen maradandón is: merő hiábavalóság mindene.

De megengedve, hogy dolgaid talán a másokénál is ingatagabbak, ha a szereteten kívül Istennek nincsen más szándéka veled, midőn állapotodat ingatagon hagyja, akkor bizonyosan nincsen okod emiatt nyugtalankodnod. Nos, kérdezem én, miért engedi Isten, hogy népe ilyen ingatag állapotban éljen a világon? Azért, hogy nála állapotjék meg. Ó, mondja egy kegyes szív, látom, nincsen itt lakhelyem, ezért inkább keresem amaz eljövendőt, amelynek van fundamentuma. Ha megállapodtam volna a világban, végül soha nem választottam volna az Urat; minthogy azonban inog az állapotom a világban, megtanultam, hogy az Úrnál kell megállapodnom. Ezért önti Isten a népét edényből edénybe, állapotból állapotba, hogy meg ne ápo-

rodjanak. Szeretteim, nincs e földön oly állapot, amely az Isten szerelmét a gyermekeihez kényszeríthetné, vagy köthetné. Semmilyen állapot nem elég nagy ahhoz, hogy az Isten szerelme beleférhessen. Ezért vezeti Isten a népét megannyi állapotba, hogy szerelmének szabadabb folyást adhasson. Amíg egy bizonyos állapotban vagy, nem ismerheted meg, vagy vizsgálhatod meg magadat vagy magatartásodat abban az állapotban; és Isten éppen azért tesz át az egyik állapotból a másikba, hogy láthassad, milyen voltál korábbi állapotodban. Példának okán: ha valaki egészséges, nem látja magát, hogy miképpen viselkedik egészségének napjaiban. Ezért az Isten bevezeti őt a betegségbe, és midőn beteg, megfigyeli magát, miképpen viselkedett egészségének napjaiban; és megállapítja: Milyen feslett voltam is én, milyen világias, milyen hiú voltam is én egészségemben! De midőn valaki beteg, nem figyeli meg magát abbéli állapotában. Ezért Isten ismét bevezeti őt az egészségbe, és egészségében az ember megvizsgálhatja magát, miképpen viselkedett betegségében; és megállapíthatja: Milyen megátalkodott voltam is én, milyen türelmetlen voltam betegségemben! Mondom, az ember nem bírja megfigyelni a maga lelkét éppen jelenvaló állapotában, és az Isten ezért átviszi más állapotokba, hogy az megvizsgálhassa korábbi állapotában való magatartását. A bölcsészet mondja, hogyha valamilyen érzékelhető tárgyat az érzékelő szervhez túlságosan közel helyezzünk, akkor azt a szerv nem érzékeli. Ha egy könyvet túlságosan közel tesz a szemedhez, egyetlen betűjét sem bírod elolvasni, ám ha kényelmes tá-

Jer 48,11

volságban tartod, könnyűszerrel elolvashatod az egészet. Így van ez itt is. Amíg valaki bizonyos állapotban van, s attól az állapottól nem távolodik el kellőképpen, nem láthatja abbéli magatartását. Ezért az Úr eltávolítja őt attól, hogy nézhesse, s megfigyelhesse, mit is tett abban. Könnyű énekelni, midőn a zsoltárt már éneklük. Gyerekjáték az. Az ének megkezdéséhez viszont már érteni is kell. Tudni kell énekelni ahhoz, hogy dallamot lehessen váltani. Miután azonban valaki már megkezdte az éneklést, akárki be tud kapcsolódni. Egy nyomorult gebe is végig tud menni az úton, ha egyenesen halad előre, de ha be kell kanyarodnia egy másik útra, mindjárt megbotlik. Erősnek kell lennie ahhoz, hogy áthúzza a kocsit a kerékvágásokon, a másik útra áttérve. Régi kerékvágásban haladni, ezt minden nyomorult, erőtlen ember megbírja, ehhez nem kell erőtartalék. De ugyanazzal a szívvel lenni Isten iránt, midőn az ember kizökken a régi kerékvágásból, és új állapotba esik, ez erőt kíván, ez tudást kíván. Ha tehát az Isten egyik állapotodból átvezet a másikba, igénybe véve tudásodat és erődöt, nem szánva neked mást, csak a szerelmét, akkor vajon elcsüggedsz-e? Így van ez minden szentel. Úgyhogy bizonyosan nincsen oka egyiknek sem a csüggedésre ebben a tekintetben.

Igen ám, válaszolsz vissza, de én nem külső állapotom, hanem a lelkem állapota miatt aggodomaskodom. Az Úr tudja lelkem állapotának szomorúságát. Hol teszem kötelességemet, elmenvén istentiszteletre, hol nem; hol sikerül időt szorítanom az ige hallgatására, hol nem engednek el otthonról a nehézségek. Rendetlen templom-

bajáró vagyok. Ám ha mégis eljutok, s hallgatom a prédikálást, nem sok jót nyerek belőle. Hallgatom, de emlékezni nem emlékszem a hallottakra, szívem kemény, üres és élettelen, és nem látom hasznát. Ezért erősen elcsüggedek. Vajon nincsen rá kellő okom?

Nincs! Még nincs. Mert ami az istentiszteletről való elmaradozásodat illeti, nos, Isten keze van ebben is: elmaradozásodat istentiszteletté teszi neked. Midőn Izráel fiai megérkeztek a Kánaán földjére, ahol termelt rendes étel, megszűnt a manna; de amikor nem volt rendes étel, miként künn a pusztában, ismét adatott nekik manna: a felhők közt sült kenyér; angyaleledelt kaptak az izráeliták, közvetlenül Istentől; márpedig a közbevetés nélkül, Isten kezéből jövő áldásoknak az íze a legédesebb szánkban. Isten mindig megadja népének a jó alkalmait, akár a jó tevéseinek, akár a jó elfogadásának alkalmait. Minél kevesebb alkalmuk van a jó elfogadására, annál több alkalmuk adatik a jó tevéseire. Nos, ha üres a kezed, mert nincs alkalmad a jót elvenni, de telve a kezed a jó tevéseinek alkalmával, van-e komoly okod a csüggedésre? Isten tudja, miként adja meg az istentisztelet örömét istentisztelet nélkül is. Jónás a cethal gyomrában imádkozott, és imádságában a templom felé tekintett, jóllehet elmaradt onnan, és Isten meghallgatta imádságát. Márpedig, szerettem, ha Isten megemlékezik magatartástokról, szerelemfáradásokról, istentisztelet utáni áhítozástokról, sóhajtozástokról, sírástokról, midőn annak híjával vagytok, és megemlékezik arról is, hogy miként teltetek már be istentisztelet által,

akkor nektek nincsen miért búslakodnotok e tekintetben. Nos, akkor lapozzátok fel a 132. zsolnárt, és fontoljátok meg, hogy Dávid miként kényeszeríti Istent a róla való megemlékezésre: „Tudd be, Uram, Dávidnak minden fáradozását” (1. vers). Sokat szenvedett ekkor Dávid, és erősen óhajtotta, hogy az Úr megemlékezze róla. De milyen alapon képzelte, hogy rábírhassa az Urat, hogy megemlékezze róla? A 2–5. vers megmagyarázza: „Megesküdött az Úrnak, fogadalmat tett Jákób Erősének: Nem megyek lakósátoromba, nem hágok fel lefekvő ágyamba; nem engedek álmot szemeimnek, pilláimnak szendert: míg helyet nem találok az Úrnak, hajlékot Jákób Erősének.” Istentiszteletre kívánczolt, és szíve nem nyughatott nélküle; és most azt kívánja, hogy emiatt emlékezze meg az Úr őrá. Ezért mondom én, hogy Isten különösképpen megemlékezik majd a ti magaviselésekről, szerelembuzgóságtokról, istentisztelet utáni sóhajtozásotokról és sírásotokról, midőn annak híjával vagytok. Ó, igen, mondjátok megint, de noha az Isten megemlékezik majdan rólunk, addig mi mit tegyünk? Figyeljétek meg, mit mond a 6. vers: „Íme hallottunk róla Efratában; megtaláltuk a Jaar mezein.” Mit jelentsen ez? „Íme hallottunk róla Efratában”; azaz hallottunk a frigyládáról és Jákób hatalmas Istenének lakhelyéről. Hallottunk róla Efratában, akárha ezt mondaná Dávid, mindenütt azt mondták és gondolták, hogy az Úr Efratában, Bethlehemben, e gazdag helyen telepíti le frigyládáját, házát és lakhelyét, de mi most erdei réteken találtuk meg. Mármost úgy tudjuk, hogy az Úr Jeruzsálemben akarta lete-

lepíteni házát és lakhelyét, és hogy e várost erdő borította dombok veszik körül, és ez erdő mezein találtuk meg azt. Szeretteim, tekintetünket Efratára, Bethlehemre, e dúsgazdag helyre szegezzük, de hatalmas jóságában az Úr úgy rendeli a dolgokat, hogy amidőn népét erdőbe, mezőbe, rétre vezeti, jelenvalósága és lakhelye ott legyen. Nincsen az az istenfélő ember, akit valaha is távol tartott Isten az istentisztelettől, és aki ne mondhatná: „Íme hallottam róla Efratában; megtaláltam a Jaar mezein.” Ha pedig nem találsz az Isten frigyládáját és lakhelyét Efratában, de ha megtalálsz az erdei réteken, a kopár erdőkben, akkor van-e okod csüggedésre? Nincsen, bizonyosan nincsen.

Igen ám, mondod tovább, de én most gazdag helyen lakozom, Efratában, nem pedig a kopár mezőkön, bőségesen és rendszeresen járok a drága istentiszteletre. De nem emlékszem a hallottakra, sehogy sem emlékszem.

Hogy emlékezőerődnek híja van, erről azt kell tudnod, hogy van elméleti emlékezet és szívbeli emlékezet. Van, akinek oly elméleti emlékezete van, hogy amiről csak hallott, arról megfelelő sorrendben be is tud számolni, csak éppen a szívbeli emlékezete hiányzik ahhoz, hogy a felidézze benne a dolgokat, midőn használnia kell őket. Másnak azonban megadatott a szívbeli emlékezet, hogy eszébe juttassa a dolgokat, midőn használnia kell őket, jóllehet elméleti emlékezete nincsen. Nos, ha emlékszel a dolgokra, midőn használnod kell őket, még ha az igéket és módozatokat elfelejtetted is, akkor van-e okod a panasztevéésre? Jóllehet a hallott szavak tovaszállnak, hallásuktól felfrissül

szíved. Ha egy edénybe gyakran töltenek vizet, az azonmód ki is csorog, de az edény mindig friss marad. Áll ez e dologra is, jóllehet csak hallgatod, hallgatod, újra és újra csak hallgatod, de nem ragad meg emlékezetedben semmi, a hallottak elillannak, pedig szeretted volna elmédben megőrizni azokat, mindazáltal a lelked mégis felfrissül.

Ami pedig életteleniségedet illeti, nos, éppen az, hogy érzed életteleniségedet, jelzi, hogy élsz, hiszen van különbség, ha szabad így mondanom, halál meg életteleniség között. Van különbség élet és elevenség között. Valaki élhet, de nem biztos, hogy eleven is. Ilyen a beteg ember. Hasonlóképpen lehet valaki élettelen anélkül, hogy végképpen meghalt volna. Ez életteleniség ellentéte az elevenségnek, miként a halál ellentéte az életnek. Mármint, panaszlod: Jaj nekem, élettelen, halott a szívem, halott a szívem. Ez csupán az elevenség ellentétét bizonyítja, hiszen halálotat aligha érezheted, miként a már merev halott sem érezheti halott voltát. Ezért mondom, ha élettelennek érzed szívedet, ez csak az elevséggel való ellentétét, az életteleniséget, nem pedig az étellel való ellentétét, a halálát bizonyítja. Ha pedig a halállal szemben élsz, jóllehet az elevséggel szemben szíved élettelen, van-e igazán okod a búslakodásra? A mesterember panasolja, élettelen a mesterisége, te pedig panaszlod, hogy élettelen a szíved; ez csak azt bizonyítja, hogy mesterséged él, és hogy mesterséged a szíved ügye.

Ami pedig a szentségek és az istentisztelet utáni terméketlenségedet és gyümölcstelenségedet illeti, nos, tudod, hogy van különbség terméket-

lenség és csekély termékenység között. A jó talaj néhol harmincszorosan, néhol hatvanszorosan, néhol százszorosan terem. A harmincszoros termés kevesebb, mint a hatvanszoros, de ez még nem terméketlenség; a hatvanszoros termés kevesebb, mint a százszoros, de hol van ez a terméketlenségtől. Egy jó ember nem biztos, hogy annyi gyümölcsöt terem, mint a másik, de ettől még nem terméketlen, és ez állhat tereád is. De tegyük fel, hogy nem veszed hasznát a kegyelmi eszközöknek, és valóban gyümölcstelen maradsz, mégis nagy különbség van a jó fa gyümölcstelensége és a fügefa terméketlensége között. Egy jó ember lehet gyümölcstelen, de az emészti is magát érte. Jaj, mondja, nincs a világon még egy olyan haszontalan, terméketlen, hitvány, boldogtalan szív, mint az enyém. Ez azonban már nem áll a terméketlen lélekre. Ha egy jó ember gyümölcsöt nem terem is, a talajt nem terheli meg. A terméketlen fügefa megterheli, azaz elszívja a talaj és mások erejét, akadályt vet a körülötte lévőeknek. A jó ember nem ilyen. Jóllehet a maga szemében haszontalan, mások lelkének igen nagy hasznot hajt. Jóllehet egy jó ember nem hajt annyi hasznot mások lelkének, mint amennyit kellene és szeretne, készséges abban, hogy termékenysége és növekedése végett bármilyen eszköz alkalmaztassék rajta, meg az is, hogy körülássák és megtrágyázzák: „Körülasom és megtrágyázom.” Ez ígére mondotta volt Bernát:

Lk 13

Lk 13,9

Non refugit faeditatem medii, qui expectat faecunditatem animae (nem hátrál meg az eszköz taszító voltától az, ki a lélek termékenységét óhajtja). A trágya bűzhödt eszköz, de aki növekedni akar a kegye-

leben, nem viszolyg az eszköz kellemetlenségétől, ami az jelenti, hogy kellemetlen a testnek és vérnek. Jóllehet egy jó ember nagyon terméketlen, Isten nem vágja ki. Megnyirbálja, alkalmas időben megmetszi, de ki nem vágja. A terméketlen fügefát viszont kivágja. Ki kell vágni, mondja a gazda, ne terhelje az tovább a talajt. Akárhogy van is, ha a kegyelmi eszközök után is haszontalan és terméketlen vagy, a megalázkodásra bőséggel van okod. Alázd tehát meg magadat Urad és Istened előtt, de ne csüggedj és ne búslakodj.

Jaj, veted ellen, csakhogy ez nem áll az én esetemre, mert én nemcsak a kegyelmi eszközök és az istentisztelet után való haszontalanságomért panaszkodom (habár ez sem csekély), hanem félek is, hogy lelki állapotom nem felel meg; ha pedig a lelki állapotom nem jó, és nem felel meg azután sem, hogy ilyen hosszú ideje élek a kegyelmi eszközökkel, és hallgatom a szívhez szóló szolgálatot, attól tartok ezután sem lesz jobb soha. Soha nem olvastam még olyat az Írásban, hogy képmutató megtérjen. Adószedők és más bűnösök megtéréséről olvastam, de képmutatókérő soha; ha pedig a kegyelmi eszközökkel már ily hosszú ideje élek, és lelkem állapota továbbra sem ép, akkor én bizonyosan képmutató vagyok, márpedig ettől felette nagyon tartván, igen-igen elcsüggedek. Vajon nincsen rá kellő okom?

Nincs! Mert bár régóta élsz a kegyelem eszközeivel, és még mindig nem tértél meg, van rá remény, van rá remény! Midőn Urunk és Megváltónk halottaiból feltámadott, a kő elhengerítettet és eltávolított. És amidőn az Úr Krisztus feltá-

maszt egy lelket, elgörgeti a követ, habár oly nehéz az a kő, akár a halál maga; habár oly nehéz az a kő, akár a képmutatás maga; oly nehéz, akár a pokol maga; igen, Krisztus elhengerítte rólad a követ, jóllehet rajtad van régtől fogva. És kérlek titeket, mit gondoltok Pálról? Vajon Pál nem képmutató volt megtérése előtt? „Jaj nektek, írástudók, farizeusok és képmutatók,” mondta volt Megváltónk, Pál pedig ezt mondotta magáról: „a törvény tekintetében farizeus voltam.” Megváltónk képmutatóknak mondta a törvénytudókat és a farizeusokat, Pál pedig farizeus volt, mégis megtért. Van tehát egy képmutató, aki megtért. De olvashatsz többről is.

De vajon nem megszokott dolog ez az Isten gyermekeinél? Vajon mondják azt gyakorta, hogy márpedig ők merő képmutatók? Olvashatjátok az áldott vértanúról, John Bradfordról, hogy midőn a börtönből írt barátjának, levelét ilyeténképpen írta alá: „Üdvözl a leghaszontalanabb, legkeményebb szívű, legnyomorultabb és legbűnösebb testvéred Krisztusban.” Egy másik levelét pedig így írta alá: „Üdvözl egy felette mesterkélte képmutató Krisztusban: John Bradford.” Némelyek őszintének hiszik lelküket, és közben egyáltalán nem épek. Némelyek pedig nem tartják magukat épek, és mégis nagyon őszinték.

De, hogy a dolgot közelebbről megvizsgálhassam (habár most csak érintőlegesen tehetem), vajon egy képmutató sóvárgott-e és sírt-e valaha Istennek a Krisztusban való jelenvalósága után, azt a világ legjobb dolgának mondván? Vajon egy képmutató elmerült-e valaha a belső lélekvizsgálat munkájában? Vajon egy képmutató szerette-e va-

laha is jobban a kegyelmet az ajándékoknál? Szeretette-e a leginkább lelki, leginkább ízes ajándékot? Vajon egy képmutató óhajtotta-e valaha a békességet és örömet a kegyelem kedvéért inkább, mint a kegyelmet a békesség kedvéért? Vajon a képmutatók mondják-e magukat képmutatóknak? Hol találsz olyat a Szentírásban, hogy a képmutatóknak szokásuk magukat képmutatóknak gondolniuk? Ha a képmutatás az embernek terhe, akkor az nem az állapota. Vajon valaha is szembeszállt-e képmutató magamagával? Márpedig amikor az ember valósággal megtér, ezt teszi. Azt olvassátok Zákéusról, hogy megtérése előtt nagy elnyomó és kapzsi ember volt; megtérve azonban így szólt: „Íme vagyonom felét a szegényeknek adom, Uram, és ha valakitől valamit kizsaroltam, négyannyit adok helyébe.” Lám ez az ember szembeszállt magamagával. Mielőtt megtért volna, a filippibeli tömlöctartó börtönbe zárta az apostolokat, és vérfolyásig korbácsolta őket, de miután megtért, felvitte őket a maga házába, asztalt terített nekik, és kimosta őket sebeikből. Azaz szembeszállt korábbi önmagával. Mielőtt megtért volna, Pál üldözte a szenteket és az evangéliumot. Megtérése után pedig hirdette az evangéliumot, melyet azelőtt üldözött. Így szembeszállt korábbi önmagával. Hallottam egy ifjúról, kinek szokása volt mindenkitől gúnyt űzni, mindenkivel csúfolkodni, és mivel az anyja istenfélő asszony volt, folyvást rajta köszörülte a nyelvét. Tetszett azonban Istennek végül megkegyelmeznie neki, és attól fogva ez ifjú, ha anyja színe elé járult, mindjárt térdre borult, és nemcsak reggeli vagy éjjeli áldá-

sáért, hanem amikor csak a odament hozzá, tiszteletteljesen térdre esett előtte, míg az anyja föl nem állította. Nem dicsérem vagy ajánlom e cselekedetet, csak azért hozom fel, hogy rámutassak, midőn valaki megtér, szembeszáll korábbi önmagával. Nos, akárki vagy, ki ez ellenvetést megteszed, vajon tapasztaltad ezt tulajdon lelkedben?

Kérvén kérlek benneteket, bizonyosan tudtok így szólni: most kevésbé örvendezem Istenben, de az Úr tudja, miként sóvárgok Istennek a Krisztusban való jelenvalósága után, minthogy ennél jobb dolog a világon nincsen. Magánosan, midőn senki szeme nem fürkészhet engem, sokat vizsgálgom szívemet. Ama leginkább lelki és ízes dolgokat óhajtom. Nem az örömeért kívánom a kegyelmet, hanem a kegyelemért az örömet. És Ó, Uram, tudod jól, hogy hosszú évek óta járok abban a félelemben, hogy képmutató vagyok; sokszor sírtam: Jaj, képmutató vagyok, képmutató. A képmutatás terhét viselem. És, Uram, te tudod, immár szembeszálltam korábbi önmagammal. Ha tehát tudsz így szólni, mondom ezt neked, Lélek, bízzál, mert jóllehet megannyi gyarlóságodért meg kell aláznod magadat, mégse mondd magadat képmutatónak. Állapotod alighanem nagyon jó, ezért menj békével, és vigasztaljon meg téged az Úr.

Igen ám, aggodalmaskodsz, de ez nem az én esetem; mert nem pusztán attól félek, hogy állapotom nem ép, hanem hogy az is marad mindig, megrekedtem ez állapotomban mindéltig; mert a kiválasztottak örökre üdvözülnek; talán lesz egy kiválasztott százból, vagy egy ezerből; az Istennek az idő előtt meghozott végzése rendelkezik a dol-

gokkal most az időben. Valóban, ha igaz volna, hogy Krisztus minden egyes emberért meghalt, és mindenkit üdvözíteni szándékszik, miként tanítják némelyek, akkor még lenne nekem remény. Csakhogy hallottam, hogy ez a tanítás nem igaz, hogy Krisztus nem halt meg mindenkiért, s nem szándéka minden egyes embert üdvözíteni, és ezért látván a választottak csekély számát, a százból egyet vagy ezerből kettőt, az az én nagy félelmem, hogy nem tartozom közéjük. Ezért én erősen búslakodom. Vajon nincsen rá kellő okom?

Nincs! Mert jóllehet igaz a tanítás, hogy a választottak száma korlátozott, és viszonylag csekély, és hogy nincsen egyetemes üdvösség; ez azonban nem árt örömben való növekedésednek.

Ef 1,3

Ami a kiválasztást illeti, nos, az igaz, hogy meghatározott száma van a választottaknak, akiket Isten a világ teremtése előtt kiválasztott a kegyelemre és örökkévaló dicsőségre, miképpen ezt Pál apostol világosan kifejti: „midőn a világ megalapítása előtt kiválasztott bennünket őbenne.” Nem azt írja az apostol, hogy „áldott legyen az Úr, mert úgy határozott, hogy bennünket választ ki”, hanem azt, hogy „kiválasztott bennünket”. Ugyancsak nem azt írja, hogy „mindenkit kiválasztott”, hanem azt, hogy „kiválasztott bennünket”. Azaz némelyeket kiválasztott, némelyeket odahagyott. Ugyancsak nem írja azt az apostol, hogy „kiválasztott bennünket előrelátván hitünket és szentségünket”, hanem hogy „legyünk szentek”, a szentség lévén a kiválasztás gyümölcse. Ha pedig fellapozzátok a Máté 25-öt, láthatjátok, hogy akik ítéletnapkor Krisztus jobbán állnak, és akikhez így szól az Úr: „Jertek

ide, Atyámnak áldottai, vegyétek át örökségeteket, ezt a királyságot”, azok olyanok, akiknek a világ megalapítása óta készült a királyság.

Mármost a választottak száma kötött és változhatatlan, mert az „Isten erős fundamentuma megáll”. És miképpen már a skólások is megállapították, ha valaki, aki eleve elrendeltetett az életre, és elkárhozhat, akkor az Isten akarata megváltozhat, ami persze képtelenség, mert Isten akarata, akár csak ő maga: változhatatlan.

2Tim 2,19

Amiképpen a választottak száma kötött, és sem nem csökkenhet, sem nem növekedhet, azonképpen az Úr bizonyosan ismeri mindnyájukat, mert nevük be van írva az élet könyvébe. Az Úr ismeri az övéit: „Azaz – miképpen Paul Bayne mondotta – egyedül Isten ismeri kiválasztottait együttesen; ebben az értelemben sem ember, sem teremtmény nem ismeri az Isten kiválasztottait.”

Jóllehet egyedül Isten tudja magamagától, kiket fogadott el övéiként, az ember megtudhatja, hogy a választottak közé tartozik; mert ha magamat elkülönítve látom a világtól az időben, akkor tudhatom, hogy Isten elválasztott engem másoktól az idő előtt; és ha tudom magamról, hogy osztályrészemül Istent választottam, akkor tudhatom, hogy Isten kiválasztott engem. Mi azért választjuk őt, mert ő előbb kiválasztott minket. Ha az időben szeretem Istent, és hiszek Krisztusban, akkor tudhatom, hogy ő szeret engem, és magát adta értem: mert kegyelmünk csak tükröképe az Isten kegyelmének. Ha egy pecsét lenyomatait és betűit látjátok egy viaszon, tudjátok, hogy a pecsétet odanyomták, de nem láttátok, hogy az mikor történt.

Ehhez hasonlóan gondolkodott az áldott vértanú, John Bradford és John Foxe is, aki *Acts and Monuments* [Cselekedetek és emlékek] című munkájában a mártír hitéhez fűzött megjegyzéseket: „Olyanformán evickélek át az eleve elrendelésen – mondja Bradford – amiképpen az Úr azt megnyitotta. Jóllehet Istenben az nyílt meg elsőként, minékünk utolsóként nyílik meg. Én tehát kezdem a teremtéssel, onnan továbbmegyek a megváltáshoz, onnan a megigazításhoz, és végül eljutok a kiválasztáshoz.” A kiválasztást az utána következőkből kell megítélnünk, azaz a Krisztusba vetett hitünk által. Nem mintha hitünk volna kiválasztásunk hathatós oka, az csak a következménye, és nem mintha az ok, azaz hitünk igazolná nekünk kiválasztottságunkat; és ezért int bennünket az apostol, hogy tegyük bizonyossá elhívásunkat és kiválasztottságunkat: „annál inkább igyekezzetek a ti elhívásotokat és kiválasztásokat erőssé tenni.” Úgy tűnik tehát, hogy némelyek kiválasztattak, és némelyek tudomást szerezhetnek és megbizonyosodhatnak kiválasztottságukról. Ennek megismeréséhez, nem a fönn valókkal, hanem előbb elhívásunkkal kell kezdeni; ezért teszi az apostol második helyre a kiválasztást, nem azt mondván: „annál inkább igyekezzetek a ti kiválasztásokat és elhívásokat erőssé tenni”, hanem ezt: „igyekezzetek a ti elhívásokat és kiválasztásokat erőssé tenni.”

2Pt 1,10

Ami pedig az egyetemes megváltást illeti, tudnotok kell, Krisztus valóban minden emberért meghalt; de az sehol nincsen megírva, hogy a világ minden egyes emberéért halt meg Krisztus azzal a

szándékkal, hogy üdvözítse őket, amit a szóban forgó tanítás mond. Hogy meghalt mindenkiért, azaz, zsidóért is, meg pogányért is, az nagyon igaz; és ha megnézitek a Szentírásban, hogy miként, mikor és mely alkalommal hangzott el e beszéd, mindjárt beláthatjátok, hogy ebben áll az értelme. Az ószövetségi időkben nem az mondatott, hogy Krisztus meghal mindenkiért, hanem hogy „ő hordozta sokak bűnét”, nem mindenkiért, hanem sokakért. Úgyhogy midőn Krisztus élt, és csak a zsidóknak hirdette az igét, illetve megparancsolta tanítványainak, hogy a pogányok útjára ne menjenek, az mondatott: „Az Embernek Fia jött életét adni váltságul sokakért”: nem mindenkiért, hanem sokakért. Mikor azonban az apostolok a pogányoknak hirdették az evangéliumot, akkor hangzik el, nem korábban, hogy Krisztus mindenkiért halt meg. Miért? Mert Krisztust éppúgy megmutatták a pogányoknak, mint a zsidóknak. Ha megnézitek az 1Timótheus 2-őt, azt találjátok, hogy jóllehet a 4. versben ezt mondja az apostol: „Ki azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön”, és az 5–6.-ban ezt: „Egy a közbenjáró, aki önmagát váltságdíjúl adta mindenkiért”; és ezt a pogányok tekintetében így magyarázza a 7. versben: „tétettem hírnökké és apostollá, pogányok tanítójává”: ez tehát egyik oka annak, hogy miért kell imádkozni a pogányokért, még a pogány feljebbvalókéért is (1. vers). Ugyanezt mondja János apostol is az első levelében: „Krisztus engesztelő áldozat a mi bűneinkért; de nemcsak a mieinkért, hanem az egész világéért is” (2,2); nem „az egész világ *bűneiért*”, miként a mi fordításunk adja vissza, hanem, miként a ősi görög és szír fordí-

Ésa 53,12

Mt 20,28

tás mondja: „az egész világért”. De miért és hogyan lehet Krisztus engesztelő áldozat az egész világért? Ez azt jelentse, hogy Krisztus engesztelő áldozat a világ minden egyes emberéért? Nem, mert „az egész világ” „a zsidókkal” van szembeállítva. Igaz, hogy Krisztus mindenkiért meghalt, azaz zsidóért is, pogányért is; de hogy a világ minden egyes emberéért, azért, hogy minden egyes embert megváltson, ezt nem mondja sehol a Szentírás.

Ami pedig amaz állítást illeti, hogy az egyetemes megváltás tana segíti a lélekben szenvedők és bánkodók vigasztalódását, nos, ennek éppen az ellenkezője az igaz, mert az egyetemes megváltás tana éppenséggel aláássa a nyomorult, kételkedő és gyötört lelkek vigasztalódását. Hogy ebben tisztán lássunk, fontoljuk meg a következő négy okvetést.

1. Az olyan tanítás, amely elerőtleníti vagy semmissé teszi Krisztusnak a valóságos bűnökért szerzett elégtételét, nem támogathatja meg, hanem csakis aláaknázhatja a nyomorult, szenvedő és kételkedő lélek hitét és vigasztalódását; hiszen különösképpen a maga valóságos bűnei miatt bánkodik, és nagy vigasza abban van, hogy éppen értük szerzett elégtételt. Mármost mit mond az egyetemes megváltás tana Krisztusnak a valóságos bűnökért szerzett elégtételére? Világosan azt mondja, hogy valaki juthat és ezerszám jutnak kárhozatra azokért a bűnökért, amelyekért elégtételt szerzett. Márpedig kénytelen ezt mondani, mert ha Krisztus a világ minden egyes emberéért meghalt, akkor a világ minden egyes embere üdvözülhet; ha pedig mindenik üdvözülhet, akkor Krisztus magával vitte minden bűnüket a kereszt-

fára; máskülönben olyan bűn is megbocsátható, amelyet Krisztus nem vett magára a keresztfán. Ha pedig Krisztus magára vette a világ minden egyes emberének összes valóságos bűnét, akkor akik végül mégis elkárhoztak, azoknak olyan bűnökért kellett elkárhozniuk, amelyeket Krisztus magára vett, és amelyekért elégtételt szerzett, máskülönben aligha kárhozhattak volna el. Csak-hogy az emberek nem pusztán végső hitetlenségük miatt jutnak kárhozatra, hanem a törvényszegés bűnéért is, hiszen a törvény az istenteleneknek készült. Így ír az apostol: „Mert akik törvény nélkül vétkeztek, törvény nélkül is vesznek el.” És másutt Pál ugyancsak azt mondja a valóságos törvényszegésekről: „Mindezekért jön az Isten haragja az engedetlenség fiaira.” Ha pedig az emberek valóságos törvényszegéseik miatt kárhoznak el, és Krisztus magával vitte e bűnüket a keresztfára, értük pedig elégtételt szerzett, akkor, ha ez igaz, az egyetemes megváltás tana mi egyebet tehet, mint hogy elerőtlenítse és semmissé tegye a Krisztus elégtételét. Ha megfizeted egy adósságot, de utána mégis börtönbe zárnak ugyanazért az adósságodért, akkor vajon börtönfogságod nem teszi semmissé fizetésed elégtételét? Márpedig az egyetemes megváltás tana éppen ezt teszi. Ez a tanítás tehát bizonyosan nem segíti, hanem csakis aláaknázhatja a nyomorult, szenvedő és kételkedő lélek hitét és vigasztalódását.

2. A Krisztus közbenjárása a kereszthalálával együtt adja keresztyén vigasztalásunk egyik fő támpillérét: „Ki fog vádat emelni Isten választottai ellen?... Kicsoda az, aki elkárhoztat? Krisztus

Róm 2,12

Kol 3,6

az, aki meghalt, sőt aki föl is támadott újra, aki az Istennek jobbán is van, közben is jár értünk. Ki szakaszt el minket a Krisztus szerelmétől?” Vigaszunk következésképpen nem egyedül Krisztus kereszthalálán, nem is egyedül a Krisztus közbenjárásán, hanem a kettőnek az összetartozásán nyugszik. És valóban mi vigaszuk lett volna a zsidóknak a puszta áldozatban, ha a főpap nem viszi annak vérébe a szentek szentjébe, meghintvén a kegyelem székét értük, akikért azok áldoztak? Az egyetemes megváltás tanítása azonban elszakítja Krisztus közbenjárását a kereszthalálától, mert jól lehet azt mondja, hogy Krisztus mindenkiért halt meg, azt állítja, hogy nem jár közben mindenkiért; márpedig kénytelen ezt mondani, hiszen Krisztus ezt mondta: „Atyám hálát adok neked, hogy mindenkor meghallgatsz engem.” Ezért ha Krisztus imádkoznék a világ minden egyes emberének megtéréseért, akkor a világ minden egyes embere megtérne és üdvözülné; csak hogy nem tér meg és nem is üdvözülné mindenik. Következésképpen ez a tanítás szétszakasztja egymástól a Krisztus közbenjárását és kereszthalálát, amivel ledönti a keresztyén vigasztalás egyik fő támpilléret, mely Krisztus kereszthalálának és közbenjárásának találkozásánál áll.

3. Az Isten ingyen kegyelmével ellentétes vagy össze nem egyeztethető tanítás ugyancsak nem segíti a nyomorult és kételkedő lélek vigasztalódását, mert mi másban találhatnánk meg vigaszunkat, ha nem az Isten ingyen kegyelmében? Mármint mi áll az Isten ingyen kegyelme, ha nem abban, hogy Isten külön jóindulatában részesít némelye-

ket, másokat pedig nem? Lapozzátok fel a Római levelet, láthatjátok, hogy miként taglalja az apostol az Isten ingyen kegyelmét, mondván: „Akin akar, Isten könyörül; akit pedig akar, megkeményít”, előbb megmutatja Jákób és Ézsau hasonlóságát, merthogy hasonlóképpen közös szülőktől születtek (mindketten Izsáktól és Rebekától), hasonlóképpen cselekedtek („mikor még meg sem születtek, sem semmi jót vagy gonoszt nem cselekedtek”), az Isten mégis az egyiket szerette, a másikat pedig gyűlölte. Miért? Azért, mert „az Isten könyörül, akin könyörül, és irgalmaz, akinek irgalmaz” (15. vers). Úgyhogy az Isten ingyen kegyelmében irgalmaz némelyeknek, nem pedig másoknak, akik ugyanúgy érdemtelenek az irgalomra. Ugyancsak ezt domborítja ki az apostol az efezusiaknak írt levelében, ahol azt bizonyítja, hogy kegyelemből van üdvösségünk, rámutatván, hogy az efezusiak ugyanúgy érdemtelenek, mint mások, hiszen természet szerint ők is az engedetlenség fiaai (1–2. vers), ez efezusiak mégis irgalmat találtak, míg mások nem. Miért? Mert kegyelemből üdvözültek. Úgyhogy ingyen kegyelmében Isten megkülönböztető irgalmát gyakorolja: irgalmaz némelyeknek, de nem másoknak, akik azonban mindannyian nyomorultak és méltatlanok egyaránt. Az egyetemes megváltás eme tanítása ellenben azt mondja nekünk, hogy amiképpen Krisztus mindenkiért meghalt, azonképpen mindenkinek elegendő kegyelmet is ad, miáltal az egyetlen dolog, ami az egyik embert megkülönbözteti a másiktól, nem lehet más, hanem csakis az ember szabad akarat, nem pedig az Isten ingyen kegyelme; mert

commune quae tenus commune non distinguit (ami közös, mivelhogy közös meg nem különböztethet). Tegyük fel, hogy egy atya egyforma összeget hagy örökül két gyermekére, hogy vegyenek rajta földet s házat. Az egyik így is tesz, a másik nem. Azért vesz az egyik és azért nem a másik, mert az egyik akar venni, a másik pedig nem. Ha tehát Isten mindenkinek elegendő kegyelmet ad, akkor az egyik, mondod te, Isten kegyelméből hisz; de az, hogy az egyik hisz, a másik pedig nem hisz, ez csak a szabad akaraton áll. Ahol pedig a szabad akarát a döntő szó, ott az Isten ingyen kegyelme nem uralkodik. Csakhogy az egyetemes megváltás tanítása szerint a szabad akarat teszi a különbséget ember és ember között, illetve mondja ki a döntő szót. Márpedig ez bizonyosan ellenkezik Isten ingyen kegyelmével, és gátat vet a nyomorult, kételkedő lélek vigasztalódásának.

4. Az a tanítás, amely aláássza üdvbizonyosságot, aligha segítheti vigasztalódásomat kísértés idején. Mert vigasza lehet lelkemnek, ha kételkedem örökkévaló jólétben? Márpedig az egyetemes megváltás eme tanítása lerombolja üdvbizonyosságunkat, hiszen ki ne tudná, hogy e tanítás szerint az ember, amíg él, kieshetik a kegyelemből? Máskülönben (mint megtudhatod) nem cselekednék szabadon, hanem kényszerből, márpedig kényszer és szabadság nem fér meg egymással. Ha azonban az ember, amíg él, kieshetik a kegyelemből, akkor haláláig nem nyerhet bizonyosságot üdvössége felől. Ha pedig egy istenfélő ember nem lehet bizonyos a kegyelemben való kitartása felől, akkor mi módon lehetne bizonyos üdve felől? Csakhogy e

tanítás szerint az ember nem lehet bizonyos a kegyelemben való kitartása felől, hiszen Isten ígérete nélkül nem lehetek bizonyos az irgalomban. Csakhogy ez a tanítás azt állítja, hogy Isten sehol nem ígérte azt meg, hogy valaki bizonyosan kitart a kegyelemben. Bizonyos tehát, hogy ez a tanítás aláássza az üdvbizonyosságot, és ezért gátat vet a nyomorult, kételkedő lélek vigasztalódásának.

5. Minél inkább az általunk teljesített föltételektől teszi valamely tanítás függővé az Isten kegyelmét, annál kevésbé tud megvigasztalni, és annál inkább meghagyja a nyomorult, kételkedő lelket félelmei között. Mármost az egyetemes megváltás tanítása föltételek teljesítésétől, sőt a természet föltételének teljesítésétől teszi függővé Isten egész irgalmát. Mert, mondjuk mi, ha Krisztus a világ minden egyes emberéért halt meg, értve ezen, hogy Isten minden egyes ember üdvösségét akarja, akkor ezt vagy föltétlenül, vagy föltételelesen akarja. Ha ezt föltétel nélkül akarja, akkor annak be is kell következnie. Következésképpen föltételelesen akarja, mondja e tanítás, Isten minden ember üdvösségét akarja, feltéve, hogy azok megbánják bűneiket, hisznek és engedelmeskednek. Ha ez így van, mondjuk mi, akkor Isten vagy akarja e föltétel teljesültét, hogy tudniillik minden egyes ember megtérjen, vagy nem. Ha nem akarja, ez azt jelenti, hogy Isten nem akarja minden ember üdvösségét, hiszen *Quia vult finem, vult media ad finem* (aki akarja a véget, akarja annak eszközét is). Ha Isten akarja ennek a föltételnek a teljesültét, hogy ugyanis a világon mindenki higgyen és megtérjen, akkor, mondjuk mi, ezt föltétlenül vagy föl-

tételesen akarja; ha föltétlenül akarja, akkor annak, hogy mindenki megtérjen és higgyen, valóra is kell válnia, amit azonban nem tesznek meg. Föltételesen ezért, mondják e tanítás szószólói. Hanem miféle föltétel működik a hit és a türelem előtt, ha nem a természet és annak munkái? Bizony, ezek az evangélium kegyelmét és irgalmát egybekötik természetes állapotunkkal. Példának okán azt mondják, hogy a Krisztus kereszthalálának szerzeményét és jótéteményét föltételek mellett kell kiosztani. Az új szövetség kegyelmét, mondják ezek, föltételek mellett kell megadni és megígérni. Nincsen az egész Szentírásban sehol megírva a kegyelemről való föltétlen ígérlet, állítják ők. Hanem az a tanítás, amely minden kegyelmet föltételelessé tesz, bizonyosan gáncsot vet a nyomorult, kételyektől gyötört lélek vigasztalódásának és reménységének. Ilyen tanítás az egyetemes megváltásról szóló. Következésképpen aligha lehet barátja, hanem bizonyosan ellensége a nyomorult, kételyektől gyötört lélek bátorításának.

Igen ám, veded ellen, de ha Krisztus nem minden egyes emberért halt kereszthalált, akkor mi módon következtethetek rá, hogy énértem is meghalt? Juthatok-e a hit következtetésére úgy, hogy a tétel nem egyetemes?

Ez ellenvetésre nem kell megfelelnem, mert akik felhozzák, maguk válaszolják meg a saját elgondolásaikból és tapasztalásaikból kiindulva, mondván: a hit nem más, mint az evangélium igazságainak elfogadása, és hogy ők már annak előtte megtértek Istenhez és hittek, hogy az egyetemes megváltás tanítását vallották volna. Ám ha

bővebb választ kívánsz, tudnod kell, hogy van hite a bizalomnak, és van hite a bizonyosságnak. Amiképpen a bizonyosság hitének alapját a kegyelem által kimondott *lesz* képezi, azonképpen a kegyelem *talán*-ja elégséges talaját és alapját képezi a bizalom hitének. Jónátán és fegyverhordozója az irgalom *talán*-ját kapták, midőn szembeálltak elleneikkel, mondván: „Talán csinál velünk az Úr valamit,” mégis az Úrba vetették bizalmukat. Nos, jóllehet Krisztus nem minden egyes emberért halt meg, hanem általában a bűnösökért halt meg, az irgalom *talán*-ja nekem is megadatik. Csupán így áll, hogy Krisztus általában, habár nem egyetemesen halt meg bűnösökért; és ezért elegendő alapom van rá, hogy belé vessem hitem s bizodalomom.

Tudjátok, vagy tudhatjátok, hogy a bizodalom megelőzi a bizonyosságot. Valóban meg kell bizonyosodnom, hogy Krisztus képes megváltani engemet, mielőtt bíznék benne, de előbb bíznom kell benne, mielőtt bizonyos lehetnék abban, hogy engem megvált; és bizalom révén növekszünk fel a bizonyossághoz. Tudom, hogy irgalmaz nekem, mert én őhozzá járulok és őbenne bízom, mert ő maga mondta: „Aki hozzám jön, semmiképpen nem vetem ki.” Nos, ha bizonyosságom bizalmamból emelkedik ki, akkor a hitemre való következtetésének első alapját nem az az általános állítás képezi, hogy Krisztus mindenkiért halt meg, hanem az a határozatlan állítás, hogy Krisztus bűnösökért halt meg. Ha pedig a hitre való következtetésnek általános állításból kell fakadnia, akkor vedd így: aki Krisztushoz járul, és benne bí-

zik, üdvözüil. Vagy így: Krisztus azokért halt meg, akik hozzá járulnak és bíznak benne. Csakhogy én hozzá járulok, benne bízom, következképpen Krisztus értem halt meg, és ő üdvözít engem. Ilyeténképpen láthatjátok, hogy amaz általános állítás léte, hogy tudniillik Krisztus mindenkiért halt meg, nem akadályozza, vagy gátolja hitünk következtetését vagy bizonyosságát. Ennél fogva nincs miért búslakodnod ez ellenvetés tekintetében.

Csakhogy, feleled erre, van még valami, ami szöveget ütött a fejembe, és amit, mint a régi ellenvetést, nem bírok sehogy se kiverni onnan. Ha megnézem állapotomat, lelkem vagy testem állapotát, azt találok, hogy az enyémhez hasonló állapota soha senkinek nem volt még. Megannyi istenfélő emberrel társalkodtam róla én, de soha nem találtam olyat, akinek az állapota hasonlított volna az enyémhez. Olvastam a Szentírást, de ott se találtam olyan istenfélő embert, aki olyan állapotban lett volna, mint én. Hacsak meggyőződhetnék, hogy volt már kegyes ember ilyen állapotban, akkor lenne reménységem és vigaszom; de meggyőződésem, hogy soha istenes lélek nem volt olyan állapotban, mint én. Ezért búsulok én. Vajon nincsen rá okom?

Nincsen! Mert szokása Isten népének és a szenteknek így gondolni, úgyhogy ebben a tekintetben nincs miért búsulnod. Nos, kérlek, fontold meg, mit mond az egyház a Jeremiás próféta siralmaiban: „Semmi nektek, minden úton járók? Tekintsétek meg és lássátok! Van-e oly fájdalom, mint az én fájdalomam?”, van-e olyan állapot, mint az én állapotom? De olybá tűnik, hogy azoknak is

JSir 1,12

ilyesmi járt az eszében, akiknek Péter írta első levelét: „Szeretteim (írja), ne csodálkozzatok azon a tűzön, mely megpróbáltatásul lett rajtatok, mintha valami idegen dolog történnék veletek.” Azt gondolhatnátok, mondta Péter, senki sincs olyan állapotban, mit ti magatok, és hogy valami különös dolog ment végbe rajtatok. Hasonlót ír Péter később is e levelében: „álljatok ellene, erősek lévén a hitben, tudván, hogy a ti atyátokfiain, kik a világon vannak, ugyanezek a szenvedések mennek végbe”: soha nem látottnak gondold megpróbáltatásaid. Tévedsz, mondja Péter.

1Pt 4,12

1Pt 5,9

Ám még ha föltesszük is, hogy állapotod nem hasonlít senkiéhez, vajon nem mondta az Úr: „Íme újat teszek”? Vajon nem „csodálatosnak” nevezik Krisztust? És vajon a csodák mindennapiak? Ha pedig állapotod senkiéhez sem mérhető, akkor, akár a cselekvésben, akár a szenvedésben, soha nem látott alkalmad adatott Isten dicsőítésére. Micsoda kegyelem van ebben, micsoda irgalom, micsoda szeretet, hogy eltöltse lelkedet, amiért másnak soha meg nem adatott alkalmat kaptál! És ezért azzal kell most befejeznem, amit sokszorta elmondtam már nektek: Isten népének nincsen oka a csüggedésre, akármilyen állapotban van is.

Ezzel tehát bevégeztem volna az utolsó és így az összes eset taglalását. Engedjétek meg, hogy az egész alkalmazását illetően szóljak még röviden, és azzal bevégezem prédikációm.

Ha mindeme dolgok igazak, ha igaz, hogy Isten gyermekeinek nincs miért csüggedniük, akármilyen állapotban vannak is, akkor micsoda hatalmas kényszer van rajtunk, hogy megnézzük állapotun-

kat és megvizsgáljuk, hogy Krisztusban vagyunk-e, avagy sem; hogy féljük-e az Istent, avagy sem; hogy megbékéltünk-e Istennel, avagy sem; hogy hiszünk-e, avagy sem. „Nem mindenkié a hit,” mondja az apostol. Valóban mindenki azt mondja, hogy van hite. És vajon menjek most végig a gyülekezetben, üléstől ülésig, kebeltől kebelig, és kopogtassak be minden szívhez, kérdezném, hogy lakozik-e ott hit, avagy sem? Egynémely különösen zaklatott, lelkiismeretétől gyötört embert leszámítva, mindnyájan ezt felelnék: Hiszek, dicsérem érte Istent, hiszek. Belül van hitem. Csakhogy nem mindenkié a hit, és csak kevesek hisznek. Gyermekek, ifjak, asszonyok, az ember nem hittel együtt születik. Nehezebb hinni, mint a tízparancsolatot megtartani. Ha egyszer eljuttok oda, hogy megismerjétek a hitet, ezt mondjátok: Ó, minden másnál nehezebb a hit, nem tudok a világon semmit, amit nehezebb volna megtenni, mint hinni. Ha azonban hiszel, ha Krisztusban vagy, ha féled az Istent, és ha megbékéltél Istennel, az Úrtól vagy áldott, semmi nem árthat neked, semmitől nem csüggedsz el. Ha azonban nem féled az Istent, ha nem vagy Krisztusban, ha nem hiszel, ártani fog neked minden, és mindentől elcsüggedsz, és nem lesz okod a bizakodásra, akármilyen állapotban vagy is. Akkor hát, szeretteim, vajon nem jött-e el az ideje, hogy itt, az Úr színe előtt mindnyájan komolyan vizsgáljuk meg állapotunkat, és nézzük meg, hogy vajon Krisztusban vagyunk-e, vagy sem?

Tegyük fel, hogy Krisztusban vagyok, vagy nem vagyok, hiszek, vagy nem hiszek, akkor mi történik? Ha még mindig nem hiszel, ha még min-

dig nem vagy Krisztusban, ha nem féled az Istent, ez az Úrtól való tanítás meghív téged Krisztushoz: mert ha valaki Krisztusban van, ha féli az Istent, akkor nincsen semmi oka a csüggedésre. Ha valaki nem féli az Istent, akkor nincsen oka bizakodásra, akármilyen állapotban van is. Mármost, egyfelől csüggedés, másfelől pedig bizakodás. Nos, ezen a mai reggelen az Úr nevében a gyülekezet elé leteszem az életet és a halált, a bizakodást egyfelől, a csüggedést pedig másfelől. Ha pedig van köztetek házasságtörő, esküdöző ember, hazudozó gyermek, lopkodó szolga; ha van köztetek nyomorult, feslett, a nyugalom napját megszegő, ki szembeszáll az Istennel, az Úr nevében kérlek, fordulj a Jézus Krisztushoz. Az itt meghirdetett megannyi biztatás, az új szövetség irgalma, lelked üdvössége révén, asszony vagy férfiú, kérlek, fordulj a Jézus Krisztushoz. Ó, bárcsak ne nyughatnának az emberek, amíg meg nem békélnek Istennel, míg nincsenek Krisztusban!

Ha pedig Krisztusban vagy, ha hiszel, ha féled az Istent, és vele megbékéltél, akkor legyen gondod rá, hogy eme biztatásokhoz híven élj, hogy a Szentlélek örömeiben járj. Ó, ti pedig, akik félitek az Istent (már ha mindaz áll, amiképpen hallottátok), miért lógtjátok fejeteket? Miért csüggedtek és nyugtalankodtok? Miért nem jártok a nektek hirdetett igazság örömeiben és a nektek mondott biztatás erejében? Ím, láthatjátok, micsoda vállalást vittünk végbe: vigasztalván titeket, kik vigasz híján szenvedtek. Számos prédikáció hirdette nektek, hogy az istenfélő embernek nincsen oka a csüggedésre, akármilyen állapotban van is, még ha

a bűnét, mulasztásait, sikertelenségeit, bizonyossághiányát, megkísértéseit, szenvedéseit, elhagyatottságát, puszta állapotát nézi is. Nos, mindezek után hozzátok fordulok, kik vigasztalódní nem tudtok: vajon nem gondoljátok-e, hogy e gyülekezetben némely gonoszok elbíztaák magukat e dolgok hallgatása közben, mondván: Ez az enyém, és ilyenképpen elbizakodottságukkal veszélybe sodorták tulajdon lelküket, mert örvendeztek, midőn nincs semmi örvendeznivalójuk? Hozzátok fordulok: vajon nincsen olyan gonosz ember a gyülekezetben, aki e vigasztalás hamis alkalmazásával veszélybe sodorta lelkét? Ó, te, aki mind ez ideig elutasítottad a vigasztalást, most vigasztalódj meg az Úrban; és te, aki mindedig nem találtál vigaszt, most vigasztalódj meg, és járj a Szentlélek örömében. És te, aki félve-remegve, kételyektől gyötörtén, elcsüggedve járkálsz föl s alá, most végül mondd ezt: „Miért csüggednél el, lelkem, és miért nyugtalankodnál bennem? Bízál Istenben, mert még dicsérem őt, megtartásomat és Istene-met.” Hogy mi módon kellene így reményedet és bizodalmaidat Istenbe vetned, hogy szívedet felvértzed a csüggedés ellen, erről a következő igehirdetésben szólok.

Ezzel tehát bevégeztem a kilencedik és egyben utolsó esetemet.

A Jézus Krisztusba vetett hit vértelzi föl a szívet

X. Hallottatok immár a szentek megannyi csüggedéséről, és azok oktalanságáról. Nincsen semmilyen igaz vagy méltó okuk a búslakodásra. Kíváncsiak vagytok hát, mi módon lehet védekezni ellene? Mostani ígékben a zsolttáros ezt mondja: „Bízál Istenben”, „reménykedj Istenben” és „várjad az Istent”. A tanítás pedig világosan szólva a következőkben áll:

A hit segít minden csüggedésben.

Ha bízunk és reménykedünk Istenben, ha őt várjuk, egyedül így védekezhethünk mindennemű csüggedés ellen. „Össze is roskadtam volna (mondja Dávid), ha nem hinném, hogy meglátom az Úr jóságát az életnek földjén.”* „Össze is roskadnék, ha nem hinnék.” A hit vértelzi föl a szívet minden csüggedés ellen.

Zsolt 27,13

Hogy ez igazságot tisztán lássátok, és hogy szép rendben haladjunk, a következőket igyekszem elétek tárni:

Először is azt, hogy mit tesz Istenben bízni és reménykedni, illetve őt várni.

Másodszor azt, hogy a hit megnyugtatja a szíved a csüggedés idején.

Harmadszor azt, hogy Isten népének és a szenteknek kötelességük bízni Istenben és hitüket gyakorolni, midőn elcsüggednek, különösképpen amidőn elcsüggednek.

Negyedszer pedig azt, hogy a hit fel tudja vértetni a szívet mindennemű csüggedés ellen, és azt, hogy ezt mi módon teszi.

Először tehát mit tesz Istenben bízni és reménykedni?

Válaszom a következőképpen hangzik: reménykedni Istenben annyi, mint az ő segítségére tartani számot; bízni benne annyi, mint segítségért őreá hagyatkozni és támaszkodni; őreá várni pedig annyi, mint kitartani és megmaradni ebben a hagyatkozásban vagy támaszkodásban. Szigorúan a Szentírás szerint az Istenbe vetett bizalom abban áll, hogy a lélek Krisztusban Istenre alapoz vagy támaszkodik valamely nem látott jóért. Először tehát a léleknek az Istenre való alapozását, támaszkodását, Istenen való nyugvását mondom bizakodásnak. Így szól erről Ésaiás: „Kinek szíve reád támaszkodik, megőrződ azt teljes békében, mivel tebenned bíz.”⁺ Az Énekek énekében a kedves ugyanígy ráhajol a vőlegényére. Mi pedig azt a parancsot kapjuk, hogy bízunk Krisztusban, nemcsak őbenne, hanem abban is, aki őt halottai-ból feltámasztotta, ami bizalomteljes megnyugvást jelent, azt, hogy megpihenünk Istenen. Bizakodásnak tehát azt nevezem, amidőn Krisztusban Istenre hagyatkozunk, támaszkodunk; és olybá veszem, a próféta is így értette, mert ő itt az eredetiben a többes számú *Elohim* szót használja: „Mert Jehovában, az Úrban örökkévaló erő van”

Ésa 26,3

Róm 4,11

(23,4).⁺ Ezt olvassuk bevett fordításunkban, ám az eredeti héber így szól: „Bízzatok az Úrban örökké, mert Jehovában, Jahban örökkévaló erő van.” „Mert Jehovában, Jahban”: nos, a Jah összevont vagy rövidített alakja a Jehova szónak, és az Isten Fiát jelenti, és ezért van az, hogy amidőn Jézus Krisztus a világ végezetén eljön, hogy elfoglalja dicsőséges királyi székét, a megtérő zsidók így dicsérik őt: „Aleluja”, azaz „dicsérjétek Jahot”, melyen Krisztust kell értenünk, miként kitűnik, ha egybevetjük a 68. zsolttal: „Énekeljétek Istennek, mondjátok dicséretet az ő nevének, magasztaljátok azt, aki a mennyekben jár, akinek Jah a neve, és vigadjatok előtte!”, és akkor éneklük majd: „Aleluja!” Ha pedig megnézzük e zsoltár 19. versét, megértitek, hogy miért kell Jahot dicsérni, mert ezt mondja a zsoltár: „Felmentél a magasságba, foglyokat ejtettél fogságba, ajándékokat vettél az emberek között.” Az Ef 4,7 ez igét alkalmazza Krisztusra: „De közülünk minden egyesnek a Krisztus ajándékának mértéke szerint adatott a kegyelem.” A 8. vers pedig így szól: „Ezért mondja az Írás, hogy felmenvén a magasságba, foglyokat ejtett fogságba, és ajándékokat adott az embereknek.” Úgyhogy amidőn a próféta arra int minket, hogy bízunk Jehovában, Jahban, akkor arra int minket, hogy bízunk az Úrban, Krisztusban; és ennél fogva mondom, hogy mind az Ó-, mind pedig Újszövetség szerint a hit nem más, mint a léleknek a Krisztusban való Istenre támaszkodása vagy hagyatkozása.

Jel 19,1

Ez azonban még nem minden. Az az ember, aki Istenre hagyatkozik Krisztusban, benne bíz,

valami nem látott jó dolgot vár tőle, és ezért mondja az apostol: „A hit olyan dolgokról való meggyőződés, amelyeket nem látunk”, és erre hozza fel különféle személyek, Ábrahám, Sára, Mózes és mások példáját, akik mindannyian Istenre hagyatkoztak olyan dolgokban, amelyeket nem láttak, és voltaképpen csakis ez méltó a hit névre. Addig bízom egy méltatlan emberben, addig bízom egy tolvajban, addig bízom egy hazugban, ameddig látom őt. Amiképpen azonban Parisiensis helyesen mondotta volt: *ez fides Deo digna* (Istenhez méltó hit), azaz Istenre való támaszkodás nem látott dolgokért. Ha az ember nem látott dolgokért így ráhagyja magát Istenre Krisztusban, akkor mondjuk róla, hogy bízunk Istenben, és ha ebben ez az ember ki is tart, akkor mondjuk, hogy várja Istent. Ím az első példa. Hanem másodsor: miből tetszik ki az, hogy a hit és gyakorlata megcsendesíti a lelket, és legyűri vagy eloszlatja a csüggedést?

Tudjátok, miként történt Annával, midőn szót kapott Istentől: „Ment a maga útján (mondja az Írás), és orcái sem voltak már neki búsak.” Szíve megcsendesedett, mert szót kapott Istentől, és noha előtte bánatos lelkű asszony volt, most hogy kapott Istentől szót, hitt ama szónak, megnyugodott a szíve. A Példabeszédek könyvében olvassuk: „Bízd az Úrra dolgaid”: ez a hit; „és sikerülnek gondolataid”: ez pedig a megcsendesedés. Ha pedig visszalapozunk az Ésaías 26-hoz, azt találjuk, hogy a Szentírás erős nyomatékkal fogalmaz erről: „Kinek szíve reád támaszkodik, megőrzöd azt teljes békében, mivel tebenned bízunk.” (Károli) Fi-

gyeljétek meg a szóhasználatot. Először is az Úr megőrzi azt, aki bízunk benne, és akiben a hagyatkozás hite megvan, jóllehet még híjával van a bizonyosság hitének, még nem tudja kimondani: Tudom bűnöm bocsánatát, s hogy Krisztus az enyém. De ha csak képes arra is, hogy Istenre bízta magát, az Úr megadja neki békességét. És nemhogy békességet ad az ilyen léleknek, hanem még egyszer békességet. Fordításunkban ezt olvasod: „teljes békében” („Megőrzöd azt teljes békében”), de a héber eredetiben ez áll: „békében, békében” („Megőrzöd azt békében, békében”). Kétszeresen is békében. Annak az embernek békessége, békessége lesz. Nem békessége és kétsége, nem békessége és békétlensége, hanem, ha az Úrra támaszkodik, békessége, békessége lesz kétszeresen is. Sőt, az Úr nemcsak ad békességet, hanem meg is őriz abban: „Megőrzöd azt teljes békében” vagy „Megőrzöd azt teljes békében, békében”, és pedig csupán azért, „mert benned bízunk”. Nem azért, mert imádkozott, nem azért, mert megalázta magát, habár ez kötelessége, és ezáltal *placere Deo* (kedvessé lesz Isten előtt), de nem *placare Deum* (nem engeszteli ki Istent), hanem azért, mert „bízunk benned”, mert „tereád támaszkodott”. Ha bírósági ügyed van, sokat emészted magad miatt, de ha van egy tehetséges, hűséges és készséges barátod, ügyvéded, akire ügyedet reá bízhatod, erősen megnyugszol. Maga az, hogy reá bízhatod ügyedet, megcsendesít. Pusztán az, hogy reá bízod, megnyugtatja elmédet. Így van ez itt is. Ha az ember reá tudja bízni Istenre ügyeit, dolgait, sorát, erősen megcsendesedik, és mondhatja hite ál-

tal Dáviddal együtt: „Térj vissza, lelkem, nyugalmadba, mert az Úr jót tesz teveled.” Hogy ezt a dolgot röviden tisztázhassam, általánosságban három-négy dolog váltja ki az emberből a nyugtalanságot vagy csüggedést. Először is az értelemben lévő sötétség, mert ha valaki sötétségben van, ráadásul egyedül, hajlamos megijedni és aggodalmaskodni. Másodszer a mértéktelen és zabolátlan érzelmek és szenvedélyek, különösen a félelem, homályba borítja a lelket. Harmadszor a bűntudat. Jóllehet sok víz csapdossa a tengeren úszó hajót, mégsem süllyeszti el; de ha az léket kap, a víz menthetetlenül elnyeli, a tenger válik a hajó sírjává. Jóllehet számos nyűg és csapás gyötri és sújtja az embert, mégsem merül el a szenvedésben; ha azonban a lelkiismeret furdalja, bűntudata támad, menthetetlenül elmerül a keserűségben. Negyedszer pedig Isten hatalmasságának és a mi tőle való távolságunknak a felismerése.

Nos, mindezeket a hit meggyógyítja, mert az első bajra, a sötétségre elhozza a lélek világosságát, megmutatván az embernek mind az útját, mind pedig teendőiről szóló parancsát. Másodszer megszelídíti és megzabolazza a lélek féktelen érzelmeit és szenvedélyeit; ezért állítja szembe egymással a bosszankodást és a bizakodást a 37. zsoltár 1–8. verse: „Ne bosszankodjál a gonosztevőkre, hanem bízzál az Úrban.” Vagy: „Légy veszteg az Úrban és várjál reá, ne bosszankodjál arra, aki szerencsével jár; az olyan emberre, aki cseleket sző.” Harmadszor meggyógyítja és megtisztítja a lelkiismeretet, ezért mondja az apostol: „Járuljunk oda igaz szívvel a hitnek teljes bizonyosságban, mint akiknek szí-

ve meg van tisztítva a gonosz lelkiismerettől...” Negyedszer pedig Isten közelébe viszi a lelket. A hit nagy munkája abban van, hogy a lelket Isten közelébe vigye. Ezért mondja az apostol: „Krisztusban megvan a bátorságunk és bizalommal való Isten elé járulásunk a benne való hit által.” Hit által az ember Isten elé járulhat, a közelébe juthat. Az ember azonban eljuthat Isten közelébe úgyis, hogy remeg félelmében, miként a zsidók tették a Sinai-hegyen. Igaz, mondja az apostol, de „Krisztusban megvan a bátorságunk és Isten elé járulásunk.” A szó az eredeti görögben a beszéd szabadságát jelenti. Hit által az ember Isten színe elé járulhat, kinyithatja száját, és kiöntheti lelkét Istennek. A hit tehát nemcsak nyílt szájjal, nyílt szívvel, a beszéd és bátorság szabadságával viszi az embert Isten elé, hanem nyílt tekintettel és fedetlen arccal. „Fedetlen arccal,” írja Pál a korinthusi híveknek az evangéliumi időkben: „Fedetlen arccal, mint egy tükörben, szemléljük az Úr dicsőségét mindnyájan”+. Az Ószövetségben háromféle lepelről olvasunk, mely arcunkat elfedi. 1. Van a homály leple, mellyel Mózes takarta el arcát. 2. A bűntudat leple és takarója, mely Hámán arcát fedte. 3. És van a zavar és szégyen leple, mellyel, mint mondják, az angyalok leplezik arcukat Isten színe előtt. Nos, hogy megmutassa micsoda bátorsággal lép a keresztyén ember Isten színe elé Krisztusban hit által, akárha minden lepel lehullanék, ezt mondja az apostol: „Fedetlen arccal megyünk mindnyájan;” és „fedetlen arccal, mint egy tükörben, szemléljük az Úr dicsőségét mindnyájan.” Ezért a hívő ember immár sokkalta nagyobb bátorsággal járulhat Isten színe

Zsid 10,22

Ef 3,12

2Kor 3,18

elé, mint tehetette Ádám az ártatlanság állapotában, mert jóllehet Ádám arcát nem fődte el a bűntudat semmilyen leple vagy takarója, mégis hatalmas távolság választotta őt el Istentől. Most azonban a bűnbeesés után, Krisztus ideje után Isten felöltötte természetünket, megnyilatkozott testben; és így Isten közelebb jött mihozzánk, mi pedig hitben közelebb mentünk őhozzá. Nem csoda tehát, hogy az apostol így ír: „megvan a bátorságunk és bizalommal való Isten elé járulásunk a benne való hit által.” A hit mondja meg az embernek, hogy Isten közel jött hozzá, ő pedig Isten közelébe ment; és ebből következőleg a hit a csüggedés ellen való leghatalmasabb orvosság és vért.

Harmadszor miből tetszik az ki, hogy a csüggedés idején, különösen akkor, minden keresztyén embernek kötelessége gyakorolnia hitét?

Tudjátok, Dávid ezt mondotta: „Mikor félek, én benned bízom.” Az Írás e tekintetben félreértethetetlenül szól: „Kicsoda köztetek, aki féli az Urat, hallgat szolgája szavára? Aki sötétségben jár és nincs neki világossága, bízzék az Úr nevében, és támaszkodják az ő Istenére.” Először is tehát Istennek bármely szolgája kerülhet sötétségbe, ahol sem világosságot, sem vigaszt nem talál. Másodszor amidőn a sötétség ez állapotában van, és elcsügged, a parancs a leghatározottabban kimondja, hogy az bízzék az Úr nevében, és támaszkodják az Úr nevére. Ugyancsak ilyen parancsot ad Megváltó Krisztusunk tanítványainak: „Ne nyugtalankodjék szívetek; higgyetek az Istenben, és higgyetek énbennem.” Hatalmas felhő közeledett a tanítványok felé. Készült a halál, hogy elvi-

Ésa 50,10

Jn 14,1

gye tőlük Krisztust; a Pásztort megveri, és szétszéd a nyája. Nos, a baj egyedüli ellenszerének Krisztus ezt írja elő: „Higgyetek az Istenben, és higgyetek énbennem,” és ebben a fejezetben számos okvetéssel támasztja ezt alá. Mindez persze egybeesett Krisztus szenvedésének idejével. Krisztus a halálra készült, készült sokak bűnét magára venni, és alávetni magát Atyja haragjának és felindulásának. Erre mondta, hogy igen szomorú az ő lelke halálig. Jóllehet neki ez a szomorúság ideje volt, vigasztalta tanítványait szomorúságukban, amelynek egyedüli ellenszereként írta elő: „higgyetek az Istenben, és higgyetek énbennem.” Ezért mondom, hogy a csüggedés és bánat idején, különösen akkor kötelessége Krisztus minden tanítványának Krisztus által Istenben bízni. Mire készült a hit, ha nem az ilyen időre? Minden kegyelmi ajándékot az annak megfelelő időben kell gyakorolni. Ha valaki vétkezett, bánja meg bűnét; ez a bűnbánat ideje. Ha az Isten megirgalmazott neki, legyen háládatos; ez a hálaadás ideje. Ha valamely más nyomorult keresztyén szükségét szenved, akkor gyakorolja rajta a szeretetet; ez a szeretet kegyelmének az ideje. Ha valakire reá ragyogtatja arcát az Isten, örvendezzék; ez a lelki vigasság ideje. Ha valakin erőt vesz a féktelenség, és valami szép tárgy kerül keze ügyébe, tartóztassa meg magát; ez akkor a megtartóztatás ideje. Úgyhogy amidőn a csüggedés ideje jön el, gyakorolja hitét: ez a hitnek megfelelő, alkalmas idő. Mert nemcsak gyümölcsöt kell teremnünk, hanem a gyümölcsöt annak idejében kell megadnunk. Mármost a hit munkájának éppen az az al-

Zsolt 1,3

kalmas ideje, amidőn az ember nem látja vigasztalódását. A szenteknek és Isten népének tehát éppen a csüggedés és a bánat idején, főleg akkor kell gyakorolnia hitét.

Negyedszer: mi módon van hatalma a hitnek arra, hogy legyűrje vagy eloszlassa a csüggedést? Mivel támogatja a hit az ember szívét minden csüggedéssel szemben? Hogyan teszi ezt?

A hit az embernek igaz rálátást ad a dolgokra, a múltbeli, jelenvaló és eljövendő dolgokra, és a dolgokra a maguk valóságában. Félelmeink és csüggedéseink nagyrészt abból fakadnak, hogy az emberek nem látják a dolgokat, amint vannak. Ha a gonosz ébredszik, azt az emberek rendre többnek gondolják a valóságosnál. Ha a jó ébredszik, azt az emberek rendre kevesebbnek gondolják a valóságosnál. Ha az ember megkísértetik, rendre elfelejti korábbi tapasztalásait, és menten elcsügged. Ha valaki elhagyatott, rendre szem elől téveszti a jelenvalóságot, azt, hogy mit jelent neki Isten, s hogy mit jelent ő Istennek; így aztán menten elcsügged. Ha valakit szenvedés gyötör, rendre szem elől téveszti szenvedése célját és eredményét, így aztán menten elcsügged. Most azonban, hogy a hit megérkezik, felnyitja az ember szemét a nem látott dolgokra; a hit olyan dolgokról való meggyőződés, amelyeket nem látunk: Mózes „erős szívvel volt, mintha látná azt, aki láthatatlan.” És ezért, amidőn Péter apostol Isten népét az elmúlt, a jelenvaló és a jövő dolgok meglátására irányítja, a hit munkájára inti őket: „Akiben ezek nincsenek meg, az vak.” Ezek egyike pedig a hit, miként az 5. versben olvassuk: „teljes igye-

Zsid 11,27

2Pt 1,9

kezetet fordítván reá, ragasszátok hitetekhez...”; ezután írja az apostol: „Akiben ezek nincsenek meg, az vak.” Tegyük fel azonban, hogy valakiben nincsen meg a hit, miben áll a vaksága? Mitől lesz rövidlátó, mint mondja az apostol? Nem tud belelátni a másvilágba, nem tudja látni a kísértések, szenvedések vagy elhagyatás végét. Igen ám, mondhatjátok, de ha az eljövendőket nem is, az elmúltakat láthatja. Nem, mondja Péter, ha az ember híjával van az Isten szerelméről való bizonyosságnak, márpedig ez a hit, akkor „elfelejtkezett az ő régi bűneitől való megtisztulásáról. „Ezért, atyámfiai, annál inkább igyekezzetek a ti elhívásotokat és kiválasztásotokat erőssé tenni” (9–10. vers). Ha látjátok az elmúlt, a jelenvaló és az eljövendő dolgokat, akkor növekedtek a hitben, az Isten szerelméről való bizonyosságban és másban, mondja az apostol, és megláthatjátok a távolvaló dolgokat. Bárcsak láthatná az ember szenvedése célját és eredményét, békességesen tűrné azt. Úgy vagyunk szenvedéseinkkel, miként a tenger vízzel. Vedd a vizet, amint van a tengerben: sós és keserű, de amint a nap felvonja azt a felhőkbe, megédesül, és mint édes esővíz hullik alá. Így vedd a szenvedést magamagában: sós és keserű, de ha az isteni szerelem felemeli, megédesül, és ha a lélek megízlelheti benne az Isten szerelmének az ízét, megláthatja, hogy az Úr a szerelmével teljes véget készít neki, ő pedig édesnek érzi majd az ízét, és ezt mondja: E szenvedés nélkül aligha lettem volna meg. El sem képzelhetem, miként kímélhettem volna meg magam e vesszőnek csak egy hajtásától is.

Márpedig csak a hit mutatja fel az embernek bajai végét és kimenetelét. Fönn áll a fenyegetés és az ígélet tornyának tetején, ellát minden hegy és nehézség fölött, beelát a másvilágba; átlát a halálon, és azon is túlra; átlát a szenvedésen, és azon is túlra; átlát a kísértésen, és azon is túlra; átlát az elhagyatáson, és azon is túlra; átlát az Isten haragján, és még azon is túlra: mondom, látja az elmúltakat, a jelenvalókat és a jövődöket. Ha valakinek lenne olyan hatalma, hogy fel tudja idézni minden korábbi tapasztalását, hogy lássa a jelenvaló dolgokat, amiképpen vannak, és előrelássa az eljövendő eseményeket és azok kifejeleteit, vajon nem lenne nyugodt, akármi következne is a jelenvalóból? Ilyenképpen a hit meg tudja mutatni az embernek az elmúltakat, a jelenvalókat és a jövődöket, és meg tudja mutatni, hogy több oka van vigasztalódásra, mint oka búslakodásra; és így megnyugtatja a lelket.

A hit, az igaz, üdvöztető hit látja, hogy Istenben és Krisztusban van a válasz minden félelmünkre, szükségünkre és nyomorúságunkra. A hit Isten nevében ér véget: „Bízzék az Úr nevében, és támaszkodják az ő Istenére.” Isten nevében megvan mindaz, ami választ ad minden félelmünkre és szükségünkre. Példának okán az Exodus könyvében az Úr felhőben szállt le, odaállt Mózes mellé, és meghirdette az Úr a nevét: „az Úr az Úr, Jehova Jehova”, aki a semmiből életre hívja a létezőket. Mondod hát ekkor: Ó, bárcsak másképpen menne sorom? De amiképpen Ráhel siratta gyermekeit, és nem vigasztalódott, mert nem voltak, azonképpen én is siratom imádságaimat, mert nin-

csenek; siratom kötelességtevésemet, mert nincsenek; siratom meghódolásaimat, mert nincsenek. Nos, mondja az Úr, bízzál, mert Jehova az én nevem. Én hívom életre a semmiből a létezőket. És ő megismétli ezt: „az Úr az Úr, Jehova Jehova.” Csakhogy, mondod, jöllehet az Úr hívja életre a létezőket, ez engem nem vigasztal, mert, bár, hála Istennek, mondhatom: Van imádságom, van kötelességtevése, van meghódolásom, az Úr mégis tudja, hogy ezek erőtlene, megkísértéseim ellenben igen erősek, buja vágyaim hatalmasak, és ezért vagyok én így elcsüggedve. Mégis bízzál, mert – mondja az Úr – *Él* az én nevem, az erős és hatalmas Isten, és bár végtelenül erőtlene vagy, erőtlene a kötelességtevésed, én azért folytatom benned kegyelmem munkáját; és bár végtelenül erősek a megkísértéseid, végtelenül erősek buja vágyaid, én vagyok az erősebb, mert *Él* az én nevem: hatalmas Isten. Igen, igen, mondod, de bár Isten erős, és képes nekem segíteni, félek, nem akar. Tudom, hatalmas és erős az Isten, de félek, nem hajlandó nekem segíteni; és én ezért csüggedek és búslakodom. Mégis bízzál, mondja az Úr, mert az én nevem *Irgalmas* (ez a szó következik ehelyütt); „az Úr az Úr, hatalmas Isten”. Amiképpen Hatalmas Isten a nevem, és ezért tudok rajtad segíteni, azonképpen Irgalmas a nevem, és ezért hajlandó vagyok segíteni rajtad. Igen ám, vonakodsz tovább, de bár az Úr hajlandó rajtam segíteni, én nyomorúságos teremtmény vagyok, nincsen semmim se, amivel segítségemre indíthatnám az Urat. Bízzál mégis, mert, mondja az Úr, az én nevem *Kegyelmes*, és nem azért irgalmazok neked,

mert jó vagy, hanem azért, mert jó én vagyok; ingyen szerelmemből irgalmazok neked, mert *Kegyelmes* a nevem. Ó, csakhogy, ellenkezel, vétkeztem, vétkezem hosszú ideje, tíz, húsz, harminc, negyven, ötven esztendeje; ha az elején elébe jártam volna, találhattam volna irgalmat, de régtől fogva vétkezem, és félek, nem találhatok irgalmat. Bízzál mégis, mondja az Úr, mert *Hosszútűrő* az én nevem (ez a szó következik); *Kegyelmes* és *Hosszútűrő*, késedelmes a haragra vagy hosszútűrő. Ó, mondod te, felette nagyok vétkeim, felette sok a vétkem, oly sok, hogy elő sem számlálhatnám; megszegtem minden Istennek tett ígéretemet és esküvésemet, és ezért búslakodom ily nagyon. Bízzál mégis, mondja az Úr, mert „nagy az én jószágom és híűségem”+. Sok a te bűnöd? Nagy az én jószágom. Megszegted az irántam való híűséget? Nagy az én jószágom és híűségem. Igen, aggodalmaskodsz tovább, de Isten csak a választottaival, Dáviddal, Ábrahámval vagy Mózeszel ilyen jószágos; félek, velem nem ilyen lenne. De igen, mondja az Úr (7. vers): „ezerízigen tartok kegyességet.” Nem fogyott el minden kegyelmem Dávidra vagy Ábrahámra, Pálra vagy Péterre, ezerízigen kegyelmes maradok. Igen ám, mondod te, de bűneim visszahullnak reám, nincsen az egész világon nagyobb bűnös nálam, mert mindenféle bűnt, mindenfajta vétket elkövettem, és ezért félek, nincsen reményem. Mégse csüggedj el, mondja az Úr, mert „kegyességet tartok ezerízigen, megbocsátok vétket, gonoszságot és bűnt”, sőt mindenféle, mindenfajta bűnt, a természet bűnét és az élet bűnét, a gyarlóság bűnét és az elbi-

2Móz 37,6

2Móz 37,7

zakodottságét, a tudatlanságból és a tudás ellenére elkövetett bűnt. Ezeket, mondja az Úr, sőt mindenféle és mindenfajta bűnt megbocsátok. Ez az én nevem mindörökké. Jaj, de én nem merek ez ígéletben megkapaszkodni, mert én ezt az szabadság tanításának gondolom. Ne mondd ezt, válaszolja az Úr a következő versben, mert „büntetlenül semmiképpen nem hagyom a bűnt”. Ha azonban van olyan nyomorult, lankadt, rettegő, remegő lélek, aki meg akarja ismerni nevemet, íme, mondja az Úr, itt a nevem, általa ismerjenek mindörökké: „Az Úr Jehova, aki a semmiből életre hívja a létezőket, a hatalmas Isten, az irgalmas Isten, a kegyelmes Isten, kinek nagy a jósaága és híűsége, ki kegyességet tart ezerízigen, megbocsát vétket, gonoszságot és bűnt.” „Ez az én nevem örökké.” Nos, így érkezik a hit, és Istennek eme nevében ér véget, bevezetvén a lelket eme dűs tárházba, és így megcsendesíti a lelket minden csüggedés idején.

A hit Isten végzése alá rendeli a lelket, és Istenre hagyja, hogy az válaszolja meg az összes menet közben tapasztalt veszűdséget vagy felvetűdű ellenvetűst; amit ha valaki megtehet, a nyugalom szállja meg őt. Márpedig az igaz, üdvözítű hit ezt lehetővé teszi neki. Tudjátok, miként törtűnt a három gyermekkel, Sadrakkal, Mésákkal és Abédnegűval: űk Isten végzése alá rendelték magukat. Annak idején Isten megparancsolta és mondta: „Ne csinálj magadnak istenképet.” Ekkor azonban a király kiadta a parancsot, boruljanak le az ő képe előtt. Nem, felelték, nem mozdulunk, nem hajolunk meg. De, mondja a király, meghajoltok,

máskülönben befűtettem a kemencét, hétszerte jobban, mint szokták befűteni. Nos, akkor úgy legyen, mondják ők, mi emiatt nem aggódunk, a munkát ellenben, melyet Isten nekünk rendelt, elvégezzük, mi az ő végzése alá rendeltük magunkat, tudjuk, hogy ő meg tud szabadítani minket, azt pedig, hogy megszabadít minket, avagy sem, őreá bízunk. Hadd válaszolja meg a munkáját kísérő veszélyeket és gonoszságokat, hiszen ezt mondja az Írás róluk: „Ők az Úrban bíztak.” Sőt, tudjátok a Noé történetét. Noé parancsot kapott, hogy építsen bárkát, mert, mondta az Úr: „Még százhusz év és az egész világ elpusztul; építs azért magadnak és családodnak, Noé, bárkát.” Ezt Noé meg is tette, magát Isten végzése alá vetette. Igen ám, de a világ, az óvilág szólhat így is (miként társalgásuk nyelve bizonyosan ilyen volt): Noé, tán azt hiszed, hogy te vagy az egyetlen ember kerek e világon, akit az Isten szeret? Azt hiszed, Noé, hogy Isten téged, egy embert, jobban szeret, mint az egész világot, és jobban a családodat, mint a fölkeresség összes családját? Ha pedig valóban azt hiszed, amit prédikálsz, hogy ugyanis százhusz év múlva özönvíz pusztítja el a világot, akkor ugyan miért házasodsz és nemszes utódokat mindaz ideje, hogy ezt hirdeted? És, Noé, ha te bárkát vagy hajót építesz, ugyan ki lesz annak a kormányosa, tengerésze, hajóslegénye? Ami téged illet, te mindeddig csak papoltál, miből gondolod, hogy kevés fiaddal el tudsz vezetni ily hatalmas hajót? Ha úgy van, amint hirdeted, hogy ugyanis vadakat, mezei vadakat, oroszlánokat, tigriseket, medvéket viszel hajódon, nem marcangolnak azok té-

ged szét? Nem lesz a ganajtól oly erős bűz a bárkában, hogy megfojtsa téged? Vajon tudsz majd ott élni szerinted? Mindezek ellenére Noé megépíti a bárkát, és rábízta Istenre, válaszolja meg ő ez ellenvetéseket és a munkája miatt támadt veszélyeket. Hasonlóképpen cselekszik a hit mindig. A hit Isten végzése alá veti az embert, és őreá bízta az emiatt felhozott ellenvetéseket és veszélyeket. Nos, ha erre képes az ember, akkor nem kellene megnyugodnia?

Tömören szólva: a hitnek az a rendes feladata, hogy megtagadja és Istennek átengedje akaratunkat; mert ha akaratunkról Isten javára lemondunk, egész valónkat és különféle állapotainkat Istenre bízunk.

A hitnek rendes feladata, hogy az ember a szívébe zárjon valamely alkalmas ígéretet, és azt alkalmazzza. Az ígéret flastroma, ha nem meleg kéz rakja föl a lélekre, leválik. És vajon mi másért nem válik le az ígéret megannyi lélekről, ha nem azért, mert a hitetlenkedés hideg-rideg keze rakja oda? Nos a hit keze meleg kéz.

Rendes feladata a hitnek, hogy Isten hívásával kereskedjék, mert az igazán üdvözítő hit kockázató kegyelem, de hívás nélkül nem kockáztat.

Rendes feladata a hitnek, hogy minden rendelésben Isten kezét lássa. „Az Úr adta, az Úr elvette,” mondja a hit. „Elnémulok, nem nyitom ki számat,” mondja a hit.

Rendes feladata a hitnek, hogy Isten rendelésének és a magunk állapotának mindkét oldalát lássa. Valamennyi rendelkezésnek van árnyas és van világos oldala. Az érzékek és az értelem csak az árnyas oldalt látja. „Jer, szeretett testvérem –

mondta volt rabtársának Latimer a máglya felé menve – jóllehet tűzön kelünk ma át, olyan lámpást gyújtunk ma Angliának, amit kioltani soha nem lehet többé.” A rendelésnek látta mindkét oldalát. Miért? Mert hitt.

Rendes feladata a hitnek, hogy valamely dologban meglássa annak ellenkezőjét is, ugyanis a hit beszédeként szól és következett. Mármint a hit Igéje ilyenképpen szól: „Adom neki Ákor völgyét remény ajtajául.” Vagy így: „Mert az Úr igazságot szolgáltat népének, és szolgálín könyörül: mert látja, hogy elment az erő, és odalett kötött és szabad.”

Rendes feladata a hitnek, hogy Istent menedékké tegye: „Megtartja őket, mert hozzá menektek”, vagy: „Rendületlen érületet megőrzöl békében; békében, mert benned bízik.” Ha pedig valaki mindezeket meg tudja tenni, akkor vajon nem csendesedik-e meg, nem szabadul-e meg csüggedésétől? Bizonyosan megszabadul. A hit mindezeket meg tudja tenni, és meg is teszi. Bizonyos tehát, hogy a hit és csakis a hit bírja felvértezni a szívet a csüggedés ellen.

Ha mármint a hit a segítség minden csüggedés ellen, akkor mitévő légy, ha a csüggedés környékez meg téged? Gyakorold hitedet; bízz az Úrban, mindörökké az Úrban bízz, mert Jehova Jahban örökkévaló erő van, mert ő az örökkévaló szirt. Benne bízz. Ó, az Úrnak népe, bízz az Úrban mindörökké, öntsd ki szíved őelőtte. Bízál és reménykedj Istenben.

De vajon bármiféle hit megnyugtathatja a csüggedt szívet? Nem! Nem, mert van tettetett hit, és van őszinte hit. Van hathatós hit és hatásta-

lan hit. Van serény és cselekvő hit, és van tétlen hit. Így szól az apostol: „Mondhatja valaki: Neked hited van, és nekem cselekedeteim vannak; mutasd meg nekem a te hitedet a te cselekedeteidből.” Minél drágább valami, annál többet hamisítják. Mi drágább kincs lehet a hitnél? Van tehát hamis hit, és a hamis hit nem nyugtathatja meg a lelket, nem szüntetheti meg, vagy oszlathatja el az ember félelmeit. Az ember lehet bizonyos az Isten szerelmében, mégis elcsüggedhet. Márpedig te azt mondod, hogy ha csak bizonyos lehetnék az Istennek Krisztusban való szerelmében, tudhatnám, hogy enyém az Isten, és hogy részem van Krisztusban, akkor soha el nem csüggednék. De meg ne csald magadat! Dávid, midőn így szólt: „még dicsérem őt, megtartásomat és Istenemet”, nem volt híjával a bizonyosságnak, mégis elcsüggedt, hiszen ezt mondja: „Miért csüggednél el, lelkem, és miért nyugtalankodnál bennem?” Úgyhogy nem minden hit képes megnyugtadni, de az igaz hit vagy az érett hit sem mindig képes rá.

Akkor ugyan miképpen gyakorolja az ember hitét, hogy felvértezhesse szívét a csüggedés ellen?

Hitetlenségedért meg kell aláznod magadat. Ha nem alázza meg magát valaki hitetlenségéért, soha nem lehet olyan a hite, mint kellene. Az pedig nem áll távol a hittől és a hit cselekedeteitől, aki a hitetlenségéért és annak cselekedeteiért magát megalázza. A Jeremiás siralmaiban az anyaszentegyháznak, mihelyt megdorgálta magát hitetlenségéért, visszatért a reménye: „Elvetette lelkemet a békétől, elfelejtettem a jót. És azt mondtam: Elveszett erőm, és reményem az Úr-

Hós 2,15

5Móz 32,36

Zsolt 37,40

Ésa 26,3

Jak 2,18

Zsolt 42,12

tól.” Nos így alázza meg magát az anyaszentegyház érte: „Emlékezzél meg nyomoromról és hontalanságomról, az ürömről és méregről. Emlékezőn emlékezik és meghajol bennem lelkem. Ezt veszem szívemre, azért remélek” (19–21. versek). Meghajoltam, megaláztam magamat korábbi hitetlenségemért, kétségbeesett gondolataimért és szavaimért, és ezért most remélek. Némelyek azt gondolják, helyesen teszik, ha kételkednek. Ó, mondja valamelyikük, ha nem félnék és nem kételkednék, még bátorságossá válnék. Csakhogy az ember élhet biztonságban (*tutus*) anélkül, hogy bátorságos legyen (*securus*). A biztonság ellentétben áll a veszéllyel, a bátorságosság a gyanakvó óvatossággal. Van azonban szent bátorságosság, melyre igyekeznünk kell, és minél inkább megszabadulunk félelmeinktől és kétségeinktől, annál inkább elérjük ezt a bátorságosságot. Úgy akard vajon gyakorolni hitedet, hogy csüggedés ne gyötörjön? Óvakodj hát attól, hogy kedved szerint kételkedj; hitetlenségédért ellenben mindig alázd meg magadat.

Óvakodj attól is, hogy Krisztus nélkül menj Istenhez, hanem mindig Krisztussal a karjaidban járulj Isten színe elé: „Higgyetek az Istenben, és higgyetek énbennem,” mondotta Megváltónk. A Krisztus nélküli Isten emésztő tűz, és nem lehet a közelébe menni. Az Isten félelmes Isten, és rettegünk a színe előtt. Mármost hajlamosak vagyunk egyedül őhozzá menni, és pusztán őbenne bízni, mert a régi Ádámól sok megmaradt bennünk. Az edény hosszan megtartja a korábbi fűszerek ízét. Először Ádám közbevetés nélkül járult Istenhez

és közbevetés nélkül bízott benne. „Most azonban – mondja Luther – testet öltött Istent adjatok nekem.” A megtestesült Istenben hiszünk. Óvakodj a természeti hittől, mert annak is csüggedés lesz a vége.

Ha úgy akard gyakorolni hitedet, hogy el ne csüggedj, akármilyen állapotban vagy is, bízzál az Úrban magában, ne pedig a magad kötelességtevésében, növekedésében, megalázkodásaidban vagy szentségében. Tudom, sokan azt mondják, ők nem bíznak ezekben, hanem csak Istenben egyedül. De tegyük fel, hogy valaki odamegy hozzád, hogy pénzt kérjen kölcsön tőled, akár száz fontot is, te azonban csak akkor adsz neki kölcsönt, ha zálogot ad cserébe, vagy ha ilyen s ilyen emberek kezeskednek érte. Vajon ekkor azt monddod, hogy ez emberben bízol egyedül? Bizonyosan nem. Ugyanígy midőn egy nyomorult lélek csak akkor bízik az Úrban, ha Isten zálogot ad cserébe, vagy ha ilyen s ilyen növekedések és kötelességtevések kezeskednek érte, akkor vajon egyedül Istenben bízik? Dávid mondja a 62. zsoltár 6. versében: „Csak Istennel légy csendes, lelkem; mert őtőle van az én reménységem.” És lássátok meg a 7. versben, mi fejlődik ki ebből: „Csak ő az én szirtem és üdvösségem; mentsvárom, nem ingok meg.” Először, a 3. versben ezt mondta: „Csak ő az én szirtem és üdvösségem; mentsvárom, nem ingok meg nagyon.” Mikor azonban jobban meghányta-vetette magában ezt a dolgot, meggondolta magát, s kihagyta a *nagyon* szót, mondván: „Nem ingok meg.” Azért csak az Úrban bízzatok, nem kezeskedhet értetek semmi és senki.

Ha bízol annyira az Úrban, hogy ne csüggedj el, bízzál az Úrban, mielőtt bármit teszel, lépsz, munkálkodsz ügyeidben. Vannak, akik azután bíznak az Úrban, ha már elakadtak, tovább menni nem bírnak. Ezt csinálják, azt csinálják, ami tőlük telik, megteszik, és amikor megtorpannak, ezt mondják: Mostantól fogva az Úrban bízom. Így szól azonban a zoltáros: „Bízzál az Úrban, és cselekedj jót.” Nem azt mondja, hogy cselekedj jót, menj, ameddig győződ, és amikor már, nem bírod tovább, bízzál az Úrban. Nem, csak ennyit mond: „Bízzál az Úrban, és cselekedj jót.” Ha pedig azt gondolod, hogy cselekedj jót, és elmenj, míg erőd-ből futja, és csak utána bízzál, bizalmasan csüggedés lesz a vége, és ezért mondom én, bízzál az Úrban, mielőtt hozzáfogsz bármely dolgodhoz.

Ha úgy akarsz bízni az Úrban, hogy el ne csüggedj, akármilyen állapotban vagy is, akkor bízzál előbb az Úr Jézus Krisztusban, és csak utána az ígéletben. Hiszünk először és mindenek felett ugyanis a Krisztus vérében. Az ószövetségi időkben az emberek az ígélet útján jutottak el Krisztushoz, hiszen Krisztus akkor még nem jött el, még csak ígéletet kaptak róla. Most, hogy Krisztus már eljött, Krisztus révén járulunk az ígéletekhez. De tévedésbe ne essetek: a Krisztusról ígéletet kaptunk, és a léleknek ez ígélet útján kell elmennie Krisztushoz. De én a különleges ígétekről és ígéletekről beszélek itt. Némelyek csak akkor bíznak Krisztusban, ha valamely különleges ige a szívükre vagy lelkükre tétetik, és ilyenképpen inkább támaszkodnak az ige pusztá betűjére, magának az ígérettételnek a lelkükben keltett pillanat-

nyi érzésére vagy benyomására. Krisztusban azonban minden ígélet igen és ámen. Ezért Krisztus jön először; és ha valaki előbb fordul az ígülethez, és csak utána Krisztushoz, akkor midőn különleges ígét vagy ígületet kíván, Krisztusban nem bízik, ellenben erősen elcsügged. Ha azonban valaki először Krisztus Urunkban bízik, a különleges ígékben vagy ígéletekben pedig csak utóbb, akkor, habár különleges ígélet fel nem ragyog, a hite él, ő pedig nem csügged el. Következésképpen előbb Krisztusra vessétek élteteket, majd pedig azután az ígéletekre, melyet Krisztus kezéből vesztek el.

Ha úgy akarsz bízni az Úrban, hogy el ne csüggedj, akármilyen állapotban vagy is, akkor ha tetszik az Úrnak neked ígületet adnia, soha ne szalaszd el, ragadd meg erősen, még ha az ígért dolognak csak az ellenkezőjét látod is. Így volt ezzel Ábrahám is. Az Úr ígületet adott neki, de Ábrahám az ígületnek csak az ellenkezőjét látta teljesülni. Ő azonban mégse vont a kétségbe az ígületet. Nem tántorodott meg, és nem mondta: Az Úr bizony nem adta nekem ez ígületet, tévelygés, káprázat volt az egész, ámulatba estem. Nem tette ezt; Ábrahám híven megmaradt az ígületnél, nem vonja azt kétségbe, nem tántorodik meg hitében. Nektek is így kell cselekednetek. Ha Isten ígületet ad nektek, el ne szalasszátok, ragadjátok meg, fogjátok szorosán, ne eresszétek ki kezetekből, ha az ellenkezőjét látjátok is.

Jaj, mondjátok, de ez bizony kemény munka; és ha így tennék, félek, elbíznám magamat, és kísérténém az Urat. Hogyhogy? Bízzak az Úrban

úgy, hogy nem is látom sehol az eszközét? Igen bízzak, amikor az ígéretnek éppen az ellenkezőjét látom teljesülni? Megtenni megtenném, de, félek, elbíznám magamat, és kísérteném az Urat.

Kísérteni az Urat, ezt mondd? Tudod-e, mit jelent az, hogy az Urat kísérteni? Az Izráel fiairól van megírva, hogy kísértették az Urat, mondván: Vajon köztünk van-e az Úr, vagy nincs? És ha, minek utána magad is annyiszor megtapasztaltad az Úr jelenvalóságát, azt kérdezed: Velem van-e az Úr? vajon nem ez jelenti-e azt, hogy kísérted az Istent? Meg van írva Izráel fiairól: „És mikor ismét kísértették Istent, és Izráel szentjét ingerelték”; amidőn pedig te ingereled az Istent, mondván: Én e kegyelmet soha nem kapom meg, mert most az ellenkezőjét látom, vajon nem kísérted az Istent? Helyesen, a Szentírás szólásmódja szerint kísérteni az Istent annyi, mint próbára tenni őt valaki mohó vágyai megelégtítése végett, és ha fellapozzátok a 78. zsoltárt, és megnézik a 18. verset, azt találjátok, hogy e kettő együtt jár: „Akkor meg azzal kísértették Istent szívükben, hogy ételt kértek tőle mohóságból.” Munkára fogni Istent valaki mohóságának megelégtetésére, ez valóban istenkísértés. Próbára tenni Istent nem mindig istenkísértés: ellenben próbára tenni mohó vágyaink megelégtítése végett annyi, mint kísérteni az Urat. Ezért, mint meg van írva, gonosz zsidók mentek oda Megváltó Urunkhoz, és kísértették, mondván: „Mutass nekünk jelt.” Gedeon is kért jelt, de vajon ő nem kísértette az Urat? Miért nem? Azért, mert nem vágyát megelégtendő, hanem hitét erősbitendő kért jelt. E zsidók vágyuk megelégté-

tésére kértek jelt, és ezért nevezte őket erre Megváltó Krisztusunk: „gonosz és parázna nemzetiségnek”+. Hogy kerül ide a „parázna” szó? Úgy, ahogyan egy gonosz, szennyes és méltatlan asszonyra mondjuk ezt. Férje üzen neki, hogy óvakodjék a rossz társaságtól. Amikor pedig a küldönc odamegy hozzá, az asszony így szól: Kétkem, hogy az uramtól jössz: milyen jelt tudsz mutatni, hogy ő küldött? Az asszony tudja, hogy a küldönc az urától jött, mivel azonban folytatni akarja vétkezését, jelt kér, mondván: Honnan tudhatom, hogy az uramtól jössz? Így volt ez eme gonosz zsidókkal is: jelt kértek, hogy folytathassák vétkezésüket. Megváltónk pedig ezért mondotta őket „gonosz és parázna nemzetiségnek.” Amidőn azonban egy nyomorult, kételkedő, rettegő, remegő lélek hinni akar, és valami hitelesítő jelt kíván az Úrtól, nem paráználkodik, nem kísérti az Urat, és nem is bízza el magát. Vajon a nyugalom napjának a megtartása miképpen tenne valakit elbizakodottá? Sehoggy. Miért? Azért, mert meg van parancsolva. Vajon elbízza-e magát a gyermek, ha szüleinek engedelmeskedik? Dehoggy bízza. Miért? Azért, mert meg van parancsolva. Vajon nem ugyanígy meg van parancsolva, hogy a lélek higgyen, midőn semmi öröm nem látható, sőt az ígéretnek csak az ellenkezőjét látja beteljesedni? Az elbizakodottság, szabatosan szólva, annyi, mint kínálás előtt elvenni valamit. Ez esetben azonban az ígéret megadatott, úgyhogy annak megragadásában semmi elbizakodottság nincsen. Kétféle elbizakodottságról van szó a Szentírásban: az egyik az, amikor az emberek a maguk cselekedeteire támaszkodnak a

Krisztus nélküli üdvösségért, miképpen tették a zsidók, jogot formálván a kegyelemre, mielőtt megadatott nekik. A másik pedig az, hogy némelyek a maguk feje után járnak, vagy a maguk módján támaszkodnak Krisztusra az üdvösségért, de jót nem cselekszenek, és nem engedelmességek: ezzel ők is elbázzák magukat, mert maguknak mondják a kegyelmet, pedig az nem adatott meg nekik. Ha ellenben az ígérethez vagy Krisztusra támaszkodom, hogy növekedhessem a szentségben, hogy minden tőlem telhetőt megtehessek azért, hogy termékenyebb legyek a jó cselekvésben, teszem mindezt mégis Krisztusra hagyatkozva, ebben nincsen semmi elbizakodottság. Miért? Mert nem formálok jogot a kegyelemre, minnek előtte azt megkapnám. És jóllehet ki nem ereszttem kezemből az ígérést, még ha az ígéretnél csak az ellenkezőjét látom is, de ebben sincsen semmi elbizakodottság. Miért? Azért, mert a parancsolat szerint cselekszem: hiszen ezt mondja az apostol: „Akik szenvednek is Isten akaratából, neki mint hű teremtetők ajánlják lelküket jót cselekedvén.” Mármint a teremtés a semmiből hív életre valamit, a sötétségből a világosságot. Mégis azt a parancsot kaptuk, hogy ilyenképpen bízzuk Istenre lelkünket, és ebből következőleg, ha mind hibázik is, ha az ígéretből semmit nem látunk teljesülni is, nincsen abban semmi elbizakodottság, hogy az ígérést szorosan a kezünkbe fogjuk és nem eresztjük el.

Igen ám, kérdezel vissza, de tegyük föl, hogy az Úr adott nekem valamilyen ígérést, és most, az ígéretdadás után semmit nem látok az ígért irgalom-

ból, örömeim messze elhagytak engem, mi módon vétezzhetem föl szívemet a csüggedés ellen?

Vagy bizonyos vagy az Isten szerelme felől, vagy nem vagy. Ha bizonyos vagy, gyakran tedd föl magadnak a következő kérdést: kötelességed-e hinni, vagy nem? Ha nem kötelességed hinni, akkor miért hiszel egyáltalán? Ha nem kötelességed hinni, és Krisztusra támaszkodsz, miért támaszkodsz rá egyáltalán? Ha pedig kötelességed hinni és Krisztusra támaszkodni, akkor miért nem kellene mindig hinned, és mindig teljességgel az Úrra támaszkodnod? Ha bizonyos vagy, akkor cselekedj bizonyosságod szerint, emlékeztess magadat kiváltságaidra és Krisztusban való részedre. Akkor ezt mondod majd magadnak: Ugyan, jóllehet csak rossz híreket kapok e világtól, mégis, mindenképpen ellenére csak örömhírem van a másvilágról, mennyei Atyámtól. Ha Krisztus az enyém, minden az enyém: enyém az élet, és enyém a halál; és ha örömeim eltűntek, köddé lettek is, Krisztus élő Krisztusom, Krisztus élő Megváltóm, és ezért vigasztalódj meg, én lelkem.

Ha azonban híjjával vagy az Isten szereleméről való bizonyosságnak, akkor nézz, mert nézhetsz, Krisztusra, az ércfégyóra, az egyedüli ércfégyóra, és pusztán az, hogy a csüggedés idején öfelé fordulsz, hit gyanánt számíttatik be: „Forduljatok hozzám (mondja Megváltónk), hogy üdvözüljétek, földnek minden határai.”

Ismétlem, ha híjjával vagy az Isten szereleméről való bizonyosságnak, akkor, mivel megteheted, fordítsd el tekintetedet és gondolataidat a hitetted ostromló ellenvetésektől. Meg van írva Áb-

Ésa 45,22

rahámról: „Nem gondolt immár a maga elhalt testére,” és ez számíttatott be neki hit gyanánt, hogy ugyanis nem fontolta meg, hogy mi ostromolhatja hitét. És ugyanígy ez hit gyanánt számíttatik be neked, ha midőn ez ellenvetések reád támadnak, te elfordulsz tőlük, Jézus Krisztusra nézel, nem pedig fontolóra veszed őket.

Ha pedig még mindig híjával vagy a bizonyosságnak, légy azon, hogy elhidd, hogy hiszel. „A hit olyanokban való bizonyosság, amelyeket nem látunk.” Ha tehát a hitedet nem látod, hinned kell, hogy hiszel; időnként el kell hinned, hogy van hited. Amiképpen van az imádkozásnak is egyfajta érzése, azonképpen van a hitnek is érzése, és ezért ha nem látod a hitedet, hinned kell, hogy hiszel. És akár van bizonyosságod, akár nincs, a következők segíthetnek a hit e dolgaiban:

1. A népét Isten csak azután vezeti valamely nagy irgalomhoz, ha először halálra ítéli az összes odavezető eszközt. Így volt ez Ábrahámmal, Józseffel, Dáviddal és még sokakkal.

2. Korlátokat állítani Isten irgalmának éppen olyan nagy bűn, mint korlátokat állítani a hatalmának. Nagy bűnnek mondd Isten hatalmát korlátozni. Ezért kárhoztattak Izráel fiai: korlátozták Izráel Szentjét: kisértették Istent, és Izráel szentjét ingerelték. Amidőn az Isten irgalmát korlátozza, vajon akkor az ember nem ugyanúgy ingereli az Istent, mint amidőn a hatalmát korlátozza? És amidőn azt mondd, hogy soha nem nyered el emez vagy amaz irgalmát, mert most az ellenkezőjét látod, vajon evvel nem korlátokat állítsz Isten irgalmának?

3. Midőn az Úr ígéretet ad népének, időnként próbára teszi őket, hogy vajon hisznek-e pusztá szavának, vagy sem. Van ideje annak, hogy Krisztus próbára tegye népét. Midőn ígéretet ad, és a lelket éppen az ellenkező állapotba hozza, ekkor ez az ő próbára tevő ideje. Vajon adott-e neked most az Úr ígéretet? És vajon látsz-e mást, mint az ígéret ellenkezőjét? Mondd akkor lelkednek: Ó, én lelkem, talán Krisztus tesz most engem próbára, talán ez az én próbatételem ideje, és ezért bízom Istenben.

4. Isten gyakorta valamely ígéret megtagadásával tölti be ígéretét. Vajon adott-e neked most az Úr ígéretet, és vajon látsz-e mást, mint az ígéret ellenkezőjét? Tudjad, és ne feledd sosem: úgy van valamink, hogy valami másunk nincsen. Isten valami megtagadásával ad valami mást, valamely ígéretét más ígéret be nem teljesítésével váltja be.

5. Midőn nem látunk mást, csak ami ellenkezik megsegítésünkkel, akkor ez az ideje annak, hogy Krisztus segítsen. Az Újszövetség beszél Krisztus órájáról: „Tudván, hogy eljött az ő órája”, és ez a sötétség órája volt; ugyancsak a János evangéliumában olvassuk, hogy amikor az anyja bort kért tőle, ezt mondta: „Asszony, nem jött még el az én óráim”, utána azonban, miután elfogyott a bor, és a kővedrek megteltek vízzel, borra változtatta a vizet: eljött Krisztus órája. Ugyanígy mostan, midőn minden korsónk megürült, midőn elfogyott minden vigasztaló borunk, akkor jön el Krisztus órája; és amidőn a sötétség órája tölti el állapotunkat, akkor jön el Krisztus órája. Hacsak azt mondanád lelkednek: Ó, én lelkem, Krisztus ideje és órája a söté-

Jn 13,1

tétség órája; Krisztus ideje az, amikor kancsóink megürülnek. Így van ez most velem is. Megürült minden korsóm, nincsen egy cseppnyi borom sem, és sötétség órája szállta meg állapotomat; és ezért ez az ideje annak, hogy Krisztus segítsen rajtam. Ez azt tenné veled, hogy bízzál Istenben, és gyakorold hitedet legnyomorúságosabb állapotodban is, midőn nem látsz mást, csak ami ellenkezik kívánságaiddal és az Úr ígéreteivel.

6. Vagy rendkívüli, vagy mindennapi módon szenvedsz. Vagy rendkívüli, vagy mindennapi módon kísértetsz meg. Vagy rendkívüli, vagy mindennapi módon vagy elhagyatott. Vagy rendkívüli, vagy mindennapi szorultságban, nehézségben vagy bajban vagy. Ha mindennapi bajban vagy, miért aggodalmaskodsz a mindennapinál inkább? Miért csüggedsz el rendkívüli módon? Ha rendkívüli módon szenvedsz és nyomorogsz, akkor vagy Isten hozott téged ez állapotba, vagy pedig eleddig az Isten rendkívüli vagy mindennapi gondviselő kegyelme vezetett téged. Ha eleddig mindennapi gondviselő kegyelme vezetett téged, akkor mit jelent a néked adatott hatalmas szeretet- és támogató kegyelemajándék, midőn lelked el akart merülni és meg akart halni veled együtt? Ha pedig eleddig az Úr rendkívüli gondviselő kegyelme szerint vezetett téged, és e rendkívüli állapotba vezetett téged, akkor tudd meg az Úrtól, hogy éppoly nagy bűn nem bíznod az Istenben rendkívüli kegyelmet várva, mint amilyen nagy bűn lett volna nem bíznod az Úrban mindennapi irgalmat várva mindennapi esetben. Tudjátok, miként történt Izráel fiaival: hatalmas bűnt követtek el a

pusztában, oly hatalmasat, hogy az Úr nem engedte őket be a Kánaán földjére, és sokuk ott a pusztában hullott el. Miért? Az Írás azt mondja, hogy azért, mert nem hittek. Miben állt a hitetlenségük? Nem bíztak az Úrban, hogy ad húst nekik a pusztában. No de csoda kellett volna hozzá, hogy húsup legyen a sivatagban! Így igaz, de abban állt az ő hitetlenségük, hogy ugyanis nem bíztak benne, hogy az Úr ad nekik húst a pusztában. Csak-hogy újfent vétkeztek: nem bíztak az Úrban, hogy ad nekik vizet. No de csoda kellett volna hozzá, hogy vizük legyen a sivatagban! Igaz, de mivel az Úr csodamód vezette őket eddig is, vétkeztek most, amiért nem bíztak benne, hogy Isten csodát tesz velük; és most éppen olyan nagy bűnük volt nem bízni Istenben, hogy csodát tesz velük, midőn korábban csodamód vezette őket, mint az, hogy bíztak benne, hogy Isten mindennapi módon megkegyelmez nekik, midőn az Úr a mindennapi kegyelem útján terelte őket. Ezért mondom most nektek: ha Isten mindennapi módon vezet téged, akkor bízzál benne, hogy megadja neked a mindennapiakat; de ha a mindennapi eszközöket nem kaphatod meg, és Isten rendkívüli módon vezet téged, vétkezel, ha Istent a mindennapiakhoz kötöd. Vajon tehát rendkívüli baj vagy nyomorúság esett meg veled? Tudjad, hogy nem bűn most Isten rendkívüli irgalmában, segítségében és szabadításában bíznod.

7. Ha pedig mindezek után a szíved nem hagy téged cserben, és Istenben akarsz bízni, hogy ne csüggedj el, akármilyen állapotban vagy is, akkor tedd föl lelkednek a következő kérdéseket. Elő-

ször is: Van hasznod a kételkedésben? Van lelki haszna kételkedésednek? A hit megtisztítja a szívet, de vajon a kételkedés is megtisztítja-e? Másodszer vajon van-e kedvesebb Isten előtt a világon, mint akkor bízni az Úrban, Krisztusban és Krisztus által, midőn nem látsz már semmi örömet, midőn nem látsz mást, csak ami ellenkezik az ígérettel? Harmadszor vajon nem kellene-e utolsó esély gyanánt megkockáztatnod Krisztust? Ha pedig utolsó esély gyanánt meg kell kockáztatnod Krisztust, akkor miért nem kockáztatod meg mostani és utolsó esély gyanánt is? Ha valakinek át kell kelnie egy folyón, ki-belovagolhat a vízbe többször, mondván: Túl mély nekem; de mivel nincsen más út, csak megkockáztatja; mert, mondja, minél tovább várok, annál magasabbra emelkedik az ár, és mivel nincsen más út, végül csak át kell kelnem, jobb most, mint később, és megkockáztatván, bátorságosan átér. Így van ez itt is. Végül meg kell kockáztatnotok Krisztust, nincs más út, nincs más mód: meg kell kockáztatnotok Jézus Krisztust. Végül úgyis meg kell tennetek, hát nem jobb most, mint később? Bizonyos, hogy minél tovább vártok, annál nehezebben kockáztatjátok meg, és annál több nehézség vár rátok a hit munkájában. Azt mondjátok erre, de az én nyomorult szívem nem alázta meg magát: Jaj, nagy az én vétkem, hogyan is kockáztathatnám én meg Krisztust? Vajon a szíved inkább megalázza magát, ha távol tartod magad Krisztustól? És vajon kevésbé leszel bűnös, ha távol tartod magad tőle? Nem, bizonyosan nem; ellenben minél tovább tartod magad távol Krisztustól, annál nehezebben kockázta-

tot meg őt végezetül. Ennek okáért, ha van ebben az egész gyülekezetben egy nyomorult, csüggeteg, kételkedő, rettegő, remegő lélek, az Úr nevében hozzád szólok, mondván: Ó, lélek, asszony vagy férfiú, kockáztasd meg Krisztust, kockáztasd meg, kockáztasd meg Krisztust most, mert végül úgyis el kell végezned e kockáztató munkát, annál jobb, minél hamarabb. Nem kellene-e végül Krisztust megkockáztatnod? Ha pedig végül igen, akkor miért nem inkább már most? E kérdésekkel ostromoljátok lelketeket szüntelen.

8. Ha úgy akarsz bízni az Úrban, hogy el ne csüggedj, akármilyen állapotban vagy is, gyakran és komolyan fontold meg, hogy micsoda áldás van abban, hogy Istent várod, és őbenne reménykedsz. Bizony, milyen értelmes dolog Istenben reménykedni és őreá várni!

Ő várt rád, és várta megtéréseidet. Várta Noé idején az óvilág megtérését, és pedig hosszan várta. Hosszasan váraozott már a te megtéréseidre is, és ha nem várta volna hosszú ideje, mi lenne most veled? Sőt, nemcsak várt, hanem továbbra is vár, hogy megmutathassa neked irgalmát. Azoknak reméli megmutatni könyörületét, akik várják a kegyelmét. Nos, váraozzék-e az Isten reánk és megtérésünkre, és mi ne várjuk-e őt és irgalmát?

Vártatok már másokra, és még mindig vártok másokra is. Van-e olyan kerek e világon, kívül dolgozik van, és nem vársz reá? Mi van a nagy emberekkel? Vajon nem kell várni rájuk, hogy szót válthass velük, pedig az ő javukat szolgálják? Meg van írva Henrik német császárról, hogy amidőn elment a pápához beszélni, a pápa arra kényszerítet-

1Pr 3,20

Ésa 30,18

te őt, hogy feleségével és idősebb fiával együtt fagyban-hóban három napig künn várjon kapuja előtt, míg szoba állott vele. Nos, mi van a ti alantasaitokkal, alárendeltjeitekkel? Vajon nem kell-e nektek, kik feljebbvalóitok vagytok, rájuk várnotok? Ha feladatot adtok nekik, meg kell várnotok, míg végeznek vele. Ha megparancsoljátok, jöjjenek, meg kell várnotok, míg odaérnek. Vegyetek egyéb példát. Vajon nem vártok a Napra, hogy világitson? A vízre, hogy hűsítsen? A tűzre, hogy hevítsen? Ha várunk kell a teremtményekre, minden teremtményre, vajon nem indokolt várunk a Teremtőre? Azonfelül vajon nem kell olykor az emberek vágyára várnotok? Bizony, néha tulajdon vágyatokra vártok: „A házasságtörő szeme pedig az alkonyt lesi,” mondja Jób. Hányszor, de hányszor vártátok-lestétek az alkalmat, hogy vétkezhesetek? Az emberekre, alantasaitokra, más teremtményekre, igen, akaratukra és vágyukra várnotok, de az Isten kegyelmére nem?

Ha felhagysz a várással, akkor is jöhet a szabadság, és ha akkor jön, hogy fogsz majd akkor szégyenkezni és megzavarodni! A Királyokról írt második könyvben azt mondja a király: „Mit várjak az Úrra?” Ha azonban a következő részt megnézed, mindjárt e beszéd után, rögtön az első versben megérkezik a szabadság. Alighogy kimondta a király: „Mit várjak az Úrra?”, a próféta így szólt: „Holnap ilyenkor egy széáh zsemlyelisztt egy sekel, és két széáh árpa egy sekel lesz Samária kapujában.” Bizony mondom, akkor jöhet a szabadság, amikor az emberek felhagynak a várással. Ha pedig valóban ilyenkor jön neked a szabadulá-

2Kir 6,33

2Kir 7,1

sod, micsoda szégyen és fájdalom lesz az neked! Mint vádolod majd magadat, mondván: Jaj, milyen ostoba voltam, hogy nem vártam kissé tovább! Felhagytam a várással, és, jaj, eljött a szabadságom, de örömet nem lelem benne!

Ha felhagysz a várással, veszendőbe hagyod menni minden korábbi igyekezeted. Jóllehet megannyi kötelességedet teljesítetted, ha nem vársz azokban Istenre, kárba vész minden imádkozásod. Saulról van megírva: „Megkérdezte az Urat, és az Úr nem felelt neki”, és erre elment a halottidéző asszonyhoz (7. vers). A Krónika első könyvében azonban az van megírva: „Nem az Úrnál kereste.” Kérdezte is az Urat tehát, meg nem is, hogy egyezik a kettő? Jóllehet megkérdezte az Urat, mivel azonban nem várta az Istent ezenközben, hanem felhagyott a várással, kérdezése a Szentírás szerint nem volt kérdés. Az imádkozás várás nélkül, a Szentírás szerint, nem imádkozás. Ha valaki felhagy a várással, veszendőbe megy minden erőfeszítése: korábbi imádkozásai semmivé lesznek, kötelességtevése semmivé lesz, feledésbe merül, és soha be nem számíttatik.

Másfelől ha vársz Istenre, ő nem felejt el hitbéli cselekedeteidet. Ha, úgy tetszik, meg is feledkezik rólad: „Nem marad örökre feledésben a szegény; és a nyomorult reménye nem vész el végleg.” Isten eljön, és alkalmas időben meglátogat téged. „Aki eljövendő, eljön és nem késik.” Bizony maga a várásod (szólni csakis tisztelettel szólhatsz erről) készíti őt, hogy hamarabb jöjjön. Ez nem így van az embereknél. Ha barátira várakozol, elébe mérsz, de nem a várásod, várakozásod éri el,

1Sám 28,6

1Krón 10,14

Zsolt 9,19

Zsid 10,37

Ésa 36,4 hogy eljöjjön. Ellenben Istennél így van. Maga az, hogy várod őt, hogy számítsz óreá, elérni, hogy eljöjjön hozzád. Éppen ezért van az a Szentírásban, hogy a szent emberek ezt használják fel okvetés gyanánt: „Ne valljak szégyent, mert reád vártam.” Amikor pedig Isten eljön, kárpótlást, felpénzt hoz magával. Bizony mondom, amikor Isten eljön, diadalmaskodhatsz megjelenésében, mondván: Íme a mi Istenünk ez, akiben reménykedtünk. Ha nem vártál, nem reménykedtél, nem diadalmaskodhatsz megjelenésében; ha azonban vársz, ezt mondd eljövetelekor: Íme az Istenem, óreá vártam, benne reménykedtem. Bizony mondom nektek, az Úr nemcsak hogy eljön, hanem áldást is hoz magával, mert „Jó az Úr azoknak, akik várják őt.” Igen, nemcsak megáld téged várásodért, hanem meg is erősít abban: „Akik az Urat várják, erőt váltanak: futnak és nem lankadnak.” Ó, micsoda áldás tehát az Urat várni! Ki ne várná az Urat, ki ne bízna és reménykedne benne? Mire mentek csüggedésetekkel, „kicsinyhitűek”? Vajon egy hajszálnyit is meg tudtok-e változtatni állapototokon, akár mennyit tépelődtök is? Hát nem sokkalta jobb Istenre várni? Akkor miért nem hívod félre tulajdon szívedet, mondván: Jer, én lelkem, miért ingerled eddig Izráel szentjét? Miért gyalázod meg Krisztust hiábavaló félelmeiddel? „Miért csüggednél el, lelkem, és miért nyugtalankodnál bennem? Várván várd Istent, bízzál és reménykedj benne, mert ő a te megtartásod és Istened.”

Ésa 40,31
JSir 3,25
Evvel bevégeztem e nagy okfejtést. Megvolt bennetek a türelem, hogy végighallgassátok, legyen meg bennetek a türelem, hogy gyakoroljá-

tok. Végezetül ideidézem megbízatásom igéjét: „Mondjátok a félénk szívűeknek: Legyetek erősek, ne féljete! Íme Istenetek jön isteni megfizetéssel; ő jön, és megtart benneteket!”

Ésa 35,4

A szentírási helyek jegyzéke

1MÓZES		7,6-7	194
1,16	305	7,6-9	273
6,7	197	7,8	195
32,30	72		
		BÍRÁK	
2MÓZES		6,14	314
2,11	63	6,15	312
34,5	382	6,7-10	303
37,6	384	13,22	125
37,7	384		
4,14-16	253	1SÁMUEL	
14,22	336	15,23	261
17,15	231	15,29	197
		28,6	405
3MÓZES		30,6	42
26,21	81		
		2SÁMUEL	
4MÓZES		24,14	253
4,49	339		
14,24	307	2KIRÁLYOK	
16,3	323	6,33	404
		7,1	404
5MÓZES		10,16	326
4,25-29	290		
32,36	388	1KRÓNKA	
		10,14	405
JÓZSUÉ		11,19	55
1,2	304		
1,5-6	194	2KRÓNKA	
7,26	74	30,18-20	173

EZSDRÁS		42,12	389
8,22	324	42,4	272
		42,6	181
NEFIÉMÁS		42,7	53
1,8-10	191	43,4	67
		50,23	125
JÓB		51,16	113
2,6	216	55,23	178
7,15	216	66,18	164
10,1	40	73,13	66
36,10	278	73,16	182
36,7-8	278	73,26	86
		77,3-5	158
ZSOLTÁROK		77,8-9	259
1,3	192, 379	84,12	31, 204
6,2	245	85,9	23, 28
6,3	127	94,12	292
7,12	96	94,19	61
9,14-15	205	103,8-9	260
9,19	204, 259, 405	116,11	185
10,17	172	116,7	376
13,2	259	119,130	187
16,4	48	119,165	7
16,6	336	119,67	278
18,1	304	143,4	273
22,2-3	257		
27,13	371	PÉLDABESZÉDEK	
31,23	172	3,12	292
37,3	392	16,3	374
37,3-4	190	18,14	19
37,40	388	30,24	122
39,6	342		
40,2-4	284		

PRÉDIKÁTOR		50,4	30
9,10	7	53,12	357
9,12	319	53,5	29
		54,17	70, 71
ÉNEKEK		54,7-8	248
2,14	166	54,9-10	97
5,5	252	55,9	103
5,6	45	57,16	260
		57,19	8
ÉSAIÁS		58,10-12	306
1,1	192	59,20	192
3,10	294	61,1	12
10,6-7	323		
11,8	231	JEREMIÁS	
26,12	30	3,1	104
26,3	372, 388	6,29-30	321
28,27	276	15,6	197
30,18	403	32,40	192
35,4	407	48,10	319
36,4	406	48,11	343
40,11	130		
40,31	406	JEREMIÁS SIRALMAI	
40,6-7	155	1,12	366
42,1	144	3,17-18	390
42,2	13	3,25	406
43,2	279	3,39	337
45,22	397	5,16	247
46,12	200		
48,18	35	EZÉKIEL	
49,1	331	36,26	192
49,4	321	36,27	192
50,1	105		
50,10	250, 378, 382		

HÓSEÁS		26,21	234
11,4	42	26,41	221
2,13-14	73	3,11	323
2,15	388		
2,19	150	LUKÁCS	
5,15	278	1,20	160
8,12-13	175	1,6	168
		1,67	160
MIKEÁS		1,74	85
7,6	285	4,13	223
		11,21	47
HAGGEUS		13	349
2,7	153	13,9	349
		15,18-19	113
ZAKARIÁS		15,18-20	174
3,8	304	18,13-14	174
4,10	312	19,8	352
4,6	312	19,9	27
		22,28-29	222
MÁTÉ		24,32	53
4,4	336		
4,9	228	JÁNOS	
5	128	1,50-51	35
5,11	285	3,18	184
5,4	20	3,19	184
9,18	130	6,37	192
11,11	305	12,24	320
11,28	192	13,1	248, 399
12,31	101	14,1	69, 378
15,27	124	14,16	15
17,5	235	14,27	13
20,28	357	16,33	273
24,13	192	16,9	114

20,13	247	16,20	222
20,19	13		
20,24–29	186	1 KORINTHUS	
		3,21	274
APOSTOLOK CSELEKEDÉTEI	5,7		85
1,18	323	10,13	242
1,4	313	11,30	94
9,11	75	11,32	276
10,31	174	12,14	303
11,22	310	16,9	314
13,2	310		
		2 KORINTHUS	
RÓMAIAK		1,4	241
2,10	7	3,18	377
2,12	359	3,6	314
4,11	372	4,17	281
4,19–21	125	6,9–10	275
5,1	16, 23, 29, 57	7,1	189
5,6	145	9,8	122
6,9–11	298	12,8	177
8,1	97	12,9	177
8,16	15, 182	12,9–10	136
8,23	134		
8,26	15	GALATÁK	
8,33–35	360	3,15–16	196
9,18	361		
11,26	192	EFÉZUS	
11,29	197	1,3	354
14,1	127	3,12	377
14,1–2	127		
15,1	127	FILIPPIBELIEK	
15,13	23	1,12	287
15,31	308	1,18	311

1,29	274	13,5	248
3,9	318		
4,7	23	JAKAB	
		2,18	389
KOLOSSÉBELIEK		3,5	136
3,6	359	5,17	174
1 THESSZALONIKA		1 PÉTER	
1,7	201	3,20	403
		4,12	283, 367
2 THESSZALONIKA		4,13	279
3,2	368	4,14	279
		4,19	396
1 TIMÓTEUS		5,9	367
1,12	305		
1,14	318	2 PÉTER	
5,5	42	1,10	356
		1,9	380
2 TIMÓTEUS			
2,19	355	1 JÁNOS	
		2,1	15
ZSIDÓK		2,12–14	230
3,18	217	2,14	135
4,15	130, 223, 240	3,24	172
6,1	140		
10,22	201, 377	JELÉNÉSEK	
10,37	405	2,19	308
11	374	2,9	68
11,27	380	3,16	202
11,37	217	3,19	94
11,4	307	3,8	130
12,11	275	7,14	273, 295
12,12	124	7,15	296

7,17	296
7,9	295
8,4	152
12,12	217
19,1	373

Tartalom

A jóakarató ember békessége	5
Az igaz békesség megszakadhat	37
A szentek sose csüggedjenek, akármilyen állapotban vannak is	64
Vigasztalás nagy bűnök esetén	92
Vigasztalás a kegyelem erőtlensége esetén ..	122
Vigasztalás kötelességmulasztás esetén	148
Vigasztalás, midőn a bizonyosság hiányzik ..	180
Vigasztalás kísértések esetén	214
Vigasztalás elhagyatás esetén	244
Vigasztalás szenvedés esetén	272
Vigasztalás haszontalanság esetén	302
Vigasztalás az embernek állapotából fakadó csüggedése esetén	333
A Jézus Krisztusba vetett hit vértezi föl a szívet	371
A szentírási helyek jegyzéke	408

Felelős kiadó Visky András
Felelős szerkesztő Daray Erzsébet
Műszaki vezető Lőrincz Előd, Suci Éva
Borítóterv Tordai S. Attila

Kiadja: CE Koinónia Kiadó Kolozsvár
Levél- és rendelési cím:
RO-400161 Cluj, Str. Paris Nr. 15
E-mail: koinonia@mail.dntcj.ro
www.koinonia.ro

ISBN 973 8022 71 1